Bannlyst. En berättelse

Bokutgåva

Albert Bonniers förlag, Stockholm 1918.

FÖRSTA DELEN

GRIMÖN.

På Grimön i den västra skärgården bodde för några år sedan en man och en hustru, som voro varandra mycket olika.

Mannen, som var omkring femton år äldre än hustrun, hade aldrig varit annat än ful, trög och senfärdig och hade inte blivit bättre på gamla dar, hustrun åter hade alltid varit nätt och lätt, och hennes lilla vackra ansikte hade bibehållit sig så väl, att hon såg närapå lika bra ut vid femtio som vid tjugu.

Dessa två makar sutto en vacker söndagskväll på en stor stenhäll, som stack upp ur marken alldeles utanför deras hus, och samspråkade i god ro. Mannen, som tyckte om att höra sin egen röst och lade sina ord väl, utbredde sig för hustrun över en artikel, som han just nyss hade läst i en tidning. Hustrun hörde på honom med inte alltför spänd uppmärksamhet.

»Ack, den Joel, den Joel,» tänkte hon, »att han kan få ut så mycken lärdom ur ett sådant där tidningsblad! Han har verkligen ett märkvärdigt gott huvud. Det är bara synd, att han inte är i stånd att göra något bruk av det för sin och min räkning, utan bara för andras.»

Medan hon tänkte så, gledo hennes blickar bort till boningshuset, som var rätt stort, men så förfallet, att de inte kunde bebo det, utan fingo hålla till i en liten flygel, som de forna ägarna, vilka alla som en hade varit sjökaptener, hade begagnat till kök och visthus.

»Om Joel ändå hade haft lust för sjön, så att han hade blivit sjökapten såsom hans far och farfar!» fortsatte hustrun sina funderingar. »Då hade han säkert haft en samlad sparpenning på gamla dar, och vi hade kunnat se framåt mot en lugn ålderdom. Men han har alltid envisats med att gå och arbeta på lantbruket. Och nu har vi det också, som vi har det.»

Hon flyttade sig inte från sin plats, så länge som mannen fortsatte att tala, men hennes lilla huvud, som rörde sig lika ledigt, som skulle det ha suttit på halsen på en fågel, vred sig så, att hon kunde överblicka några åkerlappar och potatisland, som lågo likt små runda växtöar mellan de väldiga klipphällar, som utgjorde den egentliga marken på Grimön.

Alla dessa småland voro uppbrukade av mannen, ja, man kunde nästan säga, att de voro ditskaffade av honom. Han hade fraktat hem till Grimön otaliga båtlaster jord och gödsel, i fast förvissning att de en gång skulle ge honom fullgod lön för mödan.

»Allt det besvär han har gjort sig med de här jordplättarna!» tänkte hustrun. »Och så behövs det bara, att en riktigt hård nordanstorm bryter ut vid pingsttiden för att göra slut på allt, som är sått och satt. Nej, när en bor som vi, så är det ju klart, att det är meningen, att en ska ta födan ur havet.»

Åter vände hon på det lilla huvudet. Genom tomrummet mellan boningshuset och flygeln kunde hon se ut

över en vid, blänkande vattenyta.

»Ja, se havet,» suckade hon. »Det är något, det. Där kan en fara och handla och tjäna pengar. Om jag hade varit karl, så vet jag då, att jag först och främst skulle ha gett mig ut till sjöss. Aldrig i världen skulle jag ha slagit mig på jordbruk. Hur ska det nu gå för oss, när vi blir gamla och inte mer orkar sköta om det själva? Ingen av våra barn vill stanna hemma och hjälpa oss med sådant släpgöra, och det kan en inte heller begära.»

De sista orden måtte hon ha uttalat högt, för mannen, som hade hållit på att berätta för henne om alla de faror och fasor, som en nyligen hemkommen engelsk nordpolsexpedition hade fått utstå, avbröt sig mitt i en mening.

»Du hör visst inte på vad jag säger,» sade han. Men det var nog inte första gången, som han fann sig tala för döva öron, för han lät varken förvånad eller förargad.

»Visst hör jag på,» försäkrade hustrun. »Jag sitter just och tänker på att du talar så bra, att du kunde ge dig ut som predikant.»

»Jag vet just inte vad jag ska säga om det berömmet,» sade mannen och log godmodigt åt henne. »När jag inte kan få den åhöraren jag nu har till att följa med, så lär det inte lyckas bättre med en hel församling.»

»Men jag har ju följt med!» utbrast hustrun, som nu blev riktigt het om öronen. »Jag vet ju, att de hade blivit av med fartyget redan första vintern, att de fick lov att bygga sig snöhus, och att de måste ligga kvar där uppe in på andra året, så att det blev slut på maten för dem, och till sist låg de och tuggade på skinnremmar.»

Hon lät harmsen, och det lilla draget vid munnen, som visade, att det inte ville mycket till för att hon skulle komma i dåligt lynne, framträdde allt tydligare.

»Jag undrar allt hur det skulle kännas, du Thala, om en hade någon av sina egna med bland dem, som låg och svalt i de där snöhusen,» framkastade mannen.

Hustrun gav honom en snabb blick. Hade Joel inte sagt de där orden med en särskild betoning? Men mannen satt och såg rätt framför sig, och hans gamla vattniga ögon voro alldeles uttryckslösa.

»Ja, om en bara ska sitta och tänka på dem, som har det svårt, då skulle en inte få många glädjestunder i livet,» förklarade hon. »Och de här blev ju hjälpta till slut.»

»Ja,» medgav mannen, »det kom ett fartyg, som sökte reda på dem, och nu är de hemma i England tillbaka.»

»Och nu blir det bara heder och ära och lycka för dem i alla deras livsdagar,» avslutade hustrun.

Hon kunde inte tycka, att allt detta var något att sörja över, men mannen fortsatte utan att slå an en lättare ton.

»Jag drömde i natt om våran son Sven,» sade. han. »Jag tyckte, att han kom fram till sängen och sa, att jag hade begått en stor orätt mot honom. Jag brukar inte vara sanndrömd annars, och jag vet inte om jag är det nu heller. Men nog är det besynnerligt, att jag skulle få läsa hans namn i dag här i tidningen.»

Detta sades, såsom skulle det vara alldeles betydelselöst, just som något, som skulle angå endast honom själv, men från detta ögonblick behövde han inte sakna uppmärksamhet. Hustrun kom fram till honom och överöste honom med frågor. — Var stod namnet? Vad var det, som han hade drömt? Var det möjligt, att det

var fråga om deras Sven? Hon blev gäll i rösten, nästippen rodnade, och ögonen tårades.

Hon skulle inte ha råkat i sådan upphetsning, om det hade gällt något av de andra barnen, men med denne Sven ägde det förhållandet rum, att Joel och hon, då han var nio år gammal, hade lämnat honom ifrån sig till ett engelskt herrskap, som seglade omkring i skärgården på sin lustjakt. De främmande hade alldeles förälskat sig i gossen. Om de bara finge taga honom med sig, lovade de att uppfostra honom till en herreman och göra honom till sin arvinge.

Det var stora utsikter, som öppnade sig för en liten Grimöpojke. De fattiga föräldrarna hade ansett, att de för gossens egen skull borde låta honom fara. Stannade han hos dem, så måste han ju förbli i deras vård. Och han hade haft ett så gott huvud. De hade ofta talat om att det kunde bli något märkvärdigt av honom, om han bara finge uppfostran.

Nu hade sjutton år gått, sedan de hade lämnat honom ifrån sig, och under hela denna tid hade de inte hört något ifrån honom. Inte ett brev, inte en hälsning. De visste inte mer om honom, än om han hade legat på havsbottnen.

»Se här!» sade mannen och räckte hustrun tidningen. »Läs här bland namnen på de räddade! Ser du det: Sven E. Springfield?»

»Ja, jag ser. Sven E. Springfield, ja, där står det.»

»Det kan inte betyda annat än Sven Elversson Springfield,» sade mannen. »Det är hans namn, mitt namn och fosterfaderns namn. Det måste vara rätt.»

Hustrun tryckte tidningen intill sig. I detta ögonblick tyckte hon, att denne son, som hon av egen fri vilja hade avstått ifrån, var henne kärast av alla hennes barn.

»Varför sa du inte genast, att Sven var med?» förebrådde hon mannen. »Jag hörde ju inte på. Nu får du berätta alltsammans omigen.»

Mannen tycktes en smula förbryllad. Han hade ämnat berätta hustrun hela historien, innan han lät henne veta, att det var fråga om sonen. Då skulle det ha gått lättare. Han skulle ha fått se vad min hon gjorde och kunnat handla därefter.

Emellertid talade han om för henne allt, vad hon ville veta. Han gjorde reda för vad som menades med åttionde graden. Hon blev ärelysten för sonens räkning och undrade om inte han och hans kamrater hade hunnit längre upp mot norr än alla andra. Och vad hade de levat av, sedan deras fartyg hade gått förlorat med alla deras förråd? Berättelsen om hur undsättningsexpeditionen hade funnit dem denna sommar, halvdöda "av svält, på stranden av Melvilleön måste hon höra gång på gång.

»Att han skulle bli tvungen att gå igenom så mycke svårt!» utbrast hon. »Nej, en ska aldrig lämna barna ifrån sig.»

»Men nu är väl också hans lycka gjord,» sade hon uppklarnande. »Det blir stjärnor och medaljer i all oändlighet.»

Snart började hon undra hur sonen hade blivit mottagen i England.

»Det var millioner människor i rörelse för att möta de här nordpolsfararna,» sade Joel.

Han kände sig till den yttersta grad pinad och orolig. Hela framtiden berodde på om han skulle bli i stånd att ställa sina ord på det rätta sättet.

»Den, som hade varit med bara!» sade hustrun. »Om jag hade stått i ett gathörn och hade fått se honom gå förbi!»

»Du hade väl inte behövt stå i ett gathörn,» sade mannen. »Det står i tidningen, att en särskild ångbåt var ställd till föräldrars och anförvanters förfogande.»

Hustruns ansikte förlorade helt hastigt sitt glada uttryck. — »Ack, du Joel!» utbrast hon. »Det hade inte tjänat något till, att vi hade varit med där borta. Varken du eller jag hade fått komma ombord på den där ångbåten. Det hade hon inte unnat oss.»

Med »hon» menade mor Elversson den engelska frun, som hade fört bort hennes son. Hon hade aldrig förlåtit henne, att hon inte hade låtit gossen skriva till sina föräldrar. I sina tankar hade hon gjort henne till ett riktigt vidunder.

»Å, nog tror jag, att vi hade fått vara med och hälsa på honom,» sade mannen.

Egentligen var han glad, att hustrun uppehöll sig vid sådana oviktiga ting. Han behövde tid på sig att ordna tankarna för att kunna berätta det svåra, som han hade att tala om, på ett passande sätt. — »Hela vår framtid beror på det här samtalet,» sade han till sig själv gång efter annan för att skynda på sina senfärdiga tankar.

»Det kan du just tro!» sade hustrun trotsigt och knyckte på nacken. »När hon inte har unnat oss att få en rad från honom på alla dessa år! Och han har väl inte heller något hjärta för oss. Han var nie år, när han for, och han hade allt så mycken reda på sig, att han kunde ha skrivit henne ovetande. Men hon har väl satt i honom, att vi var för simpelt folk för att en sådan herre som han skulle fråga efter oss.»

All hennes glädje hade jagats på flykten. Dessa tankar, som så ofta hade plågat henne under de gångna åren, kommo tillbaka med ny styrka.

»Ja» jag får ju medge,» sade mannen, »jag får ju medge, att det är besynnerligt, att Sven inte skrev någon enda gång. Och det kan nog hända, att det var fel hos fosterföräldrarna. Jag fick höra något vid kyrkan i dag.»

Hustrun satt tyst. Hon var så harmsen, att hon inte mer gitte tala.

»Ack, vad detta går illa!» tänkte mannen. »Om hon kommer i det humöret, blir allt fördärvat.»

»Kyrkoherden har fått underrättelser från England,» sade han. Nu talade han återigen om en sak, som han inte hade tänkt nämna, förrän han hade fått hustrun väl förberedd och i rätt stämning, men han såg sig ingen annan utväg. — »Han tog mig med sig hem till prästgården. Det var han, som gav mig den här tidningen.»

»Kyrkoherden!»

»Ja, han ville tala med mig om Sven.»

»Asch, ja! Det är detsamma alltihop. Inte bryr jag mig om honom, sådan som han nu är.»

Mannen svarade inte ett ord på detta, och en lång tystnad uppstod. Äntligen brast det löst liksom med en explosion.

»Du är då den förfärligaste människa, som finns, till att göra en stackare nyfiken. Vad var det prästen hade fått höra?»

»Det var något om Sven. Kyrkoherden kommer hit ut själv i afton och talar om det för dig.»

Nu sprang hustrun upp. — »Kommer prästen själv hit ut?» sade hon. »Men i all världen! Och det säger du mig först nu!»

Hon tog ett steg mot bostaden för att gå in och se efter om det var städat och snyggt inne i rummen. Men hon stannade plötsligt.

»Varför kommer prästen hit?» sade hon. »Det är väl något galet på färde.»

Hon såg skarpt på mannen, som ville hon med blicken tränga in i hans huvud och läsa de tankar, som rörde sig där.

»Kanske att Sven har mjuknat, sen han har legat däruppe i isen och tuggat på skinnremmar. Kanske att han vill komma hit och hälsa på oss? Men det säger jag dig, att nu är det jag, som säger nej. Har vi inte dugt förut, så duger vi inte nu heller.»

»Jag tänker, att det är bäst, att du aktar dig för överord,» varnade mannen. Inom sig började han att bli vred på henne, därför att hon var så ostyrbar och alls inte tog något på samma sätt, som han skulle ha gjort.

Hustrun glömde alldeles bort sin avsikt att städa i rummen. Mannens sista ord kunde inte betyda något annat, än att hon hade gissat rätt.

»Vet du vad prästen har fått för nyheter?»

»Jag vet en del.»

»Var det han, som bad dig tala om för mig vad som stod i tidningen?»

»Ånej, jag tror prästens mening var att tala om alltsammans själv för dig. Men jag tänkte, att det var bättre, att du var lite förberedd.»

»Ja,» svarade hustrun, »det var bra, att jag fick tid på mig! Annars kunde jag i första hastigheten ha ropat välkommen och god dag. Och det skulle ha förargat mig efteråt.»

Mannen kände, att vreden växte inom honom. — »Det är hennes mening att förstöra hela vår framtid,» tänkte han. »Hon blir aldrig klok, bara värre och värre för vart år, som går.»

»Jag tror, att prästen blir glad, när han får höra, att du inte bryr dig om Sven. Då blir det ingen konst för honom att tala om vad han måste tala om.»

»Ingen konst?» sade hustrun och blev liksom än hårdare. »Vad menar du med det?»

»Jo, det tycks ju, som om Sven skulle ha råkat i olycka. Det där intåget i London skulle äga rum förra söndagen, och det blev också firat med all högtidlighet. På måndagen var det också fester och tillställningar, men sen på en gång var det stopp. Det hade kommit ut onda rykten om nordpolsfararna.»

Hustruns ansikte stelnade till.

»Ska jag nu få höra, att han har gjort något orätt?» mumlade hon mellan hårt sammanbitna tänder.

»Alla blommor och flaggor blev nerplockade, allting blev inställt. På måndagen kunde de knappt komma fram på gatorna för alla, som ville se dem, på tisdagen ville man visst både sparka och slå dem.»

Mor Elversson lyfte huvudet allt högre.

»Vad du säger!» utbrast hon. »Det hade kanske varit bättre för honom, om han hade hållit sig till sina riktiga

föräldrar.»

»Du ska veta,» sade mannen med kraftigare röst än förut, »att det inte är första gången, som sådant händer där uppe i norr. De hade hungersjukan, och de var galna och visste inte vad de gjorde. Och så var det en, som i förtvivlan skar halsen av sig. Och sen så ...»

»Ja, de åt väl upp honom,» sade hustrun.

Hon stod alldeles kall och lugn. En oändlig bitterhet och avsmak fyllde henne.

»De var inte mer tillräkneliga än sådana, som sitter på hospital,» sade mannen. »Det står för resten här i tidningen, att de inte hade tagit mer än ena armen. Mer hade de inte stått ut med.»

»Och Sven var med om det?»

»När det sker sådana saker, så ser de nog till, att alla är med. Han blev tvingad ta en bit i munnen, han som de andra. Men mer blev det heller inte.»

»Och nu,» sade hustrun med en obeskrivligt föraktfull klang i rösten, »nu vet jag vad prästen vill tala om för mig. Nu är Sven inte god nog för henne, och nu har han bett prästen övertala oss, att han ska få komma tillbaka hit. Är det inte så?»

»Det vore väl det bästa, som hade kunnat hända,» sade mannen.

»Men jag säger nej, jag,» utropade hustrun. »Jag säger nej. Han ska inte komma tillbaka till oss, därför att han inte har någon annan att vara hos. Han glömde sina föräldrar, när han hade det bra. Han ska inte inbilla sig, att vi tar emot honom nu. Fattiga är vi och gamla och hjälplösa. Men vi tar inte emot en son, som har burit sig åt så, att ingen annan vill se åt honom.»

Mannen såg på henne med en blick, som var full av vrede och otålighet. Han var gammal och kraftlös, och att få hem en arbetsduglig son skulle för honom ha varit höjden av lycka. Den avsmak, som hustrun kände, syntes honom barnslig och obefogad. Hon föreföll honom envis och elak. — »Vänta du!» tänkte han. »Du ska få höra nyheter, så att du blir nöjd.»

»Det är, som jag säger,» sade han med sträng röst. »Prästen får inte svårt att tala om för dig det, som stod i hans brev.»

»Är det inte så, som jag tror då?» frågade hustrun, och tonen miste något av sin säkerhet inför mannens tydliga vrede och ogillande.

Mannen såg åter på henne med verklig ovilja.

»Vill du, att jag ska tala om prästens ärende för dig, eller vill du vänta, tills han kommer?»

Han dröjde inte för att vänta på svar, så otålig var han att få straffa henne för hennes kärlekslöshet.

»Fosterföräldrarna bor ju i London,» sade han, »och Sven hade vänt om hem till dem. Men när det där onda ryktet om nordpolsfararna kom ut, skickade fadern tidningen, där det stod omtalat, in på hans rum, och revolvern fick göra följe, och laddad var den.»

»Och modern då? Visste hon om sändningen?» utropade hustrun.

»Hon visste om den.»

»Och sen då?»

»Sen blev det förstås så, som de ville.»

»Så att nu är han död?»

»Ja,» sade mannen, »nu vet du vad prästen har att säga dig.»

»Hon,» sade den stackars modern, »hon, som inte hade fött honom, men som har fått haft honom hos sig under sjutton år, hon lät honom gå och döda sig, fastän han ingenting hade gjort!»

Därpå vände hon sig häftigt till mannen.

»Du ljuger! Det är inte sant.»

»Det skulle jag också ha sagt för en timme sen. Jag skulle inte ha trott, att en kvinna kunde vara så hård, men sen jag har hört dig, så tvivlar jag inte.»

»Men han hade ju inte bara fosterföräldrarna att hålla sig till. Han hade ju oss.»

»Han trodde väl, att vi skulle ta det på samma sätt som de, och det hade han ju inte så orätt i.»

Hon gick bort och satte sig på den stora stenhällen. Tårarna strömmade. — »Sven är död!» sade hon. »Sven är död! Han kom till en mor med ett stenhjärta, därför måste han dö.»

Hon bara grät och jämrade sig.

»O Gud, varför skulle vi lämna honom ifrån oss? Tänk, att hon skulle skicka honom till döden för ingenting! Det var ju de andra, som tvingade honom.»

»Du får lov att lugna dig lite,» sade mannen. »Prästen är här. Han lägger just i land.»

»Säg honom, att jag vet alltihop! Han kan ro tillbaka med detsamma.»

»Men det går väl inte heller an, när han har gjort sig besvär.»

Joel lämnade henne. Han var endast borta några ögonblick, därpå kom han tillbaka i sällskap med prästen och en ung man.

Kyrkoherden gick fram till den gråtande hustrun.

»Joel säger, att han har berättat er alltsammans, mor Elversson,» sade han. »Ni vet redan, att er son Sven har kommit att begå en mycket tadelvärd handling, och att han har blivit bortsänd från sina fosterföräldrar.»

Hustrun hade rest sig för att niga för prästen. Hon höll ännu förklädessnibben för ögonen, men så förgråten hon var, uppfångade hon ändå en glimt av den främmande, som följde med honom.

»Det är Sven,» sade en röst inom henne. »Det är Sven.»

Tusen tankar strömmade genom henne. Hon förstod, att Joel hade ljugit för henne i sin vrede över att hon hade talat så hårt och hjärtlöst. Hon tänkte också på att hon aldrig skulle kunna glömma den avsmak, som hon hade känt, då hon fick höra, att sonen hade smakat människokött. Hon tänkte på att Joel och hon skulle få behålla den här sonen hemma hos sig. Ingen annan skulle vilja ha honom i sin tjänst. Men mitt i dessa kalla tankar såg hon hur avtärt och blekt sonens ansikte var, hur hans ögon tiggde henne om medlidande, och en våg av barmhärtighet och kärlek for genom hennes hjärta.

»Ack, den Joel, den Joel!» tänkte hon. »Han är märkvärdig. Han har låtit mig veta hur det verkligen ser ut inom mig. Nu förstår jag, att fastän den här gossen har varit borta från mig i sjutton år, fastän han har försummat oss, fastän han har kommit åter med ringa heder, så kan jag inte annat än älska honom.»

Och utan att svara kyrkoherden gick hon, medan männens blickar med ängslan följde henne, fram till sonen och bjöd honom vara välkommen.

»Jag tror, att det svåra har gått fram över dig, därför att Joel och jag skulle få dig tillbaka,» sade hon med sin mildaste röst.

I KYRKAN.

Sven Elversson, mannen, som hade blivit hälsad som son hos de två gamla ute på Grimön, satt i Applums kyrka och tackade Gud, därför att han hade funnit en fristad, där han inte betraktades med avsmak och vämjelse.

På den ensliga, fattiga, bergiga lilla ön med dess två invånare behövde han inte frukta att mötas av det där nerdragandet av mungiporna, som antydde äckel. Fadern var gammal, han kände ingen avsmak, därför att han hade förlorat alla starka känslor av lust och olust. Modern hade all sin känslighet kvar, men hon älskade honom.

Kyrkan, där Sven Elversson satt, var en gammal träkyrka, där taket pryddes av en stor domedagsmålning. Var gång han såg upp, föllo hans blickar ovillkorligen på en stor, svart, grinande djävul, som makade bränder under en brasa, över vilken hängde en kittel, där en hop syndare kokades i gult, skummande spad. Sven Elversson kände igen denna djävul, sedan han sist var i kyrkan, för sjutton år sedan. Det, som gjorde honom oförgätlig, var en lång, i spetsen trekluven svans, som han helt behändigt använde till att röra om med i sin soppkittel.

Som barn hade Sven ofta fantiserat över denna mästerkock, som med så stor skicklighet skötte samtidigt sin brasa och sin gryta. Nu tänkte han endast: »Om alla de, som varje söndag sitter och betraktar den här lustiga, kokande avgrundsanden, med ens finge veta, att ibland dem funnes en människa, som verkligen har haft en munsbit människokött mellan sina läppar, skulle de knappast stå ut med att låta mig sitta kvar i kyrkan.»

»Det finns en sak,» tänkte han, »jag vet knappast om det finns mer än denna enda, som civiliserade människor inte kan begå. De mördar, de begår äktenskapsbrott, de stjäl, de övar grymheter, de håller sig inte för goda för fylleri, våldtäkt, förräderi, spioneri. Allt det där göres dagligdags. Det bjuder kanske emot för somliga, men det göres. En av mänsklighetens gamla synder begås dock inte mer i civiliserade länder. Den kan inte göras, därför att den väcker vämjelse. Men den synden har jag i alla fall begått. Jag är mera avskydd än djävulen.»

Den enda person i kyrkan utom föräldrarna, som ännu kände anledningen till Sven Elverssons hemkomst, var prästen. Men kyrkoherden hade tagit väl emot honom förra söndagen, visat sig förstående, talat vid hans far, följt honom ut till Grimön, glatt sig åt att modern hade givit honom ett kärleksfullt mottagande, gillat, att han ville stanna hemma hos föräldrarna. Han hade i allo visat sig som en fördragsam och ädelmodig man.

Nu, denna söndag, då prästen kom in i kyrkan och såg Sven Elversson, mannen från hungerlägret på Melvilleön, sitta bland det andra folket i kyrkan, erfor han en kväljande känsla i halsen.

Han hade hjälpt och bistått honom, han hade varit lycklig att få vara med om att återförena son och

föräldrar, att skaffa en fristad åt en stackare, som hade fått lida för något, som han hade tvungits att begå, en olycklig, som kanske i annat fall skulle ha begått självmord. Men han hade inte tänkt sig, att han skulle få se honom i kyrkan.

»I mitt hem,» tänkte han, »jag skulle inte ha tvekat att ta emot den mannen i mitt hem, men detta kan jag inte stå ut med. Han har ändå smakat människokött. Han har begått något hedniskt, något avskyvärt. Han hade bort förstå, att detta är mer, än jag kan fördraga.»

Ögonblicket därefter bestraffade han sig själv, anklagade sig för kärlekslöshet, tänkte på hur Jesus kallade alla syndare till sig, försökte värma upp sin medkänsla, påminde sig den stackars syndarens milda och sympatiska ansikte, avhöll sig verkligen från att sända kyrkovaktaren fram till honom för att be honom lämna kyrkan, som han först hade haft lust till, gjorde altartjänst och predikade som vanligt, men kunde inte bli fri från känslan av äckel.

Orden, som han uttalade, växte i munnen på honom. Han måste stanna ett par gånger mitt i predikan för att tugga och svälja, innan han kunde fortsätta. Han kände själv smak av människokött på sin tunga. Han såg scenen, då den utsvultna skaran hade kastat sig över självmördarens kropp.

Allt detta skulle han inte alls ha erfarit, om inte mannen hade kommit i kyrkan, men nu var det över honom, och han kände sig hjälplöst i dess makt.

Han knöt nävarna mot sig själv, vände sig så i predikstolen, att han inte kunde se Sven Elversson, fortsatte att läsa upp sin predikan, tvingade tankarna att följa med orden och tyckte sig med ens vara borta från sin misstämning.

Men nu hände sig, att i denna hans predikan förekom en utredning om nödlögnen.

Detta förde hans tankar tillbaka till Grimön och till nödlögnen, som Joel Elversson hade använt för att visa sin hustru hennes verkliga sinnelag. Han brukade ofta berätta små historier ur det verkliga livet från predikstolen för att illustrera sina ord. Dessa historier voro aldrig nerskrivna på förhand som den övriga predikan, utan han berättade dem, allteftersom lusten kom på honom. Nu föll det honom in, att händelsen förra söndagen på Grimön kunde brukas som ett belysande exempel.

Han hade inte tänkt på detta förut, men nu i talarivern kastade han sig in på ämnet.

När han hade hållit på en stund, kom en varnande tanke. — »Jag hade kanske inte rätt att tala om detta inför hela församlingen,» tänkte han. Men ingen hade i själva verket bett honom tiga. Han blev i alla fall illa till mods, försökte att lägga om historien, men kunde inte, utan alltsammans kom fram. Han försökte fästa all vikten vid nödlögnen, men kunde inte, utan drog just fram det, som han inte borde förråda, gav församlingen till livs hela äventyret.

Mittunder det att han skämdes över sig själv, genomträngde honom en obändig glädje över att få trampa ner denna orena ande, som hade vågat visa sig i kyrkan. — »Du avskyvärda orm,» tänkte han, »varför skulle du visa dig i min Guds hus?»

Det var äcklet, som han hade sökt kväva. Nu hade det på en smygväg tagit väldet över honom.

Hela dagen efteråt var prästen missnöjd med sig själv. Han hade inte uppfört sig som en människa, van vid självbehärskning. Han hade handlat som ett barn, som en vilde, som styres av sin instinkt.

Han försökte tänka ut något sätt för att göra det skedda ogjort, men han kunde ingenting finna. Han fick vänta, tills något särskilt tillfälle erbjöde sig. Ju mer man nu rörde upp i saken, ju värre bleve det.

Men vilken makt, vilken förfärlig makt hos äcklet, då det var i stånd att på det där sättat ta väldet från en sådan man som han, när han stod talande och förmanande i en kristen kyrka, mitt i en kristen församling!

I samma ögonblick, som prästen steg ner från predikstolen, hade Grimöfolket försvunnit ur kyrkan.

När de väl voro utkomna, blevo de ovillkorligen stående ett ögonblick utanför kyrkporten och sågo sig omkring.

Runtom kyrkan utbredde sig något, som man sällan ser i Bohuslän, nämligen en riktigt jämn och öppen slätt. Den var ju inte så värst stor, men inte heller var den så värst liten. Den var inte så stor, att man inte kunde se från den ena sidan till den andra och hålla väl reda på vad som hände hos grannarna, men inte heller var den så liten, att där inte fanns plats för både kyrka och prästboställe och ett par dussin bondgårdar.

Och runtomkring slätten löpte en gråbergsmur. Den var inte så värst låg, men så värst hög var den heller inte. Den var inte högre, än att både nordan och västan kunde pressa sig fram över den, men den var inte så låg, att den inte kunde stänga bort all utsikt åt annat håll, både åt berg och åt fjäll.

Och över hela slätten utbredde sig det ena åkerfältet efter det andra. Och de voro varken små eller stora. De voro sådana, att de passade för välburgna bönder. Och mellan åkrarna lågo röda och blå och vita byggningar. De voro också jämnstora och lagom. Det var inga grannlåtshus, som skämma ut grannstugorna, och det var inga fattiga torpstugor, som bara förhöja granngårdarna och göra dem, som bo där, högfärdiga.

Och om växtligheten kunde man inte säga, att den var så värst storartad, för man såg inte till några träd, varken som skogar på bergen eller som dungar på slätten eller som trädrader utmed vägarna. Men inte heller kunde man säga annat, än att slätten var bördig och fruktbärande, för den låg omkring dem i sin höstprakt som ett böljande hav av säd och av gräs och av ärter och klöver och hästbönor.

Och ungefär mittpå slätten låg kyrkan, därifrån de nyss hade blivit så att säga utdrivna. Den var en gammaldags träkyrka, och man kunde inte säga om den, att den var ful, för den hade ett smalt och dristigt litet torn, som drog tanken upp till det himmelska, men inte heller kunde man säga, att den var vacker, för den hade ett mörkt och tungt långhus, som tryckte själen tillbaka ner i det jordiska.

Och på stengärdesgården, som omgav kyrkan, vandrade en gråstrimmig katt fram och tillbaka, medan de tre stodo utanför. Det var ett vackert djur, väl tecknat, det hade en tät, skiftande päls och mjuka, behagliga rörelser.

Men när de hade sett på det en stund, började de tycka, att det var något otäckt i sättet, varpå lemmarna rörde sig under det mjuka skinnet. De tyckte inte om, att den gick så ljudlöst, eller att de grönstrimmiga ögonen, som den vände mot dem, voro så beslöjade och utan uttryck. De vämjdes vid att den var så hal och mjuk och lekfull, medan den inte tänkte på annat än att röva och mörda.

Och för deras ögon växte katten och sträckte på sig och blev stor och höjde sig, så att den skymde bort bergmuren. Och alltjämt, medan den växte, så spann den och kurrade och gjorde behagliga, lekfulla rörelser, och alltmer vedervärdig blev den.

Och de sågo, att katten var äcklet, som nu var väckt, och som skulle växa och breda ut sig på slätten, och söm aldrig skulle få bättre växt än där mellan allt det jämnstrukna och jämnstora och trånga och instängda.

Och mor Nathalia Elversson vände sig mot kyrkan, och med nageln skrapade hon lös några flisor ur den rödmålade träväggen och lade in dem mellan bladen i sin psalmbok.

»Ja, i denna kyrkan,» sade hon, »är jag döpt som en vecka gammalt barn, här är jag konfirmerad som

femtonårig jungfru, här blev jag vigd, och här ska jag väl också begravas, men innan dess ska jag inte ha något här att beställa, förrän den smälek, som i dag här har gått över mig, är utplånad.»

SON OCH FÖRÄLDRAR.

Allteftersom de båda gamla människorna på Grimön blevo mer bekanta med sonen, kommo de att mer och mer förvånas över honom.

»Jag vill säga dig, Joel,» sade hustrun, »att om jag som han hade blivit uppfostrad till herreman och helt hastigt hade blivit tvungen att lägga bort mina herremansvanor, om jag skulle få lov att äta sådan mat, som bjuds här hos oss, sen jag hade blivit van vid bättre, om jag var dag skulle gå och hjälpa dig med jordbruk och inte hinna läsa en bok, om jag aldrig skulle få språka med bättre folk, utan bara med ett par gamla dumma ulkar som du och jag, så skulle jag gå och vara sur och ond från morgon till kväll, och jag tror, att det skulle gå på samma sätt med dig.»

Joel medgav villigt, att detta skulle vara en svår påfrestning också för honom.

»Men se nu på Sven!» fortfor hustrun. »Det är, som om allt sådant inte alls skulle röra honom. Och inte är han ledsen för pengar eller vänner eller för något annat, som han har förlorat. Inte bryr han sig om, att han aldrig har något roligt. Han kan gå här och skratta och jollra med mig och resonera med dig utan att längta efter annat sällskap att förströ sig med. Han är var dag mild och ödmjuk och glad som ett Guds herdelamm. Egentligen är det bara en enda sak, som får honom i misshumör.»

»Jag för min del kan nu inte sätta mindre värde på honom, därför att han är sårbar i den punkten. Hedern är nog det, som är svårast att mista.»

»Ja, det förstås,» sade hustrun. »Och naturligtvis är det hemskt, att folk inte ska kunna vänja sig vid honom, att han inte ska kunna stiga in på ett postkontor eller i en bod, utan att det är någon, som rynkar på näsan eller kastar till honom ett glåpord. Men jag för min del, jag är då så viss om att han aldrig åt den där munsbiten. Sven går lika mycke utanpå våra andra barn, som solen går över månen, och jag tror, att han gör sig onödiga bekymmer. Ung-Joel hade kanske kunnat begå den synden, men aldrig Sven.»

Så där gick hon på varje dag. Hon kunde aldrig råka mannen ensam utan att berömma sonen för honom.

»Du förstår visst inte, Joel, hur märkvärdig han är,» brukade hon säga. »Men annars tycker jag, att du borde se det redan på mig. Märker du inte hur jag tvättar och kammar mig och hur jag sopar och borstar och skurar? Men du tror kanske, att det är för din skull?»

»Å, du har alltid varit styv att hålla rent omkring dig,» sade Joel, som tyckte om att säga folk artigheter, så snart som det gavs något tillfälle.

»Det är inte bara det,» vidhöll hustrun, »men jag är ju aldrig ond mer. Jag är som ett ejderdun. Har du sett ett sådant småleende, som Sven har? När andra människor drar på mun åt mig, så blir jag. glad, men när Sven småler åt mig, så tycker jag, att om han bara sa ett ord om det, så skulle jag kasta mig naken i sjön.»

Mannen skrattade åt henne.

»Jag vet just inte varför han skulle be dig om något sådant,» sade han. »Men i alla fall är det något i det du säger. Jag är mest hågad att tro, att den här sonen vår är som en av stenarna, som ligger vid stranden och förs upp och ner av vågsvallet. Han blir så avslipad och fin av alla stötar han får, så att snart blir det inte ett hörn kvar på honom.»

I själva verket var han likaså intresserad av sonen som någonsin hustrun. Men han var inte bara glad åt honom, utan han var orolig för hans skull. Sonen tycktes ha böjelse att ge efter för det tvång, som övades mot honom och dra sig undan från människorna. Han ville knappt mer lämna Grimön. Men inte heller där var han i saknad av tillfällen att träffa människor, om han endast så hade önskat. Joel hade varit nämndeman i trettio år, och under den massa ting, som han hade bevistat, hade han inhämtat kunskap om en mängd lagar och förordningar. Folk kom oupphörligen ut till honom för att be honom om hjälp att sätta upp köpekontrakt, göra bouppteckningar och arvskiften och skriva ut testamenten. Men Sven Elversson kom aldrig fram till de besökande för att språka med dem. Han drog sig tvärtom undan till någon avlägsen del av ön, så snart som en båt kom i sikte.

»Vad ska han göra?» sade hustrun, då mannen talade med henne om sina farhågor. »För det första så är han ju ännu ovan vid svenskan, och för det andra så skyr folk honom, som om han vore en människoslukande haj.»

Joel ryckte huvudet tillbaka, drog hörbart in andedräkten och uttalade ord, vilkas hela djup hustrun hade svårt att fatta.

»Om det vore meningen, att jag skulle bli en spelman, så finge jag väl lov att skaffa mig något att spela på.»

»Ja, det förstås,» sade mor Thala, »men vad menar du med det?»

»Om det är så, som jag tror, att Sven är ämnad till en spegel och en förebild och ett exempel för människor, så kan han väl inte få gå här ute på skäret och bli en enstöring.»

Hustrun såg på mannen, och det låg en stråle av ömhet i blicken.

»Du har själv bott på Grimön i hela ditt liv, och folk har inte haft svårt att ta reda på dig här och besvära dig med allt möjligt.»

Mannen slog ifrån sig med händerna.

»Vad är jag mot Sven? Jag fick ingenting lära i ungdomen. Men Sven fick börja i tid. Han har ingenting, som står sig i vägen.»

»Utom det där enda.»

»Ja, det förstås.»

»Och det finns överallt, där man minst väntar det. Det är en katt, som ligger på lur, vart han går, och rätt som det är, hänger den i strupen på honom.»

»Ja,» sade Joel, »det är just den största olyckan. Och gjort är gjort. Och det finns inget under så stort, att det kan hindra den där katten från att flyga på honom.»

»Men du får inte glömma, Joel, att om inte den där olyckan hängde över honom, så hade han aldrig kommit hem igen till oss. Fast jag tror då, att han är oskyldig,» tillade hon.

Hon kom alltid tillbaka till detta. Det gjorde henne så lycklig att få ha sonen hemma, att hon nästan inte kunde begripa varför han och Joel fäste så stor vikt vid människors ovilja. — »Bry dig inte om dem!» sade hon till sonen. »De är dumma. Du är mycket bättre än de. Den där, som flinade åt dig, när han råkade dig på posten häromdagen, har en gång förfalskat en växel. Du ska inte tro, att han har någon heder att skryta med.»

Alltsom tiden skred framåt, kunde hon dock inte undgå att märka, att Joel höll på att få rätt, och att sonen snart skulle vara alldeles människoskygg. Och inte nog med det. Han lade sig till med ett så ödmjukt sätt, att han nästan blev löjlig. Han ville utplåna sig själv från jorden, så förkrossad var han.

»Nej, det kan inte gå an,» tänkte hon. »Det måste bli en ändring. Vår Herre kan inte överge oss alldeles.»

Applums församling, dit Grimön hörde, innefattade inte bara kyrkslätten, som låg på fastlandet, några dussin holmar och skär, som lågo kringkastade ute i havet, utan också Knapefjords fiskeläge, som, med sina sjöbodar och båthus, sina långa bryggor, sin hamnbyggnad, sina stora badhus och bassänger, sina båtar och bojar, tycktes utbreda sig lika mycket på vatten som på land.

Hit brukade mor Elversson ro över med smör och ägg, och hos husmödrar, som hade varit hennes kunder i flera år och kände till alla hennes förhållanden, gjorde hon flera försök att berömma den återvände sonen och försäkra, att han inte hade kunnat göra något ont.

Men hon fann snart, att hon gjorde sig fåfäng möda. Man sade inte ett ohövligt ord till henne, man bara låtsade inte höra, ungefär så, som när en eljest klok människa kommer med några orimliga infall.

»Å, de där schartauanerna!» utbrast mor Thala, när hon kom hem. »De har sina hjärtan så fulla av tro och rättfärdighet, att det inte blir något rum för barmhärtigheten.»

Inte heller Joel hade bättre lycka.

Han brukade numera, när folk kom och sökte hjälp hos honom, framkasta, att han började bli för gammal för detta slags arbete, och att hans son Sven snart borde kunna upptaga hans mantel. Men han möttes av fullständigt oförstående. Fiskare som bönder, vem han talade vid, visade sig vara likaså döva som någonsin de stränga sjökaptensfruarna i Knapefjord.

På julaftonen sutto Joel och Thala med sonen i de låga rummen på Grimön och språkade om framtiden.

»Hör nu, mor,» sade Sven Elversson, som denna kväll föreföll ovanligt glättig och lätt om hjärtat, »tycker du inte, att det är kulet och mörkt i det här gamla köket? Vad säger du om att flytta in i stora byggningen?»

»Bevara oss väl!» utropade hon. »Där finns ju varken golv eller tak.»

»Men det kan bli,» sade sonen. »Jag har sett på väggarna. De är alldeles oskadade. Det finns ljusa och glada rum där inne med utsikt över havet. Det är synd att låta det gamla kaptenshuset alldeles förfalla.»

Naturligtvis höllo far och mor med honom om detta, men det var pengar, som fattades.

Sonen förklarade för dem, att han hade pengar. Det var inte sådana, som han hade fått av fosterföräldrarna, utan av honom själv ärligt förtjänade pengar. Då han hade dragit ut på sin nordpolsresa, hade en summa av tusen pund utlovats honom vid hemkomsten. Denna hade nu blivit utbetalad till honom.

Då såg fadern, den gamle Joel, som inte en sekund hade själv känt vämjelse, hur de gamla avdankade sjökaptenerna, som förut hade bebott Grimön, med avsky vände sig i sina gravar.

»Inte med de pengarna!» stötte han ut. »Jag vill gärna ha huset återupprättat, men inte med de pengarna.»

Modern och sonen sågo förvånade upp på honom. Men båda förstodo genast vad som anfäktade honom, och ämnet fick falla.

Fadern blev sittande och tänkte på gamla sjökaptener med barkade ansikten, tjäriga nävar, törstiga strupar, godmodiga, lustiga, föga noggranna i val av ord, föga kräsna i val av umgänge. Hans förfäder hade väl varit

av samma sort, och nu hade han sagt till sonen, att denne inte var god nog att flytta in till dem. Han hade sagt till honom, att hans pengar, som han hade tjänat med livet som insats på samma hav, där de hade flackat omkring och tjänat sina, inte voro goda nog för att upprätta deras hus.

Det kom denna kväll ett tåligt och milt och förlåtande leende och lägrade sig över Sven Elverssons ansikte. Det hade ofta flugit över läpparna förut, då äcklet hade plågat honom, varit där och försvunnit. Nu, då fadern hade visat, att han kunde känna för honom på samma sätt som alla andra, började det på att bli bofast där.

När fadern såg leendet, som vilade över sonens ansikte och inte mer ville vika därifrån, reste han sig och sade ett par ord, som skulle gottgöra det sagda. Sonen gav goda ord till svar, men leendet stannade kvar.

Fadern blev vred på sig själv, därför att han hade rivit upp såret. Han förstod, att sonen hade gömt på nyheten om pengarna för att få tala om den just i kväll. Snart kände sig fadern så skamsen, att han inte ville stanna inne i stugan, utan satte på sig hatten och gick ut i mörka kvällen. På så sätt kunde modern kanske komma åt att tala om för sonen vad han verkligen kände för honom.

Men knappt hade Joel hunnit att försvinna ut i natten, förrän sju vilda, berusade sällar kommo inrusande i köket på Grimön.

De förklarade, att de ville ha Sven Elversson med sig ut på en liten lustighet. De hade seglat hit ut extra för att få honom med sig.

När mor Elversson granskade skaran, såg hon, att den bestod av ett båtlag fiskare, som var sammansatt av de vildaste, råaste och supigaste karlarna i den delen av skärgården. Bakom de andra, liksom ville han hålla sig dold, såg hon en av sina egna söner, som hade plats hos en handlande i Knapefjord.

Från de druckna, vinglande och fånigt leende karlarna vände hon blicken till den sonen, som dessa hade kommit dit för att förolämpa och straffa. Han var smärt och fint byggd, ögonen voro smala med en nästan smekande blick, händerna vita och rena. Han var borstad, putsad, rakad och hade välsittande kläder. Han rökte inte, drack inte, spottade inte, kunde inte få ett grovt ord över sina läppar.

Dessa andra, som hade kommit dit för att plåga den plågade, de misstyckte inte, att han hade fått en bättre uppfostran än de, att han hade fått föra ett njutningsrikare liv, att han hade ett skarpare förstånd. De kommo dit för äcklets skull, därför att de ansågo honom för en mask, som de borde trampa ner, för en ful padda, som inte hade rätt att uppehålla sig inom väggarna i ett kristet hus.

När de främmande karlarna kommo in i stugan, lade sig en besynnerlig vanmakt över Sven Elversson. Det var inte så, att han svimmade eller blev medvetslös, men han kände sig ur stånd att röra sig. Han hade en stark förkänsla av att detta var slutet på hans liv. De där människorna voro sända för att pina ihjäl honom. Och det tjänade ingenting till att göra motstånd. Livet, sådant det nu hade blivit, var inte värt, att han ansträngde sig för att få behålla det.

Denna samma dag på förmiddagen hade en av karlarna hittat en stelnad snok på en vägkant. Han hade tagit den med sig hem och visat den för kamraterna.

»Den ser riktigt aptitlig ut,» hade någon sagt.

»Ja, det är synd, att ingen har lust att äta den,»

»Om vi skulle ta och fråga Sven Elversson från Grimön, han, som äter människokött?»

»Det skulle nog smaka honom.»

På så sätt hade de kommit på den tanken att resa ut till Grimön. De hade en dunkel känsla av att en så straffbar man som Sven Elversson inte borde få fira julen i fred, utan att han just då borde pinas och oroas.

De hade tagit hans bror med sig, för att denne skulle peka ut farleden för dem i den mörka natten, och brodern hade följt med dem inte så särdeles ogärna. Han var inte på långt när så drucken som de andra, men för den hemkomne kände han ungefär detsamma som de. Man retade honom med brodern, sade fula ord till honom för hans skull, och han frågade sig vad denne bror hade för rätt att komma hem och vålla sina syskon förtret. Han stod bakom de andras breda ryggar och flinade på förhand åt det, som skulle komma.

»Joel, Ung-Joel!» ropade nu hans mor till honom. »Vad ämnar de ta sig till med Sven?»

Och Ung-Joel svarade utan att tveka, så invand som han nu en gång var att besvara alla frågor, som ställdes till honom av denna röst.

»De tänker få honom att äta orm.»

Vanmakten, som låg över Sven Elversson, sjönk allt djupare. Han såg scenen framför sig. De där karlarna skulle befalla honom att äta, och han skulle säga nej. Då skulle de slå honom, sparka honom. Han skulle fortsätta att säga nej. Det fanns ingen makt nu, som skulle kunna tvinga honom att äta något vidrigt, och de skulle pina livet ur honom.

Men han hade några ögonblick på sig ännu, stunden, då han skulle följa dem, var ännu inte inne.

Karlen, som på förmiddagen hade funnit ormen, drog fram det långa, blanka djuret ur sin ficka. Han stod nu och vinglade på ena foten och sträckte samtidigt ormen fram under näsan på mor Thala.

»Den ska nog smaka honom,» sade han.

»Ja, ni är då inte människor, ni karlar,» ropade modern. »Och ni tror, att jag ska låta min son Sven, som är så mycket bättre än någon av er, följa med er ut?»

Nu brast skaran i skratt.

»Han ska inte behöva gå med längre än till båten,» sade karlen, som höll ormen. »Där ska vi steka den åt honom.»

Vanmakten, som låg över Sven Elversson, började vika. »Nu snart är det tid,» sade han till sig själv. »I kväll blir allt slut. Det är ingenting att sörja över.»

Modern kastade en blick bort till honom och såg honom sitta där med det sorgsna, förlåtande leendet på läpparna. Ingenting av vrede eller motståndslust sågs i hans ansikte, bara ödmjukhet och mild, undergiven sorg.

»Men du måtte väl aldrig tänka på att gå med dem?» ropade hon till honom. »Vet du vem han är, han med ormen? Det är Olaus från Fårön, han, som är medskyldig i barnamord. Han övergav sin fästekvinna, då hon som bäst behövde honom.»

Karlarna skrattade, så att de vrålade.

»Var ni inte ängslig för sonen, mor Thala!» sade Olaus från Fårön. »Han ska få salta och peppra, så mycket han vill. Och han blir inte sämre, än han är förut, därför att han äter orm.»

»Och den där,» ropade modern, pekande på den längste och fulaste av männen, »är Corfitzson från Fiskebäck. Han har gjort mycket ont i sin dar, och bland annat har han anlagt eld i en lagård, full av djur, för

att få ut försäkringssumman.»

»Nej, skynda på nu, gossen min! Sätt hatten på dig, och kom med!» sade Corfitzson och lade handen på Sven Elverssons axel.

Men mor Thala fortsatte med svindlande hast.

»Den där är Bertil från Strömsundet. Om du vill veta vad han har gjort som värst, så är det väl det, att han har fött ihjäl sin farmor. Hon levde inte i två månader, sen hon hade lämnat honom sin stuga. Och den där borta i vrån är Torsson från Iggenäs, som aldrig har gjort annat än stulit fisk ur andras garn, och de två, som är fullast, är Rasmussen och Hjelmfelt. De brukar dricka upp all sin förtjänst och låta hustru och barn svälta.»

Hon hade höjt rösten nästan till skrik, hon skälvde av vrede och skräck. Männen voro för några ögonblick så behärskade av hennes raseri, att de tego och upphörde att skratta.

»Och vet du vem det är, som står där längst borta bakom de andra?» fortfor modern allt gällare. »Det är din bror, Ung-Joel. Han har inte annat ont gjort, än att han ämnade låta sina gamla föräldrar förgås ohjälpta här ute på skäret. Det finns inte en bön, som jag inte har gjort honom, för att han skulle flytta ut till oss, men han ville inte höra mig.

»Och nu, Sven, då du vet vad de här är för slags folk, nu vill du väl inte följa med dem?»

Just som hon sade detta, såg hon hur Sven Elversson reste sig, lika mild och förlåtande som förut, bara beredd till underkastelse och lidande.

Skaran brast i skratt på nytt.

»Ja, det är rätt, gossen min, att du kommer med godvilligt,» sade Olaus, som tydligen var ledaren. »Du kan väl inte sätta dig upp ensam mot sex starka karlar.»

Men mor Thala Elversson var inte den, som ämnade se sonen gå utan att göra allt det motstånd, som hon förmådde. Hon nappade med ett raskt grepp ormen från Olaus, kastade in den i nästa rum och ställde sig framför dörren.

I detsamma gick dörren till förstugan upp, och Joel kom instörtande.

»Vad står här på?» sade han. »Vad ställer ni här till för bråk? Vart ska ni ta vägen med Sven ?»

Han såg hur ett par av karlarna hade sprungit fram till mor Thala för att kasta henne undan från dörren, och hur ett par av de andra lade händerna på Sven Elverssons axlar och sköto honom framför sig.

Utan att tveka ett ögonblick kastade sig gubben in bland de stridande.

»Släpp där! Rör inte Sven!» ropade han.

Då kände Sven Elversson hastigt hur vanmakten vek ifrån honom. — »Nu är det tid, nu kämpar både far och mor för dig,» sade något inom honom.

»Ung-Joel!» ropade han till brodern, som alltjämt höll sig bakom den berusade skaran av inkräktare. »Ställ upp dörren till förstugan!»

Och då brodern, som var van att lyda alla befallningar, som gåvos i detta hus, hade ställt upp dörren på vid gavel, fattade Sven Olaus från Fårön om livet, lyfte upp honom från golvet och kastade ut honom.

Corfitzson från Fiskebäck störtade fram för att rycka Sven Elversson med sig, men kände sig strax därpå omfattad av starka armar, upplyft från golvet och slungad ut i förstugan ovanpå kamraten.

När detta skedde, sprang Ung-Joel fram och ställde sig vid sin brors sida.

Därpå gavs det ännu några ögonblicks vilt tumult, men sedan var också det gamla köket fritt från fiender.

Ung-Joel gick och stängde dörren efter dem. Sedan steg han med en viss högtidlighet fram till sin bror och räckte honom sin hand.

»Hur i all världen bar du dig åt?» sade han med den uppriktigaste beundran. »Du får lov att lära mig det där greppet.»

Den äldre broderns ansikte hade fått färg av kampen. Det tåliga leendet var borta från läpparna.

»Var du viss, att de andra också ska komma att tycka, att du är styv!» sade Ung-Joel. »Men när du är en sådan slagskämpe, så varför i Herrans namn har du gått och burit så mycken försmädelse utan att mucka?»

Då förlorade Sven Elversson för en gångs skull sin självbehärskning. Han kastade sig ner på en stol och gömde ansiktet i händerna.

»Varför skulle jag försvara mig,» bröt han ut i förtvivlan, »när jag föraktar mig själv mer, än någonsin du eller någon annan kan göra? När jag känner större äckel för mig själv, än jag någonsin kan inge er. Mer avsmak, mer vämjelse. Ingen av er vet så väl som jag vad jag har gjort, vad det är, som jag har syndat emot. Jag hatar mig själv. Jag känner själväckel. Vad hjälper det mig då att tysta munnen på några druckna uslingar?»

MOTORJAKTEN NAJADEN.

Ett par dagar efter jul kom Joel hem till Grimön med en förfrågan från Olaus från Fårön om Sven Elversson skulle vilja deltaga i sillfisket på motorjakten Najaden, som ägdes av hans båtlag.

»Han säger, att han inte tror, att du kan komma in i något annat lag,» sade Ung-Joel, »men eftersom du är min bror, så måste jag varna dig. Det är nog inga bra karlar, som far med Olaus.»

Modern sade genast, att det inte kunde komma i fråga, att Sven skulle ge sig in bland sådant pack, men fadern tycktes vara av annan mening.

»Det kunde inte vara så oävet ändå, om Sven finge lära sig fisket, sådant som det bedrives här på kusten,» sade han. »Och som Ung- Joel säger, så blir det inte lätt för dig att komma in i ett annat båtlag.»

»Men det menar du inte, Joel!» utbrast nu hustrun. »Vem vet vad de där har för avsikt med att skicka bud på Sven? Det tör bara vara någon ny nedrighet, som de har spekulerat ut.»

»Ja, jag ville ju bara säga, att det är skada, att Sven inte kan komma ut på fiske,» sade Joel undfallande.

Men nu kom Sven Elversson ihåg faderns ord på julaftonen, och en misstanke om att han ville ha honom bort från hemmet smög sig in hos honom.

»Du ska hälsa Olaus och tacka honom för tillbudet,» sade han till brodern. »Jag är glad åt att han vill ha mig med sig. Jag ska ge mig av till Fårön, så fort jag hinner.»

»Då kan du så gärna följa med mig nu, när jag reser,» sade Ung-Joel, »så får du skaffa dig utrustning i min

bod. Det har varit telegram i dag på morgonen, att sillen står tjock uppe vid Smögen. I morgon blir det uppbrott på alla håll.»

Det blev en stunds stor brådska, men snart voro båda bröderna borta, och Joel och Thala sutto åter ensamma.

Det gick nu ett par veckor, utan att några nyheter från Sven nådde till Grimön, men en söndag kom Ung-Joel på besök.

Thala ville genast veta vad de där Fårökarlarna hade tagit sig till med Sven, om de kanske hade slagit ihjäl honom.

»Jag har inte hört annat om dem,» sade Ung-Joel, »än att folk säger, att förut fanns det på Najaden en, som var delaktig i barnamord, och en, som hade fött ihjäl sin farmor, och en, som hade anstiftat mordbrand, och en, som aldrig i sitt liv hade gjort annat än stulit fisk från andras garn, och två, som höll på att supa sig fördärvade, och att nu hade de fått ibland sig en, som har smakat människokött, så att nu var samlingen fulltalig, och en kunde inte begära fler ogärningsmän på en skuta. Men jag har ingenting hört från Sven själv, och inte har jag reda på annat, än att allt går väl mellan honom och kamraterna.»

»Du pratar tok,» sade mor Thala. Hon såg ond ut, men var i alla fall glad, att ingenting farligt hade inträffat. »Kom nu ihåg, gossen min, att så snart som du får höra nyheter från Sven, så ska du komma hit med dem! Det är den största tjänst du kan göra far och mig.»

Om fjorton dar kom Ung-Joel ut till skäret.

»Ja, nu ska jag säga er, mor,» sade han, »att det är ingen, som tror, att Najadlaget längre ska kunna hålla ut med Sven. För nu påstår folk, att den smutsigaste och sämsta och mest stinkande jakten i skärgården håller på att så sakteliga bli uppsnyggad och renspolad, att motorn slutar upp att strejka, just då den som bäst behövs, att segeltrasan, som de ibland brukar hissa för att stötta skutan, har blivit lagad och fått ett par stora, fyrkantiga lappar, att den urblekta vimpeln har blivit ersatt med en ny och klarfärgad, att namnspegeln har blivit omförgylld och hela namnet Najaden ditmålat, utan att någon bokstav fattas, att skaffningen ombord börjar smaka underligt lika sådan mat, som man får på landbacken, att det börjar blänka av både pannor och tallrikar i kabyssen. Man säger, ser ni, mor, att man aldrig har trott annat, än att folket på Najaden väl skulle stå ut med att ha en människoätare ombord, men rena fat och tallrikar, det vet man inte hur det ska kunna tåla sig med.»

»Asch, jag tror, att du bara vill göra spektakel av mig!» sade modern, men sonen såg, att hon var väl belåten med hans nyheter. »Och kom det ihåg,» tillade hon, »att så fort som du får höra något från din bror Sven, så bör du låta oss få reda på det! För han har ingenting ont gjort, och vi måste hålla reda på hur det går honom, så att han inte råkar i olycka.»

Men den, som bor ute på Grimön, får öva sig i tålamod. I hela fjorton dagar fick mor Thala vänta, innan Ung-Joel kom med nyheter från Sven Elversson.

»Ja, jag har inte råkat honom själv nu heller,» sade han, »men jag har hört sägas, att det inte kan gå ihop stort längre med Najadfolket och Sven Elversson. För nu lär Olaus, som är skeppare på jakten, börja yrka på att manskapet ska komma ombord i rätt tid, och han har flera gånger lyckats att få åstad sin jakt samtidigt med den andra fiskeflottan och kommit fram till fiskeplatsen och fått gott läge och god fångst. Och när garnen är hela och rediga och välskötta och inte murkna, så att de brister, när vaden är som fullast, och när den, som ska sköta spelet, inte är dödfull, så att hela fångsten vältes i sjön, just när den är vid båtkanten, och när det börjar förtjänas pengar på motorjakten Najaden, så kan inte någon tro, att Olaus från Fårön och

Corfitzson från Fiskebäck och Bertil från Strömsundet och Torsson från Iggenäs och Rasmussen och Hjelmfelt ska stå ut där. För nog kunde de trivas med att ha en människoätare ombord, men att segla på en rengjord skuta och driva ordentligt fiske och ha god förtjänst, det har ingen av dem kunnat finna sig i i hela sitt liv.»

Mor Thala bannade honom för att han inte kunde tala ett allvarligt ord, men hon var i alla fall nöjd med underrättelserna.

»Du ska få se, att allt går bra,» sade hon. »Ack, den Joel, den Joel! Ja, jag menar inte dig, utan far din. Han är den klokaste människa, som finns i hela Bohuslän. Han visste vad han gjorde, då han skickade ut Sven bland människor.»

Ett par veckor därefter kom Ung-Joel med en ny rapport igen.

»Jag har inte råkat Sven själv,» sade han, »för sillen håller till långt uppe i norr det här året, men jag har hört, att folk säger, att när Olaus från Fårön har låtit övertala sig att snygga upp sin stuga för de pengar, som han har förtjänat, och när Corfitzson från Fiskebäck sätter in sina pengar på banken, så fort som de kommer i hans hand, och när Bertil köper en ny klänning åt hustrun, och Torsson skaffar sig en ny segelbåt och Rasmussen och Hjelmfelt bekvämar sig till att skaffa hem mat till hustrur och barn, så kan det väl aldrig stå rätt till med Najadfolket. För inte blev man förvånad, när de tålde en människoätare ibland sig, men att de kunde tåla en ren skuta och ett ordentligt fiske och vara i stånd att leva som annat folk, det hade man aldrig trott dem om.»

»Det är ingen, som pratar så förargligt som du,» sade mor Thala till sonen, men hon var övermåttan belåten och sade, att nu trodde hon, att allt skulle sluta väl för Sven, och att folk skulle komma att tåla honom.

»Det är allt så gammalt och ingrott hos människorna det, som han har emot sig,» sade då Joel, »så en får inte vänta, att han ska segra så lätt. En får vara glad, om en bara kan laga så, att det inte tar makten över honom själv.»

Ett par veckor därefter kommo båda bröderna hemseglande. De sågo nedslagna ut, då de trädde in i stugan på Grimön.

Varken mor Thala eller Joel gjorde Sven några frågor, men modern ställde snart om, att hon fick vara ensam med Ung-Joel.

»Vad i all världen står det nu på?» sade hon.

»Jo,» sade Ung-Joel och såg förgrymmad och vred ut, »det hjälper ju inte, att Olaus och Corfitzson och allt det andra Najadfolket vill bättra sig och håller till godo med att jakten blir uppsnyggad, och att fisket föres ordentligt, och att pengarna tas vara på, när de inte kan träda innanför sin stugas dörr utan att mötas av ett gråtande kvinnfolk. Vad ska de ta sig till, när hustrurna säger till dem, att de hellre får bli sådana, som de var förut, än fortsätta att leva i sällskap med en, som har syndat som Sven. När de säger, att de känner sådan avsmak för Sven, att det också flyttas över på dem, som var dag är i sällskap med honom. När de inte bryr sig om förbättrade hus, segelbåtar, klänningstyger, mat, husgeråd, heder, framgång, lycka, när de offrar allt detta för att slippa ifrån äcklet. När det är så, då måste ju männen be Sven ta sin hand från motorjakten Najaden och råda honom att stanna hemma på Grimön, där ingen råkar honom och ingen tar anstöt av honom.»

SKOLHUSET.

Denna samma vår, kort efter det att sonen hade vänt tillbaka från sillfisket, fick gamle Joel Elversson en

förfrågan från kyrkoherden i Applum om han skulle vara hågad att åtaga sig ett skolhusbygge.

Joel hade fordom skött några byggnadsföretag inom församlingen och utfört dem så billigt, att han knappast hade erhållit någon vinst för sig själv. Det var väl detta, som gjorde, att han nu åter blev ombedd, oaktat många torde ha funnit honom väl gammal.

När mor Thala Elversson fick höra talas om anbudet, förklarade hon genast, att Joel inte mer fick åtaga sig ett så maktpåliggande arbete, och mannen sade inte precis emot henne. Men på samma gång blev han sittande och talade om hur kännbart det skulle bli för socknen med en främmande entreprenör. Han förklarade också, att han bra gärna hade velat vara med om att bygga ett nytt hus åt skolbarnen, som så länge hade fått hålla till godo med det gamla dragiga och mörka nästet, som nu användes till skolhus.

»Du skulle ha sett ritningarna,» sade han till Thala. »Allt, vad de nu hittar på för att göra det bekvämt och bra! Det visste man minsann ingenting om i vår ungdom.»

»Du är bra livad för det där bygget,» sade hustrun. »När allt kommer omkring, så har du kanske redan svarat ja.»

Gubben såg helt förlägen ut.

»Jag skulle inte ha gjort det, om jag inte hade haft en vuxen son i huset,» sade han.

»Men du borde väl åtminstone först ha frågat honom,» sade hustrun och blev nu alldeles utom sig av förvåning över Joels företagsamhet. Sonen hade några dagar gått och sett så modfälld ut, att det föreföll omöjligt att förmå honom till något slags arbete.

»Jag tror inte, att Sven skulle ångra, om han komme att sätta sig in i byggnadsarbete,» sade Joel. »Det är gott att veta lite om timring och grundläggning för var och en, som ska bo på sin egen gård. Men vill han inte hjälpa mig, så får jag förstås ge återbud.»

»Då kan du så gärna göra det genast,» sade hustrun.

Hon undrade på att Joel ville förmå sonen att deltaga i ett bygge inne på självaste kyrkslätten. Där trodde hon att oviljan mot honom var större än på något annat håll.

Sonen var närvarande under samtalet, men hittills hade han tegat. Han förstod dock mycket väl vad fadern hade för avsikt med sitt förslag. Hans enda diktan och traktan tycktes vara att föra honom ut bland människor. Om hans misslyckande med Najaden hade han endast sagt, att Sven hade haft långt större framgång, än han hade förväntat, och berömt honom med sina vackraste ord. Sonen åter ville nu som förut ingenting annat än hålla sig undan i hemmet, men det föreföll honom, som skulle inte fadern komma att tillåta honom detta, förrän han hade fått se än en gång hur omöjligt det var för människor att glömma den avsmak, som följde med honom.

»Jag tycker inte, att far ska avsäga sig anbudet,» sade han. »Jag ska nog försöka hjälpa till, så gott jag kan.»

Joel blev fasligt belåten med detta svar, och redan samma dag tog han sonen med sig på en rundtur till virkeshandlare, timmermän, stenhuggare och grundläggare.

Nästan mot sin vilja blev Sven Elversson snart livligt intresserad av byggnadsarbetet, och fadern lät honom ta ledningen. Han fick både övervaka arbetet och bestämma på vad sätt huset skulle uppföras. Grimön ligger tämligen långt ut till havs, och Sven Elversson tyckte sig inte vilja förspilla tid med att fara fram och åter, utan stannade inne på kyrkslätten, så länge som arbetet varade. Joel också tycktes snart tröttna på de evinnerliga segelfärderna in till Applum. Han stannade i flera veckor ute på Grimön och lät sonen sköta om

bygget efter bästa förmåga.

När han någon gång for in till kyrkslätten, kom han alltid tillbaka storbelåten. Hustrun frågade efter varje ny resa med ängslan om det inte märktes något missnöje i Applum med att sonen fick sköta bygget, men han hade bara goda upplysningar att ge henne.

»I går råkade jag Israel Jönsson, som du vet är kommunalstämmans ordförande,» sade han, »och jag frågade honom vad han tänkte om skolhusbygget. — 'Jag vill nu inte neka, Joel,' sa han då, 'att vi har varit betänksamma här i Applum, därför att ni låter eran son stå för arbetet. Men nu tror jag, att både skolråd och kommunalnämnd och alla de myndigheter, som finns i socknen, ska väl akta sig för att driva Sven från arbetet. För när vi styrande ser, att han lägger granitsockel under huset i stället för vanlig stenfot, som det var föreskrivet i ritningen, eller när vi finner, att han är sådan, att han inte nöjer sig med att resa väggarna av plank, som arkitekten hade tänkt sig, utan sätter upp dem av timmer, så får väl lite var stoppa motviljan i fickan och låta förståndet regera.'»

Modern började nu ana, att Joel hade åtagit sig bygget endast och allenast för att ge sonen tillfälle att utmärka sig och skaffa sig vänner. Och nog var avsikten god, det medgav hon, men hon var nu mera misstrogen än förr och ville inte tro, att de skulle få framgång.

Nästa gång Joel kom tillbaka från arbetsplatsen, var hennes första fråga om Sven höll ut ännu, och om inte folk lät honom märka den motvilja, som han ingav.

»Jag vill inte säga vad jag själv tycker,» sade Joel, »för du skulle kanske inte lita på mitt omdöme, men du ska få höra ord för ord vad Gunnar Markusson, han, som bor tätt invid bygget, sa till mig i går eftermiddag, då vi råkades på arbetsplatsen:

»'Jag kan inte säga annat, Joel, än att det har varit lite oro i socknen, därför att Sven Elversson har kommit att stå för skolhusbygget,' sa han till mig. 'Men nu tror jag nog, att vi skattdragande i församlingen kommer att hålla våra känslor i styr, när det gäller en sådan välgörare som Sven. Nu håller han på att klä huset med spåntade bräder, fastän det var sagt, att det skulle duga med ohyvlade. Och han ämnar måla med oljefärg, fastän vanlig rödfärg är föreskriven. Han täcker taket med tegel, fastän arkitekten ansåg, att det kunde duga med papp. Han lägger stentrappsteg framför ingången, fastän det var föreskrivet cement Han är sådan, den här sonen eran, att han inte kan nöja sig med mindre än fullgott arbete, och ändå lär han inte komma att begära mer för huset, än om han hade följt ritning och arbetsbeskrivning.'»

Mor Thala Elversson var mer än belåten att höra, att sonen skötte sig väl, men hon liksom kände på sig, att äcklet, som förföljde honom, inte skulle släppa taget så lätt.

Joel for nu inte in till bygget förrän i september. Han blev borta i flera dagar, och när han kom tillbaka, hade han sonen med sig och kunde berätta, att allt nu var färdigt. Huset var avsynat, och besiktningsmännen hade inte haft ord nog för sin belåtenhet.

Hustrun höll med dem om att allt detta var gott och väl. Hon tyckte, att sonen såg ut som en, som hade kommit lös ur ett fängelse, och förstod, att han nu trodde sig ha återvunnit en smula heder och anseende.

Hon ville inte heller störa hans glädje, men så fort hon blev ensam med Joel, frågade hon honom om det verkligen inte var någon i hela Applum, som hade låtit Sven känna, att han inte var god nog för att utföra ett sådant arbete.

»Ingen kan ju veta vad som rör sig i det fördolda,» sade Joel, »men jag ska i alla fall tala om för dig vad skollärarn sa till mig i går eftermiddag, när jag språkade med honom efter invigningen.

»'En kan ju aldrig lita på människors tacksamhet,' sa han. 'Men om jag vore far till de barnen, som ska få sin uppfostran i det här nya skolhuset, så skulle jag inte vilja visa en sur min mot byggmästarn. Sannerligen, när en ser hur väl han har inrättat skolsalen, hur vackra färger han har valt, så bra bänkar han har kostat på, så klart fönsterglas han har satt in, så blir en nästan häpen. Och när en ser alla anordningarna i slöjdsalen och i skolköket och ger akt på gymnastikapparater och på värmeledning och så mycke annat, som han har hittat på, måste en säga sig, att det är en sann barnens vän, som har byggt huset. Jag tror, att mången skulle vilja bli barn på nytt för att få sin lärdom i en skola, som är byggd av Sven Elversson.'»

Då mor Thala hörde detta, så kunde hon inte annat än vara nöjd, och hon gladde sig åt att all hennes oro hade varit onödig.

KULLARNA.

Sven Elversson, som hade varit i Göteborg för att betala leveranser till skolhusbygget, hade kommit resande med tåget till stationen närmast Applum, och där hade han funnit, att skjutsen, som skulle möta honom, inte var kommen.

Det var två mils resa till Applum, och han stod rätt brydd på den lilla stationen och undrade hur han skulle komma därifrån, då en liten droska, förspänd med två hästar, kom framkörande till stationshusets trappa. Den kom från gästgivargården i Applum, och på tillfrågan fick han veta, att den var ditbeställd av kyrkoherden, som i de dagarna hade firat bröllop med en prostdotter högt uppifrån Norrland.

Sven Elversson väntade skjuts från samma håll, men det blev nu tydligt, att hans beställning inte hade kommit fram, och att ingen häst var utsänd för hans räkning. Skjutsbonden föreslog honom, att han skulle be kyrkoherden att få åka på kuskbocken, men detta förekom honom alltför påträngande, så att han avböjde förslaget.

Medan de ännu samtalade härom, kommo emellertid kyrkoherden och den unga frun ut från stationshuset.

Det var ett vackert par. Kyrkoherden, som var några och trettio år, var av medelhöjd, kraftigt byggd med ett präktigt huvud. Han hade ett svart, krusigt helskägg, bred, vacker panna, väl utmejslade drag, frisk hy, vita tänder. En ung flicka kunde inte önska sig en man, mera i stånd att skydda och värna henne, arbeta för henne och ge henne en god ställning i världen. Hustrun åter var rent överraskande vacker. Sven Elversson kom att tänka på några stora engelska målares sköna kvinnotyp med lång, slank kropp, sluttande axlar, lutande huvud, rika hårmassor, som skönt beskuggade ansiktet, raka ögonbryn, fina kinder och en världsfrämmande, himlatrånande blick i de strålande ögonen.

Det föreföll Sven Elversson sällsamt, att då han en stund hade betraktat dessa båda människor, tycktes mannen så småningom förlora allt det tilldragande, som han förut hade sett hos honom. Hustruns fina och oerhört mjuka färger och skapnad gjorde, att han föreföll grov och tarvlig, nästan ful. Sven Elversson hoppades, att det inte var något gammalt agg, som han kunde hysa för kyrkoherden sedan den där gången i kyrkan, som kom honom att tycka, att han inte var en passande man för den fina och bräckliga unga varelsen.

Sven Elversson drog sig genast undan från vagnen, då de två närmade sig, men han hörde hur skjutsbonden i hans ställe bad om en plats för honom på kuskbocken, och kyrkoherden kom genast fram till honom och bjöd honom att åka med dem.

Kyrkoherden hade egentligen alltid visat sig vänlig mot honom, och nu, då Sven Elversson satt på kuskbocken och vagnen körde i väg, förjagade han genast det första intrycket. — »Jag misstog mig, som jag så ofta gör,» tänkte han. »Jag får ju erkänna, att jag inte på åratal har sett två människor, som varit så helt

och fullt lyckliga som dessa båda. Och de har ju all anledning. Här sitter nu mannen och tänker på hur annorlunda livet blir i den lilla prästgården på kyrkslätten i Applum, då en ung fru kommer att fylla den med liv och munterhet, och hon å sin sida sitter och drömmer om hur hon ska göra hemmet så tilldragande, att han aldrig ska vilja lämna det, alltid längta dit tillbaka, då han har varit borta.»

Sven Elversson hade till den grad satt sig in i denna tankegång, att han blev helt överraskad, då han om en stund hörde den unga frun utropa med en ton, som ljöd både trött och otålig:

»Men ska det då aldrig bli något slut på dem?»

»Vad kan det vara, som den unga frun vill ha slut på? Vad kan det vara, som på en sådan dag gör henne missnöjd?»

Sven Elversson såg sig omkring åt alla håll. Plötsligen förstod han. Det kunde inte vara något annat än kullarna.

Egentligen var det ett egendomligt landskap, som vägen drog fram genom.

Man kunde inte kalla det för bergland, för det fanns varken åsar eller toppar, och inte heller var det ett slättland, för hela marken var översållad med stora och små bergkullar. Ibland stodo de trångt, så att vägen med knapp nöd kom fram mellan dem, och ibland stodo de glest, så att det blev utrymme för både åker och gård. De stodo till höger och till vänster och framom och bakom, och Sven Elversson fick ge den unga frun rätt i att det aldrig tycktes bli något slut på dem. Vägen slingrade fram i djupet mellan kullarna, och aldrig kom den upp på en backe, som var så hög, att man fick en överblick. Hur långt man for, var det bara kulle, som reste sig bakom kulle. Somliga voro täckta med magert gräs, somliga voro nakna, och somliga voro klädda med ljung och ris, och detta var hela omväxlingen.

Ibland ljusnade det mellan ett par kullar, så att man kunde tro, att bortom dem skulle finnas öppet land. Men knappt hade man tänkt det, förrän det kom en ny kulle och ställde sig mitt i öppningen.

»Det ser naturligtvis inte så här ut i Norrland,» tänkte Sven Elversson. »Jag skulle ha önskat, att de här kullarna, som verkligen är dystra och fula, inte hade varit det första, som den unga, vackra frun hade fått se av Bohuslän.»

I detsamma hörde han hur hon sade till mannen, att hon kände sig likaså vilsekommen bland dessa kullar som i den mörkaste skog.

På ett ställe gick en fårflock och betade, på ett annat ett par kor, och på ett tredje stod ett par barn och plockade bär. Och nu förklarade den unga hustrun, att det var väl, att de stodo där, för om hon inte hade fått se djur och barn, skulle hon inte ha trott, att hon befann sig i ett kristet land.

»Men, Sigrun!» sade då mannen. »Tänker du inte på att detta är mitt Bohuslän, och att här älskar jag varje sten och varje ljungbacke? Vad skulle du ha sagt, om jag hade kommit till dig och klagat över granskogarna och tallhedarna uppe i Norrland?»

Dessa ord hade naturligtvis en mycket stark verkan. Den nygifta frun teg först en lång stund. Sedan började hon viska något med tårar i rösten, och Sven Elversson förstod, att hon bad sin man om förlåtelse för att hon hade talat så vanvördigt om Bohuslän.

»Jag är inte sådan annars. Jag vet inte vad som kommer åt mig i dag,» sade hon.

Varje ord hon sade kom helt förtjusande, uppriktigt och allvarligt, med en liten, svagt läspande röst. — »Min Gud, jag åtminstone önskar henne inte annorlunda,» tänkte Sven Elversson. »Är det inte vackert, att

hon är så rädd för det, som är fult?»

Det blev nu tyst en stund, men snart började den unga frun på nytt med en underligt darrande stämma.

»Jag förstår, Edvard, att jag plågar dig, men jag kan inte hjälpa, att jag är rädd. Jag har försökt att strida med det ensam nu en stund, men jag kan inte driva bort det. Och nu kom jag att tänka på att hädanefter behöver jag ju inte kämpa ensam, nu har jag ju dig, som kan hjälpa mig med all min skröplighet.»

Det låg så mycken öm tillbedjan i tonen, att Sven Elversson blygdes att sitta kvar på sin lyssnareplats. Han var inte alls värdig att få del av den unga kvinnans känslor och tankar.

Den unga hustrun sökte förklara för mannen, att hon verkligen var rädd. Hon tyckte, att hon hade sett dessa kullar förut en gång. Hon hade jagats här av någon mordlysten förföljare och flytt undan. Eller kanske att hon en gång skulle komma att bli jagad här och förskräckt söka ett gömställe mellan de förvirrande kullarna. Eller också kanske att just nu någon låg på lur bakom en kulle för att överfalla dem. Det fanns något förskräckligt i närheten. Hon skulle vilja stiga ur vagnen och fly.

Det hördes på rösten, att hon var mer rädd, än hon ville förråda med ord, och att allt var djupaste allvar för henne. Sven Elversson kunde i alla fall inte låta bli att småle, där han satt, och mannen var inte heller i stånd att förstå, att hon så där kunde skrämma upp sig för ingenting, utan försökte svara något skämtsamt och lustigt.

Men detta blev inte väl upptaget. Hon förklarade med ett oväntat utfall, att om det var så här kalt och instängt i Applum, där de skulle bo, så kunde hon inte stanna där.

»Och det är galet och fult, att jag säger så till dig i dag,» sade hon. »Men detta har jag tänkt på hela tiden, medan jag har åkt här ibland kullarna, att finns det inte något vackert att se på i Applum, något, som hjälper mig, så kommer jag att förföljas av samma skräck där också. Jag kommer att tro var dag, att något ont ska hända mig.»

Sven Elversson tänkte på kyrkslätten vid Applum, där prästgården låg bakom kyrkan, just i en fördjupning av marken, dit den hade blivit förlagd av största välvilja för att komma på en skyddad och vindstilla plats. Han undrade om hon skulle bli tillfredsställd med de jämnstora åkrarna, den skymmande bergmuren, den korta utsikten, de röda och vita och blå byggningarna, den trädlösa slättmarken.

»Han där inne i vagnen har det inte så lätt just nu,» tänkte Sven Elversson. »Jag skulle inte alls veta hur jag skulle ställa henne till freds. Men han känner henne och älskar henne. Det är en annan sak.»

Kyrkoherden måtte ha varit av samma mening. Han satt tyst en stund och tänkte sig om.

»Jag vill berätta dig en dröm, som jag hade i vintras,» började han därpå. »Den gjorde mig glad, den drömmen, när jag drömde den, och nu vill jag försöka om den inte ska ha samma makt över dig.

»Jo, jag tyckte, att jag satt och åkte på lands vägen, som leder fram mot ditt hem i Stenbroträsk, och det var vårvinter och kal mark och nakna träd, och vägen var eländig och upplöst. Det var hål i broarna, och hästen var en stackare, som knappt kunde flytta fötterna.

»Det kom kall och narig blåst norrifrån, och allting var grått och fult, och jag tyckte, att de få gårdarna utmed vägen var fattiga och oansenliga, och att det var något ogästvänligt och nedslående över hela trakten.

»Men så kom jag då äntligen upp på en backe, där jag såg älvbrinken och Stenbroträsk kyrka och prostgården, och med detsamma var allting som förvandlat. Det kom värme i luften, det blev grönska på marken, björkarna fick ett skirt flor över sig, vägen blev fast och bra, allting blev vackert och vänligt och

välkomnande, och till och med hästen fick nytt liv och började springa.

»Men det besynnerliga var, att jag kände, att våren och värmen kom från mig. De hade inte funnits där förut, men nu blev de framtrollade, därför att mitt hjärta blev varmt, då jag såg ditt hem. Och jag tyckte inte då i drömmen, att detta var något förunderligt alls. Det var bara, som det skulle vara.»

När kyrkoherden hade kommit så långt, gjorde han ett uppehåll, och Sven Elversson hörde hur hustrun med en röst, som nu var alldeles förändrad, frågade honom hur det sedan gick.

»Det var ingenting mer,» svarade han, »för den där värmen i hjärtat kändes så ljuv, att den väckte mig.» Och då han hade sagt detta, teg han på nytt.

Men nu hade dessa ord om kärlek, denna lilla glimt av skönhet, fyllt den unga hustrun med hänförelse, och lyssnaren på kuskbocken hörde hur hon viskade till mannen med en röst, som nästan kvävdes av rörelse:

»Och nu menar du, att om jag bara hade samma värme i hjärtat som du, så skulle jag se skönhet hos ditt land och ditt hem, ja, till och med hos dessa förfärliga kullar.»

Sedan hördes rösten riktigt jublande glad.

»Du ska inte vara orolig för mig,» sade hon. »Jag ser ingenting mer, som skrämmer mig. Jag känner alldeles detsamma, som du kände i din dröm.»

»Se där, se där,» tänkte Sven Elversson, »hur lite man kan döma efter första anblicken. Hon kunde verkligen inte ha fått en bättre man än kyrkoherde Rhånge. Han har både hjärta och huvud. Vem skulle ha kunnat ge henne ett vackrare svar?»

HAVET.

De nygifta hade kommit hem en tisdag. På lördagen i samma vecka gick Sven Elversson till prästgården för att överlämna till kyrkoherden några handlingar, som rörde skolhuset. Han hade gått raka vägen över trappa och förstuga in i ämbetsrummet, men där blev han stående tätt innanför dörren.

Han visste, att det var ämbetsdag, och fastän han var sent ute, hade det inte fallit honom in annat, än att han skulle finna prästen sittande vid sitt skrivbord, men så hade han inte varit att se varken där eller någon annanstans i rummet. De stora böckerna, som alltid brukade vara framme på ämbetsdagarna, lågo dock uppslagna på skrivbordet, och pennan låg stödd mot bläckhornet, så att det var tydligt, att han inte kunde vara långt borta.

Sven Elversson, som alltid ville göra så litet väsen av sig som möjligt, brydde sig fördenskull inte om att gå tvärs över förstugan till köket och fråga om prästen var hemma, och inte heller sökte han upp honom i de andra rummen. Han gjorde väl inte något ont, tänkte han, genom att stå stilla vid dörren och vänta.

Men rätt som han stod där, började människor tala i rummet näst intill, och dörren dit stod på glänt, så att han hörde varje ord fullkomligt tydligt.

»Vet du, Sigrun,» hörde han kyrkoherden säga helt glatt och bekymmerslöst, »så här dags brukar posten vara kommen, men jag kan inte gå och hämta den själv, därför att det är ämbetsdag.»

»Kära du,» svarade den unga hustrun likaså muntert och obesvärat, »vad det passar bra! Malin ska just nu gå ett ärende ner till handelsboden. Då kan hon ta tidningen med sig på samma gång.»

»Jaså, det var för att säga till om detta, som han har gått sin väg,» tänkte Sven Elversson och antog, att

kyrkoherden skulle komma tillbaka nu, då allt var klart,

Men kyrkoherdens röst hördes alltjämt från det inre rummet.

»Men, Sigrun,» frågade han, »skulle du inte ha lust att gå själv? Det är så vackert väder nu på eftermiddagen, och vägen är upptorkad efter allt regnet, som vi har haft, sedan vi kom i tisdags. Det vore säkert bra för dig att komma ut lite i friska luften.»

Detta sades blitt och vänligt, bara som ett gott råd, och likaså vänligt svarade den unga hustrun.

»Jag skulle så gärna gå efter posten åt dig, Edvard, men du ser ju hur gardinerna ligger kringströdda över hela rummet. Jag kan inte gå, förrän jag har fått dem uppsatta.»

»Nu måtte väl den där frågan vara slutbehandlad,» tänkte Sven Elversson. På samma gång lade han märke till hur kyrkoherdens röst, som egentligen var manlig och klangfull, nästan förlorade sitt välljud och föreföll rå och simpel, då man hörde den samtidigt med hustruns veka och dämpade stämma.

Men hans förhoppningar gingo inte i uppfyllelse. Kyrkoherden tycktes inte ha någon lust att låta ämnet falla.

»Är det kanske för simpelt för prinsessan från Stenbroträsk att gå efter tidningen åt mig?» sade han. Det skulle vara ett skämt naturligtvis, men det märktes nog, att han var förargad, därför att hon inte hade velat rätta sig efter hans önskan.

»Nej, Edvard, det är det inte.»

»Eller är det för fult och tråkigt här nere i Applum? Hennes nåd kan väl inte gå ut, om det inte finns herrgårdar och bruk att titta på. Kanske att det ska beställas fram hästar och vagn, för att — — — »

»Edvard!» ropade hon till.

»Ja, jag vet ju, att ingenting kan jämföras med Stenbroträsk,» sade mannen med ett litet harmset skratt. »Men jag trodde, att du ändå kunde värdigas trampa marken i Applum under dina fötter.»

»Det är inte därför, Edvard. Jag kan inte gå ut.»

»Kan du inte?» frågade mannen och lät obeskrivligt förvånad.

Det ena yttrandet hade följt så hastigt på det andra, att Sven Elversson hade blivit stående alldeles handfallen. — »Det där borde jag kanske inte höra,» tänkte han. Han tog i låset, öppnade och stängde dörren, trampade och hostade, för att de båda makarna skulle märka hans närvaro, men ingen av dem lät sig störas, utan samtalet fortgick oavbrutet.

»Nej, jag kan inte!» upprepade den unga frun. »Det finns något här, som kväver mig och tar andedräkten ifrån mig. Det är inte hemlängtan, utan det är något annat. Jag är frisk och lycklig, så länge som jag stannar inne i rummen, men så snart jag kommer ut, kastar det sig över mig.»

Hon talade häftigt och avbrutet, riktigt stötte fram orden.

»Men, Sigrun!» sade prästen. »Vad är det åt dig? Det var ju inte så illa menat.»

»Jag är inte högmodig,» ropade hon. »Fråga någon där hemma, så ska du få höra, att jag aldrig har varit högmodig! Och inte heller är det därför, att här är så fult, som jag inte kan gå ut. Det är något annat, förstår du. Om jag bara visste vad det är!»

»Hör nu, Sigrun,» sade mannen, »du får lov att förklara för mig vad du menar. Det här är visst något, som vi får lov att ta itu med på skarpa allvaret.»

Sven Elversson visste rakt inte vad han skulle ta sig till. Hade han inte redan hört för mycket för att nu ge sig till känna? Han gick ända fram till förmaksdörren, men där stannade han och vände om. Han var alltid osäker om hur han borde handla. Ingen människa kunde vara så rådlös och utan självförtroende som han.

»Jag har inte velat tala om det för dig,» sade hustrun, och återigen var hennes röst flämtande och otålig, »för egentligen är det ju ingenting. Det är bara något, som kommer över mig, så fort jag går utanför prästgården. Det är ingenting, som jag varken ser eller hör, men det är något, som ger mig den känslan, att det är synd om mig. Det är synd om mig, därför att här ska jag gå evigt och aldrig få komma härifrån. Så här är det att vara fördömd, tänker jag. Det är ingenting annat än att jämt vara tvungen att stanna på samma ställe, på samma trånga, instängda, enformiga, tröstlösa plats.»

»Jag är säker om att så där säger hon, bara för att hon ska få höra något lika vackert som sist,» tänkte Sven Elversson. »Och kyrkoherden har både huvud och hjärta, han kommer att göra henne glad igen. Det kommer att gå som en dans för honom.»

»Å, om det bara funnes en fri utsikt här! Om jag inte bodde i en grop, om jag inte hade den där bergmuren omkring mig! Men det är väl ett straff för något ont, som jag har gjort, att jag har kommit hit. Kan du inte säga mig något, som kan hjälpa mig?»

»Nu är jag säker om att jag får lyssna till något vackert,» tänkte Sven Elversson. »Det ska bli roligt att höra hur han hjälper henne den här gången.»

I själva verket tyckte han nog inte, att det var så tråkigt att stå, där han stod. Den unga fruns tonfall voro ljuvliga att lyssna till. Och av kyrkoherden väntade han sig nu något stämningsfullt och gripande.

»Jag har försökt att gå ut gång på gång,» sade hon, »men det går inte. Du kan inte förstå hur det känns. Jag håller på att kvävas. Det snör till strupen. Och så kommer tårarna störtande.»

»Seså, Sigrun!» sade prästen. »Det kan ju ingenting vara. Det finns ingenting i luften här, som vi inte ser. Det är bara en inbillning.»

»Jo,» sade hon, »det är något ont, som finns har. Det är något, som hatar mig och vill ta ifrån mig min lycka. Vet du vad jag brukar göra? Jag brukar gå och ställa mig och se på den lilla dåliga tavlan över Stenbroträsk, som en av mina kusiner har målat åt mig, och som jag bara skrattade åt, då jag fick den. Och när jag har stått en lång stund och sett på älven och på prostgårdshuset och på de stora lönnarna vid porten, så tycker jag, att jag åter får mod att leva.»

»Jag är rädd för att detta är början till en fix idé, Sigrun,» sade mannen, och nu hörde Sven Elversson, att han föll in i den förmanande, myndiga predikotonen. »Och jag anser, att den bör bekämpas strax från början. Jag tror, att jag måste fordra av dig, att du går och hämtar tidningen åt mig nu genast.»

»Men,» ropade hon till, »jag kan inte! Jag kan inte!»

Sven Elversson förstod väl, att det var mannens allvarliga mening att hjälpa hustrun. Men han hade väntat sig, att han skulle välja en annan metod. Fast kanske denna var den rätta. Han för sin del skulle visst inte ha vetat hur han skulle ha burit sig åt.

»Hör nu på mig, Sigrun!» fortfor prästen. »Du förstår säkert själv, att sådant här får man inte pjoska med. Man måste trotsa det. Du är frisk och sund. Du kan inte på allvar vilja inbilla mig, att du inte kan gå den

korta vägsträckan. Jag är tvungen i alla fall att begära det av dig, Sigrun, i namn av vår gemensamma lycka, för att den ska räcka, förstår du, inte för några korta smekmånadsdagar, utan för hela livet.»

»Jag ska gå sedan,» sade hon med ett bedjande och förtvivlat tonfall, »men kan jag inte slippa i dag? Om några dar ska jag försöka. Jag ska försöka i morgon.»

Sven Elversson stod ännu kvar ett ögonblick för att höra om uppskovet skulle bli beviljat. Men när kyrkoherden fasthöll vid att han just nu ville ha sin tidning, så gjorde han något, som han borde ha tänkt på långt förut, men som i hans osäkerhet inte förr hade fallit honom in. Han öppnade dörren helt varligt och smög sig bort. Han gick långsamt, ända tills han hade hunnit förbi kyrkan, men så snart som han inte mer kunde ses från prästgården, började han springa.

Och när den unga prästfrun kom så sakta, så sakta ut på vägen och hade tårarna hängande i ögonhåren efter det svåra samtalet och inte visste riktigt till sig och gick och vacklade och snävade, som om hon nyss skulle vara uppstigen från en sjukbädd, så behövde hon inte gå många steg, förrän en ung karl kom emot henne.

Han hälsade på henne och sade något om att det var han, som för ett par dagar sedan hade åkt med dem från stationen.

Hon svarade ingenting. Hon bara stirrade på honom utan att förstå vad han menade. Han försökte förklara, att han hade varit inne i handelsboden, och hon trodde sedan, att han hade velat säga något om att handelsmannen hade bett honom ta tidningen med till prästgården. Han talade blygt och med så stor osäkerhet, att hon skulle ha haft svårt att förstå honom, om hon också hade varit fullt sig själv.

Han räckte henne en tidning, och hon tog emot den, men hon gick framåt i alla fall, för hon kunde rakt inte fatta, att nu hade hon det, som hon var skickad att hämta, och kunde gå hem när som helst.

Då kom den främmande karlen efter henne och sade något om att om hon skulle gå ut, så borde hon gå åt annat håll. Hon fick ursäkta, han ville tusen gånger be henne ursäkta, att han tog sig den stora friheten, men eftersom hon var nykommen till orten, så ville han råda henne att gå och se på havet en sådan här vacker kväll.

Och mitt i yrsel och förskräckelse, mittunder det att den där kvävande känslan snörde till hennes strupe, hörde hon, att han sade något om havet, och hon stannade och såg på honom.

»Finns det något hav här i närheten?» frågade hon.

»Visst finns det ett hav,» sade han. Och om hon bara ville göra honom den stora äran, om hon inte drog sig för att gå i hans sällskap, så skulle hon snart få se det.

Han slog in på en liten stig, som gick rakt mot väster, och hon följde honom. Hon såg, att han var klädd som en bättre arbetare, och att han hade ett vänligt och tilldragande ansikte, fastän sättet var nästan löjligt ödmjukt, och hon drog inte ett ögonblick i betänkande att följa honom.

Det lagade sig till att bli en vacker kväll. Det kom ett så besynnerligt rött ljus sjunkande ner ifrån himlen. Hon tyckte, att luften omkring henne fick färg och blev synlig. Hon tyckte, att den fylldes med små späda rosenblad, som kommo dalande ner såsom snöflingor och gjorde hela slätten omkring henne skär som en rodnande brud.

Och när hon kom fram mot den västra bergväggen, såg hon, att den inte var sammanhängande, såsom hon hade trott. Den bestod av väldiga bergblock, men de stodo inte tätt intill varandra, utan det fanns genomgångar på flera ställen.

Och den unge arbetaren förde henne in mellan klipporna, och hon såg vit sand på marken och ett och annat snäckskal.

Sedan, när hon hade vikit om ett hörn på klippväggen, måste hon stanna och dra djupt efter andan.

För det låg vid, öppen rymd framför henne. Där svallade hela det röda lufthavet och där utbredde sig hela det vita vattenhavet, och det fanns ingenting, som stängde. Det var öppet och fritt ända till solen, som höll på att gå ner längst bort i väster.

Det fanns intet annat land framför henne än en smal sandremsa med en lång stenbrygga och längre ut i havet några svarta skär-ryggar, som stucko upp ur det pärlemorfärgade vattnet.

Och i samma stund, som hon såg detta, visste hon, att hon var räddad. För var skulle hon hellre vilja vara än på ett ställe, där hon hade så mycken skönhet så nära sig, så mycken skönhet, som hon kunde få se alla dagar?

Att ingen hade kommit att tala om detta för henne! Hon satte sig ner på en sten och dröjde länge kvar där. Och hon sög in ljus i sina ögon. Hon lät blickarna glida över den vida rymden, de fingo skena i väg, så långt de hade lust, såsom fåglar, som hade blivit utsläppta ur en trång bur.

Och hon tackade Gud för sitt hem och för att det stora, mäktiga, vida, friska havet fanns i dess närhet.

Hon satt visst alldeles för länge utan att säga något. När hon äntligen såg upp, märkte hon, att den unge arbetaren hade gått sin väg.

Hon var egentligen rätt nöjd med detta. Hon skulle nog tacka honom en annan gång. Hon var glad nu att få vara ensam.

Hon kände sig hoppfull och stark. Nu kunde hon på ett annat sätt än förut strida mot det beklämmande och farliga, som låg lägrat över slätten.

Med ens kom hon att tänka på mannen och att han kunde vara orolig. Och hon reste sig för att gå hem och tala om för honom, att hon var lycklig och botad. Och hon ville tacka honom för hans stränghet och för att han sände ut henne till att trotsigt möta sin fiende.

SEGELTUREN.

Det var en söndagsförmiddag långt fram i oktober. Det kom svepande en tung blåst från söder, från länder, där värmen ännu var bofast, där rosorna ännu höllo på att blomma och sätta knopp, där vindruvorna nyss hade plockats och den första druvsaften jäste i karen på bondgårdarna.

Den tunga sunnanvinden hade med sig oroliga och ängslande ljud. Om man lyssnade länge till den, så blev man förvirrad, som om man hörde en främmande man tala ett obekant språk. Man visste inte vad det var för saker, som den ville berätta, om det var stora hemligheter, eller om den bara ville viska till en om alla de gulnade träd, om alla de avfallna fjärilvingar, om alla de tomma fågelbon, som den hade farit förbi på hitresan.

Denna söndag hade Sven Elversson seglat sin far till den lilla hamnplatsen utanför bergmuren i Applum, och fadern hade gått fram till kyrkan för att höra på gudstjänsten. Men sonen hade inte följt med honom fram till slätten, utan han hade sökt upp åt sig en klyfta strax till höger i bergväggen. Han kände till den av gammalt och hade legat där uppe på den gröna ljungbädden redan som pojke.

Detta var den bästa tid, som Sven Elversson hade upplevat, sedan han hade kommit hem till sitt

fädernesland. Det där tålmodiga och försakande leendet hade till och med börjat försvinna från ansiktet, och de bittra smärtor, som hade bott i hans själ, hade nästan upphört att plåga honom.

Medan han låg där uppe på klipphyllan och lyssnade till vinden och undrade vad den ville säga honom och stirrade utåt havet, som låg stort och tomt framför honom, så kom han att tänka på en syn, som han hade haft en gång, när han hade legat just som nu i en klippsluttning vid en havsstrand med en vidsträckt vattenyta framför sig.

Han hade blivit trött av det starka solglittret på vågorna och hade slutit ögonen och legat stilla en lång stund. Men när han sedan helt hastigt hade öppnat dem och blickat rätt framför sig neråt det stora vattnet, hade han sett en sjöjungfru.

Det var bara för ett det kortaste ögonblick. Hon försvann, så snart som hans blick hade nått henne, förvandlades till en flik av vit dimma, som hade svävat bort över vattnet.

Men sett henne hade han gjort i alla fall, och det hade uppstått en stor glädje inom honom, han hade känt sig gynnad och hedrad och överlycklig, därför att han hade fått se en skymt av ett av de sköna naturväsenden, som fylla luft och hav, och som eljest dölja sig så svartsjukt för människor.

Han hade känt sig viss om att hela hopen av sjöjungfrur hade lekt på vattenytan, men då han hade börjat lyfta ögonlocken, hade de allesammans försvunnit. Det var bara denna enda, som inte hade hunnit undan i tid.

Och detta hade han aldrig kunnat glömma, och aldrig hade han suttit ensam utmed ett ödsligt hav, där ingen seglare syntes, utan att han hade slutit ögonen och legat stilla en lång stund, för att sjöjungfrurna skulle tro, att han sov, och våga sig upp ur djupet. Men aldrig mer än den första gången hade han haft lyckan med sig och fått se någon av dem.

Han gjorde om försöket också den här dagen, fast med ringa förhoppning, men då han ansåg sig ha legat stilla länge nog och slog upp sina ögon, blev han helt häpen, för visserligen sågs ingen vit kropp, hälften jungfru och hälften fisk, ute bland vågorna, men på en hög sten, som låg i vattenbrynet, satt en ung kvinna. Och som hon satt där, ljusklädd, smidigt ihopkrupen överst på stenen, kunde hon likaväl vara kommen från vatten som från land.

Men det märktes nog snart, att hon, som satt på stenen, inte var någon av de sorglösa naturandarna. Hon torkade sig gång på gång i ögonen med en näsduk, så att det var tydligt, att hon inte var annat än ett stackars människobarn, som kunde känna smärta och fälla tårar.

Sven Elversson satt och såg på henne och undrade vad det var för en sorg, som tryckte henne. Och han ville gärna veta om det nu åter var några fula kullar eller stängande bergmurar, som gjorde henne så ängslig, att hon inte kunde gå i kyrkan, utan måste sitta ensam och gråta vid havsstranden.

Han såg hur den späda kroppen skakades av snyftningar, och på hela hållningen kunde han märka hur tung den olycka var, som hade träffat henne. Och han förstod, att hon hade gått ner till havet för att få tröst, därför att hon ingen annan hade, som hon kunde vända sig till, men denna gången hade havet inte kunnat hjälpa henne.

Ett ögonblick efteråt hörde den unga kvinnan, som satt på stenen, ett svagt rassel bakom sig. Hon såg en man komma nerklättrande från en klipphylla och tyckte sig känna igen den unge arbetaren, som för några veckor sedan hade visat henne havet. Och hon torkade skyndsamt sina ögon och gick emot honom för att äntligen få tacka honom.

»Jag såg, att ni satt här,» sade den unge arbetaren, »och då tog jag mig friheten att gå fram. Jag har min båt liggande här vid bryggan. Den är en god seglare, så simpel den är, och kanske att jag kunde få den äran att bjuda er på en segeltur?»

En annan dag hade hon troligen inte antagit hans bjudning. Men just då var hon så tacksam för varje smula vänlighet, att hon inte kunde säga nej. Och inte ville hon heller, att den unge arbetaren, som såg så ödmjuk och snäll ut, skulle tro, att hon nekade att följa med, därför att hans båt var en simpel, omålad och odäckad fiskarbåt, eller därför att han själv var en simpel, arbetsklädd människa, som den här dagen uppträdde i stora sjöstövlar och grov kavaj och en mycket klädsam sydväst, som var formad som en gammal sjökonungs stålhjälm.

Och så stötte de från land, och han fick upp storseglet, och den tunga sunnanvinden fyllde det och kastade båten på sidan. Och han höll rodret hårt och styrde rätt mot väster, och de flögo ut ur kilen fram mot havsöppningen.

Den unga prästfrun hade, som sagt, inte alls följt med på segelturen, därför att hon hade väntat sig något slags nöje av den. Hon hade inte trott, att det fanns någon förströelse till i världen, som kunde förskingra den myckna sorg, som låg över henne den här morgonen.

Men när hon hade seglat en stund, så kunde hon inte hjälpa, att blodet rörde sig livligare i hennes kropp, och att hon kände det lättare att bära det svåra, som var henne pålagt.

Det var en dag med klar himmel, så när som på några små vita molnfläckar.

Men så klart det var, så fanns det tillräckligt med fuktighet i luftlagren nere vid jorden för att bryta ljuset och göra alla nakna och torra skär och holmar gråvioletta eller rödaktiga eller blågrå.

Och den räckte också till för att på något sätt förstora och höja dem, så att de låga gråstensklyftorna lyfte sig med väldighet och makt och majestät upp ur vattnet.

Och till att göra alla skrevor djupa och svarta och alla branter förfärande och svindlande och till att utmärka alla avstånd, så att man såg bergkam stå bakom bergkam i allt mjukare och finare och mera himmelska färgtoner.

Och när åter en stund hade gått, då fick den unga frun en så stilla och from och frågande blick i sina ögon, och hon lade ner sina knäppta händer i skötet liksom i tillbedjan inför allt det härliga, som utbredde sig omkring henne.

Och för en stund tänkte hon inte på något annat, än att hon nu fick göra bekantskap med ett Guds under. Hon fick göra riktig bekantskap med havet. Hon hade inte anat förut hur det var att komma det så nära, att känna dess andedräkt susa i sina öron, att se in i dess skiftande ansikte, att lägga sig intill dess vaggande barm och känna hur hon blev vyssjad till ro.

Sven Elversson svängde om rodret, och de länsade undan mot norr, in mellan skären, så att hon fick segla under skrovliga bergväggar och fick se små röda fiskarkojor stå under gamla päronträd, som voro överhöljda med tunga, rödbruna frukter, och fick upptäcka små ängar mellan skrevorna, som voro mera stickande gröna, mera stickande och levnadslustigt gröna än i den vänligaste vår.

Han förde henne från sund till sund. Hon möttes av vita ångbåtar och av tunga, överlastade skutor och av lätta jakter, som gledo fram över vattnet lika ofantliga, seglande fjärilar.

Men Sven Elversson förvånade sig över havet och skär och skutor och kojor och ängar och päronträd. För

en sådan storhet och färgrikedom och skönhet ägde de inte alla dagar. Han gladde sig åt att den unga kvinnan hade fått se dem, när de voro i högtidsskrud.

De måtte ha vetat, tänkte han, hur högt hon älskade skönheten.

Och med Sven Elversson själv var det på samma sätt som med skären och havet. Han visade sig mer till sin fördel, än han eljest brukade.

De två i båten talade först om vädret och om skönheten omkring dem, och han lärde henne namn på de klippor och öar, som de seglade förbi. Men så småningom kommo de in på andra ämnen och språkade om allt, som fanns, om gammalt och nytt, såsom hade de varit gamla vänner.

Och han lade av den hindrande ödmjukheten och skyggheten och talade fritt och naturligt, och hon förundrade sig och tänkte på att sådana unga män, som växte upp i skärgården och tidigt kommo ut till sjöss och fingo se främmande länder, de måste ju förvärva en helt annan bildning och världserfarenhet än folk, som ständigt vistades på landbacken.

Hon fattade ett verkligt stort förtroende till honom, för han var blygsam och fin och klok, och hon önskade, att hon kände honom bättre och visste vem han var, och att hon hade en sådan man som han att fråga till råds, då hon råkade ut för sådant, som hennes eget förstånd inte kunde reda sig med.

Och vad Sven Elversson beträffar, så kom det, medan han talade med henne, över honom en besynnerlig lust att berätta om sin förbrytelse för denna oskyldiga, som inte visste vad synd var.

Han tänkte på att de människor, som hittills hade förargats över honom och fördömt honom, de voro alla väl förtrogna med last och synd. Alla hade väl någon gång bedragit, ljugit, småsnattat, stulit, varit högmodiga, obarmhärtiga, lata, giriga, hämndlystna eller ondsinta.

Men denna unga prästdotter hade fått leva ett så stilla och skyddat liv. Hon var inte fläckad av lidelser eller begär. Hon hade ännu inga djupa erfarenheter av egen och andras syndfullhet. Hon hade aldrig hyst en ond tanke och hade aldrig velat skada en människa.

Han kunde inte vänta sig någon alltför mild dom av henne, för hon var så övermåttan känslig, att hon på intet sätt kunde lägga band på sin avsky för allt, som var henne motbjudande. Men i alla fall tyckte han sig vilja vädja till hennes utslag. Hon skulle bli hans högsta domstol. Han kunde inte gå till kungs för att få en rättvis dom, men han kunde gå till henne.

Han stred dock länge emot, så blyg och osäker som han var, och medan han satt och tvekade, märkte han, att den unga frun hade blivit tyst igen. Det tycktes vara något, som hon gärna ville ha sagt, men som hon hade svårt att komma sig för med.

Men så till sist blev hon färdig, och hon grep sig an helt beslutsamt, störtade sig rakt in i ämnet.

»Ni såg nog, att jag satt och grät, när ni kom fram till mig för en stund sedan?»

»Ja,» sade han, »det kan jag ju inte neka till.»

»Ja, det var just ingen stor sorg,» sade hon. »Det var bara ett brev, som jag hade fått. Det var från en god vän till mig, en rik bonddotter, som gifte sig helt nyligen, och som hade fått en så bra och förmögen och framstående man, så att jag och alla människor trodde, att hon skulle bli så förfärligt lycklig.»

»Och nu har kanske inte detta hopp gått i fullbordan?» sade Sven Elversson och lade båda händerna på rorkulten och böjde sig fram mot henne och tycktes bli utomordentligt intresserad av allt, som rörde den

goda vännen.

»Nej,» sade hon och såg långt bortåt havet, som om hon inte ville möta hans blick. »Hon har inte blivit det. Hon skriver, att mannen jämt är missnöjd med henne. Och hon kan inte förstå varför. Hon frågar mig om jag inte kan ge henne någon förklaring. Men jag kan inte, jag ville så gärna hjälpa henne, men jag förstår ingenting, jag heller. Ni kan nog tänka er, att det där gjorde mig ledsen. Det var därför, som jag inte kunde låta bli att gråta.»

»Det kan jag väl förstå,» sade Sven Elversson. »Men skulle inte fru Rhånge fråga kyrkoherden? Han har en så stor erfarenhet.»

Hon rodnade och kastade en hastig och liksom litet misstänksam blick bort till honom. Men när hon hade sett, att hans ögon mötte hennes klara och öppna, utan minsta baktanke, fortfor hon:

»Jag tror inte, att hon vill, att jag ska fråga min man om saken. — Det är framför allt, när dehär varit borta på någon bjudning och ska åka hem, som han är i dåligt humör. Då vill han knappast tala till henne. Och vad hon än försöker säga, så svarar han bara något försmädligt eller ovänligt.»

»Men är ni säker på att det inte kan vara något i den unga hustruns uppförande, som mannen kan finna opassande?» föreslog Sven Elversson.

»Nej,» sade den nygifta frun ivrigt, »det är jag viss om att det inte är. De är ju allvarligt sinnade, både hon och han, och vart de kommer, går det stilla och ärbart till, och det blir inte fråga varken om dans eller om några uppsluppna lekar. Men i alla fall så har nog min vän tänkt på detta, att mannen kunde ha funnit henne för munter och livlig, så att, sist hon var borta, satt hon hela tiden inne hos de gamla, gifta bondgummorna och talade förstånd. Och det var bara, när värden själv kom och ville visa henne sina trädgårdsanläggningar, som hon gick ifrån dem. Och värden var ju en äldre man, han talade inte om annat än fruktträd och blommor, och om att det fanns alldeles för lite trädgårdar i den trakten. Och hon blev så itänd och tyckte, att han hade så rätt, och hon frågade om han inte trodde, att det skulle gå an att anlägga en liten trädgård, också där hon bodde. Och då lovade han henne, att hon skulle få låna hans trädgårdsfolk, så att de skulle staka ut en trädgård åt henne nu på hösten, och till våren ville han sända henne både buskar och träd. Men på kvällen, när de åkte hem och hon ville glädja mannen med de där löftena, såg hon, att han knöt handen så hårt om piskskaftet, medan hon berättade, att det vitnade i knogarna, och när hästen snavade i en backe, blev han så ond, att han gav den rapp på rapp. Och till henne sa han, att hans gård fick lov att vara sådan, som den hade varit i hans företrädares tid, och att där fick det inte göras några nya anläggningar. Och han bad henne, att hon aldrig skulle göra några sådana överenskommelser utan att först fråga honom om lov. Och hon skriver till mig, att hon blev så skrämd, så att hon ingenting kunde svara. Hon bara knäppte sina händer och bad till Gud, att hon skulle få veta vad detta var och vad det betydde.»

Och den unga kvinnan talade hela tiden långsamt och vägde sina ord med stor försiktighet, och Sven Elversson hörde på med allt större och större intresse. Och han kunde inte låta bli att tänka, att beskrivningen på den där gamle mannen, som svärmade för trädgårdsodling, passade in särskilt bra på en godsägare, som bodde på en udde utanför Applum och hade en stor gård och naturligtvis hade haft en bjudning för prästfolket. Men om detta sa han ingenting till henne, som talade med honom.

»Hon måtte visst vara bra vacker, den där bondflickan,» sade han endast.

Hon kastade åter en förstulen och forskande blick bort till honom.

»Ja, jag tror nog, att folk tycker, att hon ser rätt bra ut,» sade hon litet vårdslöst. »Men vad har hon för glädje av det, när mannen finner så många fel hos henne och anmärker på allt, vad hon gör? När det är, som om

hon aldrig mer skulle få ha en egen vilja, och som om allt, vad hon företar sig, skulle vara förkastligt. Och när hon aldrig kan lära sig vad hon får lov till, och vad som är henne förbjudet.»

Nu höll Sven Elversson på med att kasta om seglet för en kryssning. Han hann inte att svara något, innan hon fortsatte.

»Förr i världen, när hon var hemma, då fick hon aldrig några förebråelser. Där var hon alla till lags. Hon var ett föredöme för småsyskonen, och alla människor sa, att när hon flyttade från hemmet, så skulle det bli slut med trevnaden. Och när hon tänker på detta, så kan hon inte låta bli att småle åt sig själv, för nu, sedan hon har fått eget hem, så tycks hon inte duga till något, och hon får bannor för vad hon säger och inte säger, för vad hon gör och inte gör.»

»Herre Gud, vad ska jag svara henne?» tänkte Sven Elversson. »Hon är ensam och har ingen att förtro sig till, hon är värnlös och främmande. Och hon behöver tala om sin olycka. Hon tycker, att det är en tröst att få tala om den på det här sättet.»

Han gjorde bara den anmärkningen, att det hördes, att fru Rhånge var mycket fästad vid sin barndomsvän.

»Jag skulle gärna vilja hjälpa henne,» sade den unga frun, och nu voro tårarna åter nära att visa sig, »därför att jag vet, att hon är en god och snäll människa. Hon tycker om att gå till fattiga och gamla och trösta dem i deras bedrövelse, men det får hon inte heller, och detta är nästan det, som är värst för henne. Och hon får inte sitta i en bänk i kyrkan, som hör till gården, och där hon tycker så mycket om att sitta, därför att den är belägen i koret och lite upphöjd, så att hon därifrån kan se ut över församlingen.»

Och Sven Elversson tänkte på den lilla bänken i Applums kyrka, som var avsedd för prästgårdsfruntimmerna, och som mycket riktigt var upphöjd, så att där gavs en god överblick. — »Men jag kan inte säga till henne, att mannen är svartsjuk,» tänkte han. »Det skulle såra henne. Det går kanske över. Det är bättre, att hon ingenting vet.»

Men han lade om rodret och slog in på hemvägen. Det var nog bäst för den unga frun, att mannen fann henne hemma, då han kom från kyrkan.

Och i smärta över att inte våga hjälpa henne, för att kanske få henne bort från sin egen sorg sade han, i det han pekade på en toppig holme långt i väster:

»Det där är Grimön. Därifrån är den där karlen, som heter Sven Elversson. Ni har väl hört talas om honom?»

Hon nickade. — »Jo, jag känner allt till hela historien.»

Hon tycktes färdig att låta ämnet falla, men plötsligen lade hon till ett par ord, som gjorde slut på den smula lycka han hade känt denna förmiddag.

»Ni vet väl, att det där skolhuset, som han har byggt inne på kyrkslätten, brände ner i går kväll?»

»Brände det?» utropade han, och i förskräckelsen släppte hans hand sitt tag om rorkulten, så att vinden kastade om seglet och båten höll på att kantra.

»Ja, det brände ner till grunden,» sade prästfrun med största lugn, »och väl var det.»

Han gjorde en lov för att få båten i rätt kurs igen. Under tiden sade han mellan hårt sammanbitna tänder: »Varför säger ni, att det var väl, att huset brände? Jag har hört sägas, att Applumsborna var nöjda med det.»

»Det har jag också hört,» förklarade hon, »men vad hjälpte det, när barnen inte ville gå dit?»

»Ville inte barnen gå i skolan?» upprepade han helt hjälplöst. »Jag har inte varit i land, sedan skolan började, så jag vet ingenting.»

Hon märkte, att han var upprörd över att hon hade sagt, att det var väl, att skolhuset brände, och därför berättade hon nu helt ivrigt, att barnen från första stund hade varit ovilliga att gå i den nya skolan. De hade hört, att den var byggd av en människoätare, och de voro rädda, att de skulle gå miste om saligheten, därför att de sutto och läste i rum, där det luktade kristet blod.

Medan hon berättade detta, måste den unga kvinnan undra över att mannen framför henne blev så tyst, liksom bedövad, att han fick en så inåtvänd blick, och att det kom ett så tålmodigt och utpinat leende glidande över läpparna.

Och för att ytterligare rättfärdiga vad hon nyss hade sagt talade hon om, att skolläraren och framför allt småskolelärarinnan hade gjort sitt bästa. De hade talat vänligt och förståndigt med barnen, hade visat dem hur väl det nya huset var inrett, hur allt var uttänkt till deras nytta och trevnad. Men barnen hade ingenting velat höra, utan bara hållit på med sitt: att huset var byggt av en syndens människa, och att det var oheligt.

En del hade fått plötsliga anfall av gråt under lästimmarna. Andra hade tyckt sig se syner, och förskräckelse och vämjelse hade stigit för varje dag. Till sist hade föräldrarna knappast kunnat förmå barnen att besöka skolan. Man hade varit rädd för att de mest upphetsade skulle ta skada till förståndet.

Sven Elversson satt och såg rätt framför sig. — »Nu får jag min dom av henne, såsom jag önskade,» tänkte han. »Och hon dömer som alla andra.»

Hon fortsatte med att säga, att det var på barnen, som hon hade tänkt, då hon hade sagt, att det hade varit väl, att skolhuset brände. Själva branden hade förorsakats av en ren olyckshändelse. Kvinnan, som städade skolsalen, hade på lördags eftermiddag råkat välta omkull sin lampa. Eld hade genast yppat sig, och innan hon hade hunnit skaffa hjälp, hade den fått överhand.

»Ja, nu har Sven Elversson fått sin dom av både Gud och människor,» sade mannen vid rodret. »Nu ska man säga, att Gud inte ville tillåta en så ohelig man som han att bygga en skola.»

»Ja, man skulle nästan kunna tro ...» började den unga frun, men avbröt sig tvärt. Hon fick en plötslig aning om att den där karlen, som hon nu hade sällskapat med i två hela timmar, måste vara Sven Elversson.

Hade hon inte hört det namnet nämnas den gången, då han hade åkt med dem från stationen, fastän hon då inte hade fäst sig vid det?

Och när hon nu såg närmare på honom! Hon hade låtit sig bedragas av de enkla kläderna, för det var en bildad människas ansikte, som hon hade framför sig. Och den där främmande brytningen, som hon hade undrat över! Det var väl ett minne från hans engelska uppfostran.

Han höll ögonen nedslagna, och hon satt och såg på det tålmodiga leendet, som spelade på hans läppar, och kände sig gränslöst olycklig över att hon hade än ytterligare ökat på hans börda av avsky och förakt.

»Ska jag nu gå hem med denna bedrövliga känsla av att ha förolämpat den stackarn mot min vilja?» tänkte hon. »Då får jag mer att sörja över, än jag redan hade, då jag kom ner till havet i dag på morgonen. Han lär ju ha varit en lovande ung vetenskapsman,» tänkte hon vidare, »och har mistat allt. Nu har han offrat pengar och arbete på skolhuset för att återvinna, människors aktning. Detta är bra hårt för honom. Jag skulle inte ha talat, som jag gjorde.»

Det var tyst i båten under hela hemfärden. De gjorde inte något bemödande att tala, varken han eller hon.

När de hade lagt till vid stenbryggan under klippväggen och han reste sig för att hjälpa henne, grep hon efter hans hand.

»Förlåt mig!» sade hon. »Jag visste inte, att det var ni.»

Hon böjde sig ner och snuddade med sina läppar mot hans panna, som inte skyddades av den skärmlösa läderhjälmen.

»Vad gör ni?» ropade han till och såg ond ut, nästan som om hon hade bitit honom.

»Jag vill, att ni ska förstå, att jag inte känner så för er som alla andra,» sade hon.

Därmed sprang hon ur båten ner på bryggan, och utan att se sig tillbaka vandrade hon över sandremsan in bland klipporna.

Men innan hon hade hunnit långt, kom Sven Elversson efter henne och lade sin hand på hennes arm, för att hon skulle stanna.

»Tack och välsignelse över er!» sade han med dämpad och bruten röst. »Men kom ihåg,» fortfor han, »att ni får aldrig, aldrig mer göra något sådant, och ni får inte tala om för er man, att ni har gjort det! Annars kunde han bli så svartsjuk, att han dödade er.»

*

Sven Elversson hade lämnat den unga prästfrun, och hon fortsatte sin vandring framåt åkrarna, men hans sista ord genljödo i hennes minne.

Svartsjuk! Kunde det vara sant, att hennes man var svartsjuk?

»Ah, seså!» tänkte hon. »Det är ju alldeles omöjligt. Han måste ju veta, att jag tillhör honom med hela min själ, med alla mina känslor och tankar.»

Det förekom henne så orättvist, så kränkande, att någon kunde tro, att hennes man var svartsjuk, att hon omigen fick tårarna i ögonen.

»Gud vet hur det förhåller sig med den där Sven Elversson,» sade hon för sig själv. »Fastän många känner äckel för honom, säger alla, att han ska vara en god man. Men han lider kanske inte alldeles oskyldigt. Hur skulle Edvard kunna vara svartsjuk på mig? Det där satt han alltså och gjorde upp för sig, medan jag talade med honom i båten.

»Jag önskar, att han vore här, så att jag finge säga honom sanningen,» fortfor hon. »Och sanningen är den, att Edvard har upphört att älska mig. Det är hans olycka och min. Men han är inte svartsjuk. Ack, han, som står så högt, på vem skulle han vara svartsjuk? Och den där karlen trodde, att han till och med skulle kunna bli svartsjuk på honom!

»Han har upphört att älska mig,» upprepade hon. »Han kan inte hjälpa, att han inte längre älskar mig, men han kan inte ha upphört att tro på mig och min kärlek. Det vore orättvist, det vore kortsynt, det vore nästan löjligt.»

Då hon kom hem och trädde in i förstugan, kom jungfrun emot henne med en bestört min. Hon berättade, att gudstjänsten redan var slut. Kyrkoherden hade kommit hem från kyrkan, och han hade blivit mycket förskräckt, då han inte hade funnit frun inne. Han hade sökt henne överallt, varit ända nere vid havet. Ja, nu

satt han i sitt rum. Det vore nog så gott, att frun ginge in till honom genast.

Hon öppnade dörren till skrivrummet. Var han sjuk? Där satt den stora, starka karlen med ansiktet stött mot armarna, han vaggade fram och tillbaka och kved och jämrade sig.

När nu Sigrun kom in till honom och förvånad frågade vad som fattades honom, såg han upp och var då så förändrad, att hon knappast kände igen honom. Hela ansiktet var sammandraget och litet, ögonen voro urblekta och glåmiga, det svarta skägget hängde i stripor och tovor neråt kinderna. En sådan förvandling hade hon aldrig trott att en människa kunde undergå på så kort tid.

Han såg stort på henne, liksom skulle han inte känna igen henne. Sedan strök han med händerna över ansiktet. Han arbetade för att bli sig själv igen, densamma försiktiga och värdiga och självsäkra mannen, som han alltid brukade vara. Men han måste ge upp det, rörelsen blev honom övermäktig, och tårarna kommo störtande ur ögonen på honom.

Han sträckte ut en arm mot henne, och utan att resa sig upp drog han henne intill sig. Och han varken kysste eller smekte henne, utan bara lutade sitt huvud mot hennes bröst och grät, så att det var alldeles hjärtslitande.

Hon bad och bad omigen, att hon skulle få veta vad det var, som plågade honom, men det dröjde länge, innan han kunde tala om det för henne.

Och det var ingenting annat, än att han hade kommit från kyrkan och inte funnit henne hemma, och han hade sökt henne i omgivningen och ända nere vid havet, och då han inte hade sett henne, så hade han trott, att hon hade övergivit honom och smugit sig bort ifrån honom.

Hon kunde inte låta bli att ge upp ett litet skratt, som var fullt av tillfredsställelse och triumf.

»Du får aldrig mer gå ifrån mig,» sade han. »Du får lov att ge mig ett löfte nu, att du aldrig går ifrån mig. Du får lov att alltid låta mig veta var jag kan finna dig, för annars ser du ju att jag mister förståndet.»

Hon lovade honom allt, vad han ville. Hon lovade honom, att ingen utom döden skulle skilja dem åt.

Och sedan stod hon kvar bredvid honom och strök över hans hår, tills han åter kom att se ut som en människa. Och hon kände sig lätt om hjärtat, därför att hon hade fått ett vittnesbörd om hans kärlek. Men på samma gång kände hon sig något litet frånstött och främmande, för detta var en sådan kärlek, som hon inte förstod. Den var henne för het och för vild.

Hon frågade honom hur det någonsin kunde falla honom in att tro, att hon skulle vilja svika honom, och då bröt det fram, att han visste, att hon var så mycket förmer än han. Hon var från en annan värld, Hon var god, hon, utan att hon behövde tänka på att vara det. Och han gick jämt och var rädd för att hon skulle försvinna ifrån honom. Han var inte värd att få behålla henne.

Och hon tänkte, att detta menade han inte. Detta kunde han inte mena. Det var bara hans kärlek, som upphöjde henne, såsom kärleken alltid vill. På samma sätt hade hon hittills upphöjt honom i sitt hjärta.

Hon var nu inte olycklig och modlös, såsom hon hade varit på morgonen, men det steg in hos henne en känsla av fruktan för mannen. Och om sin segeltur med Sven Elversson nämnde hon inte ett ord.

*

Under tiden var Sven Elversson och hans far på väg till Grimön. Gamle Joel skötte rodret, och sonen låg i fören utsträckt så bekvämt, som det gavs tillfälle till.

Joel hade kommit till honom med nyheten om eldsvådan, som han hade fått höra vid kyrkan. Han såg gammal och böjd och modlös ut, där han satt. Han tänkte på att nu efter detta misslyckande voro alla vägar till uppkomst stängda för sonen.

Sven Elversson låg och strök sakta över sin panna. Ibland for han sakta med fingret över den, ibland med hela sin fina och smala hand.

I sin själ kände han en märkvärdig frihet och rörlighet. Tankarna kommo klara och oemotsägliga. Vägar öppnade sig för honom.

»Far,» ropade han, då han hade legat en stund, »jag tror ingenting är så mäktigt som äcklet. Det besegrar alla. Ingen kan kämpa emot det. Man bör veta det från början. Den, som kämpar mot äcklet, kommer att bli slagen.»

Fadern höjde litet på axlarna. Han grymtade något till svar, som inte hördes mittunder vågsvall och vindsus.

Sven Elversson låg allt fortfarande kvar och tänkte. När hans själ om en stund hade funnit ut något, som återigen syntes honom klart och oemotsägligt, höjde han rösten och ropade till fadern:

»Men äcklet är ingenting ont. Det är en varnare och vaktare. Och den, som kan begagna sig av äcklet och bruka det till sådant, som är gott, han kan göra mycken nytta bland människorna.»

Gubben såg upp. Det tändes en liten gnista i hans vattniga grå ögon, och han rätade litet på sin böjda rygg.

Nu sprang sonen upp, vandrade över tofterna fram till fadern och satte sig bredvid honom,

»Det har hänt mig något i dag,» sade han, »något, som har hjälpt mig. Jag är inte bedrövad över skolhusets brand. Jag har fått annat att tänka på.»

Därpå gick han åter och lade sig i fören, hörde på sunnanvindens tunga susning, såg på de färgskimrande skären och strök över pannan med sin smala, fina hand.

SÄMRE ÄN DEN SÄMSTE.

Den anklagade, Julius Martin Lamprecht, låg på britsen i rannsakningshäktet i tingshuset i Knapefjord och stirrade ut i den gråa skymning, som rådde omkring honom.

Nu, som så många gånger förut, sedan han hade blivit häktad, låg han och gjorde klart för sig, att han var oskyldig och inte hade någon anledning att bekänna.

»Om jag verkligen vore skuld till att de där gamla människorna fick sina skallar inknackade,» tänkte han, i det han påminde sig några ord, som han hade yttrat under förmiddagens förhör, »så skulle jag förstås inte neka. För jag vet, att det heter öga för öga och tand för tand. Och att rättfärdigheten måste upprätthållas. Och det är bättre att ta sitt straff i denna ändliga värld än att vänta det i den nästa, där det inte bliver något uppehåll i bedrövelsen.»

Den anklagade var omkring fyrtiofem år gammal och såg nästan jättelik ut, där han låg på britsen. Håret var lockigt och gulvitt som på ett barn, hyn hade bibehållit ungdomens ljusa färgtoner med ett inslag av skärt på kinderna. Mustascherna voro ljusa och av anmärkningsvärd längd. Ansiktet i det hela vackert, med välformade drag. Endast ögonen, som för övrigt voro vackra, de också, voro obehagliga, med en blick, som än var envist stirrande, än osäkert kringfarande från golv till tak, från hörn till hörn.

»Var och en efter sin art,» tänkte den anklagade. »Med domare och allmänna åklagare förhåller det sig så,

att man med dem måste tala en särskild sorts sanning, därför att den verkliga sanningen inte kan nå fram till deras hjärtan, utan måste förtolkas.»

Samtidigt som han låg och klargjorde för sig, att han inte alls hade begått något mord, såg han sig själv, hungrande och frysande, klädd i eländiga luffarepaltor, komma in sent en vinterkväll i ett ensligt beläget torp, undangömt mellan en hop steniga och ofruktbara bergkullar. Dörren hade av våda stått ostängd, och han mindes hur förfärat det gamla folket, som hade suttit vid ett bord under fönstret, hade blickat upp, då han steg in, och hur bråttom de hade haft att skjuta igen bordslådan. Han talade vänligt till dem, satt med dem vid brasan och värmde sig, åt deras mat utan att visa någon ängslan, men kände hela tiden på sig, att de voro missnöjda med att han var där, och att de önskade honom tusen mil borta.

»När man är en frigiven straffånge, som har varit insatt på livstid, fast man genom ett utmärkt uppförande har fått straffet förkortat till endast tjugu år,» tänkte den anklagade och var nu åter inne i det anförande, som han denna dag hade tillåtit sig att hålla inför rätten, »så ligger det nära till hands att bli misstänkt. Man kan inte begära bättre. Man skulle själv handla på samma sätt.»

Samtidigt såg han för sin inre syn mycket tydligt hur han och de båda gamla gingo och lade sig i var sitt hörn av stugan, de i sin säng och han på golvet på en halmmadrass. Elden brann ännu på härden, sedan de hade lagt sig, och han såg de två vita huvudena vila bredvid varandra. Själv låg han hårt och obekvämt, han frös och kände sig olustig, och framför allt förargade det honom, att de där gamla nu lågo och missunnade honom natthärbärget. Yxan, med vilken gubben hade hackat av några kvistar för att stoppa under grötgrytan, låg kvar på huggkubben. Han undrade om den med avsikt var lämnad så, att bladet skulle ligga och blänka i eldskenet. För att vara lätt synlig och lätt till hands?

Han började bli sömnig, men var rädd för att somna in. När han väl sov, kunde ju de två andra ta sig till vad som helst med honom. Gubben var rätt kry trots sina sjuttio år. Och de voro två emot en.

»Det borde vara så, att den, som har tjugu års straffarbete bakom sig, bleve mindre utsatt för misstankar än andra, som inte vet vad det vill säga att sitta inne,» mumlade den anklagade och påminde sig återigen några av de förmanande och tillrättavisande ord, som han under förmiddagens rannsakning hade riktat till den unge domaren, som ledde förhöret. »Men man vet ju, att det inte anses så, åtminstone handlas det inte efter den regeln.»

Samtidigt som han påminde sig dessa vackra ord, såg sig den anklagade ligga på golvet i torpstugan och anstränga sig för att lyssna till det gamla parets viskningar. Det var något, som gubben yrkade på, men gumman höll emot. — »Låt honom bara somna in först!» hörde han henne säga. Vandringsmannen på den hårda halmbädden kände sig alltmer otrevlig till mods. Det var tydligt, att de gamla hade pengar hemma, och att de fruktade, att han skulle stjäla dem. Det är otroligt så många faror en stackars vägfarande kan råka ut för.

Han förställde sig, låtsade, att han sov, och snarkade ljudligt för att få se vad de skulle ta sig till. Det blev inte annat, än att gumman läste högt en aftonbön. Han tyckte, att det var höjden av förställning, han, som visste vad de hade i sinnet. Han, som såg hur yxbladet låg och blänkte i skenet av de sista eldbränderna färdigt och till reds. Han, som förstod, att de bara ville söva hans vaksamhet till ro.

»Men,» tänkte den anklagade, »det där är sådant, som man aldrig kan få en domare att begripa. Han vill aldrig höra talas om nödvärn, framför allt inte, då det är fråga om en fattig vandrare, som kommer skyddslös och vapenlös in i en främmande stuga. Men vad mig beträffar, kallar jag inte sådant för mord. Om jag inte hade gått upp och knackat in skallen på dem, så hade de gjort detsamma med mig. Jag tror inte, att de verkligen hade somnat in, fastän de låg stilla och inte rörde sig. De bara låtsades. Om jag hade låtit lura mig att somna in på fulla allvaret, så skulle man ha fått se hur det hade gått. Vips hade de varit uppe ur sängen

och i färd med yxan. Och ingen konst att gräva ner ett lik och gömma det i en sådan vildmark. Det är nästan inte rätt att utsätta människor för sådana frestelser.»

För varje gång den anklagade på detta sätt gick igenom mordnattens händelser, blev han alltmer övertygad om att han endast hade begått ett nöddråp.

Han hade inte väntat till en början, att han alls skulle bli häktad. Dels var torpet, där de två gamla lågo och sovo med var sitt yxhugg i pannan, beläget långt från allfarväg, och han kunde hoppas, att ingenting skulle bli upptäckt, förrän han hade hunnit sätta sig i säkerhet. Dels kände han sig hela tiden så oskyldig, att han tyckte, att han borde skyddas av den högre rättvisan. Ty den högre rättvisan var av annat slag än den lägre, jordiska. Den förstod, när en stackare var i nödläge. Den högre rättvisan kunde man, så att säga, tala förstånd med.

Vad den högre rättvisan kunde ha att invända mot honom, det var — det erkände han villigt — ett par små nödlögner, som han hade tillåtit sig under rannsakningen, angående de ställen, där han hade uppehållit sig mordnatten och dagarna efter mordet. Men så samvetsgrann han än ville vara, och så mycket han älskade rättfärdigheten, så ansåg han, att dylikt var ursäktligt i hans fall. För när man, emot all rättvisa och billighet, hade blivit häktad bara av det skälet, att man hade varit straffad förut, samt kanske också något lite därför, att man hade befunnits vara i besittning av de mördades sparbanksbok, så hade man blivit tvingad att vika av en smula från sanningen. Man hade också måst förklara, att man hade stulit boken ur fickan på en medpassagerare på järnvägen. Man hade inte försökt säga, att man hade bekommit den på ärligt sätt, utan erkänt, att den var stulen. Och var medpassageraren hade fått sparbanksboken ifrån, det visste man naturligtvis inte. Det var för mycket begärt, att man skulle ha reda på hans vägar och utvägar.

Den anklagade gjorde om detta sitt resonemang gång på gång, och för varje gång kände han sig alltmer och mer skuldlös. Om en stund, då dörren till rannsakningshäktet öppnades och notarien, som hade lett förmiddagens undersökning, trädde in till honom, åtföljd av fånggevaldigern, som var nerskickad från länshäktet, och av en ung man, som var klädd som någon sorts bättre arbetare, var han fullt och fast övertygad därom, att han endast genom en synnerlig nåd hade undgått att bli lönnmördad.

Fången reste sig genast från britsen och intog en hövligt avvaktande hållning. Såsom han hade lovat fängelseprästen, ville han alltid iakttaga ett gott uppförande och visa, att han inte endast var en vän av rättfärdigheten utan också av dess tjänare.

»Jag vill tala om för Lamprecht,» sade den unge domaren, »att i morgon faller domen i ert mål. Och jag vill ännu en gång uppmana er att innan dess genom uppriktig ånger och bekännelse lätta ert samvete och vinna ett mildare straff.»

Den anklagade mötte domarens uppmaning med en energisk skakning på huvudet. För övrigt upptog han den med förstående och överseende.

»Jag fattar ju visst, att notarien befinner sig i en svår belägenhet,» sade han. »Jag har själv lärt mig att älska rättfärdigheten, som är grundvalen för oss alla, den, som vi har att lita till. Och jag fattar, att man har sina betänkligheter. Man vill varken fälla en oskyldig eller ge fri en brottsling.»

Under det att han sade detta, märkte den anklagade, att domaren ett par gånger gjorde en rörelse med handen för att avbryta, men han låtsade inte om det. När man har suttit på tukthus i tjugu år, har man samlat in en smula erfarenhet och kan ha en del saker att säga, som kunna vara nyttiga att höra för en notarie, som måhända sitter sitt första ting.

Man lät honom tala till punkt. Därefter fortsatte domaren fullkomligt oberörd:

»Lamprecht har stor svårighet att lämna klara och tydliga svar. Därför har jag här satt upp trenne punkter, som ni har att svara på.» Notarien tog fram ett papper, som han, under det att han läste upp innehållet, höll fram för den anklagade.

»Erkänner undertecknad, Julius Martin Lamprecht, att han mördat torparen Jonas Mikaelsson med ett yxhugg natten till den trettonde februari 1909?

»Erkänner undertecknad, Julius Martin Lamprecht, att han mördat torparhustrun Brita Gustava Mikaelsson med ett yxhugg natten till den trettonde februari 1909?

»Erkänner undertecknad, Julius Martin Lamprecht, att han visste, att de båda makarna innehade en sparbanksbok med insatta tvåhundra kronor, och att det var för att bemäktiga sig denna, som han har begått mordet?»

Notarien lade papperet ifrån sig på bordet.

»Lamprecht har nu att begrunda detta,» sade han. »Lamprecht vet själv, att ni inga utsikter har att bli frikänd, men en frivillig bekännelse kan medföra lindring i domen. Här ligger nu papperet, och jag ska säga till om att bläck och penna tas in till Lamprecht.»

Den anklagade hade blivit djupt förolämpad av domarens kritik över hans sätt att uttrycka sig och hade helt och hållet förlorat sitt goda humör. Hans blick hade blivit stirrande och tom.

»Lamprecht har förstått vad jag har sagt?» sade domaren. »Lamprecht har uppfattat, att det är tre frågor, som Lamprecht ska besvara, och att bläck och penna ligger till reds här på bordet?»

Den anklagade drog in luft i lungorna. Han var så förolämpad, att han inte längre gitte bibehålla sitt goda sätt. Han spottade på papperet. Därefter gick han tillbaka till britsen, kastade sig ner på den och slöt ögonen.

»Ett nytt papper ska genast bli intaget till Lamprecht,» sade domaren med samma lugn, som han hade visat hela tiden.

»Lamprecht har nu en timme på sig. Så länge stannar jag här i tingshuset för att vänta på svar. Lamprecht tycker om uppskov och undanflykter. Det är min mening att visa Lamprecht, att tiden för sådant nu är förbi.»

Den anklagade svarade endast med en svordom.

Strax därpå hörde han dörren öppnas och antog, att de besökande hade lämnat rannsakningshäktet. Han gjorde sig inte besvär med att öppna ögonen och se efter.

Han kände på sig, att han hade utgått som segrare ur ordskiftet. — »Den där pojken vågar inte utsäga en fällande dom,» tänkte han. »Inte mot mitt bestämda nekande. Vad hans papper angår, så behöver jag inte svara på det. Vad skulle det tjäna till?»

Där han låg utsträckt på britsen, såg han samma syner som förut, förde samma resonemang med domare och åklagare, blev för varje minut mer och mer övertygad om sin absoluta oskuld, kände sig fullkomligt viss om att de gamla i torpet hade brukat lägga försåt för ensamma vandrare, att de hade flera än en vägfarande på sitt samvete.

På samma gång fann han det tilltalande, att domaren hade besökt honom för att övertala honom att bekänna. Det vittnade om att man ansåg honom för en betydande och farlig person, som man inte gärna ville släppa lös ur fängelset.

»Se där!» sade han inom sig och bröstade sig. »Nu vet man alltså hur man har det ställt. Människor sitter runtom i landet och är ängsliga för att mördaren inte ska kunna fällas. Man såg nog vilken trängsel det var i tingshuset på förmiddagen. Man förstår vad tidningarna ska vara ivriga. Man förstår vad domaren ska vara oviss. Ja, man förstår mycket väl vad det där vill säga. Man vill gärna fälla, men man har inte tillräckliga bevis. Man vill framlocka en bekännelse för att kunna fälla. Man vet, att man inte kan fälla en anklagad mot hans enständiga nekande, när man inte har bevis.»

Han kände sig så trygg, att han började vissla.

Kanske att det, när allt kom omkring, skulle visa sig, att denna svåra prövning inte hade varit alldeles utan gagn. — »Hädanefter,» tänkte han, »ifall man kommer gående till en enslig stuga, ska det inte bli fråga om att hålla till godo med kall potatis och lite grötskovor från grytbottnen. Hädanefter ska man bara behöva säga sitt namn, Julius Martin Lamprecht, för att folk ska veta vad de har att rätta sig efter. Det ska komma både pannor och grytor på spisen och allt gott, som finns i huset, ska bli uppdukat. Hädanefter ska det inte bli tal om att ligga på en halmmadrass på golvet. Det ska bli gästen, vandringsmannen, som vräker sig i sängen, och värdfolket får lägga sig på golvet, i uthuset, var det har lust.»

Åter blev den anklagade störd i sin tankegång. Han hörde hur en mild och ödmjuk stämma yttrade tätt bredvid honom:

»Nu är fem minuter gångna av den utfästa tiden.»

Han slog upp ögonen. Den arbetsklädde mannen, som hade följt domhavanden in i cellen, stod bredvid honom. Han höll sin klocka i handen och pekade på den med fingret, medan han talade.

»Vad gör ni här? Vad är ni för en?» röt den anklagade till, obehagligt överraskad av att inte vara ensam. Han måtte då väl i all världen inte ha talat högt för sig själv?

»Å, jag är just ingen alls,» sade den arbetsklädde. »Jag heter Sven Elversson och är son till Joel Elversson ifrån Grimön. Men det föll mig in, att ni skulle kunna ligga och bli borta i era tankar eller somna, så att ni försummade att bekänna, innan tiden var förliden, så jag bad domhavanden att få stanna här inne och språka med er.»

Julius Martin Lamprecht fann inte mannen obehaglig. Det var något ytterligt ödmjukt i hans leende, i hans tonfall, i hans hållning. Själva sättet, varpå hans hår var benat och kammat, antydde ödmjukhet. Frånvaron av mustascher och skägg antydde ödmjukhet. Allt, vad som hette egenkärlek, självkänsla, egenrättfärdighet, var utplånat hos denna människa. — »Det är en sådan där, som går omkring och menar väl,» tänkte den anklagade. »Nå, mig ska han inte komma någon väg med.»

»Om ni bara en minut tror, att jag ska teckna ett ord på det där papperet!» utbrast han.

»Å, säg inte nej strax från början i alla fall!» sade Sven Elversson och såg så gott och vänligt och ödmjukt på den anklagade. »Ni förstår nog det, ni, som har varit inför rätta förut, att det inte blir någon dom fälld över er här vid häradsrätten mot ert nekande, utan ni blir frikänd för mordet av brist på bevis. Men innan ni beslutar er, så vill jag tala om för er, att det är några personer här, som åtar sig att ställa fem tusen kronor till ert förfogande, ifall ni skulle bekväma er att bekänna. Det finns anledning att tro, att ni skulle satta värde på att komma i besittning av fem tusen kronor, fast ni naturligtvis inte själv kan komma att förbruka dem.»

Den anklagade kände en darrning flyga genom kroppen från hälen och ända upp till nacken. Samtidigt kunde han inte låta bli att göra en grimas. Men han övervann genast dessa tecken till svaghet. :

»Vad tusan är det ni säger?» bröt han ut.

»Jo,» svarade Sven Elversson, »det är sanning, att vi vill ge er den där summan, ifall ni bekänner. Ni förstår, att det är av stor vikt för oss andra, att ni bekänner. Alla människor här i trakten, ja, jag kan säga alla människor i hela Sverige är uppskrämda. Och vi är allesammans eniga om att vi inte vill, att ni ska få gå lös på landsvägen och ta natthärbärge hos ensamma människor. Nej, vi vill inte det. Det är en för stor frestelse för er. Vi vill ha en sådan karl som ni instängd på livstid. Vi vill er inte något ont annars, vi vill inte skada er varken till liv eller lem, vi vill bara ha er instängd. Jag och flera med mig har stått och hört på er under förhören. Ni är inte precis någon dålig människa, men ni gör er inbillningar, ni är lättskrämd, ni tror, att alla människor är farliga för er. Och om ni tänker rätt efter, så har ni det bäst, då ni sitter instängd. Då är ni i fred och behöver inte oroa er för er säkerhet. Så att jag tror, att det vore till gagn både för er och alla andra, om ni ville ta emot de fem tusen kronorna och avge en frivillig bekännelse.»

»Om det så vore hundra tusen!» sade den anklagade.

Sven Elversson hade, medan han talade, kommit den anklagade allt närmare och satte sig nu ner på britsen bredvid honom.

»Säg inte det!» sade Sven Elversson, lade sin hand på hans rockärm och strök vänligt neröver den. »Säg inte, att ni inte tycker, att fem tusen kronor är en vacker summa, och att det är en fullt tillräcklig summa för det, som ni ska ha den till! Mer skulle inte vara bra att få för den, som ska ha pengarna, mindre skulle inte heller vara bra. Fem tusen är jämnt lagom.»

»Jag kan inte begripa mig på er,» sade den anklagade. »Vad tror ni att jag ska ha pengarna till? Vem menar ni att jag ska ge dem till?»

»Tack för den frågan!» sade Sven Elversson. »Just detta var det, som jag ville tala med er om. Det har stått mycke om er i tidningarna den sista tiden, som ni nog kan förstå, och bland annat har där talats om att vart ni kommer, brukar ni fråga efter er dotter. Ni lär ha varit gift, innan ni begick ert första mord för en tjugutvå år sedan, och då ni blev lösgiven, försökte ni strax att få reda på er hustru, men hon var död. Ni hade också en dotter, som nu borde vara några och tjugu år, och man vet inte annat, än att hon är vid liv, men ingen kunde säga er vart hon hade tagit vägen. Och så har ni gått land och rike runt för att söka reda på henne. Så snart ni kom in i ett hus, frågade ni om man där kände till någon, som hette Julia Lamprecht. Och jag,» tillade Sven Elversson med ett litet försagt tonfall, »jag har just tyckt, att detta var något tilltalande. Det fanns väl något gott hos er, tänkte jag, eftersom ni frågade efter er dotter.»

»Men vad i Herrans namn,» frågade den anklagade, »har jag med er att göra? Varför sitter ni här, och varför talar ni med mig? Kan ni aldrig tala om vad ni vill mig?»

»Tack än en gång!» sade Sven Elversson med sin lenaste röst, liksom rädd att väcka den anklagades misshag. »Det där är frågor, som jag så gärna vill komma i tillfälle att svara på. Jag bor, som sagt, borta på Grimön, och den ligger långt ut till havs, så jag borde inte behöva bekymra mig om er, för ni vandrar väl bara omkring på landbacken. Men jag har en mor, som är sanndrömd, och på morgonen den trettonde februari i vintras så bad hon mig, att jag skulle fara in till fastlandet och se efter hur det stod till med ett par gamla släktingar till oss, som bodde i en liten stuga inne bland kullarna, långt från landsväg och grannar. Hon hade drömt så, att hon tyckte, att det var bäst, att någon såg efter hur det stod till med dem. Och jag gjorde, som hon bad mig. Och på det sättet blev jag den förste, som fick se vad ni hade haft för er på natten. Och jag kan inte neka till att det var en svår syn, och alltsedan dess har jag önskat, att det skulle bli så, att ni inte finge gå fri mer. Och fördenskull har jag satt i gång med den här insamlingen av pengar. Jag vill er ju inte något ont, förstår ni. Det har jag redan sagt er. Jag vill bara ha er insatt igen på livstid.»

På samma gång han sade detta, flyttade han sig längre upp på britsen och strök vänligt med handen över rockärmen. Han ville tydligen inte, att Julius Martin skulle få intryck av någon personlig motvilja från hans

sida. Om han hade varit ett lejon, som av våda kommit ut ur sin bur, skulle hans vårdare på samma sätt ha lockat honom tillbaka in mellan gallren.

Det vore orätt att säga, att den anklagade inte betraktade honom med oro. Alla människor oroade honom, domare, fjärdingsman, fånggevaldiger, länsman och vittnen, men han kunde inte hjälpa, att Sven Elversson föreföll honom rätt ofarlig, ja, till och med litet narraktig. — »Det är en sådan där, som går omkring och menar väl,» upprepade han för sig själv. »Det är en människovän.»

»Nu tror jag, att jag förstår en del,» sade den anklagade. »När ni fick veta, att jag gick och sökte efter min dotter, så tänkte ni, att ni kunde använda henne som lockbete för att få en stackare fast igen.»

Han skrattade Sven Elversson mitt upp i ansiktet. Lejonet ville behålla sin frihet, det brydde sig inte om det lilla utlagda köttstycket.

»Tack!» sade Sven Elversson med sitt mest ödmjuka leende. »De orden förde mig just fram till vad jag ville säga. Se, jag hade att ställa med ett bygge förra sommaren i den här trakten. Inte för egen del, förstår ni, utan för andras. Och jag beställde sten från ett stenbrott, som ligger strax ovanför Knapefjords fiskeläge, där vi nu befinner oss, och därvid kom jag lite i beröring med folket, som arbetade där. Och bland dem levde en ung kvinna, som hette Julia Lamprecht. Det var ju ett ovanligt namn, och så snart som jag läste ert namn i tidningen, kom jag att tänka på henne.»

Den anklagade reste sig. Han kände åter en darrning, som gick från benet upp igenom ryggraden. Ansiktet ryckte, ögonen blinkade. Det var klart, att något inom honom kom i uppror, så snart det blev fråga om dottern, fastän han hittills hade gått och sökt henne inte så mycket av någon varm längtan, utan därför att han hade hoppats, att hon kanske hade det bra och kunde bjuda honom ett hem.

Han knuffade undan Sven Elversson utan minsta hänsyn och ställde sig mitt i rummet.

»Är hon här?» sade han. »Jag vill se henne.»

Han talade som en man, som inte ett ögonblick tvivlar om att hans befallningar skola åtlydas, men Sven Elversson vågade motsäga honom.

»Ni ska få se henne. Ni ska få sitta och språka med henne,» sade han ödmjukt och vänligt, men inte utan fasthet, »såsom ni nu språkar med mig. Det är bara en sak, som ni först måste göra. Ni måste teckna svaren på det där papperet. Ja, ni tycker väl, att vi är elaka, som skiljer far och dotter, men vi måste först ha det där papperet undertecknat.»

Den anklagade blev röd av vrede. Han var inte van att bli nekad någon oskyldig önskan. Alltsedan han hade blivit häktad, hade man behandlat honom med största hänsyn för att hålla honom i gott humör, för att liksom komma honom att trivas i sin bur och avlägga den bekännelse, som skulle få honom att alltid förbli där. Han hade lust att kasta sig över Sven Elversson och tukta upp honom, men han lade band på sig. Han slängde sig ner på magen på britsen, så att ansiktet låg neråtvänt och inte syntes. Han kände, att det alltjämt ryckte i dragen. Han visste inte själv varav detta kom sig, men han trodde, att det var klokast att dölja sin rörelse.

»Jag är tacksam, jag är mycket tacksam för att ni betänker er,» sade gästen. »Ni ska veta, att Julia Lamprecht har det inte så särdeles bra. Hon förlorade ju sin mor tidigt. Man kan nästan säga, att hon har vuxit upp på gatan. Hit kom hon i sällskap med en stenarbetare. De var inte gifta, men det är inte så särdeles vanligt bland stenarbetare, att man gifter sig, så att det var det ingen, som fäste sig vid. Och Julia är snäll. Det finns många, som är sämre än hon. Men för ett par dar sen, då mannen fick höra, att hon var er dotter, gick han sin väg ifrån henne. Han kände avsmak för henne, sa han, och nu står hon ensam. Hon är vacker,

lik er, med ljust hår, och det blir väl någon annan, som tar hand om henne, men det blir ingenting riktigt. Hade hon däremot så mycket som fem tusen kronor, så kunde hon köpa sig en trevlig liten stuga och bli ordentligt gift. Fem tusen vore just lagom. Mer vore inte bra, mindre vore inte bra. — Ja, nu vet ni hur vi har tänkt oss saken. Så snart ni har svarat på frågorna, så kan ni få träffa Julia och lägga de fem tusen i hennes händer. Det vore vackert. Det skulle komma henne att förstå, att hon hade en far. Hon skulle förstå, att vad ni än hade gjort, så hade ni ändå hjärta för henne.»

Den anklagade svarade inte på länge. Han kastade sig fram och tillbaka på britsen och våndades. Det var verkligen något inom honom, som ropade efter dottern. Hon var ljus, hon var vacker och lik honom. Och hon satt kanske här utanför i gången och väntade.

Plötsligen satte han sig upp, strök luggen ur pannan och såg fast på Sven Elversson.

»Kan ni säga mig varför jag skulle skriva på papperet? Jag blir ju frikänd i morgon.»

»Ja visst, det är troligt, att ni blir frikänd för mordet,» sade gästen, »men så är det det där lilla med sparbanksboken. Och i alla händelser blir ni inte lösgiven genast. Det dröjer kanske något år, innan saken har gått igenom alla instanser och ni kommer på fri fot. Det dröjer kanske än längre. Och vad är Julia då? Hon kan vara alldeles förstörd. Det är inte så lätt att vara er dotter. Jag är rädd för att hon kan komma att gå ur hand i hand. Fem tusen nu, det vore en hjälp för henne. Ge henne dem nu, och ni hade något att tänka på, som kunde göra er glad under hela ert liv! Då hade ni gjort något för att försona det, som vilar på er. Ni skulle bli omtalad med beröm i tidningarna.»

Den anklagade reste på sig.

»Tyst!» röt han och stampade i golvet. »Ni pratar så, att det går runt i huvudet på mig.»

Hans gäst teg ögonblickligen.

Den anklagade stod och rannsakade sin själ. Han letade efter den kärlek till dottern, som man trodde skulle finnas där. Man ville föra honom i ledband genom denna hans kärlek till dottern. Man begärde, att han skulle offra hela sitt återstående liv av kärlek till dottern. Han, som ingenting annat ägde, än sin frihet, skulle för alltid offra den för dotterns välfärd! För sin kärlek! Men fanns det verkligen någon kärlek hos honom? Nu, när han stod och letade, kunde han ingen finna. Ja, något kanske, men så obetydligt. Offra, offra! Det är inte så lätt att offra. Den här pratmakaren framför honom ville ha honom instängd och oskadliggjord, men skulle han kunna offra något för den saken?

»Jag ska göra, som ni vill,» sade den anklagade. »Jag ska svara på de tre frågorna. Men det får bli på ett villkor. Det är ju gott och väl, att Julia får pengar. Men blir hon hjälpt med pengar? Vad som skulle hjälpa Julia, det vore att få en bra man. Om ni vill lova mig, att ni gifter er med Julia, så ska jag skriva på papperet.»

Sven Elversson såg verkligen bestört ut.

»Det hade jag inte väntat mig,» sade han helt lågt.

»Jag frågar om ni vill gifta er med min dotter,» sade den anklagade hånfullt. »Vad svarar ni på det? Ni ber mig, att jag ska göra mig olycklig för hennes skull, men själv vill ni ingenting göra.»

»Men hon är er dotter. Det är ni, som har satt henne till världen,» värjde sig Sven Elversson. »Jag har nätt och jämnt växlat ett par ord med henne.»

»Ja, då blir det heller ingenting av med att svara på de tre frågorna,» förklarade den anklagade. »Det är

något särskilt med er. Jag ville gärna ha er till min måg.» Han skrattade stormande.

Sven Elversson lade handen över ögonen. Han drog några tunga andetag. — »Jag förstår,» tänkte han. »Den, som vill ha makt över andra, måste jämt vara beredd att korsfästa sig själv. Det går inte med mindre.»

Han betraktade mannen framför sig länge och forskande.

»Han vill komma undan,» tänkte han. »Han vill ha mig att skylla på. Han är viss på att jag ska säga nej. Men jag säger inte nej. Jag har fått honom in i ett hörn, och jag ska fånga honom.»

»Det ska få bli, som ni vill,» sade han kort. »Om er dotter går in på det, ska hon få mig. Bara skriv!»

Den anklagade tvekade.

»Jag får tacka på Julias vägnar,» sade han. »Men hur ska jag veta, att ni håller ord?»

»Just det, ja,» sade Sven Elversson. »Det är en fråga, som jag väntade mig, och som jag är glad åt. Om ni tänker rätt på saken, så vet ni nog, att på ett sådant här ställe finns det öron i väggarna. Det finns vittnen till att jag har lovat göra Julia Lamprecht till min hustru, om hon vill ha mig. Jag kan inte komma undan. För så vitt jag är en hederlig karl, kan jag inte komma undan. Sätt er här vid bordet, och skriv!»

Den anklagade satte sig verkligen på stolen vid bordet. Han fattade pennan, doppade den i bläckhornet och våndades.

Under det att han satt med pennan i handen, sökte han återigen efter den där kärleken till dottern. Den hade kanske funnits i hans själ, då han hade hoppats på att få ett hem hos henne, men nu, då det begärdes av honom, att han skulle offra friheten för hennes skull, fanns den där inte.

Han skrev med pennan rätt upp och ner. Han skrev med pennan på sned. Han doppade gång på gång, stänkte bläck omkring sig och blev äntligen färdig.

»Jag lovade er aldrig något annat, än att jag skulle svara på frågorna,» sade han och lämnade papperet till Sven Elversson.

Och Sven Elversson läste och såg, att domarens tre frågor voro besvarade med tre krokiga och vinglande nej. Under stod namnet Julius Martin Lamprecht och sist en hel mening: »Jag skulle betjäna om jag var skyldig men det är jag inte.»

»Ja, det här får ni inte de fem tusen kronorna för,» sade Sven Elversson helt stillsamt.

»Nej, det vet jag,» sade den anklagade, »men jag får Julia gift med er. Er har jag aldrig lovat annat, än att jag skulle svara på frågorna, om ni gifte er med min dotter. Och det har jag gjort. Jag går fri själv, och jag har skaffat Julia en god man.»

Han stod full av segerstolthet och bröstade sig.

Sven Elversson blev röd av vrede. Hans ödmjukhet lämnade honom. Han började behandla den anklagade med mindre artighet än förut.

Han böjde sig än en gång ner över papperet och synade det.

»Ja, det var detta jag kunde tro,» sade han. »Jag borde ha vetat vilken usling ni var. Jag hade ju sett hur ni hade ställt till de döda. Varför skulle ni sticka ut ögonen på dem?» frågade han häftigt.

»Stack jag ut ögonen på dem?» ropade den anklagade. »Det är inte sant. Det har en annan gjort. När jag gick ifrån dem ...»

Han tystnade, bet sig i tungan och vacklade dödsblek bort mot cellväggen.

»Tack ska ni ha!» sade Sven Elversson torrt. »Jag visste nog hur jag skulle få bukt med er. Men jag väntade i det längsta. Jag ville ge er bättre villkor.»

I nästa ögonblick låg mördaren på knä framför honom.

»Jag har ingenting sagt, jag har ingenting sagt,» jämrade han sig. »Låt det vara osagt! Ni narrade mig ju.»

Han var en eländig, jämmerlig hög av ånger och förkrosselse. Hela hans rustning av viktighet och inbillningar, alla hans undflykter och ursäkter voro ryckta ifrån honom.

»Ni vet, att här finns vittnen,» sade Sven Elversson. »Jag varnade er ju.»

»Låt mig skriva en gång till! Ge mig ett nytt papper! Jag ska bekänna. Ni ska få höra alltsammans. Jag vill hjälpa Julia.»

Sven Elversson höjde rösten en smula.

»Jag river sönder det här papperet,» sade han. »Vi ska snart ha ett nytt här. Om det nya blir ordentligt besvarat och undertecknat, så antar jag, att väggarna inte har hört något om detta första. Vi tar nu om från den stunden, då ni satte er ner och skrev. Timmen är inte utlupen. Julius Martin Lamprecht, ni har ännu tid på er för att avlägga en frivillig bekännelse.»

Mördaren satt en stund senare i rannsakningshäktet på en stol mittframför domaren. Hans utseende var förändrat, han hade något över sig av grundligt tvättad och badad människa, fastän ingen yttre rengöringsåtgärd med honom hade blivit vidtagen. Men han hade bekant. Inte bara på papperet hade han med ja besvarat de två första punkterna och med nej den sista, utan han hade också avlagt en fullständig och öppen bekännelse. Han var nu till ytterlighet utmattad, man hade måst ställa fram en stol åt honom, för att han inte skulle sjunka till golvet. Men på samma gång såg han lycklig och tillfredsställd ut. Han bar i denna stund inte agg till någon människa. Han var renad, frigjord från synd. Han hade inte känt sig så väl till mods sedan sin första nattvardsgång.

Inte endast domaren befann sig i cellen utan också fånggevaldigern, länsmannen, häradstjänaren, Sven Elversson och Julia Lamprecht. Fången älskade dem alla och allra mest sin dotter, till vilken han för några ögonblick sedan hade överlämnat fem tusen kronor. Han beundrade hennes utseende. Hon var vacker, ljus, med krusigt hår, och hon hade ett stillsamt och blygsamt sätt. Han hade inte ännu fått tala med henne ensam, men enligt löfte av domhavanden skulle hon få sitta inne hos honom i cellen, så länge han önskade.

Ibland vände mördaren sina blickar till den man, som hade tvingat honom till bekännelse, och han måste erkänna, att denne man ingav honom medlidande.

Bara vid att se på honom, där han stod vid cellväggen sammansjunken och med ögonen riktade mot golvet, med pannan dystert hopdragen, kunde man känna medlidande med honom. Mördaren tyckte sig förstå honom bättre än någon annan. Han, mördaren, kunde bekänna sin synd och avtjäna den, men denne man kunde aldrig avplåna den skamfläck, som klibbade vid honom.

Mördaren hade sett, att domaren och alla de övriga rättvisans tjänare hade skakat hand med Sven Elversson och tackat honom. Domaren särskilt hade visat sig varmt tacksam. Han hade varit glad, därför att han nu inte behövde avkunna dom utan att vara säker på sin sak.

Men Sven Elversson hade sett lika dyster och ödmjuk ut. Ödmjukheten hade bara tilltagit. Han såg ut, som om han inte kunde tåla sig själv.

Då Julia Lamprecht hade blivit införd i cellen och de fem tusen hade överlämnats till henne, hade denne Sven Elversson stigit fram och erkänt, att han hade lovat den häktade att göra hans dotter ett giftermålsanbud. Men dottern Julia Lamprecht hade sagt rakt nej. Inte med den mannen. Och med tydliga ord hade hon sagt honom vad han var för en.

Sven Elversson hade upptagit detta nekande mycket illa. Det såg ut att ha förkrossat honom. Han hade dragit sig tillbaka utan ett ord, vacklat bort till cellväggen och blivit stående där. Den häktade kände, att han hade fått hämnd.

Hans dotter, som han inte hade sett förrän i dag, hade hämnats på den, som hade besegrat honom. Han kände, att de voro av ett blod, och han älskade henne.

Inte för att han ångrade sin bekännelse. Han kände sig lätt, ren, lycklig, aktad, nästan som en fullkomligt hederlig människa. Och han hade fått se sin dotter, som han hela livet igenom skulle komma att älska, och som evigt skulle komma att älska honom, därför att han för henne hade uppoffrat sin frihet.

Den verkliga bekännelsen hoppade mördaren över i sina tankar. Han utplånade den ur sitt minne. Han var en man, som hade behov av att se sig själv i en vacker dager. Han gjorde redan upp en skön, rörande historia om hur han endast för denna dotters skull hade bekant och anropat Guds och människors förlåtelse. Så länge som han levde, skulle han komma att dikta på denna historia, och han skulle tro på den, och den skulle uppehålla hans självaktning under de svåra och långa år, som väntade honom.

ANDRA DELEN

LOTTA HEDMAN.

På tåget, som en dag i slutet av september år 1915 rullade från Norrland ner mot de sydligare delarna av landet, satt i en tredjeklasskupé en ung kvinna, mycket ärbart och enkelt klädd i en svart klänning och en nära nog osmyckad svart hatt, och talade med de medresande. Hon höjde gärna rösten, och som denna av naturen var litet skrikig, hördes hon genom hela kupén. Man fick mycket snart klart för sig, att detta var hennes första järnvägsresa. Och detta underbara att komma ut i världen och råka främmande, vänliga människor tycktes ha försatt henne i en sorts extas. Allt detta, som under år av instängdhet hade legat bundet, bröt sig fram. Hon talade oupphörligen och hela tiden om sig själv. Hon ville inte försumma tillfället att låta folk veta vem hon var, och vilket märkligt budskap hon hade att framföra.

»Och jag är en, som ingenting har studerat utom allenast bibeln,» sade hon. »Mitt huvud är inte tungt av vetande. Det är inte förvirrat av irrläror. Jag är som det oskrivna papperet. Jag är som det vita bladet, där Gud själv skriver ner sina tankar. Och jag är född långt uppe i Lappland, och jag bor i ett municipalsamhälle, och jag går var dag och arbetar på en lådfabrik, och jag är ensam och fattig och har varken man eller barn. Och ingen bland människor frågar efter om jag lever eller dör, och ingen kommer och ser om mig, när jag är sjuk, och ingen finns det där hemma, som jag kan tala med om det, som är viktigt för mig. Och jag förstår, att folk gör narr av mig på min rygg, och jag börjar på att bli skygg för att visa mig ibland människor.»

En vänlig fru mittemot henne, som först av alla hade givit sig i samspråk med henne och lockat henne att tala, lade lugnande sin hand på hennes knä, men hon fortsatte, liksom driven av ett oemotståndligt inre tvång.

»Och i alla mina dagar har döden varit efter mig som en rasande ulv. Hans anslag mot mig har varit mångfaldiga. Han ville åt mig, innan jag hade lämnat moderlivet. Han sände ut en vansinnig, som skrämde min mor, så att jag kom till världen för tidigt och övermåttan eländig. Och en gång ville han dränka mig under badning, och en gång lät han ett träd i skogen störta ner över mig, och en gång lät han en orm stinga mig i foten, medan jag sökte efter bär, och en gång kastade han ner mig från en byggnadsställning. Och med sjukdom har han plågat mig alldeles utan gräns.»

Det var nu inte bara den vänliga frun, som hörde på henne. En bondhustru och hennes man, som sutto bredvid dem i samma avdelning, följde med stor uppmärksamhet varje ord. Tonfallet och ordavalet påminde dem om föredrag från något missionshus, och de antogo ett nästan andäktigt utseende.

»Och i min ungdoms år sträckte jag upp mina armar till Gud,» fortsatte den talande, som i själva verket inte kunde vara mer än en tjugusex eller på sin höjd tjugusju år gammal. »Och jag frågade honom varför han gav döden rätt att förfölja mig med sår och slag och sjukdom, men nu i det sista har jag hållit upp att fråga. Jag förstår, att den lede härjaren traktade efter att slå mig, därför att genom mig ville Gud tala, genom min mun ville Gud tala och sätta en gräns för hans vildhet.»

Hon drog andan ett ögonblick och såg sig omkring, men då hon inte märkte annat än vänlig uppmärksamhet och andakt hos de kringsittande, fortsatte hon:

»Och jag har undrat varför jag ska bo så högt uppåt norr, och varför jag alltid ska gå och trampa på samma bygata och aldrig få se något av denna världens härlighet. Varför har jag fått så lite förstånd till att ställa för mig, och varför kan jag inte finna något nöje i det, som alla andra förnöjes av? Varför kan förman i fabriken aldrig säga ett vänligt ord till mig, hur jag än bjuder till med mitt arbete? Varför ska jag ha så svårt att få mjölk, och varför ska jag bo i ett rum, som ingen annan vill hålla till godo med?

Men nu undrar jag inte mer, ty jag vet, att det är Gud, som har gjort det så ödsligt och eländigt omkring mig. Jag får vara glad, att han inte skickar mig ut i granskogen eller på fjället, att han inte låter mig bo i en lappkåta och draga omkring med renar i obygden. Jag får vara glad, att han låter mig bo i ett samhälle, där det ändå finns människor.»

Nu var det inte endast de tre närmaste, som följde med den unga kvinnans tal. Ett par av de längre bort sittande hade rest sig för att höra bättre. — »Vad säger hon?» mumlade man. »Vem är det, som skriker, så att det hörs genom hela vagnen? Är det någon, som hör till frälsningsarmén?»

»Ty det är Gud, som vill ha mina tankar för sig ensam,» fortfor den svartklädda. »Han vill, att jag ska sitta i uträkningar, att jag ska uttyda Daniel och förklara Hesekiel och draga ut visdom ur Uppenbarelseboken. Och om kvällarna, då andra går till dans och till gille, då sitter Lotta Hedman vid sin bibel, då sitter hon och forskar efter Guds mening, då får hon klarhet i det, som ingen annan i hela världen vet reda i.»

Det går ett sus av förundran genom hela järnvägsvagnen, och den unga kvinnan underlåter inte att märka det. Hon drives framåt av det uppseende hon väcker. Även om hon så önskade, skulle hon inte vara i stånd att sluta, innan hon hade fått tala till punkt. Hennes länge tillslutna läppar röra sig med eller mot hennes vilja.

»Och om vinternätterna, då klockan slår tolv och ett, och hela Sverige har lagt sig till vila, och alla ljus är släckta, och det stora, vita landet ligger utsträckt i tyst sömn, då sitter jag i ett rum, som är så dåligt, att ingen annan vill bo där, och jag ser Guds finger peka på ord och tal i den heliga skrift. Och då blir det mig uppenbarat hur det ska gå med alla de andra, med alla dem, som ligger och sover i vinternatten. Det blir uppenbarat för mig, som är ringa och förkastad, men för ingen av de andra, för ingen av de stora och visa och världskloka.»

Hennes röst höjde sig allt gällare. Den vänliga frun lade åter sin hand på hennes knä. En konduktör, som gjorde sin vanliga rond genom vagnen, stannade för att höra efter om en av de resande hade fått ett plötsligt anfall av vansinne.

»Och allt det, som jag har sett och erfarit, det har jag skrivit ner med tydliga ord, och jag har förseglat brevet och skickat av det till konungen. Till det höga slottet i Stockholm gick brevet från den ringa fabriksarbeterskan i Stenbroträsk, från henne, som pojkar följer efter på gatan, som de hetsar, såsom vore de lapphundar ute på jakt efter den vilda varghonan.

Och jag har väntat på svar ifrån konungen under många dagar, men från konungen har intet svar kommit. Och jag har skrivit om mitt brev och skickat av det till tidningen, och tidningen har inte velat veta om mitt brev, utan har skickat mig det tillbaka.

Och jag har råkat i stor ångest, för mitt brev är av stor vikt. För jag vet när storkriget ska sluta, och jag vet, att efter det ska komma den stora naturförödelsen, och jag vet, att efter den stora naturförödelsen ska det komma det ljuvliga tusenårsriket. Och jag vet, att en tredjedel av alla människor ska omkomma i storkriget, och att en tredjedel ska förgås i den stora naturförödelsen, men den sista tredjedelen ska leva kvar i Herrans tusenårsrike.»

De med väldig kraft utslungade orden genomforo många av de lyssnande som ett kallt stål. De kände en ilning utefter ryggraden av fasa. Ett par år förut skulle sådant underligt tal ha mötts av mycken begabbelse, men man levde uti världskrigets andra år. Man var bräddfull av förfäran och förväntan. Man satt ingen dag säker, man undrade vad ryssarna sysslade med där uppe åt Haparandahållet.

»Och om allt detta och mycket annat står det skrivet i mitt brev till konungen. Och jag skrev till honom och sade honom hur han skulle handla, för att han och alla svenskar skulle undgå den tillkommande vredens tid, och hur de skola få rätt att leva med i Guds tusenårsrike.

Men jag har bett Gud om hjälp och frågat honom hur mitt brev ska bli utsänt i världen, då ingen vill hjälpa mig. Och Gud har befallt mig och sagt mig vad jag har att göra, för det är en synd, som jag har begått, som måste sonas, innan mitt brev får utgå och komma till människors kännedom. Och det är för att gottgöra min synd, som jag nu är på väg söderut.»

Spänningen i kupén stod på sin höjdpunkt. Denna människa påstod, att hon visste vad alla ville veta: när kriget skulle ta ett slut. En röst långt borta ifrån hördes ställa en fråga till henne. — »När ska kriget bli slut?» Många andra instämde. »När blir det slut? Vet ni det, så säg oss det!»

Det var upphörandet av de gräsliga farhågor, som vilade över mänskligheten, som man med ens tyckte ligga inom räckhåll. Man skulle kanske snart komma fram än en gång till en tid, då mördandet där borta i den stora världen skulle upphöra, då man åter skulle ha rätt att tänka på något annat än krig, då man inte dag och natt skulle förföljas av tanken på sörjande gamla kvinnor, på skräckslagna flyktingar, på försmäktande fångar.

Bönder tänkte på de dagar, då de skulle slippa att sända ut söner och drängar till neutralitetsvakten, småhandlare, som i början av kriget hade gjort glänsande affärer, men nu började hotas av varuknapphet, arbetare, som sågo den kommande dyrtiden och livsmedelsbristen stå hotande framför sig, alla frågade med en mun: »När slutar det? När ska det bli en ända på detta elände?»

Sierskan från Stenbroträsk tycktes inte ha väntat sig denna verkan av sitt tal.

»Jag har skrivit det i mitt brev,» ropade hon. »Det ska bli bekantgjort, då jag har avplånat min synd, och då Gud låter mitt brev komma ut i världen.»

Ett stort avtagande i intresset förmärktes i järnvägsvagnen. Den där människan visste lika litet som alla andra. Man satte sig ner.

Slutet av hennes tal, de par ord hon härefter uttalade, åhördes knappast av någon mer än den vänliga frun, som hade börjat samtalet.

»Och jag har ingen annan tid att skriva än om natten,» sade den unga arbeterskan, »om natten, sedan jag har slutat arbetet och mina fingrar är stela och ovilliga, och jag är inte van vid svenskan. Den är inte sådan som det språket vi talar emellan oss. Jag blir mycket trött av skrivandet.

Och jag lever i stort elände,» fortfor hon. »Jag är fattig och sjuk och ensam, och en bostad har jag, som ingen annan vill hålla till godo med, och jag ryser för allt det, som ska komma att ske.»

Hon hade mycket väl märkt hurusom intresset för hennes ord hade försvunnit. Hennes röst sjönk, och hon fick över sig något drömmande. Till sist talade hon bara viskande och med sänkta ögonlock. Endast den närmast sittande kunde uppfatta orden.

»Men jag ber Gud, att han ska skona mitt liv, och att jag ska få leva kvar i den luttrade skaran. Jag ber, att jag måtte få räknas med i den sista tredjedelen, och att jag, som har varit uttagen till att förkunna dess ankomst under stor försmädelse, också måtte få leva med i Guds tusenårsrike, att jag måtte få stå bland de utvalda och se denna jorden stråla av rättfärdighet.»

DEN SKÖNA MUSIKEN.

Det långa tåget från norden rullade oupphörligt vidare ifrån station till station. De, som sutto i samma kupé som Lotta Hedman, stego av så småningom: först bonden och bondhustrun, så den vänliga frun, som hade lockat henne att tala om vad hon var för en. Då den vänliga frun hade försvunnit, kom en man, som mest av allt liknade något slags lekmannapredikant, och satte sig på den goda hörnplatsen. Han hade varit med på tåget förut, men hade haft en obekväm plats mittpå en bänk.

Mannen gav sig genast i språk med Lotta Hedman. Han frågade henne om hon hade haft uppenbarelser redan före världskriget, eller om det var först efter dettas början, som hon hade blivit seende. Han talade med en mild, låg och mycket sympatisk röst och med det varmaste intresse utan att precis förråda varken tvivel eller tro. För andra människor föreföll hans sätt att uttrycka sig retsamt ödmjukt, men Lotta Hedman fann det behagligt att bli tilltalad på ett nära nog vördnadsfullt sätt, när hon för första gången ute bland främmande människor hade avslöjat sin värdighet.

»Det skulle göra mig mycke glad, om ni ville berätta mig något om era syner,» sade mannen. »Jag vet inte om jag kan begära det, eftersom jag är främmande för er, men var viss, att jag skulle betrakta det som en stor heder!»

Detta kunde den unga kvinnan inte motstå, utan hon började berätta om den första gången, som hon hade fått vara med om något besynnerligt. Nu talade hon dock med ett helt annat lugn än förut. Visserligen höjde hon rösten, och visserligen kom hon även nu att få flera åhörare än den, som hon talade med, men mannen framför henne utövade ett lugnande inflytande på henne och dämpade ovillkorligen hennes iver.

»Jag var inte mer än fjorton år gammal på den tiden,» sade hon, »och jag var nyss tillfrisknad från ett svårt sjukdomsfall, som min förföljare döden hade skickat över mig, så att jag var ganska svag och hela min kropp kändes, som om den skulle hålla på att vissna och sjunka samman. Men jag levde inte ensam, som jag gör nu, utan jag bodde hemma hos föräldrarna. Och de var bara ett fattigt bondfolk, men de hade försyn för min svaghet, så att de lät mig stanna hemma och släppte inte ut mig till att tjäna hos främmande. Och mor

begärde ingenting annat av mig, än att jag skulle hjälpa henne med småsysslor och springa ärenden åt henne och läsa högt ett kapitel ur bibeln för var dag.

På den tiden fanns det ännu inte någon såg i Stenbroträsk och inte någon lådfabrik och inte några arbetarbostäder och inte någon början till ett municipalsamhälle. På hela vår sida av älven fanns det ingenting annat än några små bondgårdar. För kyrkan och prästgården och de större bondgårdarna låg på motsatta stranden, såsom de gör än i dag.

Och det var en söndagskväll, som mor sa till mig, att jag skulle ro över med mjölk till prostgården, för då på sommarn hade alla andra sina kor borta på bete vid fäbodarna, så att det var ont om mjölk nere i bygden, och prostens kunde inte få på närmre håll än hos oss.

Och när jag hade satt mig i båten och började att ro över till prostgårdslandet, så gick det så ledigt och lätt till att ro. Det var, som om den tunga ekstocken hade blivit förbytt till en liten smal älvsnipa, det var, som om vattnet hade blivit förbytt till glatt och fin och fet olja, det var, som om årorna hade blivit förbytta till lätta och lekande fågelvingar. Och det var alldeles stilla och tyst omkring mig. Det hördes inte något gnissel vid årtullarna och inte något plaskande i vattnet och inte något buller från stränderna. Det hördes inte så mycket som en kobjällra. Inga pojkar och flickor satt och språkade på älvbrinken, och alla de svalor, som hade bo i strandniporna utmed älven, och som jämt flög och flaxade utanför sina hålor, de var borta och försvunna, och man visste ingenting om deras tillvaro.

Och när jag hade rott över älven och tagit mjölkflaskan och gett mig i väg uppåt prostgården, så var det inte alls svårt att gå, fastän backen var brant, och fastän jag hade solskenet rätt i ansiktet. Det var ingen brand i solskenet, och det var ingen tyngd i mjölkflaskan.

Och jag tänkte för mig själv, att jag måtte visst vara ivrigt väntad, och att det skulle komma att gå mig väl på något sätt, för så lätt hade det aldrig gått förut att komma fram till prostgården.

Och när jag var inkommen i köket, så var det stilla där med, och ingen människa såg jag till, som kunde ta emot mjölken, utan jag blev stående och väntade nere vid dörren.

Nästan med detsamma, som jag kom in, så började det att spela i övervåningen, och det hördes så väl, att jag nästan ville tro, att det spelade i samma rum, där jag stod. Och det lät så vackert, att jag var glad, att både jungfrurna och hushållerskan hade gått sin väg, så att jag fick stå stilla och höra på. Jag var inte otålig att få gå min väg. Jag skulle ha kunnat stå där hela natten och ändå inte blivit utledsen.

Jag hade aldrig hört något annat än handklaver och den gamla kyrkorgeln i Stenbroträsk, så jag undrade mycket vad det var för ett fint instrument, som det spelades på. Och det var inte några sådana melodier, som jag kände till. Det var långdragna toner liksom starka vindfläktar, och de var så rika på ljud och så tydliga, att jag tyckte, att de smekte mina kinder, då de for förbi mig.

Och jag fick så vackra och härliga tankar, medan jag stod och lyssnade. Jag tyckte, att jag var lössläppt från jorden. Jag tyckte, att jag var halvvägs uppe i Guds himmel.

Men så kom det folk in i köket, och med detsamma blev det slut på det vackra spelet.

När hushållerskan hade tömt mjölken ur flaskan, satte hon fram mat och bad mig, att jag skulle gå till bordet och äta. Hon sa, att de hade haft begravning i prostgården den dagen. Det var gamla frun, som var död, hon, som var mor till prosten, och de hade haft främmande där, som hade ätit middag. Och nu ville hon låta mig smaka på gästabudsmaten.

Och när hon var så blid och vänlig emot mig, så tog jag dristighet till mig och frågade vem det kunde vara,

som hade spelat så vackert i övervåningen.

Men hushållerskan, hon blev så förvånad, så hon kunde knappt svara.

’Vad är det du säger, barn? Inte kan du ha hört någon spela i övervåningen. Pianot står i andra ändan av huset, det hörs inte en gång hit till köket. Och du förstår väl, att ingen kan tänka på att spela samma dag, som den gamla frun har blivit utburen till kyrkogården.

Det blev alldeles tyst i köket, sen hon hade sagt detta. Jag visste ju, att jag hade hört vad jag hört, men jag ville inte vara påståelig.

Hushållerskan hon liksom tänkte sig om bara, och så började hon på nytt att tala mig till rätta.

’Det är gamla fruns rum, som ligger här ovanför köket,’ sa hon, ’och det är det sista ställe i världen, där någon skulle vilja sätta sig att spela den här dagen.’

Jag fick tårarna i ögonen, därför att jag förstod, att hon trodde, att jag hade sagt en osanning. Och jag skulle helst ha velat springa min väg, men det gick ju inte an att ge sig av, förrän jag hade ätit opp maten, som var framsatt åt mig.

Men tänk, att bäst jag satt där och önskade, att jag vore hundra mil därifrån, så gick dörren opp, och prosten stack in huvudet och frågade om de inte hade hört, att det hade ringt till aftonbön.

Då blev de förlägna i köket och började att ursäkta sig.

’Det är denna Lotta Hedman, som sitter här. Hon har gjort oss så häpna, att vi har glömt allt annat. Hon påstår, att när hon kom in i det tomma köket för en stund sen, så hörde hon hur det spelade i övervåningen, men vi förstår inte vad hon menar, för vi vet ju, att ingen i det här huset har spelat en ton på själva begravningsdagen.’

Och jag, min stackare, som blev på detta sättet utpekad, jag visste inte vad jag skulle ta mig till. Jag la ifrån mig både kniv och gaffel och sköt undan tallriken och gjorde mig i ordning att rusa på dörrn.

’Å, är det så,’ sa prosten, ’då ska vi alla tacka Gud. Detta är en stor nåd. Jag visste väl, att min kära mor skulle ge mig en hälsning, för så vitt som det stod i hennes makt. Hon skulle inte gå ifrån mig för evigt utan att ge mig ett tecken, som kunde vara till en vägledning för mig, som lever kvar i det mörka och ovissa.’

Och han gick fram till mig och la handen på huvudet på mig.

’Jaså, du är en av dem, som är utvalda,’ sa han. ’Du är en av dem, som ska bära fram hälsningar från de döda till de levande. Ja, kanske att Gud själv en gång kan komma till att tala genom din mun.’

Mer sa han inte. Han bara vände mitt ansikte oppåt och såg mig djupt in i ögonen, och så suckade han och gick sin väg.

Men när jag rodde hem över älven, så satt jag och tänkte på allt det, som hade hänt mig. Och jag tyckte, att jag hade blivit på något underligt sätt förvandlad, och att jag aldrig mer kunde bli densamma, som jag hade varit.

Och detta var första gången, som jag hade fått vara med om något besynnerligt, det var första gången, som jag hade fått besked om att jag var utvald till att höra och se sådant, som är fördolt för de visa och mångkunniga.

Och jag trodde allt i den stunden, att jag skulle bli en av Herrans profeter, som jag hade läst om i den heliga

skrift. Jag trodde, att jag skulle komma till att uttala ord, som skulle bestå lika länge som himmel och jord. Jag trodde, att jag skulle bli upphöjd bland människor och aldrig föll det mig in, att jag inte skulle bli något annat än en fattig arbeterska i en lådfabrik.»

LÄSKAMRATEN.

Den främmande mannen tackade Lotta Hedman mycket hjärtligt för denna berättelse.

»Jag är mer än glad, att jag kom med på tåget just i dag,» sade han. »Ack, det borde inte vara så sällan, som man finge höra himmelsk musik. På det sättet skulle mycke i den här världen bli annorlunda.»

När han hade gjort denna betraktelse, drog han sig tillbaka i sitt hörn. Han sköt hatten ner över ögonen, men Lotta Hedman hade den bestämda övertygelsen, att han inte gjorde det för att få sova, utan bara för att i lugn få tänka över det han hade hört.

När ännu några ögonblick hade förgått, erfor hon en stark lust att tala mera med honom. — »Du ska tala med den där mannen om Sigrun. Du ska rådgöra med honom om din resa,» hörde hon en tydlig uppmaning inom sig. — »Men varför ska jag tala om Sigrun med en man, som är alldeles främmande både för henne och för mig?» avvisade hon sig själv. Ögonblicket därpå var dock lusten där på nytt. — »Tala med honom om Sigrun! Se på honom nu, då hatten har glidit åt sidan! Det är en god man, som har erfarit mycket lidande. Han har ett ödmjukt hjärta. Vilken människa han råkar, hon må vara hur förfallen och syndfull som helst, så håller han henne ändå för mer än sig själv. Med den mannen kan man tala om allting. Tala med honom om Sigrun!»

»Nej, Lotta Hedman, var försiktig! Nu är du inte hemma i Stenbroträsk, där du känner alla människor. Hur vet du, att den här mannen är så utmärkt? Kanske att han just nu sitter och gör narr av dig i sina tankar.»

Tåget rullade och rullade. Från station, till station. Folk steg ur och steg på. Vid en stor station, där flera järnvägslinjer möttes, lämnade alla passagerarna tredjeklassvagnen, så när som på Lotta Hedman och mannen, som satt mittemot henne.

Knappt voro de ensamma, förrän mannen satte sig rätt upp på bänken, lade hatten upp i nätet och började språka.

Han var vänlig, klok, gladlynt och framför allt ödmjuk och mild. Det var denna mildhet, som gjorde, att ingen människa kunde se honom längre än fem minuter utan att längta efter att få anförtro honom alla sina bekymmer.

»Den där ska förstå min svaghet,» tänkte alla, som råkade honom. »Det skulle vara gott att få tala med honom. Han skulle förstå hur svårt jag har det.»

Det dröjde inte heller lång stund, innan Lotta Hedman avbröt sig mitt i ett samtal om lådfabriken och arbetsförhållandena i Stenbroträsk.

»Jag skulle be att få fråga er om råd i en sak,» sade hon. »Jag har bekymmer, och ni vet, att jag lever ensam och har ingen att fråga.»

»Säg inte, att ni vill be mig om råd!» sade mannen. »Något råd har jag säkert inte att ge. Men berätta mig i alla fall vad ni har på hjärtat! Ni talar så väl, och resan är lång. Jag för min del ska följa med tåget ända ner till Dalsland. Jag har ett par dagar på mig, innan jag kommer hem.»

»Jo, det är så, att jag en gång blev god vän med den äldsta av prostdöttrarna i Stenbroträsk,» sade Lotta

Hedman. »Vi var läskamrater.»

Det stockade sig i rösten, och hon blev röd i ögonen.

»Jag har aldrig tyckt så mycke om någon människa som om henne,» fortsatte hon efter en stunds kamp med rörelsen.

Mannen satt alldeles stilla, gjorde inte ett försök att påskynda eller hjälpa. Han såg snarast handfallen ut.

»Jag får lov att tala om hur det var första gången, som hon talade med mig, så att ni kan komma till att förstå hurudan hon var.»

»Gör det! sade han. »Det är det bästa. Gör er ingen brådska! Vi har hela dagen för oss.»

»Jo, på den tiden, då vi gick och läste, hände det sig en förmiddag, under en rastestund, att vi stog, en elva, tolv stycken av läsbarnen, i ett hörn av kyrkogården och talade om ett katekesstycke. Och jag kommer ihåg, att en av pojkarna sa, att det kunde aldrig vara möjligt annat, än att Gud tyckte om människorna. Han hade ju skapat oss, och då fick han väl lov att vara nöjd med oss.

Det var så, att vi, som stog i det där hörnet och talade med varandra, vi var de fattigaste och yngsta av läsbarnen. De andra, som var bättre och förnämligare än vi, gick fram och tillbaka på kyrkvallen i små flockar, och ibland samlade de sig kring den äldsta av prostdöttrarna, som också gick och läste det året. Hon var vacker, och hon hade något hos sig, som lockade och drog. Det var nästan omöjligt att få ögonen att vända sig åt något annat håll än det, där hon fanns.

Men vi andra, förstår ni, som visste, att det var alldeles omöjligt, att prostdottern kunde vilja välja sig vänner ibland oss, vi stod i ett hörn och försökte trösta oss med att tala om ett katekesstycke.

’Om vi vore som hon där borta,’ sa jag, ’så skulle Gud säkert vara nöjd med oss.’

Det var prostdottern jag tänkte på, och med ett vände vi oss allihop, och nu stod vi återigen och stirrade på henne.

Hon hade ett så vackert och mjukt brunt hår, som krusade sig vid tinningarna i små lockar och föll i mjuka vågor över hjässan och neråt nacken. Och hon hade ett långlagt ansikte med tunna kinder och långa ögonhår och ögon, som var som en djup brunn till att se ner i. Och hon var likasom gjord av en finare materia än vi andra. Hon var som ett genomskinligt bär. Hon var bra lång, och hon gick med huvudet lutat åt ena sidan, och vi tyckte, att det passade bäst så till hela utseendet och till hela väsendet.»

Mannen, som satt och hörde på historien, lutade plötsligt ner huvudet i handen. Han såg ett djupt älskat ansikte framför sig. Han såg det sådant det hade visat sig för honom ute på havet, då den ena skönheten dök upp för dem efter den andra. Så besynnerligt ungt och frågande.

»Hon hette Sigrun,» sade Lotta Hedman, »och det var ett ovanligt namn, men det var inte det enda, som var ovanligt med henne.

Just den dagen, när jag såg henne stå i solskenet på kyrkvallen, kom jag att förstå varför det var omöjligt att låta blickarna skilja sig ifrån henne.

För visst var det sant, att hon hade människoskepnad som vi andra. Hon hade ögon och näsa och mun, och hon var född borta i Stenbroträsk prostgård, och hennes föräldrar var inte annorlunda än någon annans. Men detta kunde inte bedraga den, som hade seende ögon. För Sigrun var av ett annat slag än vanliga människor, hon var av en annan värld.»

Mannen, som ännu satt med handen för ögonen, nickade ofrivilligt. Det var det rätta ordet. Från en annan värld, en vilsekommen flyttfågel, som hade skilts från sina kamrater och kommit in i en skara fåglar, som inte var av hans slag.

»För det ges andra världar,» sade Lotta Hedman, »det ges många utom den, som vi nu ser omkring oss. Och från en av dessa var Sigrun. Men ni kan väl inte förstå hur jag menar?»

»Jo,» sade mannen, »jag förstår. Jag har själv en gång sett en människa, som var från en annan värld. Jag tror åtminstone, att jag förstår,» lade han till, såsom hade han talat med för stor säkerhet.

»Och jag smög mig in i en vrå under klockstapeln,» fortsatte Lotta Hedman sin berättelse och satte händerna för ögonen. »Jag fick lov att tänka över vad detta ville säga, att Sigrun inte var en vanlig människa.

Skulle inte Sigrun, om hon var från en annan värld, kunna se på mig, att jag var en utvald, och att jag en gång skulle föra Guds talan? Och skulle hon aldrig bry sig om att säga ett ord till mig? Skulle inte den, som var olik alla de andra, kunna urskilja mer än de och välja bättre än de?

Men jag fick inte länge vara ostörd med mina tankar. De andra läsbarnen, alla de tolv, som inte vågade sig fram till prostdottern, kom och sällade sig till mig.

’Här sitter Lotta Hedman och gråter, därför att Sigrun inte vill se åt henne,’ sa en av dem.

’Du kan väl begripa, Lotta, att Sigrun inte kan bry sig om den, som ser ut som du,’ sa en annan och försökte tala reson med mig.

Tänk på ett sådant hår du har! Det står ju omkring huvudet på dig som en ullbuske.’

Jag satt stilla och hörde på dem. — ’Om det inte vore något annat än det, som skilde oss åt!’ tänkte jag. ’Men det värsta är, att Sigrun är från en annan värld.’

’Och du har en så konstig och förkrympt kropp,’ sa läskamraterna. ’Du får aldrig kläderna att sitta nätt och slätt på dig, som de gör på andra. Och du har stickande ögon, och du skriker, när du talar.’

Det hade inte funnits några tårar i mina ögon förut, men nu kände jag, att de ville tränga sig fram, därför att de andra var grymma och hårda, när de försökte trösta.

Men då kändes det på en gång, som om ett varmt, milt ljus skulle sprida sig i luften framför mig. Det kändes, som när solskenet faller in i kammarn en kall vinterdag.

Det kom en sval, mjuk hand och förde bort mina händer från ansiktet, och när jag såg opp, så var det Sigrun, som stod framför mig, och hon smålog mot mig och frågade om jag ville ro henne över till andra stranden i min båt fram på eftermiddagen, sedan vi hade slutat läsningen.

Och fastän jag begrep, att de andra hade talat om för Sigrun, att jag var sjuklig och fattig, och fastän jag visste, att hon gjorde detta förslag bara av barmhärtighet, så kände jag en outsäglig lycksalighet. Ni kan inte förstå hur ljuvligt jag kände det, och hur jag älskade henne alltfrån den stunden.»

»Och hur jag älskade henne alltfrån den stunden,» upprepade den lyssnande för sig själv och kände ett par läppar snudda vid sin panna och hörde ett litet klingande skratt. »Fastän jag visste, att det bara var barmhärtighet,» viskade han för sig själv, »fastän jag till fullo förstod, att det bara var barmhärtighet.»

»Sigrun,» mumlade han nästan hörbart, »varför kommer du tillbaka till mig på detta sättet nu i dag? Jag trodde, att jag hade visat bort dig för evigt. Varför kommer du tillbaka?»

»Men på eftermiddagen, när vi var ute och rodde,» fortsatte Lotta Hedman, »då frågade Sigrun om det var jag, som hade hört den vackra musiken i prostgården på farmoderns begravningsdag, och hon ville, att jag skulle tala om för henne alltsammans. Och hon fick inte höra bara om detta. Allt annat, som jag hade sett och hört, berättade jag för henne, och jag fördolde inte, att jag trodde, att jag skulle bli en sierska och en Guds profet. Och hon gjorde inte narr av mig. Hon sa bara helt ödmjukt, att hon aldrig kunde se något sådant, men hennes önskan var att få bli sjuksköterska. Men inte för vanliga sjuka, utan för de pestsmittade eller de spetälska. Eller om detta inte kunde låta sig göra, så ville hon ta hand om idioter eller lära blinda att läsa i bok eller döva att tala. Det var hennes värsta sorg, sa hon, att hon inte trodde, att föräldrarna skulle ge henne lov att ägna sig åt något sådant ämbete.

Jag minns ännu i dag hur vacker hon var,» sade Lotta Hedman, »då hon talade om detta.»

Mannen framför henne såg upp för ett ögonblick, och hans ögon strålade. »Ni gör mig ett stort nöje genom er berättelse,» sade han. »Ni kan inte tro vilket nöje ni gör mig.»

»Det är bra snällt av er, att ni säger så,» sade Lotta Hedman. »Jag trodde, att ni skulle vara rent uttråkad vid det här laget.»

»Ni ska inte tänka så,» sade mannen. »Om ni hölle på och talade med mig om den där prostdottern från Stenbroträsk, ända tills vi skiljs åt, så skulle inte jag bli uttråkad. Ni blev väl god vän med henne efter den där första roddturen, kan jag förstå?»

»Ja,» sade Lotta Hedman, »det är säkert, det, att vi blev goda vänner. Vi var ute och rodde mest var afton, så länge som läsningen varade, för Sigrun tyckte om att sitta i en båt och bara glida fram längs med stränderna utan att ha ärende åt något håll. Hon tyckte inte om ångbåtar och inte om järnbanor, och inte tyckte hon om att åka efter häst, men hon tyckte om att driva omkring i en roddbåt. Och vad hon allra mest längtade efter, det var att komma ut på ett stort hav.»

Mannen, som satt framför henne, hade åter böjt ner huvudet och lagt handen över ögonen. »Ja visst,» tänkte han, »hon hade länge längtat efter att få komma ut på havet, det sa hon till mig. Hon hade längtat efter det alltsedan de dagarna, då hon bara var femton år. Men det blev jag, som fick stilla denna hennes längtan. Jag har ändå fått göra något gott i mitt liv.»

Lotta Hedman, som inte behövde mycken uppmuntran av sin åhörare, fortsatte oförtrutet sin berättelse.

»Jag trodde, att så snart som läsningen var slut, så skulle vi aldrig mer råkas, men hela sommaren efteråt kom Sigrun nästan var dag ner till älvstranden, och då var jag henne till mötes med båten, och vi for uppför och utför älven i timvis. Och så fortsatte det sommar efter sommar, och det var den lyckligaste tid, som jag någonsin har fått uppleva.»

Mannen mittemot drog en djup suck. — »Varför kommer du tillbaka till mig, Sigrun?» viskade han. »Varför kommer du så ung, så god, så skön, så oerfaren och oberörd? Jag har försökt tänka på dig såsom en åldrande kvinna, en mor med barn, en älskande och hängiven hustru. Varför kommer du i din ungdoms friskaste glans?»

»Ja, nu ska ni få höra hur det gick med vänskapen,» sade Lotta Hedman.

»Jo, när den hade varat i fyra år, så satt jag en söndagseftermiddag på vårsidan där hemma i stugan och gav akt på en stor, rödmålad bondgård, som reste sig utanför det östra fönstret. Den ena huslängan trädde fram efter den andra, och jag undrade vad detta kunde vara för en slags gård, och varför den byggde opp sig så präktigt just i kväll.

Det var rätt långt lidet på dagen, det började redan på att bli skumt. Och far och mor hade varit i kyrkan på förmiddagen, och nu satt de på var sin sida om spishällen och rökte och småpratade. Men jag satt framme vid fönstret och såg på gården, som höll på att växa opp mot den grå kvällshimlen.

Det var ett rött boningshus i två våningar, som stod högt på en kulle med en mängd gamla aplar på sluttningen framför, och på ena sidan om äppelgården såg jag en lagård med lador, och på den andra låg brygghus och stall och en stor stenkällare med en ensam liten kammare oppbyggd på källartaket.

Bredvid källaren stod ett träd, som jag inte kunde ge namn. Det var knotigt och hade tjock stam och vitt utsträckta grenar, och det såg ut att vara urgammalt, och det hade över sig något vresigt och hotande.

Och föräldrarna, som satt borta vid spisen, de sa just ingenting till varandra. De bara tänkte tillsammans. De visste så väl var de hade varandra.

'Å, det här blir allt bra synd om Lotta,' sa mor. Och far svarade strax utan att fråga vad hon menade, att det gjorde det visst. För han hade naturligtvis suttit och tänkt på detsamma som hon.

Men jag tänkte för mig själv, att de visste inte vad de sa, för hur skulle det någonsin kunna bli synd om mig, så länge som jag hade så många syner och röster att fröjda mig åt?

Och den stora gården stod alltjämt kvar lika tydlig. Jag tyckte, att jag när som helst skulle kunna gå in genom grinden och hälsa på inne i stugan. Jag kunde se redskap, som låg kvar på bakgården, och ämbaret bredvid brunnen och hundkojan och duvslaget, och jag förstod, att det var en betydande gård, där allting var stort tilltaget, men det var också över den något gammaldags och urmodigt.

Den låg alldeles tyst och stilla och övergiven. Ingen människa och inte heller något djur var i rörelse.

Så fick jag se något, som förvånade mig mer än allt annat. Det fanns en stengärdesgård, som stängde gården från åkern, och mittpå den såg jag en grind. Och den ena grindstolpen stod rak och riktig, men den andra var grå och nästan upprutten och skulle ha fallit till jorden, om det inte hade funnits en hel mängd stöttor omkring den.

Just som jag fick ögonen på den gamla grindstolpen, så for en rysning genom mig, och jag kände, att jag var rädd, och att jag helst inte skulle vilja se något mer.

Jag satte händerna för ögonen och vände mig inåt mot rummet, men gården försvann inte fördenskull. Nästa gång, som jag såg ut, stod den där alldeles som förut, och den var vacker och präktig att se på. Den lyste mot de svarta höjderna, som reste sig bakom den. Och den, som såg en sådan gård i verkligheten, måste tänka, att det var ett rikt och mäktigt folk, som bodde där. Allting var väl bibehållet utom den där enda grindstolpen.

Och jag försökte att inte se på den, eftersom den gjorde mig rädd, men just som jag lyfte ögonen från den, fick jag se, att det ändå fanns en människa på gården. Hon satt i fönstret på källarkammarn nästan alldeles ovanför grindstolpen och såg ner på den.

Hon var gammal, och hon hade ett strängt, men vackert ansikte och vitt hår, uppsatt under en mössa, som jag aldrig hade sett någon bruka maken till i min tid. Hon satt stilla, med händerna i kors, och höll ögonen stadigt riktade på stolpen. Hon satt som förstenad och betraktade den.

Jag blev rädd än mer för henne än för grindstolpen, och jag vände mig från fönstret och gjorde ett försök att få bort henne genom att tänka på Sigrun.

Jag tänkte på hur goda vänner vi hade varit och ännu var. Det fanns ingenting, som kunde skilja oss åt.

Förra vintern hade Sigrun varit borta och hälsat på släktingar söderut i landet i flera månaders tid, men när hon kom tillbaka, så var vi desamma goda vännerna som förut.

Jag brukade inte behöva göra mer än kalla fram Sigrun, för att allt mörkt skulle försvinna ifrån mig. Men denna gången hjälpte det inte. Då jag åter vände mig mot fönstret, stod den gamla gården kvar, som den stått, och den gamla kvinnan satt som förut och stirrade mörkt och envist ner på samma plats.

Och far och mor, som satt borta vid spisen, de höll också på som förut.

’Ja, det blir svårt för Lotta,’ sa mor. ’Men hon har ungdomen för sig, och då man är ung, så glömmer man.’

’Ja, det går an, så länge som man har ungdomen, som hjälper sig,’ sa far.

Och så suckade de och drog djupa bloss ur piporna.

Det kom allt så tunga tankar och la sig över mig. Jag började tro, att föräldrarna hade rätt. Säkert skulle det komma att hända mig någonting svårt.

Och så gjorde jag ett försök till. Jag tänkte på Sigrun, sådan hon hade varit, då hon för ett par månader sedan kom och berättade mig, att hon var förlovad med en präst, som hon hade råkat, medan hon var borta hos släktingarna.

Hon hade varit så lycklig över att hennes fästman var präst. Det passade så bra för henne, som var prästdotter. Och tänk, att han redan var kyrkoherde med egen församling, fastän han bara var några och trettio år! Den var ju rätt liten, men han skulle inte heller stanna där länge. Han var en sådan förmåga, att han inte skulle komma att sluta, förrän han blev biskop.

I alla fall så var det ju utmärkt, att han hade ett eget hem, så att de kunde gifta sig framemot hösten.

Och först så hade jag blivit lite förvånad, för jag hade ju alltid hört, att hon skulle bli sjuksyster, men hon förklarade, att det var alldeles detsamma att bli prästfru. Ja, det var egentligen ett mycket större kall, för nu skulle hon få en hel församling att hjälpa och bispringa.

Jag tänkte på detta, och i detsamma såg jag ut med god förtröstan. Men då var det än värre, för nu hade den gamla kvinnan rest sig, och jag mötte hennes blick. Och jag såg mörker och vrede och hårt hat i den, och en knotig hand lyfte sig, och hon skakade den hotande mot mig, medan hon med sin andra hand pekade på grindstolpen. Det var, som ville hon säga som så, att om jag rörde vid grindstolpen, så skulle det gå mig illa.

Hon var förfärlig och skrämde mig, men på samma gång var hon så ömkligen gammal och vanmäktig, att jag ville gråta av medömkan.

Men i och med det att hon lyfte sin hand, var alltsammans försvunnet. Alltsammans, både gård och gumma och grindstolpe. Det var, som skulle de aldrig ha funnits. Och jag kände sannerligen en stor lättnad.

Varför skulle jag behöva vara ängslig, därför att Sigrun hade fästmannen hos sig på besök ett par dagar? Eller varför skulle far och mor behöva sitta och vara ängsliga, därför att de hade sett honom i kyrkan i dag?

Och så äntligen dök det upp ett par huvuden ovanför älvbrinken. Jag kände en sådan glädje, att jag genast ropade till föräldrarna:

’Nu tror jag allt, att Sigrun vill visa mig sin fästman. Kom hit och se om det inte är hon och han, som kommer gående bortifrån älven?’

Då fick mor brått med att sticka undan pipan och flytta på alla stolar och att torka opp ett par droppar vatten,

som var utspillda på golvet.

Men far kom fram till mig borta vid fönstret, och vi stod och betraktade de vandrande. Och nu såg jag fästmannen för första gången, där han kom med fästmön under armen. Han var inte så värst lång, men starkt byggd var han, välvuxen och axelbred. Och han hade ett vackert och välformat huvud. Jag kunde inte se något fel på honom, om det inte skulle vara det, att han var närsynt och gick med glasögon.

När de kom in, såg de stolta och lyckliga ut. Och jag var också så nöjd med Sigruns fästman och så lycklig över att de hade kommit till mig. Han såg ut, som om han skulle kunna ta vård om sin hustru i alla väder och vindar. Så länge som hon hade ett sådant stöd bredvid sig, skulle hon aldrig kunna bli olycklig eller misströstande.

Fästmannen hälsade så vänligt på far och på mor. Men när han kom fram till mig, så plirade han lite med de närsynta ögonen och tog an en skämtsam min. — ’Jaså,’ sa han, ’detta är den stora sierskan i Stenbroträsk. Henne är jag rädd för. Hon kan ju se tvärsigenom människor, och tänk om hon inte blev belåten med mig!’

Och han skrattade, och Sigrun gjorde detsamma, och far med drog på munnen.

Och det var, som om jag skulle vara så lustig och bara till att göra narr av.

Jag blev först alldeles röd av allt det blod, som strömmade upp i mitt ansikte. Och sedan kände jag, att jag blev stel och hårdnade till. Och jag kunde inte begripa, att någon människa kunde få tala så öppet om detta, som var min allra heligaste hemlighet. Och hur kunde Sigrun ha förrått för sin fästman sådant, som hade sagts henne i djupaste förtroende?»

Lotta Hedmans röst höjde sig i skärande tonfall, såsom när hon hade talat om sitt ensamma, hårda liv. Det var en skarp smärta, som återuppstod inom henne.

Mannen framför henne såg upp med ett vemodigt leende.

»Det kunde ni väl veta, att Sigrun skulle vara just sådan,» sade han. »Hon hade gett sig till honom med hela sin själ, med alla sina tankar och med allt, som hon hade genomlevat.»

»Ja, det var nog så,» sade berätterskan, »men det var svårt för mig. Mor försökte svara i mitt ställe,» fortfor hon, »för hon förstod nog, att jag ingenting kunde säga.

’Hon har allt en så oförståndig mor, den här flickan,’ sa mor. ’Men Gud har hört mina böner. Han har gett mig en dotter, som ser och förstår mer än andra.’

Jag tyckte, att mor var bra tapper. Jag skulle ha velat falla på knä och tacka henne, men hon blev allt tyst, hon med, när hon nu fick en skarp blick genom glasögonen och prästen började tala med tjock och tung och viktig röst, liksom skulle han ha stått på en predikstol.

’Vi får allt lov att vara försiktiga, vi, som är kristna,’ sa han, ’så att vi inte sjunker tillbaka i hedendom. För den människa, som försöker tränga in i det övernaturliga, hon vill likasom gå sin egen väg och inte den, som är banad genom Jesus Kristus. Hon vill göra sig sina egna gudar, och kanske att hon vill göra sig själv till Gud.’

På det sättet predikade han en lång stund. Och nu fanns det ingen mer i stugan, som tordes säga emot honom. Och var var nu allt det, som jag hade hört, och som jag hade sett? Det var som bortblåst i samma stund, som den mannen kom in till oss. Och jag måste sitta tyst utan hjälp och höra honom tala mig till rätta inför Sigrun och föräldrarna.

Jag såg bort till Sigrun, och hon satt och såg upp till fästmannen med hela ansiktet strålande av ödmjuk beundran. Och jag såg hur lycklig hon var över att fästmannen gjorde sig besvär att föra mig in på en rätt väg. Och nu tyckte hon alldeles som han, att allt detta, som vi hade haft att tala om med varann, det var skadligt och farligt. Det var till mitt bästa, som han talade, och jag hade inte något annat att göra än att vända om från mina onda vägar och försöka bli som alla andra.

Jag blev så förkrossad av sorg. Jag ville hellre vara död än sitta där och uppleva, att Sigrun hade svikit mig.»

Hennes åhörare lyfte än en gång upp huvudet.

»Det var väl vackert, att hon inte hade någon egen tanke, utan bara tänkte hans tankar,» sade han. »Det är just detta, som är det vackra hos henne.»

Lotta Hedman fortsatte sin berättelse utan att svara på hans anmärkning.

»De förlovade stannade hos oss en lång stund, och de talade förstås inte bara med mig, de talade också med far och med mor. Och allt, vad fästmannen sa, lät förståndigt och vänligt, och han hade väl reda på sig. När han kom ut ur predikotonen, ljöd hans röst frisk och glad. Det var inte svårt att förstå, att Sigrun kunde hålla av honom.

Jag sa inte ett ord, så länge fästmannen var kvar, och Sigrun såg ibland på mig med en förvånad min, och till sist frågade hon mig om jag var sjuk. Men jag bara skakade på huvudet. Sigrun kunde väl inte förstå annat, än att jag borde vara så innerligt lycklig.

Det var en stor lättnad för mig, då de äntligen var utom dörrn. Men så hände det sig, att Sigrun hade glömt sina vantar, och hon kom tillbaka in ensam för att hämta dem.»

Han, som satt och lyssnade, hade ett utpinat uttryck över ansiktet. — »Vad har du för rättighet att sitta och lyssna till allt detta tal om Sigrun?» sade han till sig själv. »Akta dig, akta dig! Längtan kommer tillbaka, sorg kommer tillbaka, kärlek vaknar upp. Det blir som för sex år sedan, då du satt på klipporna och drömde kärleksdrömmar. Dag efter dag satt du och drömde om henne.»

»Och då passade hon på att fråga mig,» fortsatte Lotta Hedman, »om jag inte tyckte, att fästmannen var märkvärdig och härlig, och om jag hade trott, att något sådant fanns i världen. Och när jag alltjämt ingenting sa, så brast henne tålamodet.

’Vad i all världen är det åt dig?’ frågade hon. ’Varför är du så tyst och sur? Jag trodde, att du skulle ha sådan nytta av att få tala med en präst. Och min fästman var så ivrig att få tala med dig. Och jag har berättat honom så mycket om dig och sagt, att du var så märkvärdig. Och vad ska han nu tänka?’

Jag satt stilla, ända tills Sigrun var borta vid dörrn, men då rusade jag efter henne.

’Å, gift dig inte med honom, Sigrun!’ brast jag ut. ’Han gör dig olycklig.’ Och då nu Sigrun såg stort på mig, så la jag till i min ångest: ’Han kommer att slå ihjäl din själ, såsom han har slagit ihjäl min.’

Då rätade Sigrun upp sig.

’Nu är du elak,’ sa hon. ’Ska du tala så styggt för att man vågar säga något till dig, som du inte tycker om att höra?’

Och så gick hon äntligen på allvar.

Och jag var glad, att far och mor ingenting sa, varken för att trösta eller förklara. Jag gick ut i det lilla iskalla köket och satte mig att gråta. Jag grät den ena timmen efter den andra. Jag begrät den vackra vänskapen, jag begrät min själ, som var tagen ifrån mig och aldrig skulle vända åter, och jag bet i försmädelsens frukt. För första gången i livet hade jag fått smaka dess bitterhet.»

Lotta Hedman hade sänkt rösten, såsom då hon slutade sitt stora tal om kungabrevet och tusenårsriket. Hennes ansikte var präglat av ett stort lidande. Hon kände än i dag förödmjukelsens plåga.

HÅNGER.

Ack, vad Lotta Hedman var lycklig att få berätta! Vad det var ljuvligt att få tala om Sigrun! Vad hon ansträngde sig för att tala högsvenska! Hur hon arbetade för att vara lika högtidlig som en andaktsbok! Så tacksam hon var mot denne åhörare, som alltjämt satt stilla och lyssnade, som hade ett så outtömligt tålamod!

»Nu är det bara en sak kvar, som jag behöver tala om, för att ni ska kunna ge mig det råd, som jag behöver,» sade hon.

»Ni ska inte på något sätt oroa er,» sade han. »Tala ni, som det bäst passar er! Vi har tid på oss.»

Lotta Hedman föll genast in i berättartonen.

»Ja, det var samma år på hösten,» började hon, »och det hade just börjat regna så häftigt, att vi hade blivit tvungna att springa in i stugan, både far och mor och jag, för att vi inte skulle bli genomblöta.

Och knappt hade vi hunnit in, förrän dörrn rycktes opp igen och ett par stora, väldiga karlar kom inrusande. De bad hövligt, att de skulle få stanna hos oss, så länge som skuren varade. Och far bjöd dem vara välkomna, och mor och jag satte fram var sin stol åt dem nere vid dörrn.

Och den ene av dem var språksam och frågade far om han trodde, att de kunde få arbete vid det nya sågverket, som höll på att byggas i Stenbroträsk. Men den andre var tyst och satt bara och stirrade bortåt det östra fönstret.

Och just mot det fönstret kastade sig regnskuren med all sin kraft. Det strömmade så mycket vatten utför rutorna, att man knappt kunde se någonting genom dem.

Jag undrade vad det kunde vara, som han stirrade på. För nog begrep jag, att han såg efter något annat än regndroppar och småhagel.

Och jag gick fram och satte mig på min vanliga plats i stolen vid fönstret och såg ut.

Men det var ingenting annat att skåda än de små grå uthusen och vatten, som skvalade ner från alla tak. Och det var så mulet och mörkt, att man nätt och jämnt kunde se så långt bort som till älvbrinken. Där bortom stod det grå regnmolnet så tätt som ett förhänge.

Jag tänkte på att vid det där fönstret hade jag suttit i mörka kvällar, men mörkret hade inte hindrat mig från att se, och jag hade suttit där i tät snöstorm, men snöflingorna hade inte hindrat mig från att se, utan där hade jag sett skepp segla och järnvägståg jaga förbi, och konungar hade jag sett tåga in i sköna städer, och bröllopståg hade vandrat fram, och änglar hade dansat och lekt inför mina ögon.

Men vad tjänade det nu till för mig, att jag satte mig vid det östra fönstret? Mitt seende öga var utslaget ur mitt ansikte, och jag skådade ingenting annat än uthus och gård och skvalande regn. Till mig kom inte mer några budskap eller några varningar eller några uppenbarelser.

Och något, som jag tyckte likna röda hus och höga skogar, såg jag avmåla sig mot den grå molnväggen, men det blev bara dunkelt och otydligt.

Och jag försökte att vara glad över att jag nu var som alla andra, men mitt livs fattigdom kändes mycket tung, sedan jag intet såg eller hörde av det, som var över det verkliga. Jag kände ingen glädje över att leva. Jag var lik en, som i lång tid hade suttit vid ett fulldukat bröllopsbord, men nu inte ägde så mycket som en smula bröd till att stilla sin hunger.

Och ingen hade jag mer, som kunde trösta mig, för Sigrun skulle i dagarna gifta sig och flytta med sin man ner till Applums socken i Bohuslän. Och hon hade frågat mig om jag ville följa med henne till hennes hem och hjälpa henne, för så hade det en gång för längesedan avtalats mellan oss. Men jag hade svarat, att jag hellre ville stanna i Stenbroträsk hos far och mor. För jag ville inte draga bort med Sigrun. Hon hade aldrig varit sig lik, sen hon hörde mig tala illa om fästmannen, och jag kunde inte heller mer se henne som en villfaren fågel, utan jag tyckte, att hon var väl hemmastadd i det mänskliga.

Och mittunder det att mina tankar var som mörkast, så fick jag höra steg, och den tyste av de båda vandringsmännen stod bredvid mig och lutade sig fram mot de nerregnade rutorna.

’Det här är allt ett märkvärdigt fönster,’ sa han och rörde vid min arm, för att jag skulle se ut. ’Jag undrar om ni ser detsamma som jag?’

’Jag kan ingenting se,’ svarade jag. ’Men varför säger ni, att det här fönstret är märkvärdigt?’

’Det måtte väl vara märkvärdigt,’ svarade han, ’att jag ser Hångers gård i Dalsland genom fönstret på en stuga i Stenbroträsk.’

’Är det en gård, som ligger högt på en backe med aplar på sluttningen framför?’ frågade jag. ’Finns det en källare med en stuga på taket, finns det en grind med en gammal och rutten grindstolpe, och sitter det en gumma i källarkammarfönstret?’

’Ja,’ sa han och böjde sig fram för att se bättre, ’så är det. Det sitter en gumma i kammarfönstret, det är riktigt alltsammans.’

’Och sitter hon inte och stirrar på grindstolpen? Är det inte så, som om hon inte skulle kunna ta sina ögon ifrån den?’

’Jo visst,’ sa han och drog tungt efter andan. ’Jo visst sitter hon och ser efter, att grindstolpen inte får falla. Det måste hon hålla på med till världens slut.’

Och jag såg hur det, som han såg, plågade honom. Han hade stora svettdroppar i pannan, och han var dödsblek och hade svårt att få fram orden.

Men nu tog han ögonen från fönstret och vände sig hastigt mot mig. — ’Men ni säger ju, att ni ingenting ser!’

’I dag ser jag ingenting,’ svarade jag. ’Men en gång i våras såg jag den där gården.’

Och nu märkte jag, att både far och mor och den andre främmande mannen hade kommit fram till oss och stod och lyssnade på oss.

’Det är många i vår släkt, som har det på det där sättet,’ sa nu den andre vandringsmannen med låg röst till far, ’men jag har inte hört, att min bror har sett något förrän i dag.’

Men han, som hade talat med mig, vände omigen ögonen mot fönstret, och strax därpå vek han förskräckt tillbaka.

’Nu har hon sett på mig!’ ropade han. ’Och nu är det visst slut med mig.’

Och det tog sig konstigt ut, att han blev så rädd, han, som var så ofantligt stor och stark. Men inte en gång mor, som annars var skrattlysten av sig, kom sig för med att dra på munnen.

’Vi ska ta och sjunga en psalm,’ viskade jag till mor. Och vi stämde opp den första psalmvers, som kom oss i tankarna.

Och medan vi sjöng, upphörde regnskuren. Det grå molnet stod inte längre som en mur borta över älvbrinken, och en solstråle silade in i kammarn.

Han, som såg synen, hade satt sig ner på en stol och höll händerna för ansiktet. Han vågade varken se opp eller röra sig.

Men nu, då det åter var klart och ljust, började brodern tala förstånd med honom.

’Kom med nu, Jon!’ sa han. ’Nu är det vackert väder, så att vi kan gå vår väg. Titta upp nu, så ska du få se, att det är borta alltsammans.’

Men Jon satt sammanböjd med ansiktet i händerna och höjde på armbågen för att visa brodern ifrån sig.

’Nej, Anders, nej,’ sa han. ’Låt mig vara! Jag törs inte.’

Då såg Anders bort till oss och skakade på huvudet.

’Det är inte så underligt, att han är rädd,’ förklarade han. Tör det där, som han såg, är något, som har funnits till i fordomtid, och den gården, som han nämnde, är vår farfars far kommen ifrån.’

’Han sa visst, att den hette Hånger, den där gården,’ prövade jag på att säga, då ingen av de andra svarade honom.

’Ja,’ sa han, ’den heter Hånger, och den ligger på Dalsland, och vi, som är därifrån, vi kallas för Hångerjättarna. Vi är större till växten än andra människor, och folk säger om oss, att vi är svåra att råka ut för, men jag för min del vet inte, att det är något annat märkvärdigt med oss, än att vi alla som en slutar med att ta livet av oss. Det gjorde min far och min farfar och far hans före honom.’

När han sa detta, blev det återigen alldeles tyst i stugan. Det gick en rysning genom oss, och vi kunde ingenting fråga eller säga. Men den främmande tyckte visst, att när han hade sagt så mycke, så fick han lov att fortsätta.

’Ja, se det ska bero på någonting gammalt,’ sa han. ’Det var styva och rika karlar, som bodde där på Hånger förr i världen, och de krusade inte för någon, och nästan jämt kom de i delo med prästerna. Och en av dem lär visst ha slagit ihjäl en präst av svartsjuka. Men det blev aldrig upptäckt vem som var skyldig till mordet. Det blev aldrig försonat, och därför måste alltifrån den dagen alla Hångerkarlar dö en våldsam död för egen hand eller för andras.’

’Men,’ sa mor, ’inte är det möjligt, att det är på det sättet. Inte ska oskyldiga lida för skyldiga.’

’Å, det tycker jag nog att man ser lite varstans,’ sa karlen. ’Det är inte så gott att veta hur det är ordnat med den saken. Men nu fanns det en hustru där på Hånger, som var mor till den, som hade mördat prästen. Om henne säger man, att hon hade reda på alltsammans, och att hon hade hjälpt sonen att gräva ner liket under

den ena grindstolpen, och långt efter det att han var död, så satt hon och vaktade den stolpen, att den inte fick fällas och inte brytas ner och inte bytas om. Hon flyttade ner på en kammare, som låg tätt intill grinden, och satt där och höll vakt natt och dag, och det är de, som säger, att hon vaktar den än. Och nu är Hånger borta ur släkten, och jättarna de är förskingrade åt alla håll, men alla de, som hör till hennes släkt, de lär kunna se henne. Hon följer med oss, säger folk, och ser till, att det inte finns någon, som undandrar sig att försona det stora brottet.'

Men mor var alldeles upprorisk.

'Det kan inte vara meningen, att detta ska få fortfara,' sa hon. 'Ni måtte väl göra något för att få slut på det?'

'Det är så sant, det,' sa karlen. 'Det är allt också de, som har försökt. Det är två, som har funderat ut, att det skulle vara bra, om de gav sig till att bli präster. Men jag vet inte om det var till lags åt gammalmoran. Den ene av dem har gått åt i unga år, men den andre lever ju.'

Och jag blev mer och mer förskräckt, och när jag la ihop allt, som hade hänt, så visste jag redan vad jag skulle få för svar på det, som jag frågade om.

'Är det han, som heter Rhånge?' frågade jag.

'Men, barn, vad menar du?' skrek mor.

Karlen svarade mig genast.

'Jo, det är riktigt. Det är han, som kallar sig Rhånge. Det är bara en omkastning av Hånger. Han är präst i Applum i Bohuslän, och han ska visst nu i dagarna gifta sig med en prostdotter från Stenbroträsk.'»

Mannen, som satt på hörnplatsen, gjorde en häftig rörelse.

»Ja, se, jag vill inte säga, att man ska rätta sig för mycke efter sådant där gammalt,» sade Lotta Hedman. »Men kanske att det var något i det i alla fall, och kanske att det var illa gjort av mig, att jag inte följde med Sigrun ner till Bohuslän, när jag hade fått höra detta. Och kanske det är fördenskull, som allt misslyckas för mig. För nog har jag fått tillbaka kraften att se och höra, men att ingen vill lyssna till mig, det beror kanske på att jag har svikit min plikt mot Sigrun. Och gör jag rätt nu, om — — —»

Hon avbröt sig hastigt. Hela det nyss så rörliga ansiktet blev stelt och styvt.

»Jag ser något,» sade hon. »Jag ser vida snöslätter. Det är mycket ljust. Och det finns ett tält, ett svart tält, och en lång släde ...»

Tåget rullade just i detsamma in på en station. Lotta Hedmans reskamrat steg hastigt upp från sin plats och lyfte armen till hyllan för att plocka ner sitt bagage.

Lotta Hedman märkte det inte. Hon var upptagen av det, som uppenbarade sig för henne.

Då mannen hade hoppat av tåget och gick bort mot stationshuset, hörde han hur Lottas röst ropade honom tillbaka, men han gick vidare utan att vända sig om.

Lotta drog med all kraft i läderremmen för att få ner fönstret, men då hon äntligen lyckades, var mannen försvunnen.

MÖTET.

Två dagar senare satt Lotta Hedman på en skjutskärra och skakade framåt en stenig landsväg i Algeröds socken, som ligger i östra Bohuslän, långt från havet, ända uppe vid Dalslandsgränsen.

»Bevare oss väl,» tänkte hon, i det hon såg sig omkring, »här är det värre än i Lappland. Så mycken naken bergmark har jag inte sett förr i mitt liv. Hur kan människor leva och få sin bärgning i en sådan stenöken?»

Hon befann sig i själva verket i en trakt, som var helt uppfylld av en bred, platt bergvidd. Enar och ljungtuvor, smågranar och mossa klädde den ställvis, men stenen låg överallt i dagen.

Ju mer hon såg av landskapet, ju mer misslynt blev hon.

»Vad i all världen har Sigrun och hennes man tänkt på, som har flyttat till en sådan trakt?» undrade hon. »Förut lär de ju ha haft det bra. Nära havet, välbärgad församling, människor runtom. Varför har de dragit sig undan till en sådan ödemark?»

Den där steniga trakten meddelade henne något av sin egen hopplöshet.

»Här kan varken prästen eller någon annan få något att leva av. Ja, jag får väl ge mig i väg hem tillbaka, om de inte har så mycket, att de kan ta emot mig.»

Just nu föreföll det henne inte så välbetänkt, att hon hade gett sig åstad till sin läskamrat Sigrun Rhånge utan att vara varken väntad eller ombedd. Hon borde allt ha skickat några hälsningar genom Sigruns föräldrar eller på något annat sätt underrättat om sin ankomst.

»Herre Gud!» tänkte hon, där hon satt på skjutskärran. »Alltsedan Sigrun flyttade från Stenbroträsk för sex år sen, vet jag nästan ingenting om henne. Hon skrev ju ett par brev första året, och den sommarn hon var hemma och hälsade på såg jag henne några gånger, men vi gjorde just ingenting, varken hon eller jag, för att liva opp vänskapen.

Jag får ju inte glömma de vackra brev jag fick från henne, då hennes lilla dotter var född. De gjorde mig stor glädje. Hon ville till och med, att jag skulle flytta ner till henne och hjälpa henne att sköta om flickan. Men jag kunde ju inte resa från föräldrarna, och jag hade väl ingen lust heller. Jag tyckte, att det var svårt att komma till Sigrun som piga, och jag var rädd för mannen. I alla fall har jag nog ångrat mig sedan, för när flickan dog, så kunde jag inte låta bli att tänka som så, att om jag hade varit hos Sigrun och hjälpt henne med barnet, så hade det kanske fått leva. Och Sigrun kanske tänker på samma sätt. Alltsedan den tiden har jag inte hört ett ord från henne.»

Hon började känna ett starkt tryck över bröstet. Hela denna resa var troligen alldeles överflödig.

»Ja, det får vara, som det vill,» avvisade hon sin tilltagande ängslan. »Varje dag hörde jag röster och maningar, som befallde mig att fara. Jag hade ingen ro under mina uträkningar. — 'Först Sigrun, Sigrun i första rummet,' svarades det mig, då jag ville veta något om kriget och tusenårsriket. Och när far och mor var döda och bror hade övertagit stugan och lämnat den usla källarkammarn åt mig, så varför skulle jag inte ge mig i väg och se efter om hon behövde mig? Seså, Lotta Hedman, raska opp dig! Du har i alla fall fått se något av världen. Du har inte kastat bort dina pengar alldeles i onödan.»

Just då hon på detta sätt försökte liva upp sin sjunkande tillförsikt, höjde skjutsbonden piskan och pekade mot ett spetsigt, svart kyrktorn, som höjde sig ur en träddunge.

»Se där har vi kyrkan!» sade han. »Nu är vi snart framme.»

Strax därefter började vägen sänka sig ner mot en smal dal. Man såg en slingrande älv på dalbottnen, gårdar, hus, åkrar, träddungar och en liten vit kyrka.

Men innan de ännu voro nerkomna i dalen, höjde skjutsbonden piskan än en gång.

»Jag tror minsann, att det är prästfrun, som kommer gående här framför oss på vägen.»

Då Lotta Hedman hörde dessa ord, tilltog trycket över bröstet, så att hon knappt kunde andas. Allt hennes mod försvann.

»Å, varför har jag gett mig ut på det här sättet?» tänkte hon. »Sigrun kanske inte en gång kommer ihåg mig. Varför har jag kastat mig ut i det här äventyret? Är det bara för att bli försmådd och gjord narr av?»

När skjutsbonden, som trodde, att hon skulle till prästgården som tjänarinna, frågade om hon ville, att han skulle hålla in hästen, så att hon fick hälsa på sin nya matmor, blev hon alldeles förvirrad.

»Gud i himlen!» suckade hon. »Jag har inte lust till något annat än att vända om.»

Sedan, när Sigrun bara var ett par steg före dem, blev ångesten så stor, att hon inte kunde härda ut. All tro på maningar och röster svek henne. Hon sträckte ut handen och fattade tag i tömmarna.

»Vänd för all del!» ropade hon. »Jag ska inte fara längre. Jag är visst kommen orätt.»

Men de voro inte längre borta då, än att Sigrun hörde henne och vände sig om. Och när hon såg den främmande kvinnan, som ville ta tömmarna från skjutsbonden, for ett litet leende över det allvarliga ansiktet.

Men i nästa ögonblick lade hon handen på hjärtat, leendet dog på läpparna, och hon skyndade fram mot den åkande.

»Är det du, Lotta, är det verkligen du?» sade hon, och hon hade tårar i ögonen.

Men när Lotta såg, att hon grät, så kunde hon inte tro annat, än att Sigrun tänkte på sin lilla flicka, som hade fått dö, därför att hon inte hade kommit för att sköta om henne.

Hon kastade sig ner ur kärran, och hennes mening var att falla på knä på landsvägen och be Sigrun om förlåtelse.

Men innan hon hade kommit så långt, fångade Sigrun upp henne i sina armar och sade, att hon var så glad, så glad att få se henne.

Och det gick upp för Lotta, att Sigrun grät av glädje, därför att hon hade kommit.

Och hon blev själv mycket glad och tyckte, att detta var det största, som någonsin hade hänt henne. Men på samma gång tänkte hon: »Vad Sigrun måtte vara olycklig! Inte skulle hon bli så glad åt att få se sin gamla fattiga läskamrat, om hon inte vore olycklig.»

PRÄSTGÅRDEN.

Det var en kväll i november, då dagarna voro korta och nätterna aldrig tycktes kunna ta ett slut.

I hela nejden runtom Algeröds prästgård rådde stillhet och vila och likaså på själva prästgården. Hästarna hade kommit hem från arbetet och voro inställda i stallet. Korna hade blivit mjölkade, och hönsen voro uppflugna på sina pinnar.

I brygghuset eller, rättare sagt, i den lilla kammaren innanför brygghuset satt i den stilla kvällen Lotta Hedman vid sina uträkningar. Hon hade bibeln framför sig och penna och bläck och papper och gjorde djupa

forskningar i den kära Uppenbarelseboken.

I köket inne i stora byggningen hade elden fått slockna i spisen, och köksan och husjungfrun sutto vid symaskinen och försökte fundera ut hur de skulle få fason på ett blusliv, som hade kommit misslyckat från sömmerskan, och i drängstugan låg drängen och sträckte sig på en bänk och väntade på kvällsvarden.

Prästen själv satt i sitt arbetsrum, men inte vid skrivbordet, utan i en gungstol, som stod i ett hörn. Han hade lampa bredvid sig och läste i en tidning. När han lyfte ögonen, kunde han se in i nästa rum, där hans hustru hade slagit sig ner på en liten pall framför kakelugnen. Hon stödde hakan mot händerna och såg in i den brinnande brasan.

Bredvid Sigrun satt den sjuke häradshövdingen, som prästens hade tagit emot i inackordering för att få en liten hjälp i den tunga fattigdom, som hade lagt sig över dem, sedan de hade flyttat till det magra pastoratet uppe i bergstrakten. Det var en femtio års man, som just aldrig hade gjort annat än roat sig. Nu hade han blivit satt under förmyndare och blivit skickad upp i obygden för att hindras från att förstöra det lilla, som han ännu hade kvar av pengar och hälsa.

Man kunde märka, att häradshövdingen en gång hade haft ett litet slaganfall, för han var en smula sned i ansiktet och det vänstra ögonlocket släpade ner över ögat och ville inte gärna höja sig, men han var det oaktat en vacker karl med stram hållning. Han ägde mycken världsvana, hade gjort vidsträckta resor och var en underhållande och intelligent man.

Han hade dragit fram en länstol till brasan och berättade för Sigrun om hur det såg ut borta i det främmande, som hon aldrig hade sett och aldrig skulle få se, hon, som satt begraven i en liten fattig svensk prästgård.

Sigrun satt med sina egna tankar och oroliga önskningar och lät ordströmmen brusa fram över sig. Hon önskade, att hon hade kunnat följa med i berättelsen. Det skulle ha förstrött hennes egen ångestfulla längtan, men hon förmådde inte.

Prästen lyfte på huvudet alltibland och såg på dem från rummet, där han satt. Och när han lyssnade efter, kunde han höra, att det var tal om stora städer i de länder, där kriget nu rasade som värst. Och han tänkte, att Sigrun var bra tålig, som gitte höra på allt detta långa prat.

Ute i brygghuset hos Lotta Hedman hade lagårdspigan sköljt ur mjölkkärlen med varmt vatten, och sedan hon hade slutat arbetet och brygghuset inte mer skulle användas för den dagen, flyttade Lotta dit ut med sin lampa, sitt bord och sin bibel. Och för den stora svarta ugnen med de väldiga inmurade pannorna drog Lotta fram rosiga sitsförhängen, som skylde allt det svarta och nerrökta och kom brygghuset att se ut nästan som ett rum.

Hon hade en bekväm korgstol att sitta i, och ännu en sådan flyttade hon ut från sitt rum och ställde bredvid bordet. För Lotta var van, att Sigrun kom ut till henne och språkade bort en stund av de långa kvällarna. Ibland kom den inackorderade häradshövdingen dit ut och satt länge och lockade henne att tala om Sigrun, och ibland kom till och med prästen för att föra litet spektakel med henne och fråga henne om hon hade kommit på det klara med de sju inseglen och det ljuvliga tusenårsriket.

Lotta Hedman hade blivit erbjuden av prästfolket att stanna hos dem för att sköta höns och andra smådjur, men de hade sagt henne, att hon måste nöja sig med att bo i brygghuset. Hon hade tagit emot anbudet med glädje. Sigrun hade själv tapetserat och satt upp gardiner åt henne i brygghuskammaren och gett henne riktigt präktiga möbler. Lotta hade fått ner sina tillhörigheter från Stenbroträsk, hon hade sin egen mathållning, så att hon var oberoende av det andra gårdsfolket, och om kvällarna hade hon hela brygghuset till sitt förfogande. Då tyckte hon, att hon hade en hel salong att svänga sig i.

Ungefär samtidigt som Lotta flyttade från kammaren ut i brygghuset, lämnade drängen drängstugan och gick in i köket för att få någon att tala vid. Dit hade lagårdspigan också kommit. Och i köket började man nu prata om herrskapet och undra om inte kyrkoherden såg, att inackorderingen var kär i hans hustru.

»Han ska ju ha varit så svartsjuk om henne förut,» sade lagårdspigan, »att han flyttade upp till vår socken, för att hon inte skulle råka någon annan än honom. Men att häradshövdingen är kär i henne, bryr han sig inte om.»

»Han tycker väl inte, att det är lönt,» sade drängen. »En gammal, slagrörd karl!»

I förmaket vid brasan satt den sjuke häradshövdingen som förut. Men han talade inte mer, utan hade dragit sig upp i länstolen och satt tyst och funderade.

Han visste, att Sigrun inte hörde på vad han berättade för henne. Vad ämne skulle han välja, som skulle tvinga henne att lyssna?

Han hade talat med henne om livet ute i stora världen och om den roll de sköna kvinnorna spelade. Han hade talat om dem såsom de, som hade att försona en med tillvaron. Han sade, att männen blevo goda och ödmjuka, när de mötte skönheten, förkroppsligad i en ung kvinnas gestalt. Han hade sagt henne, att den, som ägde skönhetens gåva, borde anse det vara sin plikt att låta den verka helande, försonande, förbättrande ute bland människorna.

I själva verket visste han knappast om hon hade hört ett ord av vad han hade sagt.

Han hade lättare att dra hennes uppmärksamhet till sig, då mannen var närvarande. Då talade han aldrig med henne, utan endast med honom.

Och då trodde han, att han tvingade henne att göra jämförelser mellan den erfarne världsmannen och den enkle prästen, mellan en man, som hade upplevat viktiga händelser och råkat betydande människor, och en annan man, som begravde sig i en ödemark, som inte studerade, som inte gick framåt, som höll på att sjunka ner till en vanlig enkel bondkaplan.

Han visste, att prästen föraktade honom. Han blev ofta behandlad försmädligt och retsamt av honom. Han bar detta med stort tålamod, därför att han förstod, att ingenting satte mannen i sämre dager inför hustrun, än att han visade sig taktlös och utan finkänslighet.

Då häradshövdingen hade suttit tyst några minuter, började han, såsom det ju låg nära till hands mittunder världskriget, att tala om Röda korset, om dess upphovsman, om dess organisation, om tappra sjuksköterskors bragder under kriget.

Han märkte genast, att den sköna kvinnan bredvid honom blev uppmärksam, att hon ryckte sig lös från sina egna tankar och lyssnade.

I samma ögonblick, som inackorderingen började tala om Röda korset, hände sig, att Lotta Hedman lyfte ögonen från sin bibel. Hennes tankar voro oroliga, och hon kunde inte hålla dem samlade vid arbetet. — »Jag undrar om Sigrun inte mer tycker om sin man,» tänkte hon. »Hon talar nästan aldrig om honom. Tjänstfolket säger, att han plågar henne med svartsjuka. Men vad som är säkert, det är då, att därvidlag gör han henne orätt. Tycker hon inte om honom, så tycker hon inte heller om någon annan.»

Helt hastigt flög ett leende över Lottas bekymrade ansikte.

»Och den där gamla sjuka inackorderingen ska också försöka att göra sig till för henne!» tänkte hon. »Men det gör ingenting, för honom frågar ingen efter.»

»Det är visst en olycka att vara så vacker som Sigrun,» resonerade hon. »Du har det lugnare du, Lotta.»

Hon sänkte ögonen till bibeln och försökte att inte mer tänka på Sigrun. — »Det måtte väl aldrig ska hända henne något, eftersom jag är så orolig,» viskade hon för sig själv.

Kyrkoherden satt alltjämt i sitt rum och läste vid sin lampa. Han hade gång efter annan kastat en blick på de två vid brasan och med största likgiltighet och lugn sett dem sitta där, liksom de å sin sida utan minsta oro tänkte på att han satt så, att han kunde se dem. Men så med ens märkte han en förändring. Det var omöjligt att säga vari den bestod. Kanske att den talandes röst hade fått en högre och varmare klang, kanske att den unga hustrun hade ändrat sin hållning. Kyrkoherden lade undan tidningen, reste sig, och framåtböjd, med alla sinnen på spänn, stod han och gav akt på dem.

Den främmande mannen fortsatte med sitt tal om sjuksköterskor och barmhärtighetens arbete under kriget. Då han hade talat en stund, såg han, att en tår kom rullande utför den unga kvinnans kind och föll ner i hennes knä, låg där och blänkte en sekund och försvann, och sedan kom helt sakta tår på tår.

En lång stund fortsatte han att berätta utan att låtsas märka hennes rörelse, men plötsligen böjde han sig så långt fram, att han nära nog rörde vid henne.

»Så, att det är detta ni vill! Detta är det, som ni längtar efter,» sade han. »Ni ville vara med där ute.»

Hon knäppte båda sina händer och sträckte dem emot honom.

»Skulle jag inte längta dit av hela min själ?» bröt hon ut. »Är det inte förfärligt att gå här och må gott och ingenting göra?»

»Men ni skulle ju kunna slita er lös?»

»Det vore ju inte något orätt,» sade den unga kvinnan och höll upp sina sammanknäppta händer mot den hon talade med. »Kunde jag inte bli fri på bara en liten tid? Jag är ju ändå en människa. Jag måste någon enda gång få rå mig själv.»

Den sjuke mannen fattade om hennes händer och drog dem intill sig. — »Jo visst, ni har er rätt till livet, ni som vi andra.»

I detsamma hörde de steg bakom sig, sågo ett vilt ansikte i dörren till arbetsrummet och ropade båda högt i förfäran. Kyrkoherden kom rusande fram emot dem, så våldsamt upprörd, att det inte fanns möjlighet till någon förklaring.

Häradshövdingen tycktes alldeles förlora besinningen. Han kröp ihop i sin stol utan att röra sig, men Sigrun kastade sig emot mannen för att hejda honom.

»Skynda er, spring!» ropade hon i detsamma, och nu satte sig också den främmande i rörelse och sprang på dörren. Själv höll hon fast mannen ett ögonblick.

»Men, Edvard, vad är det? vad kommer det åt dig?» frågade hon.

Han svarade inte, utan slängde henne ifrån sig. Hon föll till golvet, stötte sig illa mot ett bordshörn och blev liggande, men utan att fråga efter henne störtade kyrkoherden vidare i den flyendes spår, ut i förstugan, utför trappan, bort över gården.

Lotta Hedman, som satt i brygghuset vid sin bibel, hörde plötsligen starka rop och slammer i dörrar och tramp av springande fötter. Hon reste sig skyndsamt, öppnade dörren till brygghuset och såg ut. Två män

ilade förbi henne fram över gården och försvunno i nattmörkret.

Medan Lotta stod helt förfärad i brygghusdörren och lyssnade efter de bortdöende fotstegen, hade drängen och jungfrurna ute i köket, som också de hade hört slagen i dörrarna och de höga ropen, sprungit upp från sina platser. Och de fingo nu se prästfrun komma invacklande till dem, med hår och kläder i oordning och ett blödande sår vid tinningen. När de alla fyra skyndade fram till henne, slog hon otåligt ifrån sig med händerna.

»Bry er inte om mig!» sade hon. »Spring efter Edvard och den andre! Spring och ta reda på dem, så att de inte slår ihjäl varandra!»

Och när de fyra blevo stående stilla utan att i förvirringen göra vad hon befallde, så bröt hon ut i ett häftigt skrik.

»Stå inte och se på mig! Spring efter dem, så att de inte slår ihjäl varandra!»

Då gav sig drängen i väg ut genom dörren, och lagårdspigan, som var stark och stor, följde honom, men de andra två stannade i köket för att ta hand om matmodern.

De satte fram en stol och bådo henne, att hon skulle sätta sig ner, för hon stod och vacklade, som skulle köksgolvet ha gungat under henne.

Nu var det också slut på hennes krafter, och hon började klaga som ett barn.

»Hjälp mig ut till Lotta Hedman!» sade hon. »Hjälp mig ut till Lotta Hedman!»

De två tjänarinnorna togo henne då under armen och förde ut henne tvärsöver gården till brygghuset.

Och Lotta Hedman, som stod i brygghusdörren, såg dem komma gående, och hon skyndade emot Sigrun och förde henne fram till korgstolen, som hela kvällen hade stått och väntat för hennes räkning.

»Och jag har ingenting gjort, Lotta,» sade Sigrun. »Jag har ingenting orätt gjort. Vi satt bara och talade. Han satt i nästa rum, och så kastade han sig över oss.»

Med detsamma blev hon likblek och höll på att svimma, men Lotta stänkte vatten på henne, och då hämtade hon sig.

Lotta skyndade sig att tvätta hennes sår och såg, att det var varken djupt eller farligt, men det, som skrämde henne, det var, att Sigrun knappast tycktes vara fullt redig. Hon talade oupphörligen, och hon upprepade ständigt ett och detsamma. Och hennes röst var skrikande och hård och inte alls lik hennes vanliga mjuka stämma.

Det märktes, att hon försökte tala om för Lotta hur allt hade gått till, men hon kunde bara upprepa samma sak.

»Och jag har ingenting ont gjort. Vi satt bara och språkade. Han satt i nästa rum, och så kastade han sig över oss.»

Hon darrade och ryste och såg från den ena till den andra med vitt uppspärrade, förskrämda ögon.

»Jag har ingenting ont gjort, Lotta. Vi satt bara och språkade. Han satt i nästa rum, och så kastade han sig över oss.»

»Ack, det vet jag så väl, Sigrun, att du ingenting ont har gjort,» sade Lotta och duade henne som i forna

dagar.

»Du förstår, Lotta,» sade Sigrun på nytt. »Jag har ingenting ...»

Lotta försökte avbryta henne.

»Jag är rädd för att du håller på att bli sjuk, Sigrun,» sade hon. »Vi ska be Malin, att hon bäddar åt dig, så att du får gå och lägga dig.»

Då Lotta sade detta, hejdades ordströmmen plötsligt.

»Nej, inte där! Jag går aldrig mer tillbaka till honom,» sade den sjuka helt kort och klart.

»Men, kära ängeln min!» sade Lotta. »Det menar du inte.»

»Jag vill lägga mig här, Lotta,» sade hon. »Jag vill ligga i din säng. Jag känner, att jag blir sjuk. Jag vill ligga på ett ställe, där jag känner mig trygg.»

Strax därpå började hon med sitt:

»Jag har ingenting ont gjort. Vi satt bara och språkade. Han satt i nästa rum, och så kastade han sig över oss.»

Hon såg på dem med sina vilda ögon, liksom undrade hon varför de inte med intresse följde med vad hon sade.

Lotta höll en låg överläggning med de båda tjänarinnorna. De förstodo inte annat, än att det var bäst att låta den uppskrämda hustrun få sin vilja fram. Husjungfrun skyndade in i stora byggningen och kom tillbaka med lakan, kuddar och täcken. Sigrun började nu hastigt kläda av sig. De hunno knappt få sängen i ordning, förrän hon var beredd att lägga sig.

Ännu medan hon steg i sängen, skrek hon ut, så att det borde ha hörts över hela gården: »Jag har ingenting ont gjort. Vi satt bara och språkade. Han satt i nästa rum, och så kastade han sig över oss.»

Då hon väl hade kommit ner under täcket, gav hon Lotta Hedman en befallning med sin vanliga röst.

»Du får inte gå och lägga dig, Lotta. Du ska sitta där ute vid bordet och läsa i din bibel. Och du ska inte låta någon i världen ta mig bort härifrån.»

Så blev det. Lotta satte sig vid sin bibel, och köksan och husjungfrun gingo in i huset för att se hur där stod till.

Strax därpå kom en av dem tillbaka och förklarade, att det inte hade skett något sådant, som man kunde ha fruktat. Den främmande hade kommit undan, kyrkoherden hade under förföljandet störtat ner i ett dike, och man trodde, att han hade brutit ett ben. Det var illa nog, men ändå inte på långt när det värsta, som kunde ha hänt.

Sigrun höll ännu på att ropa ut sin förklaring, men då Lotta flera gånger hade berättat, att ingen strid hade ägt rum, så tycktes hon lugna sig och sjönk i sömn.

FÖRBEREDELSER.

Människor, som på ett eller annat sätt ha fått kännedom om den beklagansvärda händelse, som någon vecka senare timade i Algeröds prästgård, vilja gärna kasta all skulden på Lotta Hedman.

»Om inte den unga prästfrun hade haft omkring sig en sådan där överspänd varelse, som förvred huvudet på henne med sina syner, skulle det inte ha skett någon olycka,» säga de.

Men detta är verkligen att göra Lotta Hedman orätt. Hon har aldrig i hela sitt liv varit mer stilla, mer sansad än under denna tid. Hennes vänner i den andra världen lämnade henne i okunnighet, så att hon inte hade den ringaste aning om vad som förestod.

Man förstår ju, att den första natten, då hon satt och vakade över Sigrun, måste hon ha känt stor oro och ängslan. — »Hur ska detta sluta?» frågade hon sig gång på gång. »Hur ska dessa två människor kunna börja att leva tillsammans på nytt? Sigrun är ju alldeles förskrämd, och han å sin sida måtte ha mist allt förnuft och farit fram som ett vilddjur.»

»Men det var ju i alla fall endast svartsjuka,» tröstade hon sig själv. »Och fastän Sigrun är lite rädd för honom, så märks det nog, att hon håller av honom. Bara kärleken finns kvar, så kan den säkert föra dem tillsammans igen.»

Framemot klockan ett på natten öppnade Sigrun ögonen, satte sig förvånad upp i sängen och såg på den ovana omgivningen. Hon tycktes litet förvirrad till en början, men sansade sig hastigt och sade till Lotta med fullkomligt lugn röst:

»Nu kan du gå och lägga dig, Lotta, men du ska inte släcka lampan, och du får inte ta av dig kläderna. Du måste vara till reds att försvara mig.»

Därpå sjönk hon ner på kudden och föll i sömn på nytt. — »Hon är rädd ännu, men hon var fullt redig,» tänkte Lotta Hedman. »Tack och lov! I morgon är hon kry igen.»

Hon gjorde, som hon hade blivit tillsagd, lade sig på en liten utdragssoffa och sov ända till sju, då hon steg upp för att gå till lagården och sköta om sina smådjur. Men då hon öppnade dörren, ropade Sigrun henne tillbaka.

Hon grät och darrade, därför att Lotta hade ämnat lämna henne. Återigen var hon djupt upprörd, och då Lotta sade henne, att kyrkoherden var skadad och inte kunde röra sig, var hon ur stånd att fatta detta.

Det blev för Lotta att ställa sig i fönstret och spana ut i det grå höstmörkret, tills lagårdspigan kom gående. Hon måste ropa in henne, säga, att prästfrun ännu var mycket sjuk och inte kunde lämnas ensam samt be henne överta Lottas sysslor för denna morgonen.

Av lagårdspigan fick hon höra nyheter. Häradshövdingen hade alls inte kommit tillbaka. Han hade tagit sin tillflykt till kyrkvärdens, som bodde ett stycke söder om prästgården. Där hade han stannat över natten, och nu på morgonen hade kyrkvärdens dräng kommit för att hämta hans saker.

Det vållade ingen sorg. Alla människor voro glada över att den mannen var borta från gården.

Och med prästen stod det verkligen illa till. Han trodde själv, att det ena benet var brutet. De hade telefonerat till doktorn, och han hade lovat komma fram på dagen.

»Så går det, när man inte far fram som folk,» sade lagårdspigan. »Vi visste ju allesamman, att inackorderingen var kär i frun, men en skulle väl vara tokig för att tro, att hon brydde sig om en sån där gammal sjukling.»

Lotta Hedman å sin sida var inte särdeles ledsen över det där benbrottet. Kyrkoherden skulle bli tvungen att hålla sig vid sängen, Sigrun skulle få tid på sig att övervinna sin förskräckelse. Lotta var färdig att anse det för en Guds nådefulla skickelse.

»Tack och lov!» suckade hon. »Nu går allt bra. De blir kanske lyckligare än förr, när detta är överståndet.»

Litet senare på morgonen kom kyrkvärdens pojke smygande med ett brev, men Lotta Hedman skickade honom tillbaka med brevet oöppnat.

Eljest var det en stilla och lugn dag. Sigrun steg inte upp, utan sov timme efter timme. Och det var inte bara hon, som sov. Hela gården tycktes ha försänkts i samma slummer som matmodern.

»Här är så tyst i dag, att en blir hemsk till mods,» sade köksan och husjungfrun, då de kommo ut i brygghuset för att fråga efter matmodern. »Det är, som om någon skulle ligga och dö.»

Kyrkoherden skickade efter Lotta för att få höra hur det stod till med hustrun. Och Lotta gick in till honom och sade, som sanningen var, att Sigrun bara låg och sov, att hon inte hade någon feber, och att det lilla krossåret i pannan inte var något att tala om.

Men då han föreslog, att Sigrun skulle flytta in i stora byggnaden, sade Lotta bestämt nej. Det var bäst, att Sigrun stannade, där hon nu var. Hon var så skälvande och uppskrämd.

»Hon är väl rädd för mig,» sade mannen.

Hans ansikte uttryckte ett stort lidande. Det var inte bara det avbrutna benet, som smärtade honom.

»Hon kommer tillbaka självmant, bara hon får igen krafterna,» sade Lotta hastigt.

Den sjuke suckade. »Hon kommer aldrig tillbaka till mig,» sade han, »aldrig till mig. Hon får aldrig mod att komma tillbaka.»

Lotta Hedman hade inte väntat, att hon skulle känna medlidande med den mannen, som hade rivit sönder hennes sköna ungdomsdrömmar. Men nu försökte hon i alla fall att trösta honom.

»Å, nog ska lyckan vända tillbaka till det här huset,» sade hon.

Hon hade verkligen ingen tanke på att skilja man och hustru. I stället gjorde hon allt, som i hennes makt stod, för att försona och återförena.

Då doktorn kom långt fram på dagen, sade han ungefär detsamma om Sigrun som Lotta: att hon inte hade någon särskild sjukdom, att hon skulle bli bra, bara hon fick komma till ro. Hon hade fått sina nerver förstörda, och nu hade det kommit till något slags kris.

De skulle vara varsamma med henne. De fingo inte säga emot henne, hon skulle inte ansträngas. Man fick inte övertala henne att företa sig annat än det, som hon kände lust för.

»Jag kan inte rätt förstå mig på detta fallet,» sade doktorn. »För det kan förhålla sig på helt annat sätt. Det skulle vara möjligt, att fru Rhånge råkat ut för någon smitta, och att hon ligger med fröet inom sig till en sjukdom, som kommer att bryta ut hastigt och svårt. Men detta kan jag inte nu ge besked om.»

Längre fram fick Lotta mycken hjälp av dessa doktorns ord, som hade blivit hörda av flera på gården. Hon förvånade sig då över att de hade blivit sagda och trodde, att det hade skett på en högre tillskyndelse.

En hel vecka förgick på samma sätt. Varje dag kom ett smygande bud från gästen hos kyrkvärden och blev återsänt med oförrättat ärende. Varje dag kallades Lotta in till kyrkoherden för att avge sin rapport. Varje dag låg Sigrun och sov från morgon till kväll.

Då Lotta efteråt tänkte på detta sovande, sade hon till sig själv: »Det var något inom henne, som visste vad

som förestod henne. Hon sov inte, därför att hon var matt och trött. Hon låg och samlade krafter.»

Även de stunder, då den unga frun var vaken, låg hon stilla och tyst.

Då drog hon samman ögonbrynen, och ibland nickade hon med huvudet, såsom sade hon ja till något, som hon föreslog sig själv. Lotta tänkte nog, att hon låg och gjorde upp sina framtidsplaner, men ännu så länge hade hon ingen kunskap om dem.

En dag bad Sigrun, att Lotta skulle gå in i prästgården och hämta sju hundra kronor, som hon hade liggande i en byrålåda. »Det är alltsammans mitt eget,» sade hon. »Jag har sparat ihop de pengar, som jag har fått från föräldrarna på mina födelsedagar. Du kan förstå, att jag är rädd om dem, och jag tycker, att det är ängsligt, att de ska ligga där inne i det tomma huset.»

Lotta tyckte, att detta var alldeles rätt, och gick efter pengarna.

En annan dag längtade Sigrun efter något att läsa, och Lotta hämtade en tidning. Hon låg en lång stund och läste annonser om ångbåtar och järnvägsturer. Sedan lade hon bladet ifrån sig. Lotta fäste sig inte vid detta, då det skedde. Efteråt kom hon ihåg det.

Under denna stillsamma vecka hade det blivit vinter på allvar. Det rådde inte någon vidare kyla, men det hade kommit så pass mycken snö, att marken var vit. Det hade till och med blivit slädföre.

Detta vita utanför fönstren, som påminde Sigrun om hembygden med dess långa vintrar, tycktes ha ett upplivande inflytande på henne. Samma dag, som den första snön kom, steg hon upp och klädde sig.

»Det var rätt, ängeln min,» sade Lotta Hedman. »Du kommer förr till krafter, om du försöker att sitta oppe lite. Nu tror jag säkert, att jag ska få dig frisk till jul.»

Den unga kvinnan hejdade sig mitt i påklädseln.

»Är det jul snart?» sade hon. »Jag hade glömt, att det ska bli jul.» Hon berördes tydligen obehagligt av att bli påmind om den stundande högtiden. Omöjligheten att under julen inte leva under hemmets tak tycktes ha slagit henne. »Om något ska göras, måste det ske före jul,» mumlade hon. »Jag får lov att vara färdig före jul.»

Lotta Hedman, som hörde orden, trodde, att det var fråga om någon julklapp, som måste vara färdig till julafton.

En kväll berättade Lotta Hedman för Sigrun om den mannen, som hon hade råkat på tåget. Hon beskrev hans utseende, hans milda, välljudande röst, hans ödmjukhet. — »Han var mycke vänlig emot mig,» sade hon, »men just som jag fick en av mina syner, sprang han ifrån mig.»

»Vad var det för en syn?» frågade Sigrun.

»Det var något långt norrifrån,» sade Lotta. »Jag såg en ismark och ett svart tält och en lång släde.»

Sigrun låg tyst och försökte samla sina minnen.

»Vet du, Lotta, du är märkvärdig,» sade hon om en stund. »Det kan inte vara någon annan än Sven Elversson, som du har råkat på. Han såg sådan ut, som du beskriver, och det vore just likt honom att springa sin väg, då du började se något, som påminde om isfält och polarfärder.»

»Vem är Sven Elversson?» frågade Lotta.

Sigrun vaknade en smula ur sin slöhet och berättade för Lotta en del av Sven Elverssons historia.

»Jag skulle just önska, att jag visste var han nu finns,» sade hon till sist. »Han var en mycket god man, men mycket olycklig. Jag tror, att han kände sig så föraktad, så nertrampad, att han ansåg det tillhöra honom att åtaga sig saker, som andra höllo sig för goda att göra. En gång lät han stänga in sig i cellen hos en mördare för att locka honom att bekänna. Han gifte sig med en småskolelärarinna, som var en av de fulaste människor jag har sett. Det var väl också på grund av hans ödmjukhet. När vi bodde i Applum, talade alla människor om honom, men han flyttade därifrån före oss.»

Lotta Hedman påminde sig reskamratens milda röst och det stora förtroende han hade ingivit henne.

»Du kan vara viss om att Gud förehar något med den mannen,» sade hon. »Om jag bara hade haft reda på detta, då jag träffade honom!»

»Jag önskar, att jag visste var han vore att träffa,» sade Sigrun. »Alla eländiga och hjälplösa brukade vända sig till honom. Det har varit så tyst om honom, sedan han flyttade från Applum. Han har väl gömt sig undan på någon plats, där man inte känner till hans historia.»

Den kvällen, då de språkade om Sven Elversson, var Sigrun åter uppe och klädd. Hon hade till och med kommit ut i brygghuset. Lotta hade flyttat ut bord och korgstolar, den ofantliga ugnen doldes av de rosiga förhängena. Husjungfrun hade gjort i ordning en liten tebricka till Sigrun och Lotta. Man hade det så trevligt, som det gärna var möjligt.

Men då husan frågade om inte frun nu kände sig så stark, att hon kunde flytta in i stora byggningen, svarade Sigrun genast:

»Jag vet inte hur det går med mig, Malin. Jag tror, att jag håller på att bli riktigt sjuk. I kväll har jag ont både i hals och huvud. Jag har blivit röd över kroppen. Jag håller på att få någon utslagssjukdom.»

»Varför säger hon så?» tänkte Lotta. »Hon är alldeles frisk. Hon har alls inte något utslag.»

Men hon funderade ut, att hennes vän ville förebygga allt tal om att hon skulle fira julfesten i det egna hemmet. »Hur ska detta gå?» undrade Lotta med nyvaknad oro. »Ska hon aldrig komma ifrån förskräckelsen för mannen? Ack, det har alltid varit så med henne! Då hon en gång har blivit skrämd för någon, finns det ingen möjlighet att få henne lugn.»

»När man bara tänker på att hon, som är så ivrig att få sköta sjuka, inte går in i huset och vårdar honom, att hon knappt frågar efter om han är bättre! Det är riktigt dåliga tecken.»

Hon satt och betraktade sin vän. Sigrun föreföll så där matt och bortkommen, som folk brukar, då de ha legat till sängs några dagar.

»Vad är det för olycksöde, som följer henne?» tänkte Lotta. »Varför ska hon, som är ren och oskyldig, fin som den finaste och skön som den skönaste, sitta här i ett rum, som inte är stort bättre än ett uthus?»

Det gick verkligen inte bra ihop: den unga prästfruns förfinade skönhet och brygghusets nakna timmerväggar, grova brädgolv och sotiga tak.

»Sannerligen gör det mig inte ont om både honom och henne,» tänkte Lotta. »Han har det inte heller för roligt, där han ligger på sitt plågoläger och längtar efter henne.»

Det låg sorgsenhet i luften. Om en stund såg Lotta, att hennes vän slog händerna för ansiktet och började vagga fram och tillbaka.

»Om jag vore död!» klagade hon. »Det vore det bästa. Om jag ändå kunde få dö!»

»Det blir ju för tungt och tråkigt för dig, Sigrun, att bo här ute i brygghuset,» sade Lotta hastigt. »I morgon tror jag att vi tar och flyttar in till dig.»

Sigrun for upp. Hennes ansikte blev gråblekt.

»Vad menar du? Vad är det du säger? Har han mutat dig?»

»Men jag tror sannerligen, att du är alldeles förryckt, Sigrun.»

»Ja, det är så, Lotta. Jag är förryckt, jag är förstörd av skrämsel. Å, du vet inte hur jag har haft det.»

Hon började berätta. Inte mycket, men bara så, att den andra skulle förstå. »Hur ska jag kunna gå tillbaka till detta?» sade hon.

»Men det är ju ändå bara bevis på att han tycker om dig, Sigrun.»

»Jag tycker om honom,» sade Sigrun. »Jag har aldrig, aldrig, hör du, Lotta, varit otrogen mot honom med så mycket som en tanke, men han har aldrig litat på mig, och det gör mig ont. Det gör mig mer ont än något annat.»

Lotta Hedman sade något om att svartsjukan var sådant, som hörde ungdomen till. Den försvann av sig själv, då människorna blevo gamla tillräckligt.

»Nej,» sade Sigrun, »den försvinner inte hos honom. Den är ett arv, alla i hans släkt är på det sättet. Tror du inte, att han har lovat mig gång på gång att lägga bort den? Men vad har det hjälpt? Vi flyttade hit opp i ödemarken, för att han skulle få ro. Nu ser du hur mycke vi har vunnit på den saken.

»Du tror kanske, att jag inte har medlidande med honom? Ingen vet bättre än jag hur han plågas. Och han går tillbaka, Lotta, han predikar sämre, och han förlorar alla intressen. Det är förfärligt synd om honom.

»Men det är också synd om mig. Jag har blivit förskrämd. Han har nu så många gånger kommit mig att frukta för honom, att allt mitt mod är borta. Du får lägga bojor på mig och släpa mig dit in. Men du förstår inte sådant.»

»Men om du inte kan gå tillbaka,» sade Lotta, »vad ska du då göra?»

Den unga frun reste sig.

»Vi ska gå och lägga oss, Lotta,» sade hon med ett litet bittert skratt. »Klockan går på elva, och du ska opp tidigt i morgon och ge mat till dina djur.»

FLYKTEN.

Nästa dag låg Sigrun till sängs. Hon hade ont i halsen, sade hon. Ingen mer än Lotta fick komma in till henne. Hon bad Lotta förbereda hennes man på att hon skulle komma att ligga länge sjuk.

Hon låg också hela dagen. Först då kvällsvarden var äten och gårdsfolket hade gått till vila, steg hon upp, klädde sig och kom ut till Lotta i brygghuset.

»Känner du dig bättre nu?»

Hon smålog. — »Ja, Lotta, mycket bättre.»

Lotta hade haft en svår dag. Hon hade börjat förstå, att Sigrun tänkte på att lämna hemmet. Och hon undrade hur hon skulle kunna avstyra denna olycka.

»Jag har tänkt på en sak,» sade Lotta, »jag tycker, att du borde fara hem till Stenbroträsk över julen. Det skulle vara bra mycke bättre och mer passande än att stanna här i brygghuset.»

Sigrun syntes inte alldeles ohågad. Hon sade nej först, men då Lotta började tala om den härliga julhelgen i prostgården, föreföll det, som om hon skulle anse förslaget värt att tänka på.

Det blev sent denna kväll också. Sigrun satt tyst och grubblade på något, som hon inte kunde komma på det klara med, och Lotta tordes inte störa henne.

Då klockan var några minuter över elva, rycktes dörren upp, och en människa kom instupande, gick ett par steg och sjönk sedan ner på golvet, låg där på knä, med framräckta händer.

»Finns det människor här, så hjälp mig!» ropade hon. »Jag är så sjuk. Jag är så sjuk. Jag har eld i kroppen.»

Nu var det slut med Sigruns trötthet och kraftlöshet. I nästa ögonblick var hon framme hos kvinnan. Hon lyfte upp henne, så att hon kom upp på sina ben, lade armen om henne och stödde henne.

»Kom med mig!» sade hon med mild röst. »Kom för all del med mig fram till lampan, så att jag får se vad som fattas er!»

Kvinnan stod där huttrande och skakande av feber. Hon kunde inte lyfta fötterna, utan hasade sig framåt. Hon skulle ha fallit gång på gång, om inte Sigrun hade hållit henne uppe.

Då hon hade fått den sjuka fram i lampskenet, såg hon, att hennes ansikte var uppsvällt och vanställt till yttersta grad. Tätt, tätt övertäckt med mörka, bristande varbildningar! Och på samma sätt var det med händerna.

»Lotta!» sade Sigrun med låg, darrande röst. »Vad är detta?»

Men Lotta behövde inte svara. Sigrun förstod lika väl som hon vad det var för en sjukdom.

Hon visste väl också, att det var dödsfara att vidröra den fattiga vandrerskan, men hon började beslutsamt rycka av henne kläderna, och medan Lotta Hedman gjorde i ordning sängen och bredde ut rena lakan, svala och släta för den heta, ömmande kroppen, satte Sigrun på henne rent linne, och snart hade de den kvidande och huttrande utsträckt på bädden.

Sedan sutto de där och ömkade henne, medan hon vred sig och våndades. Sigrun försökte bjuda henne vatten, men hon tycktes inte kunna svälja. Prästfrun vände då tillbaka till Lotta, och de sutto hand i hand, förskrämda och tysta inför makten hos den förfärliga sjukdomen.

Om en stund drogo de andan lättare. De tyckte sig märka, att den sjuka blev mer stilla, att hon led mindre.

Och om än en stund, en knapp timme sedan hon var inkommen till dem, blev hon alldeles lugn och orörlig. De flämtande andedragen avstannade.

De två vännerna reste sig upp, lade den döda till rätta i sängen och kröpo sedan ihop som förut, tätt intill varandra, liksom förstenade inför det döda, förfärliga ansiktet.

»Om några dar ska jag se ut på samma sätt,» tänkte både Sigrun och Lotta. »Jag ska se ut som den där. Ingen ska känna igen mig. Ingen ska veta, att detta är jag.»

»Vem kan hon vara?» sade Lotta viskande, och Sigrun svarade på samma sätt, att hon måste vara någon fattig vandrerska utan hem.

»Hennes kläder var inte precis dåliga,» sade hon, »men mycket slitna. Kängorna är våta och utgångna. Hon har vandrat långa vägar i snön. Sjukdomen har kommit över henne på landsvägen. Hon har irrat omkring i feberyrsel borta på de öde vidderna. Det var väl ljusskenet från vår lampa, som ledde hit henne.»

Återigen sutto de tysta och stirrade på den döda. Och nu var det, som den förskräckliga tanken vaknade hos Sigrun.

»Om det vore jag, som låg där!» tänkte hon först. »Varför skulle jag inte kunna ställa så, att det blir jag, som ligger där?» fortsatte hon att tänka.

Det var, som om Lotta Hedman skulle ha hört hennes tankar. Hon vände sig mot Sigrun och stirrade förskräckt och andlöst på henne.

»Det är ingen, som vet vem hon är,» sade Sigrun med en röst, som inte längre var låg och viskande, utan fast och bestämd. Ingen vet var hon är kommen ifrån. Ingen kan ha sett henne komma in till oss. Hon är en fattig vandrerska utan hus och hem.»

Lotta satt tyst. Hon ville inte förråda vad hon misstänkte. Om Sigrun inte hade sina tankar åt det hållet, var det bäst att tiga. Sigrun fortsatte på samma sätt.

»Du förstår väl, Lotta, att detta är smittkoppor. Nu ligger den döda i min säng, den och hela huset måste rökas, och vi får inte bo kvar här. "Vi måste flytta in i prästgården. Och det kan ju hända, att jag är smittad och dör av sjukdomen, och då vore ju allt gott, men det kan också hända, att jag får leva, och då är jag inne i mitt gamla elände.»

»Men det blir bättre nu efter det svåra, som ni har fått gå igenom,» sade Lotta ivrigt. »Din man förstår, att han har gjort dig orätt. Han kommer att ta sig bättre till vara.»

Sigrun reste sig, tog lampan och flyttade ut den i brygghuset.

»Vi ska inte störa henne där inne,» sade hon.

»Ni har så många goda år framför er,» fortsatte Lotta. »Bara ni blir lite äldre, så får ni ro. Och han är ju en så präktig och duglig och framstående man.»

Sigrun stod i fulla lampskenet, och Lotta Hedman kunde inte låta bli att förvåna sig över henne. Hon hade på ett par minuter fått tillbaka hela sin skönhet, och det var inte nog med det. Det låg glans och höghet och makt över henne. Ovillkorligen kände Lotta, att Sigrun var förmer än andra människor, att hon måste skyddas och älskas framför alla andra.

»Lotta,» sade Sigrun, »du förstår väl, att det var för detta, som du blev hitsänd från Stenbroträsk? Det var, för att du skulle komma och hjälpa mig med detta.»

Det var att tala ett språk, som Lotta förstod, men hon lät sig inte vinnas så lätt.

»Det kan likasåväl förhålla sig så, ängeln min, att jag har kommit hit för att hindra dig,» framkastade hon.

Sigrun lät Lotta sätta sig ner i den ena korgstolen, sedan lade hon sig på knä framför henne, tog hennes händer och sade med en röst, som var bräddfull av övertygelse:

»Jag lovade Edvard en gång, att ingenting utom döden skulle skilja oss åt. Och det är fördenskull, som jag

inte har lämnat honom förut. Och hela veckan har jag bett Gud, att jag skulle få dö, hellre än att jag skulle behöva svika mitt löfte. Nu, när jag är förskrämd för honom och måste gå, så har det ändå hållit mig tillbaka. Du förstår, Lotta.»

Lotta nickade motvilligt.

»Och nu, Lotta, nu har Gud hört mina böner. Han har skickat döden till mig. På detta sätt kan jag gå utan att bryta mitt ord. Att inte du, Lotta, förstår, att detta är Guds vilja!»

»Jag vill inte höra mer av det här, Sigrun,» sade Lotta och gjorde ett försök att resa sig ur korgstolen, men matmodern höll henne tillbaka.

»Det är Gud själv, som hjälper mig, Lotta,» sade hon. »På det här sättet kan jag gå utan att göra Edvard olycklig. Ja, jag menar inte, att han inte kommer att sörja mig ett år eller kanske två, men det blir ingen bitterhet i sorgen. Men om jag skulle rymma från Edvard? Tror du, att han skulle låta sig nöja? Han skulle söka efter mig, och när han funne mig, så skulle han kanske döda mig. Eller om jag bleve skild från honom? Han skulle gräma sig till döds. Men om jag ginge bort ur livet ... Det vore bara en sorg. På döden behövde han inte bli svartsjuk. Förstår du inte, Lotta, hur mycket bättre detta vore för honom än något annat?»

»För honom,» sade Lotta, »det kan vara, men för dig?»

»För mig,» sade den unga kvinnan med ett leende, som var som ett återsken från himlen, »för mig är allt gott, som är gott för honom.»

»Det bästa för honom vore att få behålla dig,» sade Lotta envist.

»Det är detta jag inte kan,» utropade Sigrun med förtvivlan i rösten. »Du vet inte vad det vill säga att ständigt vara vaktad, att aldrig ha någon frihet. Du vet inte hur det är med alla dessa förskräckliga scener och uppgörelser och löften om bättring, som aldrig hålles, och misshumöret och ledsnaden. Du vet inte hur det är att jämt gå och frukta, att det ska ske något förfärligt. Du vet inte hur det är att jämt nödgas smyga och ljuga, fastän man intet annat gör än det, som är riktigt och rätt. Du vet inte hur det är, annars skulle du inte uppmana mig att gå tillbaka.»

»Nej,» sade Lotta Hedman, »nej, ängeln min. Jag visste ju inte, att du har haft det så svårt. Du har aldrig talat om detta förrän i går och nu. Men finns det ingen annan utväg?»

Den unga kvinnan reste sig upp. Hon sade med djupt eftertryck:

»Det finns en utväg. Den är mig sänd av Gud, men Lotta Hedman vill inte tillåta, att jag begagnar mig av den.»

Ingen kan beskriva den rent av förkrossande makten av Sigruns skönhet, då hon sade ord sådana som dessa. En trollkraft utgick ifrån henne, som hon var väl medveten om, och som hon aldrig torde ha utövat så skoningslöst och så segerrikt som denna natt.

»Jag vill ju ingenting orätt göra, Lotta,» fortfor Sigrun. »Jag vill resa ut i kriget och hjälpa de sårade. Hela min håg står efter detta. Jag blyges över att gå här hemma och ingen nytta göra. Du vet, att det är detta, som jag har längtat efter i hela mitt liv. Gud har hjälpt mig, Lotta. Varför vill inte du hjälpa mig?»

Vad kunde den stackars Lotta Hedman säga? Hon hade aldrig älskat Sigrun så som denna natt. Hon gjorde ännu motstånd, därför att hon visste, att hennes man tillhörde en familj av självmördare. Kanske att mannen skulle döda sig, om han förlorade hustrun. Hur som helst, vågade hon ingenting säga om detta till Sigrun. Hon trodde, att det endast skulle stegra hennes fruktan för honom.

»Men du har ju dina föräldrar,» var allt, vad hon kunde hitta på att säga.

»Jag är smittad av koppor,» sade Sigrun. »Jag kan inte resa hem till föräldrarna.»

Hon gick fram till Lotta och satte på nytt ner henne i korgstolen.

»Lotta, jag är så olycklig,» sade hon. »Alla mina dagar är mig en plåga. Ska jag behöva lida på det sättet genom hela mitt liv?»

»Men, Sigrun, att du vill göra oss alla sådan sorg!»

»Sorg,» sade Sigrun, »sorg? Vad är det? Att sörja över en död! Vad är det? Vad är det mot att sörja över en levande? Jag är tvungen att göra det för Edvards skull, Lotta. Minns du inte vilken man han var, då jag först råkade honom? Han var behärskad, lycklig, ivrig att gå framåt. Han var en god predikant, hans församling älskade honom. Nu — ser du inte hur han förändras? Han går under här i fattigdom och ensamhet. Jag måste bort ifrån honom, Lotta. Om jag vore död, då skulle han söka sig till en annan församling. Han skulle bli allt det, som han hade utsikt att bli, då han var nog olycklig att råka mig.»

»Du kan aldrig få mig att förstå, att du behöver göra något så förfärligt.»

Sigrun höjde på axlarna.

»Jag vill inte heller inbilla dig, att jag gör det bara för hans skull. Jag gör det, därför att jag är olycklig och behöver bli fri från min olycka. Å, Lotta! När jag inte får dö riktigt! Jag vet, att det vore det bästa. Men näst detta är det bäst för mig, att jag får försvinna. Jag går under, jag blir vansinnig. Jag är kanske vansinnig redan nu.»

»Men du vill övertala mig att ställa så, att jag aldrig mer kan få se dig?» sade Lotta i sin förtvivlan. Hon hade inte ämnat tala om sig själv, men hon måste använda alla motskäl, som funnos.

»Varför skulle du inte kunna råka mig, när bara något år är gånget?» sade Sigrun. »Hör nu hur jag har tänkt ställa för mig! Jag går till fots de första milen, tills jag kommer in i en socken, där ingen känner mig. Där beställer jag skjuts till närmaste järnvägsstation. Jag tänker följa med tåget till Göteborg, och därifrån reser jag till Amerika. I Amerika ska jag ge mig in i en sjuksköterskekår, och med den följer jag sedan ut i kriget. Du ser, att det ar ingenting omöjligt. Och när något år har gått, skriver jag efter dig.»

»Du ska inte försöka att locka mig,» sade Lotta. »Jag kan inte ljuga så, som jag skulle bli tvungen att göra.»

Sigrun sade med obeskrivlig bitterhet:

»Jag har måst ljuga var dag, alltsedan jag gifte mig.»

Lotta Hedman kände sig söndersliten. Hon var betagen av medlidande. — »Låt henne få, som hon vill!» tänkte hon. På samma gång var hon så utom sig av ängslan över det svåra, som Sigrun ville begå, att hon började gråta.

»Gud ville hjälpa mig, men Lotta Hedman ville inte,» sade Sigrun.

»Men, Sigrun,» ropade Lotta och slängde bort en tår med baksidan av handen, »ska du tvinga mig att låta dig förstöra dig själv? Du vill göra något, som är så förfärligt, att jag ryser för blotta tanken på det. Du ska inte mer bära något namn bland de levande. Du vill ge dig ut i världen utan vänner, utan föräldrar, utan att så mycket som kunna tala om varifrån du är kommen. Det blir elände, om du lyckas, och skam och skada, om du blir upptäckt.»

Dessa ord voro alldeles förspillda. Den unga frun var lika fast besluten som förut. Men hon slutade upp med att bedja och övertala. Hon började hota.

»Kom ihåg en sak, Lotta! Om du inte i natt hjälper mig på det här sättet, går jag i morgon till honom, som sitter och väntar på mig hos kyrkvärden.»

»Det gör du aldrig,» sade Lotta.

»Jag gör vad som helst. Bara inte tillbaka i det gamla.»

Innan Lotta hann svara på detta, inträffade något.

De hörde steg närma sig brygghuset, försiktiga, men tunga och tydliga steg. Stegen stannade inte vid ingången, utan fortsatte runtom huset. Ett par gånger hördes de åter. Så dogo de bort.

Sigrun gjorde ett tecken åt Lotta, och denna skyndade fram till ett fönster, böjde undan gardinen och såg ut i den snöljusa natten.

»Det var gårdsdrängen,» sade hon.

Den vackra kvinnan rätade upp sig. Ögonbrynen drogo sig samman, huvudet höjdes, ögonen sände en förkrossande blick åt någon, som inte fanns tillstädes.

»En sådan där tur har han gått varje natt,» sade hon, »alltsedan jag flyttade hit ut. Han är tillsagd av sin husbonde. Han går här och vaktar på mig. Han ska lyssna efter om jag har någon älskare hos mig.»

Lotta sade ingenting. Hon började på att ge upp allt motstånd.

»Du tror, Lotta, att Edvard ska bli annorlunda. Där ser du! Har han mer förtroende till mig nu än förut? Han låter sin dräng gå och spionera på mig.»

Hon hade höjt rösten. Det förolämpande i mannens misstro sårade henne i varje fiber av hennes varelse.

»Det kan aldrig bli bra mellan dem efter detta,» tänkte Lotta. »Jag tror, att han har dödat kärleken hos henne. Det är så gott, att hon går.»

Detta var det, som kom Lotta Hedman att ge upp motståndet. En plötslig övertygelse, att Sigruns kärlek var slocknad eller höll på att slockna, fastän hon inte själv ville erkänna det, kanske inte en gång visste det.

Hon upphörde att säga emot. Hon sade aldrig ja, men hon upphörde att säga emot.

Det gick en stund under hastiga förberedelser. Sigrun lade av sig sina ringar och lånade en omgång kläder av Lotta. Litet underkläder och de sju hundra kronorna packade hon ner i en skinnväska, som också var Lotta Hedmans tillhörighet. Kappa och huvudduk fick Lotta också bestå. Alla Sigruns kläder måste finnas kvar. När hon var nästan färdig, stannade hon framför Lotta.

»Du förstår nog, Lotta, att allt detta är sammanfogat av Guds hand. Var nu inte ängslig varken för dig eller för mig själv!»

Hennes mod och sinnesnärvaro voro på sitt sätt beundransvärda. Det fanns varken tvekan eller rädsla hos henne.

Då allt var klart, hade hon ändå en svår stund.

»Det är allt så mycke kärt, som jag lämnar efter mig,» sade hon. Tårarna kommo strömmande, och hela

vikten i det för alla tider avgörande steg, som hon nu skulle taga, tycktes stå klar för henne.

»Nu får jag aldrig mer se den lilla tavlan över Stenbroträsk prästgård, som har varit mig en så stor tröst. Och medaljongen med min lilla dotters porträtt törs jag inte heller ta med mig.»

»Den tycker jag du kan ta i alla fall,» sade Lotta. »Men du behöver ju inte gå,» tillade hon.

»Och, Lotta, du vet det är en av korna, som jag tycker så mycke om. Ge henne lite gott foder, när du kan komma åt!»

Hon gick mot dörren.

»Glöm inte, Lotta, att då min novemberblomma slår ut, så ska du ställa den på Edvards skrivbord!»

Därefter kysste hon Lotta Hedman för första och enda gången och gick sin väg.

*

Sigrun hade inte varit borta så länge som en kvart, då Lotta Hedman återigen hörde steg utanför brygghuset. Det var lätta och varsamma steg, inte gårdsdrängens tunga trampande, och hon tänkte, så snart som hon hörde dem: »En sådan lycka! Gud vare lov och tack! Sigrun kommer tillbaka.»

Men inte förr hade hon dragit ifrån regeln och öppnat, än hon stod öga mot öga med en främmande karl. Man förstår vad den stackaren skulle bli rädd. Aldrig i sitt liv hade hon känt sig så brottslig och syndmedveten.

»Oj, oj, Lotta!» tänkte hon. »Det börjar redan.»

Karlen hade en stor, slokig hatt och var dåligt klädd. Hon kunde förstå, att det var något slags landstrykare. »Å, kom för all del inte in här!» sade Lotta och ställde sig i vägen för honom. »Vi har smittkoppor i gården. Där inne i kammarn ligger en död.»

Karlen sprang inte sin väg, som Lotta hade väntat. Han stod kvar i dörren och såg inåt brygghuset.

Och innan Lotta kunde ana hans uppsåt, sköt han henne åt sidan, var med ett par steg framme vid kammardörren och såg den döda.

Men Lotta lämnade honom inte tid att göra några långa observationer. Hon sprang efter honom, slog armarna om honom, ryckte honom tillbaka ut i brygghuset och stängde kammardörren.

Karlen gjorde inte något motstånd. Han tycktes tro, att hon ville skydda honom för smitta.

»Det är inte farligt för mig,» sade han. »Jag är nog redan smittad, om det så ska vara. Hon, som ligger här, är min hustru. Hon blev sjuk för ett par dar sen, och i morgse sprang hon ifrån mig i feberyrseln.»

Det var tydligt, att han talade sanning, och att hela Sigruns plan var förfelad. Lotta tyckte, att hela brygghustaket störtade ner över henne.

»Men vem är då ni?» frågade hon.

»Jag är inte så alldeles obekant här i prästgården,» sade karlen med lugn och dämpad röst. Jag är skärslipare, och jag var här och slipade era saxar och knivar för en åtta dar sen. Jag drar omkring med häst och kärra och slipsten från gård till gård, och jag har just inga sjukrum till mitt förfogande. Det var min mening nu, då Rut blev sjuk, att jag skulle hinna ner med henne till ett lasarett, men så sprang det arma kräket ifrån mig. Jag

har farit omkring och sökt efter henne hela dan. Jag undrar just när hon kom hit.»

Det var inte bara taket, som störtade samman över Lotta Hedman. Det var väggarna och grunden, som hon stod på. Mitt i sin förvirring gjorde hon dock ett försök att rädda Sigrun.

»Men nu är det inte er hustru, som ligger där inne,» sade hon, »utan min kära matmor.»

»Å,» sade skärsliparen, »är den vackra prästfrun död? Har hon fått ligga och dö här ute i brygghuset?»

»Hon ville själv ha det så,» sade Lotta Hedman.

»Ja, då får jag be om ursäkt för att jag trängde mig in,» sade karlen. »Jag får väl söka efter Rut på annat håll.»

Han var en liten, mörkhyad, torr man. Ena skuldran höll han uppskjuten, och detta bidrog till att ge honom ett missnöjt och småsurt utseende. Lotta kom väl ihåg, att han vid förra besöket i prästgården hade uppfört sig bråkigt och varit ohövlig. Nu, i närhet av sjukdom och död, var han stilla och ödmjuk.

Till Lottas stora glädje närmade han sig verkligen mot utgången, men tvärstannade. Mitt i hans väg stod ett par våta, snedgångna kängor.

»Ja, men det här är ju ändå Ruts kängor!» sade han. »Vad vill det här säga?»

Nu var det slut med Lotta Hedmans uppfinningsförmåga. Hon visste sig ingen annan råd än att tala om sanningen.

*

Sigrun hade hunnit förbi Algeröds kyrka och begravningsplats och befann sig mittpå bron över den lilla älven, då hon hörde Lotta Hedmans röst ropa på sig.

Strax därpå svängde en släde upp bredvid henne, och Lotta kom fram till henne och förklarade vad som hade hänt. Samtidigt berättade hon, att skärsliparen hade lovat att tiga.

Skärsliparen satt kvar på slädkanten, såg vresig och sur ut, men talade lugnt och fridsamt som förut.

»Se, det är så, att jag inte kan finna mig i detta, att Rut inte skulle komma i graven under sitt rätta namn,» sade han. »Men annars står jag för det, som jag har lovat. Prästfrun får sätta sig upp här i släden, och jag kör henne tillbaka till prästgården, och ingen ska få veta något. Jag ska vara tyst som en mur.»

Sigrun gick fram till mannen. Hon hade bundit en svart duk om huvudet. Den sköt hon nu tillbaka.

»Är det bara fördenskull, som jag ska gå tillbaka i mitt elände?» frågade hon.

Mannen tycktes bli orolig. Han gav henne en hastig blick och såg därpå åt sidan.

»Hon är död. Vad gör det henne under vilket namn hon kommer i graven?» sade Sigrun med en röst, vari förtvivlan darrade.

»Jag tycker inte, att det är rätt mot Rut,» sade karlen envist.

»Nej,» svarade Sigrun. »Det är inte rätt, det vet jag. Men ni må inte tro, att jag efter detta tänker gå tillbaka hem. Det gör jag inte.»

Hon pekade mot älven, som blänkte svart mellan sina snöstränder.

»Dit går jag,» sade hon.

Hon stod fast och beslutsam framför mannen. Han uppfattade tillräckligt av hennes ansiktes stränga allvar för att förstå, att hon skulle göra, som hon sade.

Han vände bort ansiktet, liksom rädd att se på henne.

»Ja, jag förstår ju, att Rut får en bättre begravning och allt sånt där,» sade han. »Och mig gör det ju inte så mycke, för hon var inte min hustru precis, fastän hon hade åkt med mig på lasset ett par månader. Men jag tycker ändå...»

Lotta skrek till. Sigrun hade skyndat bort från mannen. Hon stod vid broräcket och böjde sig för att komma under det.

»Å, för allan del!» ropade skärsliparen och sprang ner på bron. »Gör er inte någe illa! Det ska få bli, som ni vill.»

»Kom ihåg, jag går aldrig tillbaka till det gamla!» sade Sigrun.

»Nej, det behöver ni inte heller. Jag ska nog tiga.»

»Sigrun är för märkvärdig i natt,» tänkte Lotta. »Ingen kan motstå henne. Hon gör vad hon vill med oss.»

Det tycktes vara sanning. Den lille misslynte mannen visste inte hur väl han ville henne.

»Jag har inte mitt vanliga åkdon i kväll,» sade han. »Jag fick lov att låna en släde i morgse för att kunna fara och söka efter Rut. Men just fördenskull kanske det ginge an, att jag skjutsade er en bit framåt vägen. Det är inte så lätt att gå ute i snön för den, som är van att sitta inne i varma rum.»

DEN LÅNGA DAGEN.

Den dag, som hade börjat med Sigruns flykt från sitt hem, blev för mången en tung och allvarlig dag, en dag så lång, att man aldrig tyckte sig hinna till dess slut.

Sådan blev den för Lotta Hedman, som, då hon kom tillbaka till brygghuset vid tretiden på morgonen, fann, att allting där var sig likt, och nu försökte att, så gott hon förstod, bereda sig på vad som skulle komma. Hon samlade ihop alla den dödas kläder, stoppade in dem i bakugnen, kastade dessutom dit ett fång ved, tände på och lät alltsammans brinna till aska. Sedan sopade hon ugnen ren och drog fram sina förhängen, så att allting i brygghuset var sig likt, såsom det hade varit på kvällen.

Hon gick också darrande och rysande in i brygghuskammaren till den döda. Annars var hon inte rädd för de avlidna, men mot denna tyckte hon att Sigrun och hon hade svårt förbrutit sig, och hon skälvde, när hon nalkades henne. Hon gjorde dock vad hon hade ämnat, tog fram ett lakan, bredde ut det över liket, så att det fullkomligt skyldes, och läste sedan med mycken rörelse ett par böner.

Medan hon gjorde detta, erfor hon en stor hugsvalelse. Det strömmade över henne en visshet, att den döda inte var en fiende till henne och hennes matmor, utan deras trognaste hjälpare och förbundna, som hon på intet sätt behövde rädas för.

Lotta sökte också förbereda sig på vad hon skulle säga till prästen och gårdsfolket. Hon tänkte på att ingen hade sett Sigrun under hela gårdagen; alltså kunde hon tala om för dem, att sjukdomen hade börjat natten före den sista. Sigrun hade inte velat, att läkare skulle tillkallas för hennes skull, hon hade trott, att det bara var ett ofarligt utslag. Sedan — ja, vad skulle hon sedan säga?

Lotta gick till en början fram och tillbaka på golvet. Men snart kände hon sig alltför modlös och trött för att gå, utan satte sig i en stol. Snart blev inte heller detta bra; hon gick och ställde sig mot en vägg. Till sist sjönk hon ner på golvet, alldeles bredvid den dödas säng, och blev sittande där.

»Jag borde gå in till kyrkoherden,» tänkte hon. »Jag borde väcka tjänstfolket.» Men hon gjorde varken det ena eller det andra. Hon satt stilla och upprepade för sig själv sina förklaringar, vände och vred på dem.

»På ett eller annat sätt blir alltsammans upptäckt,» tänkte hon. »Vi blir olyckliga och utskämda, både Sigrun och jag. Det är förfärligt att sitta och vänta på.»

En stund skedde henne den stora lindringen, att hon fick komma bort från sina bekymmer och farhågor.

Medan hon satt ångesttyngd på golvet nedanför den döda, skilde sig hennes själ från kroppen, höjde sig och begav sig i svävande flykt uppåt mot världsrymden.

Snart var den kommen så högt, att Lotta Hedman kunde se de jordiska tingen i deras sammanhang. Hon såg nu inte som annars bara ett litet stycke av dem, utan hon såg dem i hela deras utsträckning. Hon såg inte ett kort stycke av älvar och floder, utan hon kunde följa vattendragen från källan till mynningen. Hon såg inte bara en liten del av en skog, hon såg de väldiga trädmassorna i hela deras utbredning. Hon kunde följa bergåsarnas hela längd. Slätterna bredde ut sig under henne, och ländernas skapnad avtecknade sig mot havens blänkande ytor.

Lotta tyckte, att detta var ett skönt och upplyftande skådespel, men hennes själ stannade inte vid detta, utan steg ändå högre.

Om ett par ögonblick hade den nått till en rymd, därifrån den kunde överskåda människoödena i deras sammanhang. Lotta kunde följa människornas vandring genom livets dal. På en tid, som tycktes henne kortare än sekunder, förlöpte den. Hon såg dem stiga in i livet, vandra sin korta väg och åter gå bort, ut i det obekanta. Hon såg sin vän, Sigrun, på hennes vandring och den väg, som låg utstakad för henne, och de vägar, som korsade hennes.

Hon såg även den väg, som kvinnan, som nu låg död bredvid henne, hade haft att fullfölja. Det var en mörk och fattig och tung väg, och den höll redan på att utplånas, men den utplånades inte på det sättet, att den täcktes med mörker, utan den försvann under ett ljusskimmer.

Vid slutet av vägen stod den döda ännu och blickade tillbaka på sin bana, som förvandlades till ett band av ljus, och Lotta såg, att hennes ande fröjdade sig.

Den döda visade bort till Sigruns väg och till en av de vägar, som korsade den.

»Se,» sade hon till Lotta, »vad jag mest av allt önskade, det går i uppfyllelse nu genom min död!»

Och därmed, försvann den döda in i en stor klarhet, vars glans var sådan, att Lotta Hedmans själ inte kunde följa henne, utan måste stanna utanför.

Och den vände med detsamma tillbaka till kroppen, och Lotta Hedman kände sig nu för en stund fri från all fruktan och trodde, att det, som hade skett, var sådant, som borde och måste ske.

Och detta sitt lugn fick hon behålla, till dess att dörren till brygghuset öppnades och någon frågade om hon visste, att klockan redan var halv åtta.

Då ville Lotta Hedman resa sig, men nu var hennes trygghet borta. Hon tänkte på allt det tunga, som hon gick till mötes, och hon orkade inte komma upp på sina ben, utan blev sittande.

Och dörren stängdes, ingen kom in, ett par minuter gingo i lugn.

»Nu snart blir alltsammans upptäckt,» tänkte Lotta. »Det kan inte gå på annat sätt.»

Och all skam, som skulle falla över Sigrun och över henne själv, lade sig tyngande över henne.

Strax därefter kom husjungfrun in i brygghuset. Hon bar på en bricka morgonkaffe till matmodern.

Hon såg lampan stå med rykande veke, nära att slockna, och fann brygghuset fullt med rök och nästan mörkt. Hon ropade, men ingen svarade. Då förstod hon, att något måste vara på tok. Hon satte ifrån sig brickan, rev eld på en tändsticka och såg nu, att Lotta satt sammansjunken på golvet bredvid sängen, och att den, som låg i sängen, hade ett lakan utbrett över sig, såsom vore hon död. Hon gick närmare, lyfte en flik av lakanet och såg ett par uppsvällda händer.

Då vaknade Lotta till liv.

»Akta dig för all del! Det är smittkoppor.»

Flickan släppte lakanet och for ett par steg tillbaka.

Sedan blev det hon, som spred nyheten, som underrättade mannen och alla andra.

Lotta Hedman, som befann sig under den förfärliga sjukdomens skydd, hon blev knappast tillfrågad om vad som hade hänt.

Det sändes bud efter kyrkvaktaren, som var en myndig och kraftig man, och han ställde och beslutade, så gott han förstod.

Han befallde för smittans skull, att Lotta Hedman skulle stanna i brygghuset, och att ingen fick råka henne. Inte ens om kyrkoherden sände efter henne, fick hon lyda kallelsen.

Det blev han och Lotta, som lade ner den döda i kistan. Sedan fördes hon bort till en i hast uppkastad grav.

Det gjordes inga efterforskningar, knappt några frågor. Hela prästgården var för en tid alldeles avstängd från den övriga trakten. Att prästfrun hade låtit utge sig för död, fastän hon levde, det var för orimligt att misstänka.

»Det är den där skärsliparn, som har farit omkring här i trakten de sista veckorna, som har fört smittan med sig från Norge,» sade man. »Hans hustru är också sjuk och har sprungit ifrån honom i feberyrseln.»

Man påminde sig doktorns ord. »Prästfrun har gått länge med sjukdomen i kroppen,» sade man.

Den längsta och kvalfullaste dag, som Lotta Hedman hade upplevat, gick till ända utan att någon upptäckt hade skett.

*

Sigrun kastade då och då en blick på körsvennen, som satt på slädkanten. Det var natt och mörker alltjämt, och hon kunde blott helt otydligt urskilja gestaltens yttre konturer: den vida slokhatten, den uppskjutande axeln, den korta näsan och den vresigt hopbitna munnen.

»Det är ingen människa, som jag har bredvid mig,» tänkte hon, »det är döden. Jag ser hur skaftet på lien sticker upp under rocken.»

»Så är det,» sade hon till sig själv. »När han först kom, kände jag inte igen honom, men nu gör jag det. Och

vem annan skulle det vara? Jag har gett mig i hans våld. Han har kommit för att hämta mig och föra mig till sitt land.»

De åkte fram över stora, ödsliga bergsvidder, täckta med vit snö. Några enstaka, klent utbildade träd och buskar gjorde traktens fattigdom än mer påfallande.

»Det är dödens rike,» tänkte hon.

Hon, som nyss hade varit så ivrig, så stridbar, så befallande, kände ett stilla lugn falla över sig. Det var slut med besväret att vilja, önskningar och förhoppningar voro borta.

Det är kanske farligt för en levande att ta döden till sin bundsförvant. Han tar en måhända på allvar.

Hon trodde sig märka, att hon verkligen genomgick en förvandling. Alla de band, som fäste henne vid hennes förra liv, upplöstes det ena efter det andra.

Det var kärleken till mannen, det var hennes äktenskaps sorg och plåga, som förut hade upptagit alla hennes tankar. Allt detta sjönk bort och försvann. Ett stort tomrum uppstod efter detta, men ingen saknad, ingen bitterhet.

»Det är så de döda känner,» tänkte hon. »De frigöres på detta sätt från det jordiska. Deras kärlek och deras sorg lämnar dem.»

Det var små dumma saker, som hon hade sagt som barn, och som hon sedan alltid hade skämts för, och det var små förargelser, som länge hade pinat henne, och små förödmjukelser, som hon aldrig hade kunnat glömma, men nu på en gång var allt detta borta. Hädanefter skulle hon tänka på detta som på något, som inte angick henne.

När hon tänkte på föräldrarna och det stöd hon alltid hade haft hos dem, så fann hon, att hon inte mer hade behov att hämta hjälp hos dem. Allt var nytt omkring henne, hon var inne i en annan värld. — »Här kan de inte nå mig,» tänkte hon. »Hittills har de stått mig bi, så mycket de har förmått. Nu är jag skild från dem. Jag åker in i dödens land.»

Hon var som en ranka, som med många klangen hade hållits uppe utmed ett galler. Nu lossades det ena klanget efter det andra. Rankan låg snart nere på marken.

»Det måtte vara på detta sätt, som det känns att dö,» tänkte Sigrun. »Det är inte tungt eller hårt; det är bara en stor vila.»

Så småningom ljusnade det. Mannen, som satt på slädkanten, blev åter en vanlig landstrykare med ett surmulet, ovänligt ansikte. Landskapet blev ett stenigt, magert, fattigt, men helt jordiskt landskap, och Sigrun själv vaknade till livet med dess stränga fordringar på mod och sinnesstyrka ...

Hästen hade inte fått vila under natten, och färden gick mycket långsamt. De måste låta den stå stilla i flera timmar i lidret invid en torpstuga för att äta och hämta krafter. Äntligen kommo de dock i sikte av en by, där det fanns gästgivargård.

När de alltså närmade sig slutet på resan, började skärsliparen tala med Sigrun.

»En skärslipare som jag,» sade han, »som far land och rike omkring, får se och erfara mycke besynnerligt. Men jag vill påstå, att det, som jag har varit med om i natt, det är ändå det största äventyr, som jag har upplevat.»

»Jaså, ni säger det.» Sigrun vände huvudet mot den lilla mörka karlen och gav honom ett vänligt leende.

»Jag vill gå ed på att något mer förunderligt har jag aldrig varit med om. Och jag förstår inte själv varför jag var så blödhjärtad och hjälpte er. Jag vet inte vad som kom åt mig.»

»Nej, jag vet inte heller hur det kom sig,» sade Sigrun. »Men ett är visst, att ni aldrig ska behöva ångra er vänlighet.»

»Ja, det kan man aldrig så noga veta,» sade karlen. »Men nu tycker jag i alla fall, att jag inte kan låta er gå utan att fråga hur ni ämnar ställa för er, och vart ni ska ta vägen.»

»Jag,» sade Sigrun, »jag ska till Amerika.»

»Men det kostar pengar att fara till Amerika,» menade körsvennen.

»Ni kan väl inte tro, att jag ger mig ut på en sådan här färd utan pengar,» sade hon.

När sliparen hade fått detta svar, drog han in tömmarna, gick fram till hästen och började känna och lyfta på seldonen.

»Ja, jag är ju liksom lös och ledig,» sade han om en stund. »Det vore kanske bättre, att vi for förbi den här gästgivargården, och att jag körde er några mil till. Här kunde det nog finnas folk, som känner er.»

Just för detta, att hon skulle kunna bli igenkänd på denna gästgivargård, hade Sigrun oroat sig den sista halvtimmen. Anbudet kom som en mycket välkommen överraskning.

»Se, jag är sådan, att jag vill göra riktigt, vad jag gör,» sade karlen, då han kom tillbaka till släden.

Emellertid blevo dessa nya mil mycket dryga. Hästen måste åter vila och beta. Snart visade det sig, att snöfallet inte hade varit så rikligt i de trakter, där de nu färdades. Föret blev så dåligt, att de måste gå till fots långa sträckor.

Och tiden gick. Klockan var nära tolv, innan de hade denna andra gästgivargård inom synhåll.

Men just som de voro så långt komna, att de sågo uthusen, mötte de en man, som kom körande med en mjölkvagn.

»Akta er, Gustavsson!» ropade han till skärsliparen. »Det har kommit telefonbud till gästgivarns, att de ska ta vara på er. Ni lär fara omkring med smitta. Prästfrun i Algeröd har dött i natt i smittkoppor, och nu påstår man, att det är ni och er hustru, som har haft sjukdomen med er från Norge.»

Det blev nytt uppehåll, ny överläggning. Man beslöt sig för att vända. Ingen av dem ville köra fram till den där farliga gästgivargården.

Skärsliparen föreslog, att de skulle ta vägen österut upp mot Dalsland. — »Det går järnväg till Göteborg där också, och där är ni okänd.»

Så veko de av på en väg, som gick mot öster, och som återigen förde dem upp på den nakna, ödsliga bergsvidden.

Här var föret bättre, men den stackars hästen var nästan tröttkörd. När han hade vilat och ätit för tredje gången, hade han också nått till bottnen i havrepåsen.

Skärsliparen letade fram bröd och smör och åt. Sigrun hade ingenting att äta, men hon var inte heller

hungrig.

När hon sedan tänkte tillbaka på denna dag, förundrade hon sig över sig själv.

»Det var besynnerligt. Jag var alldeles känslolös, alldeles lugn. Jag kände ingen oro, ingen trötthet, ingen hunger. Jag visste hela tiden, att allt skulle gå, som det borde gå. Jag var slö på ett sätt, men jag var också mycke stark och uthållig. Det fanns säkert någon i min närhet, som hjälpte mig.»

Under den långa rasten på bergsplatån ställde hon en fråga till reskamraten.

»Sa ni inte i morgse, att den döda inte var er hustru?»

»Jo visst sa jag det, och det är sanning också. Hon hade en bra man och ett gott hem, men hon följde hellre med mig.»

Sigrun frågade vidare, inte för att saken intresserade henne, ingenting i denna värld intresserade henne den här dagen, men tiden gick litet fortare under ett samtal.

»Hon tyckte alltså bättre om er än om mannen?»

»Jag vet inte vad jag ska säga om den saken. Hon var gift med en, som heter Sven Elversson. Jag vet inte om ni har hört talas om honom?»

Sigrun nickade.

»Jag trodde först, att hon hade tröttnat på honom för det där, ni vet,» sade karlen. »Sen kom jag att förstå, att hon hade gått ifrån honom, därför att hon trodde, att han inte tyckte om henne.»

»Hon var ju så ful,» sade Sigrun. »Han gifte sig med henne av barmhärtighet.»

»Ja, hon var ful, men hon var en bra människa,» sade sliparen. »Hon var sådan, att hon kunde göra vad som helst för den hon tyckte om.»

Trots den stora slöheten fann Sigrun, att i dessa ord låg något, som berörde henne obehagligt. Hon upphörde att fråga om hustrun.

»Vet ni var Sven Elversson nu finns?»

»Han bor på en gård på Dalsland, som heter Hånger. Det har varit ett stort ställe en gång, men det har skett så många olyckor där i fordomtid, att ingen ville bo där, utan gården låg öde. Sven Elversson fick den nästan för ingenting. Han bor där ensam med de gamla föräldrarna nu, sen hustrun är borta, och han tar upp och hjälper än barn och än andra fattiga, så många han rår med.»

I själva verket måtte det denna dag ha förhållit sig på samma sätt med skärsliparen som med Sigrun, att han stod under något främmande inflytande. Han, som annars brukade fara omkring och gräla och bråka som en riktig landsplåga, var stillsam och undergiven och talade väl om alla människor.

Då de hade satt sig i gång igen, Sigrun inne i släden och körsvennen på kanten som vanligt, med benen hängande utanför, hände det sig, att han halkade och föll ner på vägen.

Hästen stannade genast. Karlen kom upp och satte sig som förut. Men inom kort halkade han av på nytt.

»Jag förstår inte vad som är åt mig,» sade han. »Det går runt i huvudet på mig.»

Sigrun uppmanade honom att sätta sig i släden bredvid henne. Det gjorde han verkligen och körde vidare.

Om en stund tappade han tömmarna.

»Jag måtte visst vara sjuk,» sade han och såg helt handfallen ut. »Det går väl med mig som med Rut.»

Men Sigrun skyndade sig att lugna honom.

»Ni har nog inte sovit i natt,» sade hon. »Sätt er opp i hörnet och sov! Jag ska köra, medan ni vilar er.»

Åter var det någon, som höll hennes mod vid makt. — »Han har inte fått sjukdomen, han är bara uttröttad. Se, nu sover han redan!» tyckte hon, att det viskade i öronen på henne.

När hon hade kört ett stycke, blev hästen stående och vägrade att ta ett steg vidare.

Sigrun tog den sovande reskamraten i armen och skakade honom.

»Vet ni om det finns något ställe i närheten, där ni kan ta in? Hästen är alldeles förbi, och det börjar bli mörkt.»

Karlen såg upp, yrvaken och oredig.

»Tror ni, att jag har fått smittkoppor?» sade han.

»Nej, ni har ingen annan sjukdom än sömnsjuka,» sade Sigrun.

»Det är nog smittkoppor i alla fall,» sade karlen.

Strax därpå ryckte han upp sig till ett väldigt bemödande.

»Det är ingen annan råd,» sade han. »Det finns ett ställe en halvmil härifrån, där de har ett »luffarhotell», som di säger. Vi får försöka komma dit.»

»Vi är tvungna att komma under tak,» sade Sigrun.

»Ja, det blir ingen annan råd,» upprepade karlen, »fast nog hade jag helst velat slippa att visa mig där en gång till. — Vi är över gränsen nu,» fortfor han, »vi är i Dalsland, och när vi har kommit uppför nästa backe, bär det neråt. Tag av åt vänster vid korsvägen, och kör fram till första gård ni får se!»

Då Sigrun så småningom hade fått hästen uppför backen, såg hon i den försvinnande dagern ett stort landskap utbreda sig nedanför dem, sakta sluttande, vackert, rikt på sjöar och långa skogshöjder, fint och skarpt utritat mot den snötunga luften. Den härliga bilden upplivade henne, hon drev på hästen med mer kraft, fann korsvägen och vek av åt vänster.

Utsikten kom tillbaka flera gånger, men trakten var alltjämt lika ödslig. Till sist såg hon dock en gård ligga alldeles under dem. Boningshuset tämligen stort, nästan herrskapsaktigt, men alla uthus små och oansenliga, nästan som på ett större torp.

Hon väckte den sjuke på nytt.

»Är vi framme nu?»

»Ja,» sade han och skakade sömnen ur ögonen. »Nu är vi på Hånger. Det kunde jag väl aldrig tro, att jag skulle behöva ta in här en gång till.»

»Men ...» utropade Sigrun och kände sig för ett ögonblick som en skeppsbruten, när vågorna slår samman över honom. »Var det inte på Hånger, som Sven Elversson bodde?»

»Jo,» sade sliparen, »jag ville inte heller fara hit, men det fanns ingen annan råd.»

»Men om han frågar er var ni har gjort av hans hustru?»

»Det blir väl att hitta på någe.»

»Att han skulle bo just här!» sade Sigrun förtvivlad.

»Ja, han har ju valt ut stället, därför att det ligger ensligt och långt från grannar. Vanligt folk kommer aldrig hit, men alla luffare och fattiga vandringsmän brukar ta in hos honom.»

Sigrun körde utför en backe ner mot gården. Hennes förtvivlan lade sig nästan genast. Känslolösheten tog vid, och någon viskade i hennes öra, att hon inte skulle oroa sig. Allt skulle bli bra.

Alldeles invid själva inkörsvägen till gården stod en liten röd stuga.

»Här är det. Här får ni gå in,» sade skärsliparen.

Han ryckte upp sig ur sin dåsighet.

»Jag ska köra bort till gården och ställa in hästen,» sade han. »Ni kan gå in så länge. Jag ser, att det är tomt i luffarstugan. Nyckeln ligger instucken under tröskeln.»

Sigrun kom in i ett litet hus, som av en gång mittöver var delat i två hälfter. På vardera sidan av gången fanns ett rum. Båda voro på samma sätt inredda och möblerade. De hade nakna väggar, väggfasta sängar med halmmadrasser, en spis, ett stort, tungt bord och några tunga stolar. En spann med vatten och ett fång ved fanns också, men inga kuddar, inga lakan, inga kokkärl eller tallrikar, inga handdukar eller tvättfat, ingenting sådant, som kunde bortföras. Ett väldigt skåp stod i ena rummet, men nyckeln var urtagen.

Rummen voro inte alldeles utkylda, de hade nog varit eldade på förmiddagen, och där var rent och utvädrat.

»Jag får försöka göra upp eld,» tänkte Sigrun.

Medan hon var sysselsatt härmed, kom sliparen in. Han kunde nu knappt hålla sig uppe. Utan att säga ett ord kastade han sig ner i en säng och somnade genast.

»Jag tror inte, att han är sjuk,» tänkte Sigrun. »Han blir bra, bara han får sova den här natten. Det är onödigt att ropa på hjälp.»

Hon tände en brasa i det andra rummet också och satte sig framför denna och lade sina planer. Plötsligen kände hon, att hon var så trött, att hon höll på att ramla av stolen, och dessutom hungrig. — »Jag borde allt ha tänkt på att ta med mig ett par smörgåsar,» mumlade hon, och härvid leddes hennes tankar på hennes väska. Var fanns den? Den var inte i rummet. Hon måtte ha glömt den kvar i släden.

Hon skyndade genast ut. Släden stod utanför stugan, och väskan låg kvar i den. Hon tog upp den och skulle just gå in tillbaka, då en röst tilltalade henne.

»Är det du, Rut?»

Det hade mörknat hastigt. Hon urskilde med svårighet en gammal, böjd karl, som långsamt närmade sig.

»Ni ska inte komma hit!» ropade hon. »Vi har smitta med oss.»

»Ja, jag vet det redan,» sade karlen. »Vi har haft telefon om saken, men vi väntade just inte, att ni skulle komma hit. Ja, ja, det är ju så, att nöden kör hund i band.»

»Det där är Joel Elversson, Sven Elverssons far,» tänkte Sigrun. »Han har blivit gammal och slö. Han tar mig för sonhustrun.»

»Sven är inte hemma i dag,» sade Joel på sitt högtidliga sätt. »Men vi vill handla mot dig, Rut, jag och Thala, så, som han skulle ha handlat, om han hade vetat, att du hade kommit hit nödställd och i livsfara. Här har du nyckeln till skåpet. Du vet, att där finns allt, som du behöver. Och vi ska bära ner mat till er och ställa utanför dörrn.»

Han räckte henne en liten nyckel, och hon tog emot den utan att säga något. Han tycktes inte heller vänta något svar.

»Det är ingen här, som bär något agg till dig, Rut,» sade han. »Vi förstår ju vad det var, som drev dig bort. Ställ det nu så gott för er, som du kan, och sov i ro!»

Han gick sin väg, och Sigrun skyndade in i stugan. I skåpet funnos lakan och kuddar, allt, som behövdes för ett gästrum. Kort därefter kom också maten.

Sigrun ställde in en del därav till sliparen i hans rum, stängde därpå sin dörr mycket väl, åt och gick till vila.

»Jag måste sova ett par timmar,» tänkte hon. »Sedan går jag min väg. Jag måste bort härifrån, innan någon har känt igen mig.»

Hon sov redan, innan hon hade tänkt tanken till slut.

MORGONEN.

Då Sigrun vaknade, sken en liten röd vintersol in till henne i den fattiga kammaren, där hon låg. Hon hade sovit inte bara ett par timmar, utan hela natten. Det blev mycket brått för henne att stiga upp och göra i ordning efter sig i rummet för att kunna vandra sin väg.

Hon var styrkt av sömnen, kände sig beslutsam och kraftig och var inte missnöjd med det steg hon hade tagit. Det enda, som ängslade henne, var fruktan för upptäckt. Men om hon bara kunde komma bort från Hånger utan att bli igenkänd, trodde hon, att faran skulle vara överstånden.

Återigen fann hon en matbricka utanför sin dörr och dessutom ett papper med ett par skrivna rader:

»Vi förstår att du vill stanna hos oss, eftersom sliparen har rest sin väg ensam. Tvivla inte på att du är välkommen!»

Hon gick ut i det motliggande rummet och såg, att skärsliparen var borta. Det var ett bekymmer mindre. Hon var utvilad nu och tyckte mycket bättre om att vandra till fots än att åka i hans släde. Hon skulle nu bara fråga sig fram till en by, där hon kunde få en ordentlig skjuts. Närmaste järnvägsstation kunde inte vara långt borta, och innan kvällen skulle hon vara i Göteborg.

Hon knöt den svarta duken om huvudet, trängde på sig Lotta Hedmans kappa, fattade sin väska och ville gå.

Innan hon lämnade rummet, öppnade hon emellertid väskan för att se efter, att pengarna och det andra låg kvar där. Strax därpå ropade hon till av förfäran. Hennes sju hundra kronor voro borta.

Hon kände efter i kappfickan och i klänningen. Pengarna funnos inte.

Hon förstod genast, att de måste vara stulna. Skärsliparen hade tagit dem ur väskan, medan den hade legat kvar i släden.

Hon måste sätta sig ner för att inte falla. Detta var ett fruktansvärt slag. Nu kunde hon inte fara till Amerika. Alla vägar voro stängda. Å, Herre Gud!

Hon lutade huvudet mot bordet och försökte tänka. Ja, hon hade talat om för reskamraten i går, att hon hade pengar. Kanske att han under hela dagen inte hade tänkt på annat än att stjäla dem från henne. Mittunder trötthet och utmattning hade han hållit fast vid sin föresats.

Och nu hade han på samma gång gjort livet omöjligt för henne.

»Det är en hård värld att ge sig ut i för den, som är fattig och ensam,» sade hon. »En hård värld.»

Det var inte egentligen ånger, som kom över henne. Det var insikten om den fullkomliga omöjligheten att vidare fullfölja sitt företag.

»Jag skulle ju kunna ge mig ut som en tiggerska på landsvägen,» tänkte hon. »Men vad skulle det tjäna till? Jag drog inte från mitt hem för att bli en äventyrerska.»

Lika omöjligt föreföll det henne att gå tillbaka hem. Skulle hon erkänna för sin man, att hon hade gett sig ut för död för att slippa bort från honom? Det var omöjligt, det var inte att tänka på.

Hon visste, att hon för närvarande befann sig hos goda människor. Skulle hon be dem om hjälp? Det var alltjämt samma historia. Det var att erkänna sitt bedrägeri och sin skam. Och dessa rättrådiga människor skulle anse sig tvungna att genast låta mannen veta, att hon levde.

»Det var inte någon synvilla i går,» tänkte hon. »Det var döden, som satt bredvid mig på slädkanten. Han ger inte den fri, som har överlämnat sig i hans våld.»

»Men han är inte någon hård herre,» fortfor hon i sin oroliga tankegång. »Han lossade banden, som höll mig fästad vid det jordiska, på ett mycket milt sätt. Varför skulle jag inte anförtro mig åt honom?»

Hon satt i alla fall kvar vid bordet i väl en timmes tid. Hon sökte arbeta sig in i dödstanken.

»Gud skall ha barmhärtighet med mig,» sade hon. »Han vet allt. Han vet, att jag inte ville skada någon. Han vet också, att detta är den enda utväg, som återstår mig.»

I detta ögonblick kom någon in i rummet, men hon satt kvar utan att röra sig. Det var henne så fullkomligt likgiltigt vem som nu såg henne. Hennes beslut var fattat, och hon visste vilken väg hon hade att gå.

Hon låg ännu framåtböjd över bordet med ansiktet i händerna och kunde inte se den inträdande. På stegen hörde hon emellertid, att det var en man och inte en gammal, utan en ung.

»Det är Sven Elversson själv,» tänkte hon.

Hon hörde, att han först närmade sig henne, men sedan drog sig tillbaka. Han gick fram till spisen, gjorde upp eld och kom så på nytt fram till bordet, där hon satt.

»Att det ska vara så svårt för dig, Rut!» sade han. »Får jag inte skicka ett par av barnen till dig? Finns det ingenting här, som du kan tycka om att vända tillbaka till?»

När han sade detta, lyfte hon upp ansiktet från bordet och såg honom rätt in i ögonen med en stel och förtvivlad blick.

»Jag är inte den, som ni tar mig för,» sade hon. »Jag är Sigrun Rhånge, som är gift med kyrkoherden i Algeröd.»

Han drog sig ett par steg tillbaka. Men han hade så väl vant sig vid att visa samma lugn, vad för nyheter man än bragte honom, att han inte en gång gav till ett utrop. Han blev bara helt blek. Hans förvirring var dock mycket stor, och detta visade sig på så sätt, att han började tänka högt.

»Sigrun Rhånge är död,» sade han. »Hon dog natten till i går. Då jag fick höra, att hon var död, reste jag till Algeröd för att få se henne än en gång, men det var för sent. Hon var redan nerlagd i kista och nersatt i graven.»

Hon satt och stirrade på honom. Det var en högtidlig sorgsenhet över hans ord, som nästan rörde henne. Hon var övertygad om att han inte hade en aning om att han hade talat högt.

»Ja, om det vore så väl!» sade hon som svar på hans tanke. »Om Sigrun Rhånge verkligen vore död och nersatt i graven!»

»Sigrun Rhånge är död,» upprepade han lågt och entonigt, ur stånd att kunna finna sig till rätta. »Henne får jag aldrig mer se på denna jord.»

»Ja,» medgav hon. »Det kan man visst säga. Sigrun Rhånge är död. Men jag, olyckliga stackare, jag lever.»

Något inom honom, som uppfattade det rätta förhållandet snabbare än förnuftet, hade emellertid satt hans hjärta i stormande rörelse. Han fick färg på kinderna, och hans ögon började glittra.

Nu kom han fram till henne, fattade hennes hand och behöll den i sin. Den andra handen for i en hastig, ögonblicklig smekning över hennes kind. Man skulle vilja säga, att han sökte övertyga sig om att det var en levande han hade att göra med.

»Ni lever!» sade han, och rösten steg som ett jubelskrik för att genast sjunka ner dämpad och mild. »Ni sitter i min stuga! Hur ska jag kunna förstå detta?»

Det var mycket i hans beteende, som förvånade henne. Men på samma gång ingav det henne en smula mod. Hon var då åtminstone inte kommen till någon, som tog hennes olycka med kall likgiltighet.

»Det var vackert, det, som ni skrev till er hustru i morgse,» sade hon med skälvande röst. »Och jag har alltid hört mycke gott om er. Vill ni hjälpa mig? Jag är i den största nöd, som en människa kan råka i.»

Tårarna störtade ur hennes ögon. Hon var så förtvivlad, i så utomordentligt stort behov av hjälp, att hon kastade sig ner på knä framför honom.

Han hjälpte inte upp henne genast. I stället lade han en hand på vardera skuldran och lutade sig ner över henne, så att hans ansikte kom alldeles inpå henne.

»Ni hjälpte en gång mig, ni, då jag befann mig i min djupaste nöd. Tror ni, att jag inte skulle vara glad att få vedergälla er detta tusen sinom tusen gånger, om det stode i min förmåga?»

Men efter detta utbrott blev han plötsligen alldeles stilla. Han lämnade henne, tog en stol och drog den fram till bordet.

»Vill ni inte tala om för mig hur allt har gått till?»

Hon stod upprätt bredvid honom och började dröjande:

»Det är så mycke att tala om. Jag vet inte var jag skall börja.» Hon höll på att sjunka ihop i gråt, men hon bekämpade rörelsen. – »Vi har just inte varit lyckliga, min man och jag, i vårt äktenskap,» lade hon till.

Han tycktes inte alls märka, att hon stod, medan han satt, men däremot förstod han, att hon behövde hjälp för att kunna fortsätta sin berättelse.

»Min hustru var inte heller lycklig,» sade han.

Han stödde armbågen mot bordet och lutade sig fram, så att han med handen kunde skymma bort ögonen.

Sigrun förstod, att han ville uppmuntra henne att fortsätta.

»Folk har väl talat om oss,» sade hon. »Om ni i går var i Algeröd, så hörde ni kanske historien om inackorderingen ...»

»Å ja,» sade han, »jag hörde den och mer till, men det var ingen illvilja i talet. Jag såg bara sorg, bara sorg.»

Han sade det nästan snyftande. Han kände den häftiga smärtan på nytt. Det vållade honom en obeskrivlig pina att tala till henne på detta sätt, då det enda han önskade var att lägga ner sitt huvud i hennes knä och berätta om den sorg, som hela gårdagen hade sönderslitit honom, liksom om det lidande han hade känt denna morgon, då föräldrarna hade underrättat honom om att hans hustru hade kommit tillbaka just nu, då hans hjärta bara begärde att få sörja över en annan.

»Det var ingen, som tvivlade på att jag var död?» sade Sigrun.

»Nej,» sade han, »ingen tvivlade på att det var ni, som hade dött i smittkoppor.»

Nu grep Sigrun hastigt tag i Sven Elverssons arm.

»Ni vet inte vem det är, som är död. Det måste vara ...»

Han blev stående med öppen mun och vågade inte fortsätta.

»Är det min hustru?» frågade han.

»Ja,» sade hon, »jag tror ... det måste vara er hustru.»

Han sade ingenting, men han reste sig och gick ett slag över golvet.

Sigrun sjönk nu i sin ordning ner på en stol. »Döden,» tänkte hon, »döden vill inte låta mig slippa undan. Jag hade glömt, att den döda var Sven Elverssons hustru, då jag bad honom hjälpa mig.»

Hon satt stilla gråtande och slet i en näsduk. Den besynnerliga, sövande dödsstämningen kom på nytt och sänkte sig över henne.

Men om bara några sekunder satt han åter vid bordet i samma ställning som förut.

»Nu ska ni tala om allting för mig!»

Hon lydde. Han fick veta allt, som hade hänt från den stunden, då den döda hade kommit in i brygghuset, till nu, då Sigrun satt här i luffarstugan på Hånger.

Han hörde på med hela sin själ, och han greps av sorg över den förtvivlade handling, som hon hade begått, och över allt elände, som hon hade dragit över sig. Han förstod bättre än hon, att hon, sådan hon nu en gång var, hade stängt alla livets vägar för sig. Att hon, om hon ville stanna kvar i denna värld, hade dömt sig till ständig oro, ständig ängslan, ständig ånger, ständig skamkänsla.

Men mittunder sorgen och det djupa medlidandet kunde han inte hjälpa, att något jublade inom honom,

ständigt upprepande ett och detsamma. — »Hon lever i alla fall, och hon är kommen till dig. Hon sitter bredvid dig och talar. Vad betyder allt annat mot detta, att hon lever?»

Sigrun hade slutat tala för längesedan, och Sven Elversson satt tyst och eftersinnade vad han skulle säga, och vad som skulle göras. Under det att han teg, kände hon tydligt, att en sådan man som han ingenting annat kunde göra än sända henne tillbaka till sin man. — »Den mannen kan inte lockas att begå någon tadelvärd handling,» tänkte hon.

»Detta allt har varit onödigt,» sade hon till sig själv. »Det tjänar ingenting till. Döden ämnar inte ge mig fri.»

Hon såg sitt öde modigt i ansiktet. Och hon sökte inte inverka på Sven Elversson genom att nämna om det beslut, vartill hon hade kommit.

»Det var så mycket, detta,» sade han och blev själv förvånad över att höra hur han nu talade till Sigrun i samma ton som till sina andra skyddslingar. »Men det, som jag genast har klart för mig, det är, att ni inte får gå omkring i världen och sprida smitta. Ni får lov att stanna här på Hånger nu för det första.»

Hon såg upp till honom. Det var så enkelt. Det hade hon inte tänkt på. Det var några dagars uppskov. Dödstanken vek undan.

»Jag har bara min far och mor hos mig,» fortfor han, »och jag tror inte, att de är mycke rädda för smitta. Jo, det var sant, vi har också några främmande barn boende här. Dem får jag lov att föra ner till bygden. Och det här hotellet får vi stänga för någon tid. Ni får lov att flytta in i stora byggningen och bo i ett av våra gästrum.»

»Och sedan då?» sade hon med nästan sträv ton.

Han böjde ner huvudet och försökte tänka. Eftersom han älskade henne, så läste han i hennes tankar och visste, att på hans svar berodde liv eller död för henne.

Han hade inte kraft att säga annat än detta:

»Det får stå i Guds hand.»

»Jag kan inte driva henne till förtvivlan,» tänkte han, »men hennes egen håg kan bli förvandlad. Kärleken till mannen kan vakna på nytt. Jag är säker på att det ska gå så, allt ska bli bra.»

Hon förstod, att hon bara hade fått ett uppskov, men i alla fall drog hon en lättnadens suck.

»Se, jag tänker så här,» sade han. »Det är inte bra att ljuga och fördölja något. Det är det ju inte. Men inte heller går det an att alldeles pina ihjäl en människa. Nej, det gör det inte. Men hjärtat kan förändra sig. Eller, rättare sagt, det kan bli sig likt igen. Då går det av sig självt, det, som nu är svårt. Kan jag inte få tro det?»

Hon skakade häftigt på huvudet, men sade ingenting. — »Åjo, vi säger så,» sade han, »vi säger så. Och nu får jag väl tillåtelse att tala om alltsammans för far och mor? De är inte sådana, att de pratar om mer, än de har lov till. Och så ska vi inte ta det här alldeles för sorgligt och tungt. Vi ska tänka, att alltsammans kan ställas till rätta igen.»

Det föreföll henne, som om han skulle sitta och jollra med henne. Hans sätt skulle ha retat henne en annan dag, men nu var det obeskrivligt lugnande och välgörande. Hon hade det intrycket, att den mannen hade övertagit alla hennes bekymmer och all hennes olycka och nu bar dem i hennes ställe.

TREDJE DELEN

I SORG.

Det var Sigruns mor, den gamla prostinnan från Stenbroträsk. Hon gjorde i början av maj månad 1916 ett besök hos släktingarna i Bohuslän, och då hon nu var i närheten, så tyckte hon, att hon borde hälsa på svärsonen uppe i Algeröd och se hur han hade det.

När hon kom resande till den lilla fattiga prästgården, fann hon, att kyrkoherden hade tagit till sig sin mor för att sköta hushållet åt honom. Och modern var en enkel och rättfram människa, en fattig lotsänka, som hade strävat och försakat, för att sonen skulle kunna bli präst. Prostinnan såg, att hon var stolt och lycklig över att få bo hos honom och förestå hans hus, och det kunde hon så väl förstå. Det kände hon ingen harm över.

Men eftersom inkomsterna i det fattiga pastoratet voro så ohjälpligt små, hade den gamla frun hittat på, hon också, att försöka med inackorderingar. Hon hade tagit emot två unga flickor, som hade svagt bröst, och som skulle hjälpa upp hälsan i den friska bergluften i Algeröd.

Och dessa två hade till en början varit en smula ängsliga för den mörka och dystra värden i huset, som gick och bar sorg efter sin hustru, men när gamla prostinnan kom till Algeröd, var all deras ängslan övervunnen. Det blev en stor överraskning för henne. I stället för att komma till ett hus, som var fullt av bedrövelse och saknad, kom hon till ett, som var fullt av skratt och skämt och lustighet.

Och det blev en lång eftermiddag för henne. Hon trodde, att hon skulle mista tålamodet, innan den tog slut. Hon hade den bortgångna dottern för sina ögon, vart hon gick, och hon kunde inte nog förundra sig över magen, att han stod ut med de två uppsluppna flickungarna, som gjorde sig till för honom på ett så tydligt sätt, att det på det högsta skulle ha förargat och upprört honom, om han hade varit som förr.

Men han var inte som förr, det märktes på allting. Han hade blivit en helt annan man.

Han hade fått något högt och gällt i tal och i skratt och en så besynnerlig lust att skryta inför svärmodern med sin egen förträfflighet.

Förr fanns alltid mycken värdighet och mycket allvar i hans uppträdande. Man kunde inte vara två minuter i sällskap med honom utan att märka, att han var präst, men nu var den goda hållningen borta. Förr tycktes han vänta, att folk av sig själva borde förstå, att han var en framstående och begåvad man. Nu ansåg han sig tvungen att tala om det själv.

Han berättade om hur märkvärdig han hade varit i skolan, hur fort det hade gått för honom att ta sin examen, hur mycket underbart han hade utfört och verkat i sina församlingar, berättade och berättade och kunde aldrig komma till punkt.

Och de två flickorna slogo ihop händerna och visade tydligt hur de beundrade honom.

Det var, som tyckte han om, att svärmodern såg, att de lågo för hans fötter, och att han kunde behandla dem hur han behagade. Han var som en, som har gått igenom ett svårt misslyckande, och som på allt sätt måste söka efter upprättelse.

Han var inte på något vis artig eller förekommande emot de båda unga, och det ljöd förakt ur varje ord, som han riktade till dem. Men han ville inte vara ifrån dem. Han talade om att han hade arbete, som låg och väntade på honom, men han skilde sig inte från sällskapet. Prostinnan hade till en början varit bedrövad, därför att hon hade trott sig se, att svärsonen redan hade glömt Sigrun. Men under aftonens lopp greps hon

av en helt annan farhåga. Hon började tro, att han sörjde hustrun så, att han höll på att gå under.

När det äntligen var så långt lidet, att hon kunde säga godnatt och gå och lägga sig, för hon skulle stanna över natten, så kunde hon inte låta bli att säga ett par ord till kyrkoherden om att hon förstod, att han snart torde komma att gifta om sig, men hon förmanade honom, att han skulle se sig väl före och inte nöja sig med den första bästa.

Då bad han henne, men ingen av de andra, att hon skulle följa med honom in i hans rum.

Och nu visade han henne hur han där inne hade samlat alla Sigruns tillhörigheter, både sådant, som hon hade haft med sig hemifrån, och sådant, som hade tillkommit efter giftermålet.

Hennes porträtt fanns i alla storlekar runtom i rummet, och hennes böcker stodo främst på bokhyllan.

Det var en bok, som prostinnan väl kände igen, en liten andaktsbok, som dottern hade fått, då hon gick och läste. Den låg på bordet bredvid sängen.

»Den här läser jag i varje kväll,» sade kyrkoherden, »i den och i ingen annan.»

Han öppnade mittskåpet i en stor klaffbyrå. Där hade han ställt in ett par små askar av elfenben, som Sigrun hade fått, när hon var en liten tös. Och då han hade tagit fram dem, lade han dem smekande upp mot sitt ansikte.

»De här tyckte hon om,» sade han. »Och det är ingen annan hand än min, som får röra dem. De där andra får aldrig se något av allt detta.»

Han visade prostinnan den lilla tavlan över Stenbroträsk prostgård, som Sigrun hade hämtat så stor tröst av att betrakta. Den låg insvept i flera varv av silkespapper och var inrullad i en duk och låg gömd innerst i en låda, såsom skulle den vara en dyrbar skatt.

»Svärmor tror väl inte, att några andra ögon än mina får se den här?» sade han.

Han visade henne en liten duk, som hustrun hade broderat åt honom.

»Den får ligga på det där bordet,» sade han, »därför att Sigrun själv har lagt den där. Men jag har en annan duk, som jag lägger över den, när det är solsken. Svärmor ser väl, att den inte är urblekt?»

Sigrun hade sytt en gungstolsdyna åt honom, och på den satt nederst en frans, som hade lossnat på ett par ställen. Han hade försökt att laga det själv och hade sytt med grov tråd och stora styng. Han visade prostinnan, att det var fult, men han hade ju inte kunnat betro någon annan med arbetet.

Nu erbjöd sig svärmodern, att hon skulle ta gungstolsdynan med sig upp på rummet och laga det lilla felet ordentligt. Och detta fick hon ju lov till, men han vred och vände på dynan flera gånger, innan han lämnade den ifrån sig.

Det, som var honom dyrbarast av allt, Sigruns två släta ringar och en annan ring och ett par små guldsmycken, hade han lagt i en liten gul skinnpåse.

»Den här bär jag om dagen i västfickan,» sade han, »och om natten ligger den under min huvudkudde. Jag skils inte ifrån den varken dag eller natt.»

Och prostinnan blev rörd till stort medlidande. Hon såg, att sorgen slet i honom och höll på att riva honom i stycken. Och hon förstod, att han stred emot, när han var bland människor, och ville vara som förr, men att han inte kunde, och att det var därför, som det kom så falska toner ur instrumentet.

Hon satte sig ner i en soffa och vinkade honom till sig.

»Kom hit och sätt dig bredvid mig,» sade hon med moderlig och mild röst, »och låt mig höra hur det är med dig!»

Då bröt han ut i våldsam gråt.

»Å, jag vet inte,» sade han, »jag vet inte vad det ska bli av mig. Jag kan inte finna mig till rätta i livet, sedan Sigrun har lämnat mig.

»Hon försvann ifrån mig,» sade han, »men jag har ingen känsla av att hon är död. För mig är det så, som om hon skulle ha gått ifrån mig, därför att hon var rädd för mig.

»Jag har inte kunnat göra henne lycklig, men det var bara det felet, att jag älskade henne så över allt mått och all gräns. Jag ville ha henne ensamt för mig. Och jag gjorde det för trångt omkring henne och stängde in henne. Och nu plågar det mig över all gräns, att jag lät henne lida. Om jag hade vetat, att hon skulle gå ifrån mig så snart, då skulle jag väl ha lagt band på mig själv. För vad hade det gjort mig, om jag själv hade förgåtts, bara hon hade fått vara lycklig under denna korta jordevandringen?

»Jag hör, att de säger, att hon dog av smittkoppor. Men jag törs inte tro, att det gick till på det sättet. Och jag törs inte fråga hur det var, när hon gick hädan. Jag är rädd, att jag ska få höra, att hon dog, därför att jag hade gjort henne så olycklig, att hon inte kunde stanna kvar hos mig.»

Och prostinnan satt tyst och lät honom klaga. Intet av det han sade förvånade henne, ty hon visste, hon, som var gammal, att aldrig har någon människa stått vid en älskad varelses grav utan att sönderslitas av ånger och samvetskval.

BREV FRÅN HÅNGER.

Ett par dagar senare kom Lotta Hedman in till kyrkoherden i hans arbetsrum mittpå en förmiddag.

Hon hade ett brev i sin hand, och hennes ögon blickade rätt framför sig, och hennes hår låg så slätt, som det var möjligt för det håret, och över hennes panna spred sig en klarhet, som om himmelen skulle ha rämnat ovan henne och gjutit över Lotta Hedman något av sin strålglans.

Och kyrkoherden såg inte utan förvåning, att hon kom in lugn och sansad för att tala med honom, för Lotta Hedman hade varit underlig och förvirrad alltsedan den natten, då Sigrun hade gått bort. Hon hade ingen ro och talade ofta högt för sig själv. Man trodde, att hon såg syner, och den, som uppfattade något av hennes tal, hörde nog, att det inte rörde sig om annat än den stora naturförödelsen och ryttaren på röda hästen och om årsveckor och vilddjur och hela jordens jämmerliga förstöring.

Hon undvek att vara med människor, mer än som var alldeles nödvändigt, och för ingen var hon så skygg som för honom, husbonden. Han hade sett många gånger hur hon gjorde långa omvägar för att slippa att möta honom.

Hennes hår hade stått i himmelens sky, hennes ögon hade farit runt i huvudet på henne, hennes kläder hade varit ovårdade, och med sysslorna hade det gått, som det kunnat.

När de båda unga flickorna hade kommit i hennes väg, hade hon tillropat dem stränga ord ur skriften, som hade ljudit nästan som hotelser.

De hade velat förmå kyrkoherden att sända Lotta tillbaka till hennes eget land, men han förstod, att det var sorg över Sigrun, som plågade henne, och hade hållit sin hand över henne och låtit henne stanna i sin tjänst.

Denna dag tänkte han för sig själv, då han såg hennes förändring: »Nu ser jag, att hennes sorg är slut. Nu finns det ingen mer än jag, som kommer ihåg Sigrun i detta hem.»

Men Lotta bad, att han skulle höra henne med tålamod, för hon hade mycket att säga honom.

Och till hans stora förvåning, för hon var till allra yttersta grad högtidlig och allvarsam, började hon sin framställning med att berätta honom en saga.

»Det fanns en gång en gård,» sade hon, »där det bodde att hederligt bondfolk, men tätt bredvid låg ett berg, där det fanns jättar. Och bondhustrun hade en gång varit inne i deras stenstuga för att hjälpa jättehustrun, när hon skulle få barn. När hon då badade barnet, hade det stänkt en droppe av badvattnet i ögat på henne, och av den droppen hade hon blivit seende på det ögat, så att hon sedermera kunde följa med allt, som de underjordiska företog sig på hennes gård. Hon kom på dem många gånger, både när de stal, och när de satte ut fällor för människor och boskap, så att de skulle komma till skada.

»Men så hände det sig, att bondhustrun for till höstmarknan, och när hon gick mellan stånden, så mötte hon jätten därhemmaifrån. Och hon kom inte ihåg sig, utan hon hälsade på honom. 'God dag, grannfar!' sa hon och skakade hand med honom. 'Det var ett präktigt stycke vadmal, som ni har köpt.' — 'Ja,' sa jätten, 'och billigt är det med. Det var två bönder, som hade kommit i slagsmål om det här stycket, och medan de slogs, så gick jag min väg med tygpacken.'

»Sedan stod de en stund och pratade med varandra i god ro, men då sa jätten plötsligt: 'Men hur kommer det sig, grannmor, att ni kan se mig?' — 'Jo,' svarade hon, 'jag fick en vattendroppe i ögat sist, då jag var inne hos er, och sen dess kan jag se er, vilket ni vill eller inte.' — 'Ånej då! I vilket av ögona?' — 'I det vänstra,' sa bondhustrun, och med detsamma höjde jätten handen och strök bort det vänstra ögat ur hennes ansikte. Han tog ut hela ögat. Det fanns inte ett spår av det. Och hon kunde aldrig mer i sitt liv se något märkvärdigt

»Och så var det kyrkoherden gjorde med mig, första gången vi råkades,» sade Lotta med hög och skärande röst. »Kyrkoherden slog ut mitt seende öga ur ansiktet på mig. Och alltsedan har mitt liv varit förvirring. Jag ser, men jag ser dunkelt, jag hör, men jag hör otydligt, och jag har ingen framgång och finner ingen, som vill lyssna till mig. Jag är hemlös och arm, och jag blir aldrig något annat än en fattig arbeterska.»

Kyrkoherden satt lugn och stilla och hörde på, och när Lotta höll upp ett ögonblick för att hämta andan, sade han utan att visa spår av vrede:

»Fortsätt, Lotta! Lotta har säkert inte kommit hit till mig i dag bara för att tala om detta gamla.»

»Nej,» sade Lotta, »men jag ville påminna kyrkoherden om detta, därför att jag har begått en stor synd mot kyrkoherden i min tur. Det kan vara bra ibland att veta, att man har gammal skuld att begära avdrag för. Det blir ändå stort behov för mig av barmhärtighet och förlåtelse.»

Mannen framför henne skakade på huvudet.

»Jag förstår inte vart Lotta vill komma.»

Men Lotta svarade utan minsta förvirring:

»Jag vet själv vad jag har att tala om, och det är ingen lätt bekännelse, som jag har framför mig, men innan jag kommer så långt, är det en sak till, som jag måste säga till kyrkoherden.»

»Jag är inte den, som har sprungit med något skvaller,» sade hon, »och till Sigrun har jag inte sagt ett ord om något sådant, men jag vet, att det finns en gård, som heter Hånger. Och jag har hört hela historien om

prästen, som blev mördad, och om grindstolpen och om den gamla i källarkammarn och om förbannelsen, som vilar över Hångerkarlarna. Och jag tänker mig, att den, som vet med sig, att han är kommen av en stark och vild släkt, som alltid har varit svår att tas med, och som dessutom vet vad det är för en död, som väntar honom, jag tänker mig, att den mannen har undrat ibland om han gjorde rätt, när han tog sig en hustru, som var vek och oskyldig som ett nyutslaget blad och ingenting förstod av det mörka, som fanns inom honom.»

»Lotta Hedman!»

Kyrkoherdens röst ljöd ännu rätt lugn. Han bara tillropade Lotta en varning att inte gå för långt.

»Låt mig hålla på, kyrkoherden!» bad Lotta. »För jag säger inte detta som någon förebråelse, utan bara för att påminna om att det finns skuld på båda sidor, fast skulden på vår sida, på Sigruns och min, är så mycke större, att det måste läggas mycken barmhärtighet och förlåtelse på er vågskål, för att det skall väga jämnt.

»Och nu har jag inte annat att göra än att tala om hur det var, när Sigrun gick ifrån oss. Och det är på hennes egen begäran, som jag gör det. Jag har fått brev från henne i dag, att jag får göra det, och det har löst mig ur min förnedring och lyft mig upp ur lögnen, så att jag åter kan se människor i ansiktet.»

Eftersom det var Lotta Hedman, som sade dessa ord, så föreföllo de inte kyrkoherden så underliga, som de hade bort göra. Han trodde, att han skulle få höra, att Sigrun inte hade dött i kopporna, utan hade berövat sig själv livet, och att Lotta trodde sig ha fått något slags tillåtelse att meddela honom underrättelsen.

Och så började Lotta berätta.

Men alltmedan hon talade, blev hon mycket modfälld, för hon såg hur mannen, som hon talade med, mörknade, såsom en himmel mörknar före ett stort oväder. Moln drogo upp från alla håll. En fruktansvärd köld och ett fruktansvärt mörker utbredde sig. Till sist kunde hon nästan inte få fram orden.

Utan all omständlighet fick hon dock omtalat, att hon hade haft flera underrättelser från Sigrun, och att denna efter sin ankomst till Hånger hade legat sjuk i smittkoppor. Det hade inte alls varit farligt, men ganska långvarigt.

Och under sjukdomen och alltsedan hade hon varit kvar hos det goda folket på Hånger. Ute i världen på egen hand hade hon varit en enda dag, och vad hon då hade upplevat, det hade skrämt henne så, att ingenting hade kunnat förmå henne att åter gå bort från vänner och skyddat liv ut i det främmande.

Men de vältaliga ord, som Lotta hade velat säga om sin egen förkrosselse och skam och om glädjen över att Sigrun hade ändrat sinnelag och ville vända om hem, de blevo i det närmaste osagda.

Hon lade endast fram för kyrkoherden det brev, som hon denna dag hade erhållit, och som var dagtecknat Hånger den 15 maj 1916, och där det stod skrivet dessa få rader:

»Lotta, du skall gå till Edvard och tala om allt för honom. Och bed honom, att han kommer hit till Hånger och hämtar mig, om han anser mig värd att än en gång bli hans hustru!»

Inne i brevet låg ett litet kuvert, som var adresserat till kyrkoherden. Han slet upp det och möttes av det enda ordet:

»Förlåtelse!»

Då kyrkoherden hade läst ordet, bröt han ut i ett bittert, sönderslitande skratt. Det lät, som när den första vindilen bryter sig fram genom skyarna och vräker dem åt sidan för att börja stormens vilda dans.

»Lotta ska telefonera till Sigrun, att jag kommer till Hånger och hämtar henne i morgon,» sade kyrkoherden. »I dag måste jag fara på en skolexamen.»

Lotta gjorde, som hon hade blivit ombedd. Och strax efter tolv reste kyrkoherden bort ensam. Han skulle göra en lång färd till ett avlägset skolhus. Men då han hade hunnit till en korsväg, vek han inte av på vägen, som ledde till skolhuset. Han for österut, upp mot Dalslandsgränsen, i riktning mot Hånger.

HÅNGERJÄTTARNA.

Ack, man behöver visst inte tro, att det var något övernaturligt inflytande, som gjorde sig gällande. Men för den, som någon gång har hört invid sitt öra älskade dödas låga viskningar eller har märkt under en oro så tung, att hjärtat vill brista, hur ett sakta svall av blida tankar har böljat fram genom själen eller, sänkt i trötthetens töcken, har känt de lenaste av händer föra den sjunkande pennan fram mot sitt mål, den finner det svårt att förneka, att inte denna dag skaror av osynliga omgåvo den olycklige, som åkte fram över den breda, ödsliga bergvidden.

Ty så förrådd och sårad, så bedragen och förödmjukad han än kände sig, så gärna än hans tankar kretsade kring straff och hämnd, så fördes de dock gång på gång till ett annat område, som tycktes locka dem med än större makt.

Och vad som så fängslade dem, det var Hänger, den aldrig sedda fädernegården, som låg med sina röda huslängor högt uppe i gränsskogen med utsikt över ett landskap, där man såg tio långa åsar, tio höga bergtoppar, tio glittrande insjöar, tio kyrksocknar, men knappast tio gårdar.

För honom hade ännu aldrig den gamla Hångergården visat sig med grindstolpe och apelgård och källarkammare, såsom han visste, att den brukade visa sig för andra av hans släkt. Men trollmakt hade den utövat också över honom. Och i tankarna fördes han nu tillbaka till barndomsåren, då han hade gått och drömt om att han skulle bli den, som upphävde Hångerfolkets förbannelse. Han mindes, att han hade räknat ut, att eftersom den hade åsamkats dem genom mordet på en präst, så skulle den lyftas från deras huvuden, om en av Hångerfolket bleve präst och en helig Guds man.

Sedan som yngling och som man hade han visserligen tappat bort dessa tankar, men det var dock de, som hade bestämt riktningen för hans liv.

Då han hade börjat studera och allt hade gått honom väl i händer, hade han upphört att tro, att det låg något särskilt olycksöde och väntade männen av hans släkt. Det hela kom sig av ett svårt, ostyrbart lynne och en tungsint ängslan att inte kunna behålla vad som var deras. För den, som var klok och förstod att lägga band på sig, skulle självmordstankarna vika till sidan. — »Det skall bli jag, som visar dem, att en Rhånge från Hånger kan få dö på samma sätt som andra människor,» hade han stundom tänkt. »Och på det sättet kanske det i alla fall blir jag, som gör slut på den gamla vidskepelsen.»

Han hade också lyckats att motstå alla ungdomsfrestelser och att föra sitt liv behärskat och tadelfritt utom i förhållandet till hustrun.

Han ryckte till som en plötsligt uppvaknad, där han satt i kärran. För ett par ögonblick hade han varit borta från sin olycka, men nu, när han tänkte på hustrun, kom den tillbaka i hela sin gräslighet. Just därför, att han var präst och ville leva otadligt, kände han den kommande skammen, allt prat och allt åtlöje som slag av järnskodda pisksnärtar. — »Det hade varit bättre, att hon aldrig hade kommit tillbaka,» tänkte han i sin harm. »Hon har gjort mig omöjlig här hemma. Jag antar, att vi får lov att utvandra.»

Men, egendomligt nog, hans tankar lämnade rätt snart hustrun och började syssla med den gamla

märkvärdiga gården.

Det var hans far, som hade berättat honom om Hånger, och han hade haft mycket annat än mord och straffdomar att tala om.

Han hade sagt sonen, att ingen visste varifrån Hångerfolket härstammade. I socknen, där gården låg, hade plötsligen visat sig fem bröder, alla stora, starka, vackra, men av okänd släkt, från okänt land, talande okänt språk. Man hade trott, att de voro avkomlingar av en jätte och en bergtagen kvinna, och sannerligen, deras vildhet och stridslystnad, deras mod och slughet, deras besynnerligheter och oböjliga lynnen samt framför allt den lycka, som följde dem i att förvärva gods och egendomar, gjorde inte saken så värst otrolig.

Dessa män, som hade kommit till trakten som fattiga legodrängar, hade inom få år gjort sig till herrar först på Hånger, där den äldste brodern hade slagit sig ner, sedan på fyra andra gårdar.

Det gjorde honom gott att tänka på förfäderna. De hade aldrig varit som andra bönder. De hade klätt sig präktigt, haft en stolt hållning. De skulle ha kunnat bli herremän, men det hade de aldrig eftersträvat. Denna eftermiddag behövde han något, som styrkte hans självkänsla, och han fann en smula upprättelse i att veta sig tillhöra en rikt begåvad och ryktbar ätt.

När allt kom omkring, var han kanske inte så alldeles olik dem. Lotta Hedman hade jämfört honom med en jätte och påmint honom om att han var av en vildmanssläkt.

Om han inte hade varit präst, om inte kraftmänniskan inom honom ständigt hade hållit sig själv i tukt!

Han påminde sig den där kvällen, då han hade jagat den flyende häradshövdingen. Det var väl det gamla jätteblodet, som hade varit i rörelse.

Åter hade tankarna förts tillbaka till hemmet och hustrun. En kvalfull smärta trängde på nytt genom själen. Han tänkte på hur han hela våren hade gått och låtit sig sönderslitas av sorg och samvetskval. Men hur svårt detta lidande hade varit i sig självt, det var dock än bittrare att veta, att Sigrun hade dömt honom till det kallblodigt, utan tvingande skäl. Nej, det bittraste och det värsta var, att hon hade förnedrat sig till att bedraga, att hon hade gjort sig fri på ett så hemskt sätt, att hon hade anförtrott sig åt en eländig landstrykare, att hon till sist hade fallit i händerna på en sådan man som Sven Elversson, en man, som han själv hade bannlyst ur sin kyrka. Det var att göra skammen fullkomlig.

»Det var just den rätte hon kom till,» tänkte han. »Hon en död och han en bannlyst, som inte törs visa sig bland människor.»

Men bort från denna rasande smärta fördes han än en gång av tanken på fädernegården.

På de skoglösa vidderna, där han for fram, ven västan, den starka havsvinden, vass och bitande. — »Det är bra kallt här uppe,» tänkte han, »det är säkert bättre på andra sidan bergen. På Hånger, som ligger i lä på östra bergsluttningen, är det nog varmt och vårlikt en sådan här kväll.»

Nu voro tankarna tillbaka hos förfäderna.

Alla hade de haft något visst drag, som hade skilt dem från omgivningen.

En av dem hade haft en häst, som han hade älskat över allt annat, och man såg honom sällan annat än ridande. Han skötte sitt arbete och sina nöjen till häst, och till sist hade han en söndag begett sig ridande in i kyrkan och fordrat att få ta emot nattvarden på hästryggen.

Ett svagt leende for över kyrkoherdens ansikte vid tanken på den bisarra scenen. Det hade roat honom

fordomdags att tänka sig in i den. Han hade dock aldrig trott, att sådant kunde vara sant, utan hållit det för påhitt och dikt.

Den där hästkarlen hade en gång haft en tvist med sin hustru. — »Man ska väl ibland använda sitt vett och inte bara lita på sin styrka,» hade hustrun sagt. Men mannen hade blivit vred, han hade fattat om henne och satt upp henne att rida grensle på takbjälken. — »Nu har min styrka satt upp dig där,» sade mannen. »Försök nu om ditt vett kan hjälpa dig ner igen!»

Det hade kanske inte alltid varit så lätt att vara gift med en av de gamla Hångerjättarna. De hade varit våldsamma, svartsjuka och envisa. Övermåttan dugliga och kraftfulla, gästfria och storslagna hade de varit, men dessutom utrustade med en grov skämtsamhet, som nog kunde bli mer prövande än mycket annat.

Det var en av dem, som hade haft den idén, att han skulle äga allting i par. Det gick inte an att ha en klocka stående i ett rum, det skulle nödvändigt vara två. Ett fönster fick inte förekomma på en stuga, det måste vara två eller fyra eller sex. Två skorstenar, två dörrar, två logar, två lador. Aldrig en dräng eller en piga, utan två eller fyra. Det kunde tyckas vara en oskyldig vurm, men han hade hållit på att förstöra hela Hånger med ombyggnader och förändringar.

I lagården skulle han ha lika många tjurar som kor, och av sin hustru hade han fordrat, att hon skulle föda honom en gosse, en flicka, en gosse, en flicka och så vidare i rätt ordning. Och om hon inte gjorde honom till lags, så var han inte att leka med.

Återigen smålog kyrkoherden. Nej, det var nog inte alltid så roligt att vara matmor på Hånger.

Det var en av dem, som ständigt sjöng. Han kom sjungande till kyrkan, for sjungande därifrån, sjöng fram sina svar, då någon tilltalade honom, sjöng, både då han lade sig och då han steg upp.

Men trots sitt sjungande hade han varit en orättrådig och hård man, och med honom var det olyckan hände. Han hade försökt narra sin brors änka i en arvsfråga, men hans egen hustru hade upptäckt bedrägeriet och bett deras präst, att han skulle komma till Hånger, för att få tala om saken för honom. Men husbonden på Hånger hade trott, att det var fråga om annat, hade flammat upp i svartsjuka, fallit över prästen på hemvägen och slagit ihjäl honom.

Det var sant, det, som han nyss hade sagt. Det hade inte alltid varit så roligt att vara gift med en av de gamla Hångerkarlarna.

Men ändå hade ingen av deras kvinnor gett sig ut för död för att bli befriad från sin olycka.

Han skrattade till kort och hårt. Det kunde tyckas, som om han skulle vara den värste av dem alla. Hans hustru hade väl annars inte behövt gripa till ett så förtvivlat medel.

Och vad hade hon att förebrå honom? Endast ett övermått av kärlek. Han hade ingenting annat begärt av henne, än att hon skulle tillhöra honom, endast och uteslutande honom.

Men om nu detta hade varit en alltför tung fordran? Om den hade varit svårare att uppfylla än någonsin något av de gamles vansinniga krav? Kan en människa begära detta, att få äga en annan fullt och helt? Inte bara hennes kärlek, utan allt annat hos henne.

Kyrkoherden kom att tänka på att Sigrun ofta hade förefallit honom såsom ett väsende av annan art än andra människor, att hon hade synts honom äga en sin egen natur, som hon dock aldrig hade kunnat få ge uttryck.

Och det, som hade varit Sigruns natur, det visste han, det var barmhärtighet. Att få göra gott, uppoffra sig för andra, vårda sjuka, det hade varit hennes naturs krav, men han hade satt sig däremot. Han hade inte

kunnat tåla det. Han ville äga henne helt, hade inte kunnat dela.

Och det, som hade skett, detta, som nyss hade förefallit honom så vederstyggligt, var det inte något annat kanske än det, som nödvändigt hade måst ske? Det var den sammantryckta stålfjädern, som hade rullat ut sig i samma ögonblick, som trycket hade lättat.

»Sigrun är barmhärtigheten,» tänkte han. »Det är hennes uppgift. Det är detta jag borde ha förstått.»

Detta plötsliga inseende av sitt eget fel gjorde honom gott. Sigrun föreföll honom inte mer så djupt sjunken, så ofattbart hård och kärlekslös.

Han välvde tanken fram och tillbaka. — »Ja visst,» tänkte han, »det är därför vi aldrig voro lyckliga. Jag hindrade henne från att bli det, som låg i hennes natur.»

Men så med ens var hela pinan där igen. — »Denne Sven Elversson, han passar henne bättre än jag. Han ägnar sig också åt barmhärtighetsverk. Det är därför, som hon stannar hos honom.»

Han hade inte tänkt med svartsjuka på Sven Elversson förut. — »Sigrun känner till vad han har gjort,» hade han sagt till sig själv. »Hon kan inte älska honom.»

Nu föreföll honom alltsammans mer än misstänkt. Varför hade Sven Elversson inte genast underrättat honom om att Sigrun hade kommit till Hånger? Älskade han henne, och hade han tänkt sig att få behålla henne?

Men mitt i vreden kom en av dessa tankar, som tycktes ligga svävande i luften över den öde vidden, och som vederkvickte den olyckliges själ såsom svalt sommarregn.

»Har du egentligen rätt att vänta tjänst och hjälp av Sven Elversson?» sade tanken.

Och kyrkoherden mindes hur han hade förbrutit sig mot Sven Elversson och förstört hans liv och dömt honom till namnlöst elände.

Men den egna skuldkänslan kom på ett besynnerligt sätt lindrande och svalkande mitt i vreden över det, som andra hade förbrutit mot honom. Den var som en stillande dryck under en svår feber.

Den födde i hans sinne ödmjukhet och självbesinning.

Han kände sig inte mer som den straffande hämnaren med all rättfärdighet på sin sida.

Han var beredd, inte att förlåta, men att noga undersöka och pröva, innan han avgav en fällande dom.

GRINDSTOLPEN.

Den åkande drog in tömmarna och stannade hästen. Hångers gård låg i aftonglansen under honom.

Han tvivlade först ett ögonblick, att han var på rätt ställe. Han hade alltid hört Hånger beskrivas som en stor gård med långa huslängor. Här var visserligen själva manbyggnaden rätt ansenlig, men allt annat var av små mått.

Men apelgården fanns där. På sluttningen mellan de små husen växte skyhöga, hundraåriga äppleträd, som just nu stodo i härlig blomning och täckte gårdsplanen med ett fritt svävande tak i vitt och skärt.

Och den gamla eken var där, ännu inte fulllövad, men på god väg att få sina rynkiga och knotiga grenar återigen klädda med mjuk bladgrönska.

Och utsikten var där. Utsikten över ett utomordentligt fint och lätt och vekt tecknat landskap, där de tio bergåsarna och de tio sjöarna nu i solnedgångens stund prydde sig med alla tänkbara färger, där en höjd låg ljust vit och en hotande mörk, där en sjö låg som en blank stålskiva, medan grannen bakom nästa höjd täckte sig med guldglans.

Det var omöjligt att tänka sig, att människor, som under ett helt liv hade haft en sådan tavla framför sig, skulle förbli hårda och råa vildar, att de endast skulle ha sina tankar riktade på att vinna makt och gods. Här i den omgivande skönheten trodde han sig finna förklaringen till det glada, praktälskande, storslagna, som tycktes ha utmärkt förfäderna.

Han satt en rundlig tid och såg på allt detta, men till sist hoppade han dock ur åkdonet och körde det in i den omgivande skogen. Här band han hästen vid en trädstam, lade för den foder och begav sig sedan rätt sakta och betänksamt ner mot gården.

När han hade hunnit så långt, att han kunde se in mellan byggnaderna, märkte han, att en man och en kvinna sutto i den ljumma, ljusa vårkvällen under den gamla eken på ömse sidor om ett trädgårdsbord. Mannen läste högt, och kvinnan sysslade med ett handarbete. De hade ännu inte märkt honom.

Han stannade, gjorde en omväg bakom ett av de små husen och närmade sig dem från annat håll. Strax nedanför platsen, där mannen och kvinnan sutto, växte en tät och hög granhäck. Han gick fram under denna, osedd och med smygande steg. Då han hade hunnit så långt, att han fullkomligt tydligt hörde den läsandes röst, lade han sig sakta ner på marken och böjde varligen undan några grenar i häcken, så att han kunde se så mycket, som han önskade.

Han gjorde sig inte ett ögonblicks samvetskval över att han ville lyssna. »Sigruns och min hela framtid står på spel,» tänkte han. »Det är nödvändigt, att jag får veta sanningen, det må ske på vad satt som helst.»

Till en början hade han dock ingenting annat att lyssna till än en liten dikt av Snoilsky. Det var poemet om krigsfången, som, äntligen frigiven ur fångenskapen, efter mödosam irrfärd en mörk kväll befinner sig utanför den fattiga stugan, där han för många år sedan lämnade sin hustru. Men då han ser in genom fönstret, finner han, att hon nu har en annan man vid sin sida. Han förstår, att hon har trott honom vara död, och han går bort i natten, försvinner hellre än att åsamka henne lidande. Och innan han går, fäster han på dörrlåset en liten skinnpung, där han har stoppat ner alla de slantar han äger som en gåva till det fattiga hemmet.

Sven Elversson läste denna dikt om den försakande kärleken mycket vackert, men kyrkoherden hörde orden utan att egentligen fatta innehållet. Hela hans själ var upptagen av hustrun.

Sigrun satt så, att han inte kunde se hennes ansikte. Men det var i alla fall henne själv, som han såg. Han kände igen håret, den vackra böjningen på nacken; varje rörelse av handen och armen under arbetet var honom välbekant.

»Hon lever!» sade han för sig själv och knäppte sina händer. »Det är verkligen sant, att hon lever.»

Hans hjärta smälte av rörelse. Det var inte så att återse Sigrun, som han hade väntat. Han kände ingen vrede, han ville inte ställa henne till rätta för allt, vad hon hade låtit honom lida, han ville inte tala med henne om den skam, som hon hade hopat över sig själv, han ville bara med tårar tacka Gud för att hon fanns kvar i livet och önskade komma tillbaka till honom.

Han lade handen över ögonen och tänkte på vad det skulle ha blivit av honom, om hon verkligen hade varit död. En hatfull gammal enstöring, som hade släpat sig fram genom livet utan hopp, utan annat intresse än att gå och vaka över sina minnen, en man, som skulle ha sökt andra kvinnors sällskap bara för att håna dem,

därför att de inte voro som hon, den enda. Han såg inte botten på det djup, dit han kunde ha sjunkit.

På hitvägen hade han önskat i sin förtvivlan, att Sigrun inte hade gett sig till känna. En grym och dåraktig önskan! Huru hade han kunnat hysa den?

Allt detta for igenom hans själ som en stormvind. I dess dån förtogs ljudet av den läsandes röst.

I den första hänförelsen var det nära, att han hade rest sig och skyndat fram till Sigrun. Men han lade band på sig. »Nej,» tänkte han. »Det får inte finnas kvar tvivel eller misstanke mellan oss. För vår lyckas skull måste jag förbli, där jag är.»

»Vi ska inte läsa mer i kväll,» sade Sigrun, då Sven Elversson hade slutat dikten. »Jag har något att tala om för er.»

Och hennes röst nådde till lyssnaren bakom granrishäcken, full av livets klang. Ljuv som fordom, låg och rörande med den lilla svaga läspningen.

Sven Elversson lyfte huvudet från boken och vände sig emot henne. Kyrkoherden såg genast, att han var i högsta grad förändrad. Han bar huvudet högt som en annan och hade den bildade mannens lediga, obesvärade hållning. Det tycke av lekmannapredikant, den överdrivna ödmjukheten, som hade varit hans särmärke, hade lämnat honom.

»Ja, egentligen är det synd, att en sådan här kväll sitta nerböjd över en bok,» sade Sven Elversson. »Det är bättre att språka.»

Sigrun dröjde litet med att börja samtalet. Hon lade samman arbetet, och först då detta var undanstökat, sade hon med fast och bestämd röst:

»Det är gjort nu, herr Elversson.»

»Vad?» frågade han helt bekymmerslöst. »Är ert arbete redan färdigt?»

»Nej, men det, som ni har bett mig om varenda dag under den tid, som jag har vistats under ert tak, det är nu gjort.»

»Har ni — — —»

Han hade rest sig helt upprörd och fullföljde inte meningen.

Men Sigruns röst svarade honom fast och klar utan en darrning:

»Jag har skrivit till Lotta Hedman och bett henne tala om allting för Edvard. I denna stund vet han redan, att jag lever. I morgon kommer han hit och hämtar mig.»

»Kommer han hit?» sade Sven Elversson. Hans röst var inte fast och klar. Den var svag och bortdöende.

»Ja,» sade hon, »jag har bett honom komma hit till Hånger. Jag skall säga er varför sedan. Nu vill jag för det första höra, om ni är glad.»

Kyrkoherden tyckte, att mannen bytte gestalt och utseende mittunder hans ögon. Han sjönk ihop, och det tålmodiga leendet framträdde med full tydlighet omkring munnen. De nyss så muntert blickande ögonen vändes mot jorden. Armarna sjönko slappt ner utmed kroppssidorna. Och när han nu besvarade Sigruns fråga, skedde det med den gamla, pinsamma ödmjukheten.

»Visst är jag glad, fru Rhånge,» sade han. »Men det är alltför vänligt av er att tala om detta, som om det vore mitt verk. Jag vet ju eller, rättare sagt, jag tror mig ha förstått, att sedan den första upphetsningen hade lagt sig, har inte en dag gått, utan att ni har ångrat er och längtat hem. Men ni tänker kanske på er ängslan för er mans vrede och för världens hårda dom, och att jag har försökt inge er mod att trotsa allt sådant. Det är det enda, som jag har att berömma mig av.»

Mannen, som lyssnade, uppfångade orden inte bara med öronen, utan med hela sin själ. — »Vad är sant, och vad är falskt härvidlag?» undrade han. »Gud hjälpe mig, så att jag får veta sanningen!»

Sigruns ansikte kunde han inte se, men han tyckte, att hon en liten smula höjde på axlarna.

»Nej, naturligtvis. Något annat har ni inte behövt hjälpa mig med.»

»Det är så gott att minnas, att det förhåller sig så,» hördes Sven Elverssons milda stämma. »Ni insåg nästan genast den stora orätt, som ni hade begått mot er man. Det var otänkbart, att ni kunde vilja döma den, som älskade er, till ett helt liv av ensamhet och saknad. Jag är så övertygad, så fullt och fast övertygad, att ni skulle ha tagit detta steg redan för månader sedan, om ni inte hade blivit sjuk. Ni har inte förrän nu ägt tillräckliga krafter för att möta uppseendet och de onda tungorna. Och jag är den siste att klandra er för att ni har dröjt. Jag vet vad det vill säga att vara en av sina likar förkastad och utstött.»

Det var något i Sigruns hållning, som antydde otålighet. Det fanns en smula gäckeri i tonen, då hon svarade:

»Ja, det var det jag visste, herr Elversson, att ni skulle bli glad. Men eftersom detta är sista gången vi talar ensamma vid varandra, så vill jag säga er, att det är inte ni allena, som har förmått mig till att vända tillbaka hem. Jag har också haft mycken hjälp av er hustru, kanske ännu mer hjälp av henne än av er. Jag tror, att hon måtte ha älskat över all gräns,» fortfor Sigrun med en mild klang i rösten. »Av henne har jag sökt lära mig hur man skall älska.»

Det drog sig en skugga över Sven Elverssons ansikte.

»Hon var en god kvinna,» sade han enkelt, utan sin vanliga mångordighet. »Vi höll mycke av henne, medan hon levde här ibland oss.»

»Mor Thala har berättat mig en del om henne,» sade Sigrun. »Hon lär ha kommit ut till er på Grimön dagen efter det att skolhuset brände. Hon ville säga er, att både hon och skollärarn hade gjort sitt bästa för att förmå barnen att trivas där. Och hon förmanade er att inte ta denna olycka alltför hårt. Ni hade ändå förvärvat er vänner genom det där arbetet. Folk hade börjat inse vad ni var för en man.»

Sven Elversson gjorde en tålmodig gest, som antydde, att han önskade slippa höra något vidare om detta. Men Sigrun fortsatte.

»Jag har sett er hustru i Applum, och jag minns, att hon var mycke ful. Kanske var det detta, kanske var det något annat, som retade er, för mor Thala säger, att ni snäste av henne, såsom ni ännu aldrig har snäst av någon annan. — 'Om jag komme och frågade er om ni ville bli min hustru,' sa ni till henne rätt hånfullt, 'så finge jag nog se hur högt ni satte mig.' Och hon varken rodnade eller bleknade, hon blev askgrå i ansiktet och reste sig genast. — 'Ni säger det där till mig på skämt och utan mening,' sa hon. 'Om ni en gång frågade mig på allvar, skulle det vara den lyckligaste dagen i mitt liv.' — Då hon hade sagt detta, så lär ni ha blivit ganska rörd, och ett par år efteråt gifte ni er verkligen med henne, därför att det där svaret hade visat er, att hon var en god och högsinnad kvinna.»

»Ja, det är sant, att hon var både god och högsinnad,» sade Sven Elversson. »Jag gör henne all rättvisa. Det var underbart, att hon ville gifta sig med en sådan som jag.»

»Mor Thala har sagt mig,» fortsatte Sigrun, »att det var hon, som rådde er att flytta hit till Hånger. Hon kände till gården och visste, att den låg öde och övergiven, så att ni kunde få köpa den för en spottstyver. Hon skapade fred omkring er, hon skötte om era affärer, sålde skog, tror jag, så att ni fick tillräckligt att leva av, hon inrättade ert hem, så att det något så när motsvarade de vanor och behov, som ni hade fått genom er uppfostran, och hon tog emot alla nödställda, som ni upptäckte, och skötte om dem, tills det lyckades er att finna någon anställning för dem på annat håll. Tror ni inte, att den kvinnan älskade er?»

»Nej,» sade Sven Elversson, »jag tror, att hon försökte älska mig. Hon stred emot det, som var svårt hos mig, men till sist blev det henne övermäktigt, och då följde hon med Gustavsson.»

»Det var inte så, inte alls så,» sade Sigrun hastigt. »Hon följde inte med honom fördenskull. Men hon visste, att ni tyckte om en annan. Ni hade förrått er på ett eller annat sätt. Det finns en poesisamling, som alltid ligger på ert bord. Mor Thala säger, att ni ofta läser i den, men aldrig mer än en enda dikt, en kärlekssång av isländningen Bjarni Thorarensen.»

Sven Elversson sprang upp. Han tog sig för hjärtat. — »Vart vill ni komma?» sade han, och det låg nästan något hotande i tonen.

Sigrun lyfte handen. — »Jag vill tala med er om er hustru,» sade hon. »I morgon ska jag vara borta,» tillade hon blidkande.

Han satte sig ner, tålig och undergiven, än en gång. Men hans ögon hade förlorat sin vänliga glans. De blickade på Sigrun allvarliga och stränga.

Mannen, som lyssnade, böjde sig framåt i högsta spänning. Han kände ju igen Sigruns röst, men det var mycket i hennes väsen, som föreföll honom främmande. Det fanns nu hos henne något av lugn självmedvetenhet, av fullmogen kvinna, som hon inte hade ägt förut. — »Det är mycket hon har gått igenom, sedan jag sist såg henne,» tänkte han. »Hon har aldrig förr haft sådan makt att behärska den hon talar med. Nu kan ingen stå emot henne.»

»Låt oss säga,» fortfor Sigrun, »att er hustru förra hösten märkte tydligare än någonsin förut, att ni inte älskade henne! Kanske läste ni den där dikten oftare. Vad vet jag? Och hon gick, men så, att ni inte skulle behöva tro, att hon gick av kärlek, för att göra livet lättare för er. Det var därför hon följde med skärsliparn. Jag har talat med er mor om detta, och hon är alldeles av min mening. Och sliparn sa mig detsamma. — ’Hon kom till mig, därför att Sven Elversson inte tyckte om henne,’ sa han.»

Sven Elversson höjde händerna avvärjande.

»Varför ska jag höra detta?» sade han. »Hur kan ni tro, att jag ska erfara någon lycka av att få veta detta?»

»Jo,» sade hon, »det är alltid gott att veta, att man har varit högt älskad av en god människa. Det är gott att inte behöva misstänka henne för förställning eller ombytlighet. Ni förstår: hon var skapad av samma ämne som den hemvändande krigarn, som vi nyss läste om. Det är hon, ser ni,» fortsatte Sigrun, »som har lärt mig hur man kan älska. Hur kärleken kan övergå allt förstånd, hur den kan fylla ens själ till den grad, att den låter sin egen kropp förintas.»

Hon steg upp och ställde sig bakom Sven Elverssons stol. Härvid kom hon att vända sig så, att hennes man såg hennes ansikte, och han nästan vek tillbaka för den överjordiska skönhet, som i denna stund stämplade de härliga dragen.

Hon talade nu mycket fort, utvecklade sina tankar utan att vänta på svar.

»Den dikten i ert poesialbum, som ni ständigt brukar läsa, herr Elversson, heter 'Sången till Sigrun'. Och om det var för namnets skull eller av något annat skäl: ett är visst, att er hustru trodde sig veta vem ni älskade.»

Sven Elversson ville tala, göra några bedyranden och försäkringar, men Sigrun hejdade honom.

»Jag måste få tala ut, för att ni ska förstå hur er hustru kunde älska i livet som i döden. Försök att tänka er henne som en själ, som bara är kärlek, som ända ned i de mest omedvetna djup bara är kärlek, och att denna själ beslutar att offra sig för den hon älskar! Att den ser medel och vägar, som ingen annan hade kunnat tänka sig, att den bemäktigar sig en annan människas vilja, att den styr, leder, genomför, viskar tankar, dikterar tal, tvingar allt att gå efter sin önskan.»

Sven Elversson skakade på huvudet. Han sade med sin mildaste röst, men fullkomligt avvisande:

»Det där är att tala som Lotta Hedman.»

»Ja,» sade Sigrun, »jag vet, att jag talar som Lotta Hedman. Och jag nekar ju inte, att det är Lotta Hedman, som har lärt mig att tro på de dödas makt. Men hur vet ni, att hon inte har rätt? — Vad var det för en ledstjärna, som förde den döende just till mig? Och varifrån kom den tanken, som tog makten över mig? Ni vet hur rädd och ömtålig jag är. Det är sant, att jag låg och tänkte på att rymma, men varför skulle jag göra det på sådant sätt? Det fanns andra utvägar för mig. Men från det ögonblick, då er hustru låg död i min säng, såg jag ingen annan möjlighet, kunde inte tänka mig någon annan. Varför kunde inte heller Lotta Hedman göra motstånd? Varför kom sliparn, först då jag hade vandrat min väg? Varför var han så stilla och medgörlig den där dagen? Varför blev vi inte infångade? Varför blev mina pengar stulna? Varför blev ingenting upptäckt? Jag hade sannerligen inte lagt några djupa planer. Varför allt detta, herr Elversson, om inte därför, att den kvinna, som älskade er, i sin oändliga, mäktiga kärlek, hade beslutat att föra till er den kvinna, som ni älskade?»

Hon hade talat ivrigt, besjälat, helt upptagen av det under, som hon trodde sig ha trängt in i. Men i hennes röst fanns inte ett stänk av lidelse. Lyssnaren bakom häcken lade väl märke till det. Sigrun talade till mannen, som älskade henne, i full förvissning om att han förstod, att hon inte älskade honom.

Sven Elversson kände detsamma. Hans röst ljöd beslöjad av rörelse, men den slog inte över i lidelsens tonfall.

»Låt så vara! Låt oss tala som Lotta Hedman, eftersom ni önskar det så! Men om den dödas själ har sänt er hit, kunde det inte lika så gärna vara till plåga och straff? Hon visste ju, att min kärlek skulle växa, likasåväl som hon visste, att ni aldrig kunde komma att älska mig.»

»Ja,» sade Sigrun med samma besynnerliga tonfall av hög inspiration, nästan som skulle hon ha talat med en innevånare från en annan värld, »naturligtvis visste hon detta. Och hon visste också, att om det inte hade funnits något hos er, som skyddade er för all kärlek utom hennes, så skulle ni inte ha tillåtit, att jag hade stannat här på Hånger. Men hon trodde kanske, att någon ljuvhet kunde vinnas för ert liv genom att ni fick lära mig hur ett liv skall levas. Inte sant, detta kunde också vara hennes mål? Efteråt, när ni blir gammal, när allt det brännande och brinnande är utkolnat, då kommer ni att tänka på denna vinter här på Hånger som på en lyckans tid.»

Han skakade nekande på huvudet.

»Inte nu,» sade hon, »men sedan, ända till er sista stund. Ser ni, jag tror, som jag sa nyss, att meningen var, att ni skulle få lära mig hur ett liv bör levas. Vad var jag för några månader sedan, innan jag kom hit? Jag var inte elak, jag ville alla väl, men jag var rädd, jag sökte nog att handla rätt, men det gick mest så där på slump. Det fanns ingen plan för mitt liv. Jag visste inte, att det var möjligt att under alla omständigheter

förbli god, sann, trofast och barmhärtig. Detta är det, som jag har fått lära här hos er: avsky för allt, som besmittar själen. Det är detta jag vill ta med mig till mitt hem och min man. Han ska se, att jag är en annan, och han ska ha större tillit till mig nu än förr. Vi ska bli lyckliga nu, och det blir er, som vi har att tacka för lyckan. Och ni ska tänka på oss och glädja er.»

Han drog till sig en av hennes händer, lutade sitt ansikte över den och grät.

»I morgon, när Edvard kommer hit till Hånger,» sade hon, »ska jag tala om allt detta för honom, och han ska förstå och tacka er.»

Nu rätade han upp sig helt förfärad.

»Ska också han ...»

»Ja,» sade hon, »jag ska säga honom, att ni älskar mig, och han ska få veta hur den döda älskade er. Jag vill tala om för honom alltsammans. Ni förstår väl, att det inte mer får finnas mörker och hemligheter mellan oss. Han ska få veta hur jag har lärt mig kärlekens hemlighet. Jag ska säga honom, att den inte frågar efter löften och påbud, den känner bara sin egen lag. Den vet bara av en hänsyn, som är hänsynen till den man älskar. Den går, när det är bäst för honom, när den ser, att han har det för tungt. Och jag vill tala om detta med Edvard här på Hånger, på hans fädernegård, i denna natur, som är storslagen och vek på samma gång. Edvard kan också vara sådan, vek och storslagen.»

Mannen, som lyssnade, gjorde en rörelse. Han blygdes över att han spionerade på dessa båda. Han ville gå fram och tala öppet och uppriktigt med Sigrun och med mannen, som älskade henne, och som hon försökte trösta och inge mod nu, då hon skulle lämna honom.

Men då han nu såg sig om efter den väg han borde gå för att komma till dem, märkte han, att ur ett stenrös rätt framför honom, reste sig en gammal grindstolpe.

Det fanns ingen grind och ingen make till den på andra sidan. Den stod där ensam, murken och så fallfärdig, att det behövdes ett otal av stöttor omkring den för att hålla den uppe.

Kyrkoherden hajade till. Han hade inte sett stolpen förut, men han hade heller inte haft sin uppmärksamhet riktad åt det hållet. Först var han övertygad om att det bara var en synvilla, och att ingen stolpe fanns, sedan tänkte han, att den kunde ju ha blivit bibehållen som en märkvärdighet.

Men under det att han hade betraktat grindstolpen, hade det gynnsamma ögonblicket för att träda fram gått förbi.

Samtalet mellan de båda hade fortgått. Han märkte, att Sigrun hade kastat sig in på ett nytt ämne.

»Är det möjligt,» sade hon, »att ni egentligen inte vet hur alltsammans tillgick? Mor Thala har sagt mig, att ni låg i feber och hade yrsel, att ni absolut inte kommer ihåg någonting.»

Sven Elversson satt tyst.

»Jag förstår, att ni inte vill tillåta mig att röra vid detta,» sade Sigrun, »men jag ville så gärna tala med er om det. Kom ihåg, att i morgon är jag borta!»

»Naturligtvis var jag med om det,» sade Sven Elversson, »men jag var så sjuk, att jag ingenting mindes. Efteråt hörde jag de andra tala om det, som hade hänt, och jag gjorde dem förebråelser. Då svarade man mig, att jag inte hade något att säga. Jag hade också varit med. Och då kom jag ju ihåg, att de hade tvungit mig att...»

Detta hade han sagt med oerhörd ansträngning. Orden liksom pinade sig fram över läpparna. Slutet av meningen kunde han inte uttala.

»Ni inbillade er, att ni kom ihåg,» sade Sigrun. »Ni förstår väl, att det ingen möjlighet finns, att ni har gjort det. Ni hade hellre dött.»

»Jag har gjort det,» sade han. »Tänk inte annat!»

»Jo,» sade Sigrun, »det gör jag, och jag vill, att ni ska veta det. Under hela den tid, som jag har bott under ert tak, har jag varit övertygad om att det inte är sant. Ingen, som känner er, kan tro det.»

Sven Elversson böjde sig fram och fattade hennes hand. Han sade med stor enkelhet och med stort allvar: »Jag förstår, att ni har varit mycket god emot mig i kväll. Jag kan aldrig tacka er nog för denna stund.»

Hon fattade hans mening och avstod från att vidare fullfölja det svåra ämnet.

»Men ni ska väl åtminstone inte neka mig att säga er tack för dessa månader här på Hånger? Jag ska alltid tänka på detta ställe som barmhärtighetens rätta hem. Mitt eget hem skulle jag vilja inrätta efter mönstret av ert.»

»Vänta med det där till i morgon!» bad han.

Hon reste sig upp.

»Gå inte än! Det är sista kvällen.»

»Läs då en bit till ur Snoilsky!»

Han öppnade boken, men lade ihop den igen.

»Det är för mörkt.»

»Så läs något utantill! Läs för mig 'Sången till Sigrun' av Bjarni Thorarensen! Det har jag ofta velat be er om, men aldrig vågat.»

Sven Elversson gjorde en avvärjande rörelse.

»I morgon är jag borta,» påminde hon med något oemotståndligt i tonen.

Han började verkligen läsa upp den isländske skaldens passionerade bön till den älskade att inte överge honom, även om hon doge och finge sin boning i himlens ljussalar. »Tro inte, att jag inte ville kyssa död brud!» läste han. »Tro inte, att jag inte ville lägga min hand om livet på den svepta och likbleka!»

Han hade vänt sig bort från Sigrun, medan han läste, satt framåtböjd och fäste sina blickar på någon punkt borta i ett avlägset fjärran.

Men allt det, som han hade förmått hålla bundet under det föregående samtalet, allt det, som vårkvällens milda tjusning, den älskade kvinnans närvaro inte hade haft makt att frigöra, det löstes nu av den vilda, mäktiga kärleksglöd, som genomströmmade dikten. All sammanpressad lidelse strömmade ut i hans röst.

»Kysser inte sommarsolen med samma värme snöbergets isfält och den rödaste av rosor? Är inte den vita liljan det fagraste av blomster?» läste Sven Elversson, och hans röst darrade av bruset från den kärleksstorm, som rasade inom honom.

Sigrun lyssnade spänt ett par ögonblick. Därpå vände hon sig plötsligt bort från den läsande, så att han inte

skulle kunna se hennes ansikte.

I stället var det vänt åt lyssnaren bakom häcken, och han såg hur hon, med dragen förstorade av lidelse, likaledes gav vika för framströmmande känslor. Hennes ögon slöto sig i smärta, hennes händer vredo sig om varandra, och hennes läppar rörde sig i tyst klagan. Hennes man hörde inte vad hon sade, men av läpparnas rörelser tyckte han sig läsa fram orden.

»O, att aldrig, aldrig få säga det till honom!»

»Kom till mig om hösten, när vinden vältrar kolsvarta böljor!» läste Sven Elversson med lidelsefullt ropande röst. »Kom vid midnatt, när månen höljer sig i stormmoln!»

Mannen, som dolde sig bakom häcken, genomisades av kall förfäran. Han såg Sigrun lyfta armarna med en rörelse av oändlig längtan. Han såg hur de viskande läpparna gång på gång uttalade sitt jämmerrop.

»Att aldrig, aldrig, aldrig få säga det till honom!»

»Sjunk med snökall barm till mitt hjärta,» läste Sven Elversson med bristande röst, »dröj så länge, du gravjungfru, tills du har fått lossa min själ ur kroppens bojor!»

Kyrkoherden vände ögonen från hustrun och riktade dem mot grindstolpen. Det tycktes honom, att den hade blivit bibehållen till denna stund endast och allenast för att vara till hands att påminna honom om att han tillhörde en släkt, som inte tålde orätt och förstod att hämnas.

Intet blev sagt mellan de två vid bordet, sedan de sista diktorden voro lästa. Sigrun reste sig hastigt och gick in i huset. Sven Elversson gick åt motsatta hållet, genom granhäcken, förbi grindstolpen, ner till en liten blank damm och blev stående och såg ner i vattnet. Han hade gått förbi kyrkoherden på en tre stegs avstånd, men hade inte märkt honom.

Och kyrkoherden kände, att den mannen, som Sigrun älskade, måste dö.

Det skulle vara lätt gjort. Han behövde bara smyga sig över honom bakifrån och kasta honom i vattnet. Han hade en känsla av att den där mannen inte ens skulle göra ett försök att försvara sig. Han skulle ta emot döden som en välkommen gäst.

Ett par farliga ögonblick förflöto. Då kom till den upphetsade en tanke, som räddade honom. Säkert hade den legat färdig i själens djup långt förut, men först nu steg den upp till hans medvetande.

»Du har en gång lyst den mannen i bann i din kyrka, därför att han hade förgripit sig på en död, och du, som gjorde detta, du vill nu förgripa dig på levande.»

Detta var det, som höll honom tillbaka i den svåra stunden. Var inte livet tusen gånger mer oantastbart än döden? Hur kunde han, som inte hade velat se en Sven Elversson i sin kyrka, ännu vara en sådan vildman, att han kände frestelse att utsläcka en människas liv, att skilja en själ från dess kropp, att begå detta, vars innebörd man inte förstod, som kunde få följder i oändligheters oändlighet?

När han åter kastade en blick ner till dammen, där Sven Elversson hade stått, var han borta.

Och vad som också var borta, det var grindstolpen. Han trodde sedan, att han, mittunder det att han kämpade med sin frestelse, hade gått fram till den, kastat den till jorden med alla dess stöttor, och att den hade störtat omkull och varit så ohjälpligt murken och upprutten, att den hade fallit utan ett ljud och utan att lämna annat än sönderfallande stoft efter sig.

Men han visste inte heller rätt om det så förhöll sig. Han trodde också, att grindstolpen hade stått i hans egen själ, att den var den våldsamma, egenmäktiga vildmansnaturen med alla sina stöttor av nedärvd sed och inplantad fördom och invanda rättigheter, som hade fallit.

Ty att den verkligen var fallen, det kände han med förundran och glad rörelse. Han förstod det av det mäktiga tåg av milda tankar, som nu svallade fram genom hans själ.

Han kände det av den kraft till försakande kärlek, som nu fyllde honom.

Han förstod det av den glädje han kände över att han var präst. Han tänkte på sitt liv, att han var på en gång en odlare av markens frukt och en vårdare av själar, en husfader och en församlingsherde, en herre och husbonde och en allas hjälpande tjänare, och han tyckte sig först nu rätt älska detta det ädlaste och största och mest lyckobringande av alla ämbeten.

Han var lycklig denna ljusa vårnatt, då han åkte ensam över ödsliga, magra, osköna bergvidder ner mot sitt fattiga hem.

Och med förvåning tänkte han på detta, som hade frälst honom, ty det var inte hans kärlek och inte hans ämbete, utan det var tanken på livets höghet och helighet. Den tanken, som hade vuxit upp med långsam växt ur Sven Elverssons olycksöde och nu stod där fast och klar och fullmogen.

*

Nästa morgon såg Sigrun, då hon kom ut på gårdsplanen, att Snoilskys dikter hade blivit kvarglömda på trädgårdsbordet, och hon gick för att hämta in boken.

Men när hon tog upp den, fann hon, att det låg något mellan bladen, och då hon såg efter vad det var, möttes hennes blickar av en liten gul skinnpung.

Den låg instucken just vid dikten, som handlade om krigsfångens hemkomst, och den innehöll hennes två släta ringar, en annan ring, som hon också hade fått av sin man, och ett par små smycken.

Hon undrade och tänkte efter, och så småningom förstod hon. Och hon började gråta, full av skälvande rörelse.

På detta sätt fann henne Sven Elversson.

Hon dröjde att svara på hans oroliga frågor. Äntligen snyftade hon fram:

»Edvard har varit här i natt, han har hört hela vårt samtal. Han har förstått, att jag älskar dig, och han har lämnat mig detta.»

»Älskar mig?» utbröt Sven Elversson. »Älskar mig?»

»Ja,» sade Sigrun, »Edvard har sett det, men han vredgas inte på mig. Älskade, han kommer inte hit och hämtar mig. Han vill, att jag ska stanna här och bli din.»

*

Fram på eftermiddagen kom Lotta Hedman till Hånger för att för kyrkoherdens räkning fråga Sigrun hur hon önskade att allt nu skulle ordnas.

Och hon hade mycket att förtälja och bland annat detta, att föregående natt hade hon för sista gången sett Hångergården resa sig i all sin gammaldags härlighet. Hon hade sett den gamla matmodern i sitt fönster och

grindstolpen och allt det övriga.

Men plötsligen såg hon den gamla lyfta sina händer mot himmelen och hennes ansikte skina upp i glädje.

Och en röst hördes, som förkunnade:

»Hångerjättarna äro lösta från sin förbannelse.»

Och i samma stund sjönk den gamla vakterskan samman och förintades, och grindstolpen föll, och hus efter hus störtade, och Lotta Hedman hade förstått, att nu hade den äntliga befrielsen kommit, och att gården aldrig mer skulle visa sig för henne.

UNG-JOEL.

Det vet nog en och var hur märkvärdigt det kan vara med tankar. Det är, som om de av en osynlig hand såddes ut över jorden. Och där kan man gå och tycka, att man har funnit något sällsynt och skönt, och är stolt och glad, tills man märker, att detsamma har vuxit upp samtidigt i hundratals andra hjärnor.

Så var det med kyrkoherde Rhånges tanke om livets helighet. Han var ingalunda den ende, som hade funnit den. — — —

Det var juni månad, den årets tid, då man i Bohuslän eller kanske, rättare sagt, i kusttrakterna och skärgården i Bohuslän väntade främmande.

Stor brådska hade rått överallt för att bli i ordning för deras mottagande. Man hade målat sina hus och sina båtar, fejat i sina rum, pyntat i sina planteringar, eldat upp sina badhus och rensat sina bassänger, men nu började också järnvägstågen anlända, fullpackade av gäster från landets alla hörn. Nu kommo krymplingar och utarbetade, lasstals med barn och lasstals med åldringar, de, som ville ha ro, och de, som ville ha förströelse. Nu var det, som om hela Sverige skulle vara på väg till de kala skären och det vresiga västerhavet.

Men alla de gäster, som man hade berett sig att få mottaga, väntade man österifrån, från landsidan. Västerifrån, från havet, väntades inga främmande. För deras mottagande hade man inte gjort några tillrustningar. Från det hållet hade det inte kommit några förebud eller några beställningar.

Och när det nu i alla fall kom gäster västerifrån, då kunde inte deras mottagande bli detsamma, som skänktes dem, som kommo från land. Genom dem uppstod jämmer och förvirring och dysterhet, men ingen glädje.

Då en vecka var gången av juni månad år 1916, måste Sven Elversson för de där gästernas skull göra en resa ner till Applum. Hans bror, Ung-Joel, som de senaste åren hade varit sjöman och gått i fraktfart på Holland, hade kommit hem till Knapefjord, sjuk och besynnerlig efter att ha stött på en del av dem ute på havet, medan de ännu befunno sig på resa, och han hade sagt till sin unga hustru, att hon måste laga så, att han fick tala med sin bror.

Då Sven Elversson kom till Ung-Joel, fann han honom gående fram och tillbaka i den lilla kammaren innanför köket, där det unga paret hade ställt in alla sina fina möbler, och som ju annars aldrig begagnades. Han var blek och trött, men inte precis sjuk. Ögonen voro rödkantade och sågo ut att kunna falla igen av sömnlust, men han gav sig inte ro varken att sitta eller ligga.

»Hur står det till med dig, Ung-Joel?» frågade Sven Elversson.

Ung-Joel varken svarade på frågan eller låtsade om på annat sätt, att han hade märkt brodern. Han fortsatte

oförtrutet sin vandring och slog emellanåt ut i luften med båda armarna.

»Se, det är det värsta med måsarna,» sade han.

»Om det bara funnes någon möjlighet att förmå honom att sova,» viskade hustrun, »men han törs inte lägga sig, han törs inte sluta ögonen. Han bara går och går.»

»Se, det är det värsta med måsarna,» sade Ung-Joel och slog än en gång ut med armarna.

»Ung-Joel,» sade Sven Elversson och försökte tala med honom om något gammalt för att rycka honom bort från det, som nu plågade honom, »kommer du ihåg när du och Najadfolket kom ut till Grimön för att tvinga mig att äta orm?»

Och verkligen stannade inte Ung-Joel mitt i sin vandring.

»Är du där, Sven?» sade han, och tårarna började rinna ur de trötta ögonen. »Det var väl, att du kom, så att jag fick be dig om förlåtelse, innan jag blir tokig.»

»Inte ska du tala på det sättet,» sade Sven Elversson.

Men nu började Ung-Joel berätta, hurusom han en av dagarna efter det stora Nordsjöslaget hade passerat Skagen och då hade sett de dödas härskaror flyta omkring på havsytan.

De hade inte legat utsträckta i vattnet, utan de hade hållits i upprätt ställning av sina korkvästar. Deras huvuden hade varit upplyfta ovan vattnet, så att man hade kunnat urskilja anletsdrag och uttryck.

Och Ung-Joel berättade, att ångaren hade gått fram i timtal genom tusenden och åter tusenden av döda. Hela havet hade varit betäckt av dem.

Han skildrade för brodern många fasans syner, som han hade sett, men det, som tycktes värst ha gripit honom, var, att alla de döda hade fått sina ögon uthackade av de otaliga skaror av måsar, som kretsade över dem.

»Vet du hur det gick med andre styrman?» sade Joel. »När han hade stått och sett på eländet en stund, så slöt han sina ögon och sprang över bord och blev borta för oss för alltid. Han visste, att han kunde inte stå ut med livet, sedan han hade sett detta. Och jag önskar, att jag hade gjort som han.»

»Nej, tänk inte så, Joel!» sade Sven Elversson.

»Jag har fått allt det förskräckliga så fast in i ögonen,» sade Joel, »att jag ser alltsammans för mig, bara jag för en sekund sluter ögonlocken. Jag törs inte lägga mig, utan jag måste hålla mig uppe natt och dag, för att ögonen inte ska falla igen på mig.»

»Du får lov att försöka tänka på annat,» sade Sven Elversson, »du har ju hustru och barn.»

»Jag ska säga dig vad vi gjorde,» sade Ung- Joel. »Vi tog fram ett par gevär, som fanns ombord, och vi började skjuta på måsarna. På det sättet fick vi någon att utgjuta vår vrede över, och jag tror, att det var det, som räddade oss.

»Men annars var det tokigt gjort av oss. För vad hade måsarna för skuld? Och vad betyder det, som göres mot de döda, mot det, som göres mot de levande? Det var detta, som jag ville säga till dig, Sven. När jag tänker på att människor far så fram mot varandra, att tiotusenden av unga karlar ligger utsträckta i havet, då vill jag bara gråta och skämmas.

»Och förut, Sven, vet jag, att jag många gånger har förhävt mig över dig och satt mig själv högre än dig. Men nu ber jag dig om förlåtelse för detta. Jag, som tyckte, att du och dina kamrater hade handlat så illa mot en död, jag har aldrig gjort något för att hjälpa en levande människa.»

»Jo visst har du det gjort, Joel,» sade brodern.

»Nej,» sade Joel gråtande och kom med detsamma och lade sig på knä bredvid en stoppad länstol, prydd med masstals av dukar, där Sven Elversson hade tagit plats. »Jag har aldrig hjälpt någon, inte föräldrarna och inte någon annan. Det är därför det ser så illa ut i världen.»

»Ja, men det kan bli bättre, Ung-Joel,» sade Sven Elversson och strök brodern milt över håret. »Du kan hjälpa till att göra det bättre.»

»Nej, nu är alltsammans förstört,» sade Ung- Joel. »Nu har jag fått den där synen in i ögonen. Nu måste jag bli tokig.»

Sven Elversson lade sin hand smekande över hans ögon.

»Försök nu, Joel!» sade han. »Inte ser du något svårt, när jag håller handen över dina ögon ?»

»Nej,» sade Ung-Joel, »det ligger välsignelse över din hand, Sven, för du har hjälpt många människor.»

»Slut nu ögonen, Joel!» sade Sven Elversson. »Och tänk på att hädanefter ska vi hjälpas åt i arbetet!»

Ung-Joel slöt ögonen, och nästan i samma ögonblick böjde han ner huvudet mot broderns knä och sov.

Det var för visso en märkvärdig dag, som Sven Elversson upplevde i Knapefjord. Det måtte ha förefallit honom, som om alla människor hade kommit ungefär på samma tankar som Ung- Joel.

Då brodern väl hade blivit bragt i säng och låg och sov sin sunda sömn, gjorde Sven Elversson en tur genom fiskeläget. Och när han hade vandrat ett stycke framåt på den sneda och hala stenmarken, mötte han hustrun till Hjelmfelt, som hade varit med bland besättningen på Najaden.

Så snart hon kände igen Sven Elversson, kom hon fram till honom, skakade hand och bad honom gå in till mannen och språka med honom. Strax i världskrigets början hade Hjelmfelt varit med om att bärga en mina, och det hade avlupit så, att han nu hade bara en arm och två halva ben i behåll.

»Och jag har sagt till mig själv,» sade hustrun, »att om jag någonsin råkade er, så skulle jag be er förlåta vad vi gjorde emot er. Jag har tänkt på dem, som sitter och lagar till sådana här minor. Om en av dem finge höra talas om er, så skulle han nog tycka, att han vore en fin karl, han, jämförd med er.»

»Ja, det kan nog hända,» sade Sven Elversson.

»Men jag säger nej!» utropade Hjelmfelts hustru med högröstad iver. »Tycker han, att det är orätt att handla illa med döda, så får han tänka på att det är tusen gånger värre att sätta ihop sådana djävulens redskap, som fördärvar de levande och gör en karl oförmögen att röra sig och dömer honom till livslångt elände. Sådant där har aldrig ni gjort. Ni ville bara hjälpa oss, ni.»

Sven Elversson följde med henne in till Hjelmfelt, satt en rundlig tid inne hos honom och hörde all hans jämmer. Sedan fortsatte han sin vandring.

Den nästa gamla bekanta, som han råkade, var Julia Lamprecht. Hon också kom fram och började språka.

»Ni erbjöd er en gång att ta mig till hustru,» sade hon, »och jag svarade er, att jag inte ville gifta mig med en

sådan som ni. Det har jag tänkt på många gånger, sedan det blev krig, och nu vill jag, att ni ska veta, att jag har ångrat vad jag sa. För vad angick det mig, vad ni hade gjort mot en, som var död? Men de, som är skuld till att alla stenarbetare i Bohuslän har blivit utan arbete och håller på att svälta ihjäl med hustru och barn, de syndar mot de levande, och det är värre.»

När Sven Elversson gick vidare uppåt gränden, kom en ung man, som han tyckte sig aldrig förr ha sett, fram emot honom.

»Ni känner nog inte igen mig,» sade karlen, »för jag var knappt vuxen, då ni flyttade från Grimön. Men jag var med om att springa efter er och ropa 'människoätare' förr i världen. Och det ville jag be om ursäkt för nu, då jag kom att råka er, för jag har börjat begripa, att det är värre att synda mot levande än mot döda. Jag har tjänstgjort som lots under kriget, och tre gånger har fartyg torpederats under mig, och alla tre gångerna har människoliv gått till spillo. Och jag har tänkt på er och undrat varför vi alla, som var så onda på er, är så tålmodiga nu. Det är, som om det skulle vara rätt nu, att människor far fram som vilddjur mot människor. Men så kan det väl inte vara.»

Då Sven Elversson hade skilts från lotsen, steg han upp till en bergkulle bakom fiskeläget och blickade länge utåt havet.

»Om det kunde ske genom min olycka,» sade han, »att människor komme att tänka på att en levande är oantastbar och inte får berövas sitt liv eller sättas ur stånd att bruka det, då hade ändå något gott vuxit upp ur mina plågors bittra sådd.»

DRIVGARNSFISKE.

Några dagar senare, då Ung-Joel hade fått sova ut och var nästan återställd, kom Sven Elversson en eftermiddag ner till Knapefjords hamn, och där såg han motorjakten Najaden ligga på sin vanliga plats. Olaus från Fårön och Corfitzson och de andra, som han kände från fordom, voro ombord och de, likasom hela Knapefjords fiskeflotta, skulle just bege sig på drivgarnsfiske långt ut i Kattegatt. Och det kom en lust över Sven Elversson att följa med dem och tillbringa en natt på havet.

Olaus såg ut, som om han skulle ha haft lust att säga nej, men svarade ja, därför att han inte hade något att skylla på. Och så snart som man hade hunnit skaffa en omgång oljekläder till Sven Elversson, lade man ut och hade bättre väder, än det för det mesta hade varit denna sommar, och kunde hoppas på god fångst. Men Sven Elversson märkte snart, att alla ombord voro i misshumör. De talade ovänligt till varandra och till honom. När han frågade dem hur makrillfisket hade utfallit förut på sommaren, svuro de och sade, att sämre yrke än att vara fiskare det gavs inte.

De kommo ut till fiskeplatsen, och de fingo den väldiga noten utlagd i havet, utan att ett vänligt ord hade hörts, och på samma sätt blev det sedan under skaffningen i kabyssen. Under natten satt Sven Elversson uppe på däck, och vakterna avlöste varandra, men ingen av dem begagnade sig av tillfället att få en pratstund med honom, utan de gingo förbittrade och sura och tysta fram och tillbaka på däck.

Sven Elversson kände sig förstämd och nedtryckt av all denna ovänlighet, men han hoppades, att humöret ombord skulle bättra sig, när morgonen kom och det blev tid att bärga in garnen. Något bättre blev det ju också, när motorn hade kommit i gång och man hade fångat in notens båda ändar och började hala in.

Olaus och Corfitzson stodo i vattenporten och halade, de andra skulle ta emot noten och lossa fisken ur maskorna. Och alltsom noten nu kom in, så fylld av grann makrill, att den blänkte som en regnbåge, lyste det upp i ansiktena.

»Ni ska få se, att de inte har haft nåɡe hos oss att göra i natt,» sade Corfitzson.

»Vill du bara tiga!» röt Olaus och svor åt honom. »Ska du påminna dem? De passar nog på ändå. Känn på den här!»

Han lyfte noten ett stycke ovan vattnet, och nu sågo allihop mittibland den blänkande makrillen något stort och mörkt. Det blev dödstyst ombord, och i nästa sekund följde liket av en människa med garnen upp på däck.

En ung karl, som hade kommit ombord efter Hjelmfelt, försökte lösgöra den döde, men då hördes kort och kallt från skepparen:

»Låt vara! Här kommer en till!»

Och strax därpå nytt kommando:

»Låt dem vara! Här kommer fler!»

I detsamma lyfte Olaus och Corfitzson ombord en förfärlig massa: två sammanslingrade lik.

Och när notens sista maskor voro inbärgade, då låg i skeppsrummet en väldig hög av lik, av bruna garnmaskor och av makrill. Fisken, som ännu inte var död, ryckte och sprattlade, så att den ohyggliga högen såg ut att ha liv.

När liken lyftes ombord, kom Sven Elversson i sådan upprördhet, att han började gråta. Han strök undan tårarna med baksidan av handen, men de kommo igen. Han stampade med foten, men de kommo igen. Han måste lämna arbetet vid noten och gå och ställa sig längst borta i aktern.

Där stod han, ända tills noten var inhalad, och motorn sattes i gång för hemfärden. Den tysta besättningen, alltjämt lika ovillig, lika vresig, lika missbelåten, hade åter börjat genomgå garnen för att plocka bort fiskar och musslor och lösgöra det främmande.

»Allt, som är i noten, ska över bord!» befallde Olaus.

Då Sven Elversson hörde befallningen, gick han fram till de andra. Tårarna strömmade, men det brydde han sig inte om. Han ställde sig bredvid besättningen och tog del i det förfärliga arbetet.

Man kom till en av de döda. Sven Elversson lyfte upp honom, medan de andra lösgjorde några garnmaskor, som hade slingrat sig om hans uniformsknappar. Det var en äldre man med sjömansskägg under hakan. Det var någon, som uttalade en förmodan, att han var en engelsman. Då han var fri, började Sven Elversson släpa upp honom på däck.

»Allt, som är i noten, ska över bord!» sade skepparen och böjde sig fram efter den döde.

Men Sven Elversson höll emot.

»Vill du inte låta den här få vila i vigd jord, Olaus?» sade han.

Olaus svarade inte direkt på frågan.

»Det är bäst, att vi får eländet bort från skutan,» sade han.

Sven Elversson bet ihop tänderna i kamp med gråten och sade med tämligen fast röst:

»Om du kastar den här i sjön, får du kasta mig med.»

Han var själv förvånad över att han talade så, men han kunde inte annorlunda. Han kände, att han skulle stå för sina ord.

Och de andra sågo också, att han menade vad han sade och aldrig med livet skulle släppa den döde ifrån sig.

Skepparen svor till och vände sig bort, men han sade inte direkt nej, och då förstod man, att han gav med sig.

Sven Elversson ville lyfta den döde upp ur rummet, men bördan var för tung för honom. Då kom den unga karlen, som var ny på båten, och gav honom en handräckning. De sträckte ut den döde invid relingen.

När nästa lik blev klargjort ur noten, var det inte tal om annat, än att det skulle läggas till det andra. Två karlar buro upp det till Sven Elversson. »Nu är det en tysk vi kommer med,» sade de.

Och till sin stora förvåning märkte Sven Elversson, att männen ombord med ens hade fått ett annat ansiktsuttryck, ett annat humör.

De hade hört upp att svära, de talade stilla och lugnt. De kände inte längre något hat till dessa skaror av döda, som kommo och togo ifrån dem deras bärgning.

De voro vana att visa de döda aktning och vördnad, det tillfredsställde något inom dem, att dessa drunknade krigare skulle få en ordentlig begravning.

Men också över Sven Elversson sänkte sig en besynnerlig ro. Hans själ kom till en vila, sådan som den inte hade njutit sedan hans olyckas första dag.

Han tyckte, att han hörde röster omkring sig, som tackade honom, därför att han hade hyst barmhärtighet med de kroppar, som en gång hade varit odödliga själars älskade boningar.

»Och nu har du avlyftat den börda, som vilade på dig,» sade rösterna. »På detta sätt var det, som det skulle ske. Nu är din skuld tagen ifrån dig. När du vågade livet för att rädda en död, då blev allt försonat.»

Hans hjärta klappade raskt och lätt, och han tänkte: »Om människor efter detta fördömer mig, betyder det ingenting, för i mitt inre känner jag, att jag har fullgjort och övervunnit.»

TALET OM LIVETS HELIGHET.

Sven Elversson, hans mor, Thala, hans bror, Ung-Joel, och dennes hustru stodo jämte många andra på den lilla begravningsplatsen utanför Applums kyrka.

Det var den dagen, då de döda krigare, som hade bärgats in till Applum efter det stora Nordsjöslaget, skulle sänkas i jorden. En vid grav var uppkastad för inte mindre än sjutton kistor. Så stor likfärd hade aldrig förr varit skådad i den socknen, och man torde väl våga säga, att en så stor människomassa, som den, som nu fyllde kyrkogården, inte heller förr hade varit sedd där.

Inte på åtta års tid hade Sven Elversson kommit så nära en kyrka som nu i dag. Det var inte utan, att han hade tvekat att övervara begravningen, men hans mor, som hade rest ner till Applum för att se till Ung-Joel, hade förmått honom att följa med.

»Å, seså!» sade hon. »Jag vill lika lite som du gå in i Applums kyrka, men i dag är det ju vardag, så att det kan alls inte bli tal om något sådant. Och efter allt, som du har strävat, för att de där stackarna skulle få vila i vigd jord, ska du väl inte överge dem vid sista vägskälet.»

Det var verkligen sant det hon sade. Under den sista veckan, alltsedan fisketuren med Najaden, hade Sven Elversson och hans bror Joel farit omkring mellan kobbar och skär i en liten lätt segelbåt och spanat efter ilandflutna drunknade. Några hade också kommit in från andra håll, men de två bröderna hade fört inte mindre än åtta döda fram till Applums stenbrygga.

»Dessutom,» sade mor Thala, »måtte du väl märka, att folk betraktar dig på helt annat sätt än förr i världen.»

Detta var nog det skälet, som tog mest. Kriget, dess vederstygglighet, alla de många olyckor, som drabbade fiskarbefolkningen, hade kommit människorna att se mildare på Sven Elversson och hans förbrytelse. Man lade nu mer än förr märke till hans strävan för att hjälpa och upprätta.

»Det är i alla fall en god människa,» sade man. »Han försöker hjälpa dem, som har det svårt. Det viktigaste av allt är ändå att ta vård om de levande.»

När man nu hörde, att just Sven Elversson ansträngde sig, för att så många som möjligt av de arma sjömännen skulle få vila i vigd jord, tyckte man sig förstå vad som drev honom därtill, men de flesta ansågo nog detta vara en överflödsgärning.

Men så var det visst inte för honom själv. Han gick varje dag till detta arbete med ett slags hänförelse. Han fann därigenom för varje timme ökad frid, ökad sinnesro. Han kände en lätthet i sinnet, en glädje, som inte tog sig några uttryck, men vars återsken lyste på hans panna.

Inte kärlekslycka, inte den ädlaste handling, intet erkännande ord hade kunnat skänka honom den inre trygghet, som han hade erfarit, alltsedan han på Najaden tog den engelske matrosen i sitt skydd.

Det var inte möjligt för honom att förstå hur detta kom sig, för det hade ju inte varit något stort hjältedåd han hade utövat. Faran, att Olaus kunde kasta honom över bord samtidigt med den döde, hade inte varit stor. Men han kände, att den stora förändringen hade inträffat med honom, att han efter detta vågade känna sig lycklig. Först nu började han tänka på att framtiden skulle bjuda honom dagar och år av sällhet.

Det fanns nu en styrka hos honom, som han inte hade anat. Han behövde nästan aldrig sova. Hans hjärta arbetade så lätt, så obehindrat, att det kändes som en lycka att vara till.

»Ack, förr i världen var jag en bra stor stackare,» tänkte han. »Varje andetag var mig en ansträngning. Jag har inte vetat vad det var att leva.»

Att människor voro vänligare mot honom än förr, ökade naturligtvis på hans lycka, men han trodde på samma gång, att deras hatfullhet inte numera skulle ha kommit honom att känna sig olycklig. Han var frigjord, försonad.

Dagen efter begravningen skulle han resa till Hånger. — »Jag kommer hem till Sigrun som en ny människa,» tänkte han. Just för hennes skull hade hans frigörelse så stort värde för honom. Vilken fullkomlig lycka var det inte, som väntade dem!

Där han stod på kyrkogården och följde med begravningsakten, tänkte han med stor rörelse på dessa män, som hade gett sina liv för sitt land, men hans glädje lämnade honom inte fördenskull. Han såg, att den förre kyrkoherden i Applum, Edvard Rhånge, också hade infunnit sig till denna de dödas fest. Han erfor ett ögonblicks fruktan och obehag, men bara ett enda. Hjärtat fortfor att klappa med samma förunderliga lätthet.

»Den där mannen är min vän,» tänkte han. »Vem har gett mig en större gåva än han?»

Sedan jordfästningen hade försiggått och den sista psalmversen hade förklingat, steg Rhånge fram till

graven för att tala.

Då Sven Elversson nu såg honom upphöjd över mängden, kände han för denne man, vars väsende fordom hade verkat frånstötande på honom, en obeskrivlig sympati. Det präktiga huvudet var ju egentligen sig likt, men dragen voro tunnare, mer förandligade. — »Vilken härlig människa!» tänkte Sven Elversson. »Han bär den försakande kärlekens stämpel i sitt ansikte.»

Medan kyrkoherde Rhånge med några inledande ord hälsade sina gamla församlingsbor, var det någon, som ryckte Sven Elversson i rockärmen för att få hälsa.

Han vände sig om och blev varse Lotta Hedman, som stod där blek, med brinnande ögon och håret så uppstudsigt, att det tycktes vilja lyfta hatten av huvudet.

»Nej, jag har inte kommit i sällskap med kyrkoherden,» viskade Lotta till svar på hans fråga. »Han har redan varit här några dagar. Jag har kommit ensam. Jag har blivit ’kallad’.»

I detsamma sade talaren ett par ord, som drogo till sig all Sven Elverssons uppmärksamhet.

»Här, vid randen av denna vida grav,» sade han, »ville jag tala med er, mina gamla församlingsbor, om dödens helighet och om livets.

Och jag vågar väl då säga, att det inte finns någon här ibland oss, som inte alltsedan sina unga år är genomträngd av dödens helighet. Om någon syndade mot dödens oantastlighet och helighet, skulle han bli plågad av det strängaste straff.

Det fanns en gång här i Applum en man, som hette Sven Elversson. Hans förbrytelse var den, att han hade brutit mot dödens helighet. Och vi tyckte, att vi inte hade en föraktligare varelse ibland oss. Det finns kanske fler än en av er nu här närvarande, som var med i kyrkan den dagen, då hans förbrytelse blev bekantgjord från predikstolen, och som minns hur han såg ut, då han smög sig bort, förödmjukad och eländig. Fler än en har kanske varit med om att kasta till honom ett glåpord. Han var en man, som nästan inbjöd till sådant. När man såg hur han smålog lika tålmodigt åt vad man än gjorde honom och märkte hur han gick ur vägen och gjorde sig liten, tyckte man just, att det var en plikt att lite grand öka på hans förnedring.

På det där sättet fick vi honom också att flytta bort ifrån Applum. Och jag får väl tro, att det inte har varit stor saknad efter honom. För se, till allt annat fanns det något inställsamt hos karlen. När det var något svårt, som måste göras, och som vi andra drog oss för, då var det han, som höll sig framme. Han ville locka oss att ge honom heder och anseende tillbaka. Men för oss var det omöjligt. Vi tyckte, att han var under Guds dom.

Och så, som om han skulle vara under Guds dom, har nu den mannen vandrat sitt liv fram. Alltid lika ödmjuk och alltid rädd att gå någon i vägen. Och han har hållit sig till sådana, som inte har varit så nogräknade som vi, till landsvägsfolket, som drar land och rike omkring, och till barn, som inte har förstånd på vad som är orätt och rätt. Och vi tyckte inte, att det där var så särdeles märkvärdigt, för någon skulle han väl ha att umgås med. Och då vi hörde talas om att det ena efter det andra av gatans barn hade kommit i goda hem genom hans hjälp, eller att landsvägens luffare hade börjat arbeta, så tänkte vi inte heller så mycket på det, för vi visste, att den där karlen hade sin särskilda mening med allt sådant. Han höll alltid på med detsamma, att återvinna heder och anseende. Det var ständigt nya försök, och jag tror nästan, att han tröttade oss.

För vad kunde vi göra för honom? Han hade inte brutit mot någon av oss. Han hade inte syndat så, att han kunde försona sitt brott med straff. Han hade brutit mot det, som var en helig sed, och vi hade inte förmåga att förlåta honom. Vi hade till och med trott oss märka, att Gud dömde honom, såsom vi gjorde.

Och medan han strävade med att hjälpa människor fram i livet, så tänker jag mig, att Döden stod bakom hans stol och hångrinade åt honom, för han visste, att han hade honom i sin makt, han var hans fånge och kunde inte undslippa. Vem fanns det, som kunde ha makt att befria honom?»

Sven Elversson märkte, att mor Thala stod och grät. Han genomlevde själv under Rhånges ord alla sina försök att återvinna heder och anseende, men han grät inte. Han stod med klara ögon och frimodig hållning och såg in i talarens ansikte.

»Men nu, i dessa yttersta tider,» sade kyrkoherden, »har det timat, att Döden har fått än större makt än någonsin förut. Han härskar över oss och förtrycker oss. Han bärgar in sina skördar före tiden. Han tar våld och grymhet i sin tjänst. Han släpper lös brottet och oseden. Det finns inte den ogärning, som han inte låter ske på jorden, och det syns inte något slut på hans herravälde.

Och nu, då vi lider under Dödens hårda tyranni, nu börjar vi fråga oss: finns det verkligen inte på jorden något, som är mäktigt nog att ta upp kampen med Döden ?

Och på jorden, det vet vi, finns det endast en enda, som vill stå Döden emot, och som är hans ständiga och trogna fiende, och hans namn är Livet.

Och mittunder detta krig, medan det sker sådant, som att tiotusental av människor vräkes i havet, såsom om det ingenting vore, och andra tiotusental föres bort i fångenskap, såsom vore det bara något att yvas över, och andra tiotusental slaktas framför kanonmynningar, såsom vore det en lovvärd handling, och andra tiotusental drives bort från sina hem, såsom vore det bara sed och bruk, under detta tror jag dock, att det hos oss växer upp en större kärlek för livet, än vi förut har kunnat hysa.

Ty livet, det har ju varit den tarvliga tjänarinnan, som har gjort alla till lags, och som ingenting har begärt för egen räkning. Livet, det har varit vardagskosten, som man knappast tänkte på att man förtärde. Livet är ingenting högtidligt, som målas av på tavlor och går och spökar i skymningen. Livet har inte en gång en egen gestalt, varpå man kan känna igen det.

Nu tänker ni för er själva, att jag talar i fåvitsko,» sade talaren och vände blickarna ner mot sina åhörare, »därför, att livet är ju ändå det, som vi alla älskar högst av allt. Men, vänner, det är inte nog med kärlek. Livet, vill jag säga, är såsom det illa uppfostrade barnet. Det kan vara uppfostrat mer med kärlek än med förstånd, och det blir till en plåga och en skam, och man vet till sist inte hur man ska uthärda att äga det.

Eller ock, vänner, är livet som en ung hustru, som du för in i ditt hus och skänker all din kärlek, men detta är dock inte nog för henne. Du måste också omge henne med helighet och frid och ge henne sin rätt och visa henne godhet, annars kommer den unga hustrun att övergiva dig och lämna dig åt ensamhet och förtvivlan, därför att de vägar, på vilka du ledde henne, inte var de rätta.

Men,» avbröt sig talaren, »om detta skulle jag kunna tala med er, till dess dagen blir natt och natten blir dag igen, utan att komma till ett slut, och jag får inte fördenskull glömma det, som jag har fått i uppdrag att i dag kungöra för er.

Nu ska jag utgå därifrån, att under dessa år har livet börjat bli heligt och dyrbart, såsom det aldrig förr har varit. Och för varje eländets dag, som går, tilltar dess helighet.

Och fördenskull börjar vi också att med större kärlek vända oss mot dem, som är livets sanna tjänare, som vill bevara det högt och gott och ge sitt beskydd åt de levande.

Då jag nu här i Applum har hört många människor säga, att de ångrar det förakt, som de var med om att pålägga Sven Elversson, då tror jag, att det beror därpå, att de har börjat förstå livets höghet och helighet.

De förstår, att det är ett gott verk att rädda gatans barn och landsvägens luffare. De förstår, att livet är större än döden.

Och nu, du livets trogne tjänare, Sven Elversson, kan jag säga dig, att vi, dina forna församlingsbor, vi ser inte mer skamfläcken, som var fäst vid dig. Vi ångrar, att vi någonsin såg den. Vi ångrar det lidande, som vi har vållat dig.»

Kyrkoherden slog ut med handen och vände sig mot den stora skaran av åhörare.

»Är det inte sant, att jag talar i hela denna församlings namn?» sade han.

Det var ingen, som motsade honom. Många hade tårar i ögonen.

Sven Elversson stod lugn med samma inre glädje brinnande i sinnet som förut. »Det är gott, att detta kommer,» sade han för sig själv. »Men det var dock inte det viktigaste. Det förnämsta var, att jag blev befriad från skuld i min själ, i mitt hjärta.»

»Jag är glad, att jag har kunnat säga detta å era vägnar,» fortsatte kyrkoherden. »Jag är glad, att ni har frikänt Sven Elversson i era hjärtan, innan han har blivit på annat sätt frikänd.»

Och nu började kyrkoherden berätta, att man hos flera av de ilanddrivna matroserna hade funnit plånböcker med ännu läsbara brev och anteckningar. Dessa hade man naturligtvis tillvaratagit för att så vitt möjligt överlämna dem till de dödas anhöriga. Men hos en engelsman, den förste döde, som hade bärgats på motorjakten Najaden, hade man träffat på ett brev, som bara var några få rader långt, utan adress och oavslutat, men som dock hade förefallit så märkligt, att man kallat ner honom, kyrkoherden, från Algeröd, för att han skulle säga sin mening om detsamma. Detta brev ville han nu läsa upp för sina åhörare i svensk översättning.

Det lydde sålunda:

»Det sägs, att vi i morgon skola få ett slag. Och jag ber dig, kära Mary, att du går till Springfields på Handley Park och säger dem ett ord om deras fosterson. För han var inte med om det onda, som vi andra begingo. Han låg i feber. Vi trodde, att han redan var död, och ingen tänkte på honom. När han sedan levde upp igen, så inbillade vi honom, att han hade varit med, för att han inte skulle vittna emot oss. Detta skriver jag för att få fred, när jag nu — — —»

»När vi nu vet,» sade kyrkoherden mycket allvarligt och stilla, »att Springfield är namnet på Sven Elverssons fosterföräldrar, samt att han själv aldrig har haft något klart minne av det, som skedde, utan bara litat på de andras ord, så måste man säga, att han genom detta budskap från en död har fått sin oskuld bevisad.»

Talarens röst skälvde till ett ögonblick, men återtog snart sin fulla styrka. Han vände sig nu rätt emot Sven Elversson.

»Vi har inte velat låta dig veta detta, Sven Elversson, förrän vid detta tillfälle, då det samtidigt kunde bekantgöras för allt folket. Men nu står jag här, din gamle kyrkoherde, som en gång lade på dig förakt och bann och äcklets plåga, och förkunnar din oskuld utanför samma kyrkas port, därur mina ord en gång fördrev dig. Och ingenting räknar jag som en större Guds nåd, än att det är jag, som får säga dessa ord till dig. Du är nu upprättad och kan bära ditt huvud högt, och den vanheder, varunder du så länge har lidit, ska inte mer låda vid ditt namn.»

Det gick böljande rörelser genom mängden. Man frågade varandra om innebörden av det man hört. Man

råkade i gråt av glädje över att mannens oskuld hade kommit i dagen efter så många lidandets år.

»Du ska inte mer behöva sticka dig undan och göra dig liten,» sade kyrkoherden. »Du ska inte behöva mottaga onda ord med ett tåligt småleende. Du ska inte behöva tro, att du väcker avsmak även hos dem, som älskar dig mest. Du ska vara hälsad som en av de bästa ibland oss, och de, som tillhör dig, ska vara på samma sätt hälsade.»

»Han tänker på Sigrun,» sade Sven Elversson för sig själv. »Han tänker på hennes glädje. Det är också rätt. Detta ska göra henne mycket lycklig.»

När talaren hade uttalat de sista orden, vände han sig från den sida, där Sven Elversson stod, och tilltalade mängden på andra, motsatta hållet.

»Allt, vad den mannen har lidit, har varit oförskyllt lidande,» sade han.

Vid dessa ord började Sven Elverssons hjärta påskynda sina slag. De blevo alltmer häftiga och våldsamma. »Mitt stackars hjärta tål bättre vid sorg än vid glädje,» tänkte han.

»Men då så är,» sade kyrkoherden, »så vet jag, att ni alla i detta ögonblick frågar er: ’Varför har Gud handlat så hårt med honom, och varför har han så misslett oss?’ Och på samma sätt har jag frågat mig själv. Och jag tror, att jag har fått svar.

Om mannen själv vill jag blott säga, att jag vet, att Gud just genom hans olycka har gett honom sådan lycka, att han inte nu skulle ha velat vara den förutan.»

Vid dessa ord tänkte Sven Elversson åter på Sigrun och på all lycka, som väntade honom. Han kände, att hjärtat gjorde ett högt språng i bröstet av glädje, men i detsamma gick det också på något sätt sönder. Han kunde inte mer hålla sig upprätt, utan sjönk på knä.

»Och för vår del vill jag tro, att Sven Elversson har blivit oss given till ett tecken. Ty Gud talar inte i dessa tider till oss genom ord, utan genom människors handlingar, och ur varje människas liv har vi att läsa ut en Guds tanke.»

Talaren drog ett djupt andetag och blickade ut över folkmassan. Han såg, att alla ängsligt väntade att av honom få höra ord av upplysning och frälsning ur den stora nöd, som tyngde dem.

»När jag tänker på att denne man har kommit till oss nu i denna tid, så menar jag, att Gud genom honom vill visa oss hur vi ska komma ut ur det elände, som tynger oss, om inte genast, så dock under en tidrymd, som människotanke förmår omspänna.»

Sven Elversson sjönk med detsamma ner på gräsmattan. Han hade inte uppgett en klagan eller ett rop. Hans mor, som stod bredvid honom, trodde, att han hade satt sig ner för att undgå de många stirrande blickarna. Han kunde ju också ha skäl att vilja vila efter en sådan sinnesrörelse.

»Ty det är mig sagt om den mannen,» sade kyrkoherden, »att han hade gjort sig ett redskap och ett vapen av det, som mest hade plågat honom. Han hade ofta märkt, då han försökte att föra någon bort från hans onda vägar, att goda ord föga hjälpte och inte heller ädelt föredöme och inte heller lust efter bifall och inte heller utsikten att få leva ett aktat och ordnat liv. Utan det, som först måste till, det var att ingjuta en sådan fasa och avsmak för lasten och förfallet, att avskyn trängde in i kropp och sinne och blev omöjlig att uthärda.

Och nu, då jag har sagt detta, så bjuder jag er alla, som har samlats kring denna sjömansgrav, att ni i tankarna följer mig ut på havet, ett stycke utanför de yttersta skären, dock inte så särdeles långt, ty de, som jag vill att ni ska fara till mötes, är nu helt nära oss.

Jag själv begav mig i går dit ut för att se dem, dessa, som har gjort färden från Horns rev ända upp till vår kust, dessa, som hålles uppe av sina korkvästar och inte kan sjunka, dessa tusental, som är vräkta i havet såsom avfall, som man vill göra sig av med.

Jag ber er, att ni alla, i tanken åtminstone, följer mig dit ut och försöker att se synen. Ni ska se de svarta ögonhålorna, som gapar i de gråbleka ansiktena. Ni ska se de nerfallna käkarna, ni ska se händer, som på något besynnerligt sätt hålles upplyfta och viftar och vinkar i takt med vågsvallet, ni ska se dem, som flyter omkring, liggande med uppsvälld buk, ni ska se dem, som ligger med fötterna upp och rullar runt ibland och sticker upp huvudet, såsom vore de konstberidare, som slår volter. Ni ska se dem, som har kommit i vattnet sönderskjutna och styckade.

Ni ska se huvuden, som vändes åt höger och åt vänster och tycks ha något att säga er. Ni ska se de skrikande, rovgiriga fågelskarorna och fiskarna, som gör höga glädjesprång i vattnet. Ni ska se allt detta och fästa synen i era ögon så fast, att den aldrig må försvinna.

Men nu säger ni till mig: 'Varför önskar du, att vi ska se detta?'

'Vi är stilla och rättskaffens folk, som för ett fredligt liv, och vi har ingen skuld i att detta krig har uppkommit, och vi förmår inte hindra det, som sker mellan de stridande.'

Men jag säger er, att dessa fasans budbärare, dem bör ni se och aldrig glömma. Det har väl inte varit utan mening, som de har drivits ända fram till vår kust. Alla de sorgens och medlidandets tankar, som synen kan väcka hos er, dem ska ni inte skjuta ifrån er och inte heller kroppens avsmak och äckel inför förgängelsen.

Och i varje del av er kropp ska den sätta sig fast och hos er föda en motvilja för kriget, som inte kan låta sig övervinnas.

Ty betänken nu, att vi alla, även om vi inte har skuld eller del i detta krig, så har vi dock varje dag läst om det i våra tidningar. Vi har kanske varit intresserade av att så stora händelser timade i vår tid. Vi har stått häpna och kanske beundrande inför bragderna. Vi har haft våra tycken och sympatier på endera sidan, och det har glatt oss, då den sidan har haft framgång.

Men nu har dessa döda kommit till oss, för att vi ska se hur vämjeligt kriget är.

Och några av er har haft vinst på kriget, och några av er har trott, att stora och lyckliga förändringar ska inträda genom detsamma, och några tror, att folken blir stärkta och upplyftade genom krig. Och ingen av er kan hålla era egna eller era barns tankar borta från kriget.

Men nu har dessa döda kommit för att visa oss, vad vi förut inte så hade kunnat känna innerst i vår varelse, att kriget är avskyvärt och vämjeligt.

Detta, som flyter omkring i vårt hav, det är ju ingen spöksyn eller någon ihopdiktad saga, utan det är verklighet och sanning. Och det kan komma tillbaka om någon tid och åter bli verklighet och sanning.

Och därför ska ni åtminstone i tankarna följa mig dit ut till Kattegatt och lära att känna fasans folk och laga, att synen blir så fast insatt i era ögon, att ni aldrig kan glömma den.

Och ni ska sprida kunskapen därom till andra, så att de aldrig kan övervinna kroppens fasa, när de hör ordet krig, ni ska tala därom, så att ordet krig inte mer kan höras, utan bli ett ord, så vederstyggligt i människors öron, att man inte kan nämna det.

Och det finns andra, som kanske har sett än värre ting än dessa, och de ska också tala och skriva om kriget, så att det ska uppstå en kroppens spökrädsla och rysning omkring det, som aldrig kan övervinnas.

För vad vet vi?

Om några år så kan minnet av detta krigets sorg och skövling och smärta vara glömda, och när nya människor kommer, så kan de åter med kampglada sinnen gå ut till strid. Men på oss kommer det nu an att få vämjelsen för kriget inmängd i människosinnet och fastsatt där, så att intet tal om ära och bragd kan mera förtränga den.

Ty sköna ord har talats emot kriget, och härliga föredömen har givits av fredens män, och de klokaste uträkningar har bevisat dess dårskap, men kriget är lika levande.

Dock av själva dess fasa och dess förskräckelse ska vi göra oss en rustning och ett vapen och ett motgift, och vi ska lämna dessa i arv till våra efterkommande, och detta ska besegra mänsklighetens största fiende.

Och nu till sist ville jag väl säga er några ord om Livets helighet i de tider, då kriget ska vara borta från jorden,» fortsatte talaren.

Men han fick inte tala vidare. Det var någon, som ryckte honom i ärmen.

»Sven Elversson är sjuk. Han håller på att dö. Det var för mycken lycka.»

Kyrkoherden steg ner från sin plats och banade sig väg fram till Sven Elversson. Han låg utsträckt på marken med huvudet i sin mors knä, men han var inte död, endast mycket sjuk. Bröstet skälvde under hjärtats våldsamma slag.

Då den sjuke såg kyrkoherden närma sig, hälsade han honom med ett obeskrivligt leende, fullt av kärlek, fritt från fruktan, såsom han skulle ha hälsat sin allra käraste. Han försökte sträcka ut handen emot honom, och han sade något, som var antingen ett tack eller ett förlåt.

Kyrkoherden knäböjde bredvid honom, gripen också han av den största ömhet och ängslig för att han skulle förlora en sådan vän, som Sven Elversson nu hade blivit honom.

»Sven Elversson, broder,» sade han, »lev! Du måste leva för hennes skull.»

Man bar in den dödssjuke i prästgården. En närvarande läkare skyndade till. Han undersökte Sven Elversson och förklarade, att han möjligen kunde få leva någon tid ännu, en dag, en vecka, ett år, det var det högsta.

Under tiden stod mängden runtom graven och väntade. Man kände, att Rhånge hade velat ytterligare förklara sin mening, och att han nu hade velat säga något, som skulle ha låtit dem skiljas med känslor av ljus och frid. De tyckte sig inte kunna avvara avslutningen.

Man sände in frågande bud till prästgården och fick det besked, att kyrkoherden måste stanna hos Sven Elversson. Han satt och höll sin arm omkring honom, och detta var det enda, som gav den sjuke kraft att leva och hindrade livsgnistan från att utslockna.

FEMTE BUDET.

Under det att folket väntade på fortsättningen av talet, hördes en röst, inte från graven, utan från utkanten av folkmassan. Det var en kvinnostämma, som ljöd tunn och skrikig, men som i alla fall var förunderligt hörbar och tydlig.

Man närmade sig den talande och såg då en ung kvinna, som låg på knä, med armarna utsträckta, huvudet tillbakaböjt och ögonen slutna. Hon tycktes inte veta till sig själv, utan talade i hänryckning.

»Jag ser de döda,» sade hon. »Jag ser dem, som vi nyss hava jordat. Jag ser dem vandra mot dödens land och in i detsamma. Och nu, då de ha gått ett stycke, ser jag dem komma fram till en byggnad, som är såsom ett skolhus, och där begära de att få komma in.

'Vi äro själar, som hava genomgått jorderikets skola,' säga de till dörrvaktaren, 'och vi äro komna hit för att visa vad vi hava inhämtat för kunskaper.'

Jag ser dörrvaktaren skaka på huvudet. Han säger till dem, att de hava för hastigt ändat sin skolgång. Men han öppnar ändå porten för dem och låter dem slippa in.

Och jag ser dem inträda i en stor sal. Jag ser deras ängslan. De äro rädda och bävande såsom alla, som skola tagas i förhör.

Då träder en man till deras möte. Han är klädd i sida kläder, och håret ligger i jämna lockar kring hans huvud.

'I själar, som haven genomgått jorderikets skola,' säger mannen till dem, 'kunnen I läsa upp för mig mina tio bud, sådana som de i dessa dagar lyda på jorden?'

Jag ser, att de dödas själar glädjas, då de märka, att ingen svårare fråga göres dem. De svara alla på en gång:

'Du skall icke dyrka avgudar!

Du skall icke missbruka din Guds namn!

Du skall helga vilodagen!

Du skall hedra fader och moder!'

Jag hör dem säga detta, men motvilligt, med stor svårighet. Och de förundra sig i sitt sinne över att det är dem så svårt att få fram orden. De veta icke varför de tala så stapplande och så svagt.

'Detta haven I sålunda lärt, om än med misstag och fel,' säger läraren. 'Låt mig nu höra fortsättningen!'

Och då börja de dödas själar att framsäga tydligt och utan någon svårighet:

'Du skall dräpa!

Du skall bedriva otukt!

Du skall stjäla!

Du skall bära falskt vittnesbörd!

Du skall hava lust till din nästas hus!

Du skall fördärva din nästas egendom, hans hustru, hans tjänare, hans boskap och allt hans gods!'

Och då allt detta är framsagt, så ser jag, att de döda äro glada, att de så väl hava bestått provet.

Men läraren frågar dem:

'Vem är det, som har befallt er att så förvränga min lag, som jag har satt som ett värn omkring människolivet för att skydda dess helighet?'

Och de svara honom:

’Vi äro krigare. Vi äro Dödens undersåtar och tjänare.’

Då tillropar dem läraren:

’Vaknen upp, I döda, och sen vilka I ären och vem som är er herre!’

Och jag ser dem vakna upp ur jorderikets förvillelser liksom ur en lång dröm. Och de se med förfäran, att de äro odödliga själar, som höra himmelen till och de begynna sörja över det, som de hava bedrivit på jorden, och ängslas för det straff, som skall dem tillmätas.

Men då tilltalar dem läraren.

’Jag är den, som är Herre över Döden och över Livet.

Och jag har sänt Döden till jorden som en Livets tjänare.

Jag låter de utslitna bladen falla till marken, för att nya och friska skola nästa år uppstå.

Jag låter stjärnorna i världsrymden förbrinna och slockna, på det att nya skola uppkomma i de förkolnades rum.

Jag låter den utlevade människans kropp bäddas i graven, för att på jorden må kunna framkomma ny blomstring och nytt liv.

Men eftersom Döden har gjort sig till en herre i stället för en tjänare, vill jag förfölja honom.

Ty jag älskar icke, att säden skördas före mognaden, ej heller, att ungfågeln fälles av jägaren, innan den har fått bygga sitt rede och skaffa sig avkomma.

Och jag vill sätta en gräns och en skillnad mellan den tid, som nu är, och den, som skall komma, om få år vill jag sätta den. Och denna tiden skall bliva kallad den mörka.

Men I, själar, vänden åter till jorden, och lären människorna att hålla mitt femte bud, som är budet om kärleken till nästan och nyckeln till alla de övriga!

Sägen dem, att mitt tusenårsrike hänger i öster som en morgonrodnad! Men hur kan det uppstiga på himmelen och upplysa världen, så länge som I tillåten Döden att taga i sin tjänst det stora vilddjuret?

Ty det stora vilddjuret är kriget.» — — —

Lotta Hedman vaknade upp. Hon såg omkring sig en tät ring av lyssnande människor. Flera ansikten lyste av ljus rörelse.

»Var har jag varit?» frågade hon. »Vad har jag sagt? Har Gud äntligen talat genom min mun?»

Tårar av lycka och tacksamhet störtade ur hennes ögon.

AVSLUTNING.

Då ett år ungefär var förgånget, kom en dag en sorgklädd kvinna åkande fram till prästgården i Algeröd.

Hennes ankomst väckte just ingen förvåning, för fastän det aldrig hade blivit känt bland den stora allmänheten, att hon ännu levde, hade hon dock blivit sedd och igenkänd av en och annan, som hade besökt Hånger, och ryktet hade sakta spritt sig.

Hon hade inte heller någonsin blivit skild från sin man genom något rättsligt förfarande. Sven Elverssons sjukdom hade krävt, att han skulle få leva i stillhet, utan något upprörande, och häri hade de andra fogat sig.

När hon nu hade kommit, gick hon helt stilla upp på ett av vindsrummen och gjorde sig hemmastadd där.

Hon trängde inte ut den gamla matmodern, men hon var nu sådan, att ingen kunde motstå henne, och med kärlekens makt började hon regera över henne och över tjänarna och gav hemmet åter dess trevnad och fred.

Hennes man lät henne gå och komma, som hon behagade, och leva sitt eget liv, såsom han levde sitt.

Men då åter några månader hade gått, kom hon en dag in i hans rum och hade ett brev i sin hand.

Och i rummet såg hon överallt bilder av sig själv, och allt, som hon hade broderat och sytt under sitt äktenskap, fanns samlat där.

Hennes böcker stodo i bokhyllan, och hennes bönbok låg på bordet bredvid sängen. Det var, som skulle hon ha kommit in i en het kärleksluft.

»Du vet kanske inte, att Sven Elversson efterlämnade en rätt stor förmögenhet,» sade Sigrun till mannen. »Då hans fosterfar i England fick underrättelse om hans oskuld, höll han sitt löfte och gjorde honom till sin arvinge. Han dog i början av året, och nu har arvet utfallit. Det går alltsammans till Sven Elverssons gamla föräldrar.»

»Den mannen gick bort från mycken lycka,» sade kyrkoherden.

»Nu skriver de till mig, Joel och Thala, för att fråga om inte du och jag vill ta emot Hångers gård som en gåva från dem. Det vore deras mening, att vi där skulle återupptaga Sven Elverssons kärleksverksamhet. Medel skulle ställas till vårt förfogande ...»

Hon såg, att mannens ansikte mörknade.

»Det bleve ett mycket större verksamhetsfält för dig,» tillade hon.

Han steg upp och gick ett varv över golvet.

»Om du vill flytta till Hånger,» sade han, »så ska jag inte sätta mig däremot.»

Hon svarade raskt: »Nej, jag vill inte mera lämna ditt hus.»

»Men,» sade han, »du förstår nog, Sigrun, vad jag menar. Jag är lycklig över att se dig inom mina väggar, men det är inte tillräckligt för mig.»

»Du är min första kärlek, Edvard,» sade hon hastigt.

Hon avbröt sig, tog hans hand och ledde honom fram till ett fönster.

»Se dit ut på gräsplanen!» sade hon. »Det finns ett hörn där, som var bevuxt med styvmorsblommor, då vi först flyttade hit. De var väl hemmastadda där och kom varje år upp av sig själva. En gång lät jag anlägga en rabatt där och planterade andra blommor, och de växte och frodades även de. Men nu är rabatten med de främmande blommorna borta, och se styvmorsblommorna börjar åter växa upp ur jorden på sin gamla plats!»